ఎలిజబెత్ రాణి రాక

ఆంధ్రసచిత్రవారపత్రి

"చూపులలో వలపు"

చిత్రకారుడు—ఇ. హెచ్. నవజీవన్ (విజయనగరం)

*

ఆంధ్రసచిత్ర వారపత్రిక

ఉత్తరాలు

తెలుగు వెలుగులు

11-1-61 తెలుగువెలుగులు శీర్షికలో శ్రీ పాకాల వెంకటరాజమన్నారు గురించి వ్రాసిన పరిచయవాక్యాలు యథార్థము. వారు ఆంధ్రులకు న్యాయాధిపతిగా, గొప్పనాటకకర్తగా చిరపరిచితులు.

రచయిత, వీరిని పరిచయంచేస్తూ "కళ, పత్రిక నిర్వహణలో, కళాకారుల పోషణలో, ఆయన అభిరుచులకి విభిన్న భాషా సాహిత్యాలయందు ప్రౌఢిగా తెలియకవు అంగారవిరిన్, పదునా కత్తిని సంధించుకొని నాటక సాహిత్యంగా గుబాళించింది" అన్న మాటలు యథార్థము. వారి "తప్పెవరిది" అన్న నాటకం, ఇంకా నాటకములో వారి ప్రతిభను మాటిమాటికి జ్ఞప్తికి తెస్తున్నది. వారిని పరిచయంచేసిన రచయితకు, నా ధన్యవాదములు.

చిన్నమూలని మురళీధరరావు (కొల్లిపల్లి)

* * *

శ్రీ పాకాల వెంకట రాజమన్నారు, తెలుగు వెలుగేకాదు భారతజాతి కళాభూషణము. తెలుగువారి ప్రతిభకు ప్రతినిధిగా, ప్రపంచరాష్ట్రంలో ప్రజ్వలంగా వెలుగుతున్న ప్రశాంత ప్రదీప్తి. అలస్యం జరిగినా, ఇప్పటికైనా వీరిని పాఠకులకు పరిచయం చేసినందులకు సంపాదకులకు నా ధన్యవాదములు.

శ్రీ రామారావు (బెంగుళూరు).

* * *

ఆంధ్రప్రదేశ, కర్ణాటక సంస్కృతుల పరిపాకాలమూర్తి పాకాల రాజమన్నారు గారిని విలువగా ప్రకటించి, తెలుగు వెలుగు అను ప్రకాశవంతమైన "స్పెక్ట్రోస్కోపు" స్థాయికి తెచ్చినారు. కాని రాజమన్నారుగారిని తెలుగు వెలుగులలో యింత అలస్యముగా ప్రకటించుట భావ్యముగా లేదు.

కోడూరిపట్టాభిరామయ్య (అయినవిల్లిలంక)

* * *

శ్రీ రాజమన్నార్ రచయితలోకమునందు రాజువలె ప్రకాశిస్తున్నారనడములో విప్రతిపత్తిలేదు. "తెలుగువెలుగులు"లో వీరిని గురించి వ్రాయడము ముదావహము.

ప్పైన అందుకొన్న దనిని సత్యమునకు విరుద్ధం
దు. —అప్పారి సూర్యప్రకాశ్
(నిజామాబాద్)

* * *

కార్టూను

11-1-61 తేదీ సంచికలోని "సంవత్సరాది సంకల్పాలు" (తోమస్ గారి వ్యంగచిత్రాలు) సముచితంగా ఉన్నాయి. అన్నిటికంటే చక్రవర్తి రాజగోపాలాచారిగారు స్వతంత్రపార్టీ ద్వారా మరల అధికారంలోనికి అడుగు పెట్టాలనుకోటం, సంజీవరెడ్డిగారు అఖిలభారత కాంగ్రెస్ అధ్యక్షపదవి కంటే ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రిత్వమే బాగుందనుకోటం, జాన్. ఎఫ్. కెన్నడీ రూజ్వెల్ట్‌ను అనుకరించాలనుకోటం అపూర్వంగా ఉన్నాయి.

నరిసేపల్లి లక్ష్మీనారాయణ (గుంతకల్లు).

* * *

ఢిల్లీ లేఖ

11-1-61 తేదీ సంచికలో వెలువడిన "న్యూఢిల్లీ లేఖ" ఒక ప్రత్యేక ఆకర్షణ. అందులో శ్రీకృష్ణగారు వ్రాసినట్లు "కాంగ్రెసు ఎన్నికల ప్రణాళిక పదజాలం వల్లకాని, మద్యనిషేధాన్ని అమలు చేసినందువల్లగాని, ఖద్దరు ధరించినందువల్లగాని, గాంధీజీ సిద్ధాంతాలను ఆచరణలో పెట్టినట్లు భావించే వీలులేదు" అన్న మాటలు అక్షరాలా నిజం.

ఎ. నాగేశ్వరరావు (పుదుచ్చేరి)

* *

కథలు

4-1-61 తేదీపత్రికలో 'విభుల' కథ మనః ఫలకములో నిలచిపోయింది. ఆఖరులో రూపాల్లుమని ఒళ్ళంతా గగుర్పొడిచింది. కథంటే యిప్పుడు చదివి మరుక్షణానికి మరచిపోయేలా వుండకూడదు. హృదయంలో చిరకాలం మెదులుతూ వుండాలి. దయ్యాలు అంటే నమ్మకము వున్నా, లేకున్నా చక్కగా చిత్రించిన రచయితకు ధన్యవాదాలు.

యం. నరసింహారావు (ఖమ్మంమెట్టు).

* * *

బెన్‌హూర్ తర్వాత ముంచినవల 80 రోజులలో భూప్రదక్షిణం ప్రవేశపెట్టినందుకు, నాకు చాలసంతోషంగావుంది. పత్రిక ద్వారా శ్రీ ఎస్. పార్థసారధికి నా ధన్య తెలపమని ప్రార్థిస్తున్నాను.

"శ్యామల మాధవన్" (బొంబాయి)

* * *

శ్రీ పార్థసారధి అనువదిస్తున్న నవల '80 రోజులలో భూప్రదక్షిణం' ప్రచురించడం మొదలు పెట్టినప్పటినుండి, పత్రికకోసం ఎదురుచూడటం ఎక్కువైనది. 4-1-1961

ఉత్తరాలు

ఈ లేఖం చదివాను. మానవజన్మ ఎత్తిన తరువాత ప్రతివారు పొరపాట్లు చేయడం సహజమే. అందులోనూ ఇటువంటి చిన్న పొరపాట్లు—అంటే 8½ గంటలకు బదులు 4½ గంటలు అని వ్రాయటం ఒక లెక్కలోనిది కాదు. ఇది కేవలం 'ముద్రణాలయం' వారి పొరపాటని నా అభిప్రాయము. శ్రీ సర్వనారాయణగారు, శ్రీ పార్థసారథిగారియందు తప్పులుపట్టటం ఎంతమాత్రం సమంజసంగా లేదని నా అభిప్రాయము.

'80 రోజులలో భూ ప్రదక్షిణం' వంటి చక్కని నవలను అనువాదంచేసి పాఠకులకు అందజేస్తున్న శ్రీ పార్థసారథిగారికి నా అభినందనలు మీ పత్రికద్వారా అందజేయుచున్నాను.

నరిపల్లి మదనగోపాలరావు (లోనావ్లా)

* *

పాలడుగు వెంకటేశ్వరరావుగారు తమ కథకు "భయం" అని కాకుండా "అనుమానం" అని కాని, "అసూయ" అని కాని నామకరణం చేస్తే బాగా ఉండేది.

తమ్మన శ్రీరామమూర్తి
(పులిమేరు.)

* * *

11-1-61 తేదీ పత్రికలో బొందిలో కైలాసం కథలోని సన్నివేశానికి చిత్రానికి సంబంధమే లేదు. "నాలుగుచేతులు పైకి ఎత్తబడి ఉన్నవి. ఒకచేతిలో డమ్మి, ఇంకొక చేతిలో త్రిశూలము, మరియొక చేత రక్తము కారుతున్నట్టున్న భయంకరమగు పెద్ద తలకాయ, కడమ అరచేయి తెరవబడి, చూచెడి వారికి ఎదురుగా చూపబడుచున్నది." అని వ్రాసిఉన్నది.

బొమ్మలో ఒకచేతిలో అగ్ని ఇంకొక చేత త్రిశూలము, తక్కిన రెండు చేతులు ఖాళీగా ఉన్నాయి. కారణమేమిటో?

రామిరెడ్డి పాండిరెడ్డి
(చుండూరు.)

గమనిక

కార్టూన్ పోటీలో పాల్గొనగోరే వారు తగుమాత్రపు సైజు కాగితంపై ఇండియన్ ఇంకుతో కార్టూన్ వ్రాసి పంపాలి. క్రింద చిరునామా స్పష్టంగా వ్రాయాలి. చాలిచాలని కాగితాలపై పెన్సిల్ తోను, కలంతోను వ్రాసే బొమ్మలు పోటీకి స్వీకరించడం లేదు.

—సంపాదకుడు.

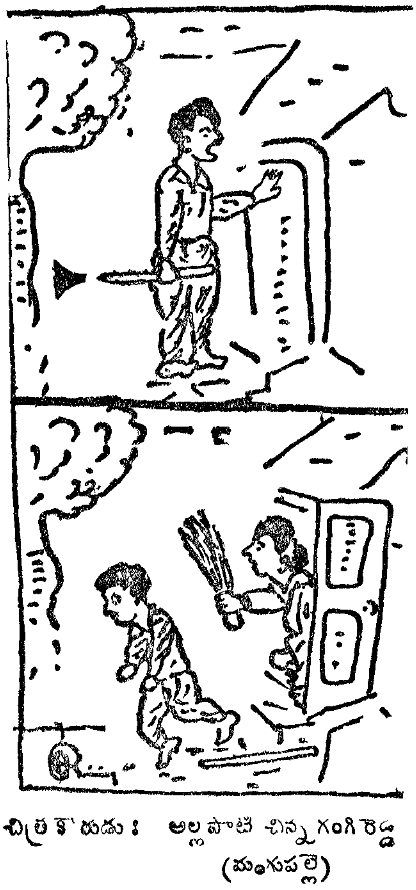
వనితలకు వినతి

'వనితాలోకం' శీర్షికకు రచనలు పంపగోరేవారు కవరుపైన స్పష్టంగా 'వనితాలోకం శీర్షికకు' అని వ్రాయాలి. లేకపోతే అసంఖ్యాకంగా వచ్చే రచనలలో వనితల వ్యాసాలు వింగడించడం కష్టసాధ్యం.

వనితలు పంపే వ్యాసాలు తగుమాత్రపు పరిమితికి — అంటే అచ్చులో రెండు పేజీలకు మించకుండా ఉండాలి.

వ్రాసే రచన గానీ, చేసే సూచనగాని సమకాలీన సాంఘిక పరిస్థితులకు సంబంధించేదిగా ఉండాలి. ప్రయోజనాత్మకమైన వ్యాసాలకు ప్రాధాన్యంలభిస్తుంది.

కాగితానికి ఒకే వైపున సిరాతో వ్రాసిన రచనలే అంగీకారపాత్రంకాగలవు. వీలైనంత, పంపేవారు అవి పోపులావు సైజు డ్రాయింగు పేపరుమీద ఇండియన్ ఇంకుతో వ్రాసి పంపవలెను. రచయిత్రుల చిరునామా లేని ఏ రచన ప్రచురణార్హం కాదు.

చిత్రకారుడు: అల్లపాటి చిన్నగంగిరెడ్డి
(మంగపల్లె)

ఆంధ్రసచిత్ర వారపత్రిక

★

వ్యవస్థాపకులు:
దేశోద్ధారక కాశీనాథుని
నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు

స్థాపితము
1908

★

సంపాదకుడు:
శివలెంక శంభుప్రసాదు

★

సంపుటము 55
సంచిక 20

25-1-61
బుధవారం

శార్వరి మాఘ శుద్ధ నవమి

★

విడిప్రతి వెల 25 న. పై.
సంవత్సర చందా 13-0-0

★

ఆంధ్రపత్రిక కార్యాలయము
7, తంబుచెట్టివీధి,
మద్రాసు-1

విషయానుక్రమణిక

ముఖచిత్రం:

బ్రిటిష్‌రాణి రెండవ ఎలిజబెత్

ముచ్చటైన ముఖచిత్రం!

1961 ఫిబ్రవరి 8వ తేది సంచికనుంచి "ఆంధ్ర సచిత్రవార పత్రిక" ముచ్చటైన ముఖచిత్రంతో పాఠకులకు అందుతుంది. తమ అభిమాన వారపత్రిక ఎప్పటికప్పుడు క్రొంగ్రొత్త అంశాలు సంతరించుకోవాలని పాఠకులు కోరడం సహజం. ఈకోరిక తీర్చడానికి ఆసంచిక మొదలుకొని ముఖచిత్రాలు ఒక నూతనపద్ధతి ననుసరించి రూపొందించ నిశ్చయించాము. ఈ ఆకర్షణ పాఠకులఆదరాభిమానాలు ఇతోధికంగా చూరగొనగలదని విశ్వసిస్తున్నాము.

—సంపాదకుడు.

వచ్చేవారం......

ఇదీ ఒక కథే, ప్రగతిపథంలో—కథ
శ్రీనాథమహాకవి—చాటుకథామంజరి
ఆడపడుచులు, పుట్టిళ్ళు—వనితాలోకం

నాకు తెలుసు ఆసంగతి-
ఇదిగో మా సానుభూతి
ఆంధ్రకు భారీ పరిశ్రమలు అవసరం
అమాంతంగా పెరిగిపోయావే!
అల్జీరియన్ జనవాక్యం ఫలితాలు
ఆంధ్రలో మద్యనిషేధం అమలు పోలీసుల నుంచి ఎక్సయిజు శాఖకు మారింది.
ఇకనీ సంగతి నే తేలుస్తాఉండు
ఎక్సయిజు
మద్యనిషేధం తెచ్చిన సమస్యలు
జేబులో బొమ్మ
జేజేల బొమ్మ
...
నేటి కాంగ్రెస్ వ్యవస్థలో అధ్యక్షుడు

బాల్మోరల్ కోట (స్కాట్లెండు) మైదానంలో బ్రిటిష్ రాజకుటుంబంవారు: (ఎడమనుంచి వరుసగా) ఆనీ రాకుమారి, ఎడింబరో ప్రభువు; ఆయన చేతుల్లో ఆండ్రూ రాకుమారుడు, ఎలిజబెత్ రాణీ, ఛార్లెస్ రాకుమారుడు.

ఎలిజబెత్ రాణీ: జనని, గృహిణి

బ్రిటిష్‌వారి వైఖరి చిత్రమైనది, పరస్పర వైరుద్ధ్యంతో కూడినది బ్రిటిష్‌వారు స్వాతంత్ర్య ప్రియులు ప్రపంచంలో నిజమైన ప్రజాస్వామ్యం మానవమాత్రులకు సాధ్యమైనంత మట్టుకు ఆచరణలో పెట్టి విగ్రహించుకొని వస్తున్న దేశం వారిది అదృశ్యవంతమైన రాజరికాన్ని నిలబెట్టుతూ వచ్చిన ఘనత కూడా వారికే దక్కినది అదే వారికి వైశిష్ట్యం ఆపాదించే వైరుధ్యం

ఇది ప్రజలకు సంబంధించినంతమట్టుకు ఆనందదాయకమైనదే కాని ఆరాజరికం నిర్వహించే వ్యక్తులకు మాత్రం నిజంగా అసిధారా వ్రతమే !

తమ ఏలిక అయినా ఏలికసాని అయినా ప్రపంచంలో కెల్లా అగ్రగణ్యమైన వ్యక్తి కావాలని బ్రిటిష్‌వారు కోరుకొంటారు దానిలోనే మరొక వైరుధ్యం కూడా అంతర్గర్భితమై ఉన్నది ఆ ఏలిక అయినా ఏలికసాని అయినా సామాన్యులలో ఒకరుగా కలిసి పోవాలే కాని అంతరం చూపరాదు

అంటే బ్రిటిష్‌వారిని ఏలే రాజు అయినా, రాణీ అయినా తమ ఔన్నత్యానికి తగిన హుందా ప్రదర్శించాలి సామాన్యులలోనూ కలిసిపోవాలి

> బ్రిటిష్‌రాణీ రెండవ ఎలిజబెత్ ఈనెల మనదేశం దర్శించనున్న సందర్భంలో ఈ వ్యాసాలు చిత్రాలు ప్రచురిస్తున్నాము.
>
> —సంపాదకుడు

ఈనాడు బ్రిటిష్ సింహాసనం అధిష్ఠించి ఉన్న రెండవ ఎలిజబెత్ కఠోరమైన ఈ అగ్ని పరీక్షకు నిలబడగలగాలి బ్రిటిష్‌వారి ఆదరాభిమానాలు పుటికి పుచ్చుకొన్న ఈ రాణి ఆ పరీక్షలో ఘనంగానే ఉత్తీర్ణురాలైనదని చెప్పవచ్చు

అందునా ఆమె వయస్సు దృష్ట్యా ఇది మరీ గొప్ప విషయ మనడంలో సందేహంలేదు

అలనాటి బ్రిటిష్ రాణులకు, ఈ రాణికీ మరొక భేదం ఉన్నది

ఈ రాణి బ్రిటిష్ కామన్వెల్తుకు అధినేత్రి. కామన్వెల్తులో కోరి చేరిన స్వతంత్ర రాజ్యాలు కోరి ఆమెకు కట్టబెట్టిన గౌరవ మిది బ్రిటన్ [illegible]

మహోత్తమమైన గౌరవం ఎన్నడూ పొందిఉండ లేదు.

అలాంటి విశిష్టమైన ప్రతిపత్తి కలిగిన ఈ రాణి నిత్య జీవితం ఏలాంటిది ?

ఎలిజబెత్ రాణికి ముగ్గురు పిల్లలు. ఛార్లెస్ మొదటివాడు. ఆనీ రాకుమారి రెండవది. ఆండ్రూ మూడవవాడు. మామూలుగా బ్రిటన్‌లో అన్ని కుటుంబాల వలెనే ఈ కుటుంబమూ మసలు కొంటుంది.

కాని ఒక్క తేడా ఉన్నది. కన్న బిడ్డల ఆలన, పాలన స్వయంగా చూడడానికి గాని, కోరినట్లుగా వారితో యథేచ్ఛగా కాలం గడవడానికి కాని రాణికి —ఆమె భర్త ఎడింబరో ప్రభువుకు సావకాశం లేదు.

పిల్లల సంరక్షణా అంతే. రాజ కుటుంబానికి నిర్ణీతమైన పద్ధతుల ననుసరించి వారి పెంపకం సాగుతుంది. కేవలం అజమాయిషీ చేసే అధి కారమే రాణిది.

పిల్లలు చదువు కోసం దూరంగా ఉండవలసిన సందర్భాలలో తప్ప తతిమ్మా కాలంలో రోజుకు రెండుసార్లు మాత్రమే తల్లిదండ్రుల దర్శనం చేసుకోగలరు. ఉదయం తల్లిదండ్రులతో కలిసి అల్పాహారం స్వీకరిస్తారు పిల్లలు. మరల రాత్రి నిద్రపోయే ముందు పిల్లలను చూచి వారి యోగ క్షేమాలు విచారిస్తుంది ఎలిజబెత్ రాణి.

ఇంతకు మించిన సావకాశం చాలా అరుదుగా మాత్రమే వారికి లభిస్తూ ఉంటుంది. అయినా నిర్బంధంగా పిల్లలకు దూరంగా ఉండవలసిన ఈ తల్లికి ప్రజలందరి ప్రేమాభిమానాలు ఊత.

ఛార్లెస్ రా కుమారునికి 12 ఏళ్ళు. ఎలిజబెత్ రాణి అనంతరం సింహాసనం అధిష్ఠించే హక్కు ఈ బాలునిదే. ఛార్లెస్ పెంపకంలో ఎలిజబెత్ రాణి ఇచ్చిన ఆదేశం ఆమె ఔన్నత్యానికి తార్కాణం. "ఛార్లెస్‌ను మంచి మనిషిగా తయారు చెయ్యండి మొదట. మంచి మనిషి కానివాడు మంచి రాజు కాలేడు కదా !" అన్నది రాణి.

ఇంతకూ ఈ రాణి రోజూ చేయవలసిన, చేసే పనులు ఏమిటి ?

ఉదయం నిద్ర లేవగానే భర్తతో కలిసి తన గదిలో అల్పాహారం స్వీకరించడంతో ఆమె దైనిక కార్యక్రమం ప్రారంభం అవుతుంది.

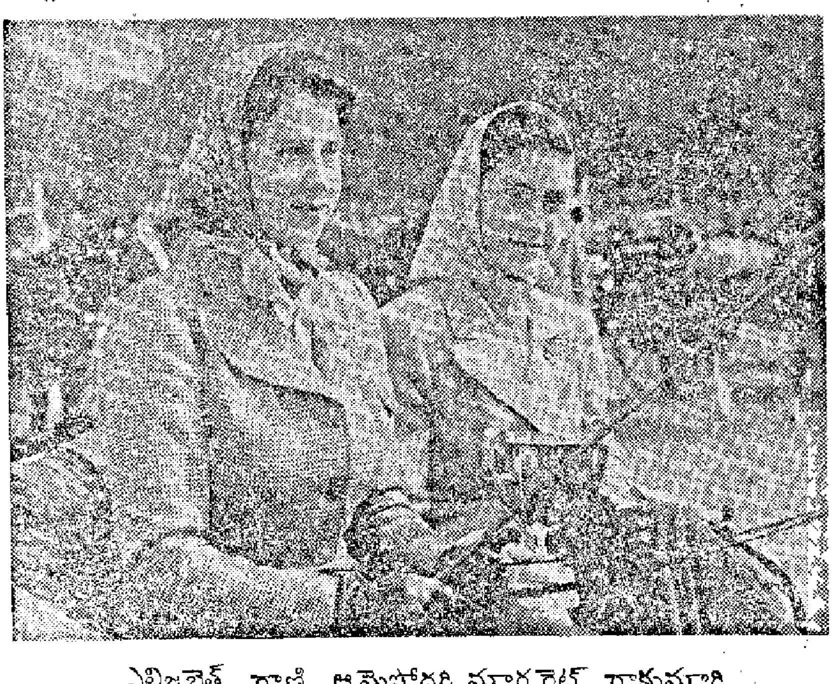
వ్యక్తిగతంగా తనకు వచ్చిన లేఖలు, వార్తా పత్రికలు, పార్లమెంటు కార్యకలాపాలు యథా తథంగా ప్రచురించే 'హాన్సర్డ్' చదువుతుంది రాణి.

తన సంతకం ఆవశ్యకమైన అధికార పత్రాల మీద సంతకాలు చేయడం, తత్సంబంధమైన నిర్ణయాలు జరపడం పెద్ద తతంగం. వాటికి తోడు నాటి ఇంటి పనులన్నీ తెలుసుకొని ఆదే శాలు ఇవ్వడం ఒకటి. ప్రభుత్వ వ్యవహారాలకు సంబంధించిన పత్రాలు కూలంకషంగా పరిశీ లించడం మరొక బాధ్యత. అతిథులు అభ్యాగతుల స్వాగత సత్కారాల కార్యక్రమం వేరొకటి.

రాణి దేశంలో ఎక్కడ ఉన్నా ఈ కార్యక్రమం నిరాఘాటంగా సాగిపోవలసినదే.

సంవత్సరం పొడవునా రాణి దేశంలో వివిధ ప్రాంతాలలో పర్యటిస్తూ, కొన్ని ప్రాంతాలలో కొంతకాలం నివసిస్తూ ప్రజ అందరికీ ప్రీతి కరమైన కార్యక్రమాలు దర్శిస్తూ లాంఛనప్రాయ మైన కార్యాలు నిర్వహిస్తూ ఉంటుంది.

ఈవిధంగా ప్రజల జీవితంలో భాగమై ప్రజల కష్ట సుఖాలలో పాలు పంచుకొంటూ ప్రజ లందరి ఐకమత్యానికి చిహ్నమై, ప్రజాహితమే ధ్యేయమై ఆదర్శ జీవితం తనదిగా చేసుకొన్న ఎలిజబెత్ రాణి నిజంగా ధన్యురాలు !

ఎలిజబెత్ రాణి, ఆమె సోదరి మార్గరెట్ రాకుమారి

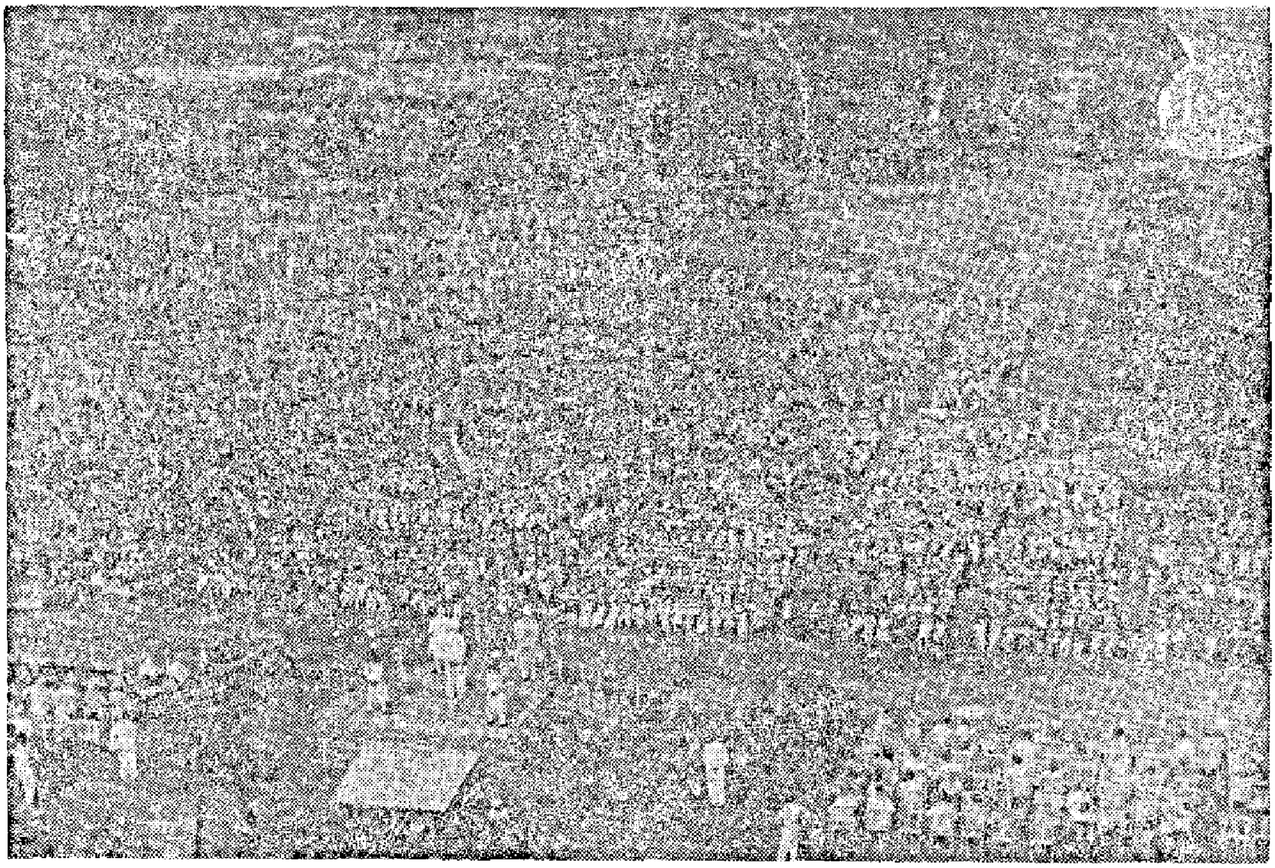

ఎలిజబెత్ భర్త ఫిలిప్ రాకుమారుడు
(డ్యూక్ ఆఫ్ ఎడింబరో)

బ్రిటిష్ పాలనలో భారతజాతి పునరుజ్జీవనం

శృంఖలావృత క్రమంగా కొనసాగుతున్న ఈ ప్రపంచగతిలో కొన్ని సంఘటనలు ఆనుషంగికంగా కొంత మంచికి కారణమవు తాయి; ఆ మంచికి మూలమైనవారి మనసులు, చర్యలు ఎలా ఉన్నా. బ్రిటిష్ పరిపాలన లోను భారతదేశానికి అలాటిమంచే చేకూ రింది. నిజానికి వాస్కోడిగామా రాకతో పాశ్చాత్యుల, బ్రిటిష్ పరిపాలకుల దృష్టి, లక్ష్యం, ధ్యేయం తమ వాణిజ్యాధికారాల విస్తృతే అయినా, వాటికోసం వారు అను సరించిన విధానం మనను మేల్కొల్పి, మనం తల ఎత్తుకొని, నిలవదొక్కుకొని స్వతంత్రుల మయ్యేటుచేసి, ప్రపంచంలోని పెద్దజాతుల సరసన పీట వేయించింది.

బ్రిటిష్ పరిపాలనవల్ల మనకు కలిగిన మేళ్లు ప్రధానంగా మూడు: (1) భారతదేశ

లాల్ ఖిల్లా ప్రాంగణంలో జేజేలతో జాతీయ పతాక

సమైక్యం; (2) నూతన దృక్పథంతో విద్యాభివృద్ధి, (3) సాంఘిక విప్లవం.

అఖండభారత రూపకల్పన మనకు మానసికంగా పరంపరాగతంగా ఉన్నదే. ఒకప్పుడు వక్షుగంగా (బాకూ) ప్రదేశంనుంచి యవసువర్ణద్వీపాల వరకు, త్రివిష్టపం నుంచి కుమార దక్షిణ ప్రాంతాల వరకూ భారతవర్షమనే భావమూ, "భారతవర్షే భరతఖండే" అంటూ మననం చేయడమూ నిత్యంఉన్నదే. కేంద్ర ప్రభుత్వం ఉండడం అవసరమని గుర్తించి, ధర్మరాజుతో రాజసూయయాగం చేయించి, కృష్ణుడు ప్రస్తుత రాజ్యాంగానికి ఏనాడో నాందులు వేశాడనడమూ కాదనలేము. గణరాజ్యాలలోను, మౌర్య, గుప్త, విజయనగర సామ్రాజ్యాలలోను దేశం కొంతవరకు సమైక్యం కావడమూ వాస్తవమే. కాని, సేతుశీతనగపర్యంతం దేశమంతా ఒక్కటే అనే భావం క్రియారూపంగాను, ప్రత్యక్షంగాను పరిణమించింది బ్రిటిష్ పాలనలో. ఈ సమైక్యం పరిపాలన విధానం వల్ల, విద్యావిధానం వల్ల జరిగింది. ఈస్టిండియా కంపెనీవారి హయాంలోనే కట్టుదిట్టమైన పరిపాలన యంత్రాంగానికి పునాదులు పడ్డాయి. ఇది సిపాయి పితూరీ తర్వాత అనన్యశంగా అభివృద్ధి పొందింది. కారన్‌వాలీస్ శాశ్వత కౌలునిర్ణయ పద్ధతిని దేశమంతటా అమలు పరచాడు. మన్రో రైత్వారీ పద్ధతి ప్రవేశపెట్టాడు. డల్‌హౌసీ పై స్థాయిగా ఉన్నప్పుడు దేశంలో తంతి, తపాలా పద్ధతి, రైళ్లు ఏర్పాటు చేశాడు. ఇవి బ్రిటిష్‌వారి సైన్య సంచాలనకే ప్రధానంగా ఉద్దేశించినా, మనకు తర్వాతతర్వాత ఎంతో మేలు చేకూర్చాయి. రిప్పన్ స్థానిక స్వపరిపాలన పద్ధతిని అమలుపరచడంతో ఒక విధంగా స్వపరిపాలనకు, స్థానిక నాయకత్వం అభివృద్ధికి — చివరకు ప్రజాస్వామ్యానికి పునాదులు పడ్డాయి. దేశమంతటా ఒకే కరెన్సీ, ఉప్పుపై అధికారం, స్వదేశ సంస్థానాలను అదుపులో పెట్టడం, మింటో మార్లే రాజకీయ సంస్కరణలు, ప్రథమ ప్రపంచ యుద్ధానంతరం ఎన్నికలద్వారా కేంద్ర, రాష్ట్ర శాసనసభలు ఏర్పడి దేశమంతా ఒక్క శాసన పద్ధతికి దిగి రావడం - ఇవన్నీ సమైక్యం సమకూర్చాయి.

ఈ రాజకీయసమైక్యం జాతీయతకు దోహదం చేసింది. బ్రిటిష్ అధికారాన్ని ఎదిర్చడం 1857 లో సిపాయి పితూరీకి ముందు, దేశంలో—ముఖ్యంగా దక్షిణాపథంలో తెలంగాణాలోను, రాయలసీమలోని తాడిమర్రి సంస్థానంలోను, కట్టబొమ్మ నాయకుల రాజ్యంలోను—జరిగినా, దేశమంతటా దీని వేడి తగిలి, నాలుగంచులనుంచీ ప్రజా ప్రతినిధులు సమావేశమై ప్రశాంత విప్లవాన్ని ఇండియన్ నేషనల్ కాంగ్రెస్ అన్న పేరుతో 1885 లో బొంబాయిలో ప్రారంభించడం, దాని సంస్థాపకులలో హ్యూం అనే ఆంగ్లేయుడొకడు ఉండడం బ్రిటిష్ పరిపాలనలోనే. ఈ సంస్థ లార్డ్ కర్జన్ ఎన్ని శాపనార్థాలు పెట్టినా, చావక దేశదాస్య విముక్తి సాధించింది. ఈ ప్రబోధ్యమాలన్నిటికీ ప్రధాన కారణం కర్జన్ మహాశయుడే.

(2) రాజకీయ సమైక్యాన్ని, భావ సమైక్యాన్ని దృఢతరం చేసింది నూతన దృష్టితో అమలయిన విద్యా విధానం. ఈస్టిండియా కంపెనీ మొదట విద్యావిధానంలో అరబ్బీ సంస్కృతభాషలనే ప్రోత్సహించదలచింది. రాజారామమోహన్‌రాయ్ వంటి మహా విద్వాంసుడు కూడ ఇంగ్లీషు నేర్పడం నవ భారతాభ్యుదయానికి అవసరమని వాదించాడు. ఎలాటి విద్యావిధానం భారతదేశంలో అనుసరించాలన్న చర్చ కొంతకాలం జరిగిన మీదట, డల్‌హౌసీ కాలంలో నూతన విద్యావిధానం ఆరంభమై సర్ విల్లియం బెంటింగ్ కాలంలో స్థిరపడింది. భారతీయుల మనస్సులను పూర్తిగామార్చివేసి, వారిని శాశ్వతంగా బానిసలు చేయడానికి ఇంగ్లీషు నేర్పడం, అన్ని విషయాలూ ఇంగ్లీషులోనే బోధించడం అవసరమని 1835లో మెకాలే, ఆయనమిత్రులూ ద్రోహచింత ప్రకటించినా, అదే మనజాతీయసమైక్యానికి మూలబంధమై,

మనకు నూతన దృక్పథం కలిగించింది. చరిత్రాది వివిధ రంగాలలో నూతన దృష్టితో పరిశోధనలు జరిగాయి. మన సాహిత్యాది విషయాలను ఇంగ్లీషు ద్వారా విదేశీయులకు తెలుపడానికి, వారి సద్భావం సంపాదించ డానికి అవకాశం కలిగింది. రామకృష్ణ భండార్కర్, తిలక్, జాయస్వాల్ వంటి మౌలిక పరిశోధకులు ఆవిర్భవించారు.

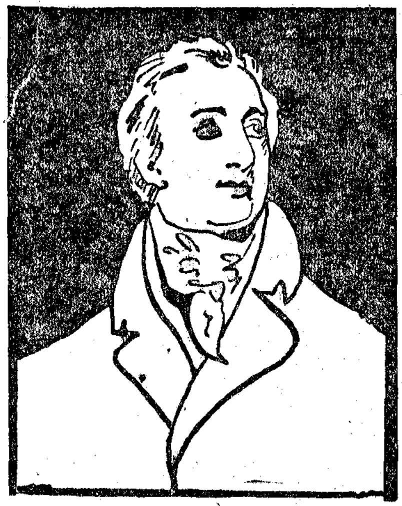
1860లో అలెగ్జాండర్ కన్నింగ్‌హాం పురాతత్వశాఖ డైరక్టర్‌గా నియమించ బడ్డాడు. దీనితో చరిత్ర పరిశోధనకు, కళాభిరుచి పునరుజ్జీవనానికి ప్రయత్నాలు జరిగాయి. మనకు చరిత్ర జ్ఞానం కలిగించి, మన పూర్వుల ఔన్నత్య వైభవాలను మనకు తెలిపింది బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంలోని ఉద్యోగులే. బ్రాహ్మీ లిపిని చదివి, అశోకుని గొప్పతనాన్ని మనకు తెలిపినవారు, పాలీ సాహిత్యాన్ని పునరుద్ధరించిన వారూ వారే.

సంస్కృతానికి నూతన దృష్టితో ప్రోత్సాహం లభించింది బ్రిటిష్ పరిపాలనలోనే. పెక్కు ప్రాచీన గ్రంథాలు అండ్లాదు వాదాలతో ముద్రితమై విదేశీ విద్వాంసుల దృష్టిని ఆకర్షించాయి. దీనివల్ల భారతదేశం లోను సంస్కృతంపై అభిమానం కలిగింది. భారతీయ తత్వశాస్త్రం ప్రచారం పొందింది. ఈ రంగంలో మాక్స్‌ముల్లర్, మోనియర్ విల్లియమ్స్ వంటి వారిని మరువ లేము.

మనకు మన లలితకళల ఎడల అభిరుచి కలిగించినవారూ బ్రిటిష్‌వారే. ఇప్పుడు ఎంతో ప్రచారం పొందిన అమరావతి, నాగార్జునకొండ, అజంతా, ఎల్లోరా కళాక్షేత్రాలను మన విస్మృతి పథం నుంచి పునరుద్ధరించింది వారే. లేకపోతే మరి యూరపు

డల్‌హౌసీ

లార్డ్ విలియమ్ బెంటింగ్

వందల విశ్వపాటూ అవి లంజదిబ్బలుగానే ఉండిపోయేవి. మన దేవాలయాల నుంచి విగ్రహాలను దొంగిలించుకొని వెళ్ళిన "హిందూ స్టువర్ట్" బహుశా మన శిల్ప చిత్ర కళలను అనుభవించిన మొదటి పాశ్చాత్యుడు కావచ్చు. ఆ విగ్రహాలవల్ల విదేశాలలో మన లలితకళలపై ఆదరం, ఆసక్తి కలిగాయి. ఆనందకుమారస్వామి వంటివారు ఆంగ్లంలో వాటిని వ్యాఖ్యానించడం వల్ల వాటి గౌరవం పెరిగింది.

ఇక దేశభాషల అభివృద్ధి చెప్పనక్కర లేదు. ముద్రణ సౌకర్యం ఏర్పడడంతో వచన సాహిత్యం పద్య సాహిత్యాన్ని మించి పోయింది. కాల్డ్‌వెల్, గుండెర్ట్, బ్రౌన్, కిట్టెల్ వంటివారు నూతన దృష్టితో భాషా శాస్త్ర పరిశోధనకు, మూలతత్వాన్వేషణకు బాటలు తీర్చారు. 19 వ శతాబ్దంలో దేశభాషలలో కలిగినంత అభివృద్ధి ముందెప్పుడూ కలుగలేదు.

(6) ఈ నూతన విద్యావిధానం, నూతన పరిపాలన, విదేశీయులతో సంబంధం మన సంఘ సంస్కరణకు దోహదం చేశాయి. మనకు విశ్వమానవసౌభ్రాత్రం, సర్వసమత్వం వేదవేదాంతాలలో ఉన్నా, ఆచరణలో మాత్రం వర్ణాశ్రమ ధర్మవ్యవస్థ సడలలేదు. ధర్మశాస్త్రంలో స్థానిక వ్యాఖ్యాతలు మార్పులు జరిపినా అవి దేశవ్యాప్తం కాలేదు. సహగమనం, బాల్యవివాహంవంటి దురాచారాలు ప్రబలం. ఇవి పోగొట్టడానికి రాజా రామమోహన్‌రాయ్ వంటివారుచేసిన కృషివల్ల హిందూధర్మశాస్త్రం సంస్కరించ బడింది. యుద్ధానంతరం సివిల్ వివాహాల చట్టంవంటి వాటితో వర్ణాశ్రమధర్మవ్యవస్థకే కుఠారాఘాతం కలిగింది. కులమతాలు ద్వైత వివక్షతాలు కాకపోవడం మనకు తెలిసినా ఆచరణలో మాత్రం సున్న. సంఘసంస్కరణ ఉద్యమాన్ని ఉద్యమాలు మొదలయినా చేసిన

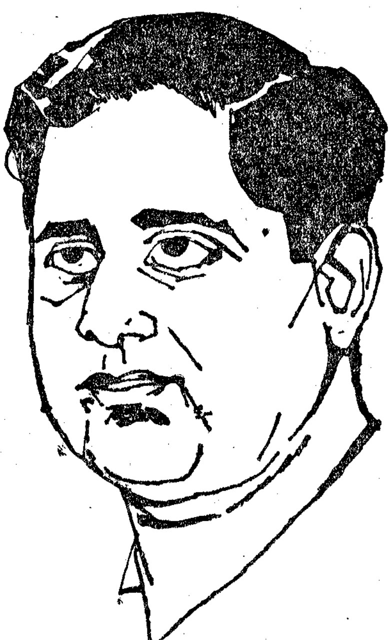
వాదికంగా ప్రత్యేకంగా బ్రిటిష్‌పరిపాలనలో జరిగింది. సిపాయి విప్లవం తర్వాత బ్రిటిష్ వారు మత విషయాలలో తాటస్థ్యం అవలంబించినా, నూతన విద్యా విధానంవల్ల కలిగిన భావపరివర్తనతో ప్రజలలో సంస్కరణ బీజాలు పడి శాసనసభల ద్వారా ధర్మశాస్త్ర క్రోడీకరణ జరిగింది.

వరిశ్రమాభివృద్ధి, సాంకేతికాభివృద్ధి మాత్రం కేవలం ఆనుషంగికమే. ద్వితీయ యుద్ధం వల్లనే విధిలేక బ్రిటిషువారు మన దేశంలో వీటికి పూనుకొన్నారు.

ఇవన్నీ గాంధీజీ నాయకత్వంలో ఏకముఖమై స్వాతంత్ర్య సంసిద్ధికి దారితీశాయి. మన జాతి ఎక్కడ మంచి ఉన్నా గ్రహించే సరసమైనజాతి. మనం బ్రిటిష్‌జాతిని ఎప్పుడూ ద్వేషించలేదు. వారి దుష్పరిపాలనను మాత్రమే ద్వేషించాము. సత్పరిపాలకుల పేర్లను (మన్రో రెడ్డి, రాబర్ట్ శాస్త్రి) కూడా పిల్లలకు పెట్టుకున్నాము. గాంధీజీ అంతటి వాడు రౌండ్ టేబిల్ మహాసభకు లండన్ రాజ ప్రాసాదానికి వెళ్ళినప్పుడు, చర్చిల్ "అర్ధనగ్నుడైన ఫకీరు బ్రిటిష్ రారాజ భవనం మెట్లు ఎక్కుతున్నా"డని హేళన చేసినా, మనం వ్యక్తిగతంగా ఏ పరదేశిని ద్వేషించలేదు. గాంధీజీ అన్నట్లు "మనం బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యాన్ని ఎదిరిస్తున్నామే కాని, బ్రిటిష్‌జాతిని ద్వేషించ లేదు." కనుకనే మనం స్వతంత్రులమై దశాబ్దం గడిచినా, కామన్‌వెల్త్ రాజ్యాలకూటం నుంచి వైదొలగలేదు. ★

వాస్కోడిగామా

తెలుగు వెలుగులు 68

సంగీత విద్వాన్ ఘంటసాల వెంకటేశ్వర రావు జీవిత కథ, నిజంగా కథలాగే ఉంటుంది. కార్య సాధనతో బాటు, కడుపు నింపుకుని ప్రాణం నిలబెట్టుకోవడం కూడా ఒక పెద్ద సమస్యగా కృషి సాగించిన గొప్పవాళ్ళ కథలాగే ఉంటుంది. కావ్యవస్తువైన ఇలాటి జీవితాలకూ కావ్యాలలాగే కృత్యాద్యవస్థ చాలా ఎక్కువ. ఘంటసాల జీవితమూ ఆరంభంలో కదన కుతూహలరాగంలా ధాటీగా ఉత్సాహంగా ముందుకు ఉరకలేదు; మొట్టమొదటి సరళీస్వరంలాగా పై షడ్జమానికి సాఫీగా, అప్రతిహతంగా ఆరోహణ చెయ్యలేదు; ఉపోషాల, నిరాశల, అపనిందల 'వక్ర స్వరాల'తో దుర్గమంగా సాగింది.

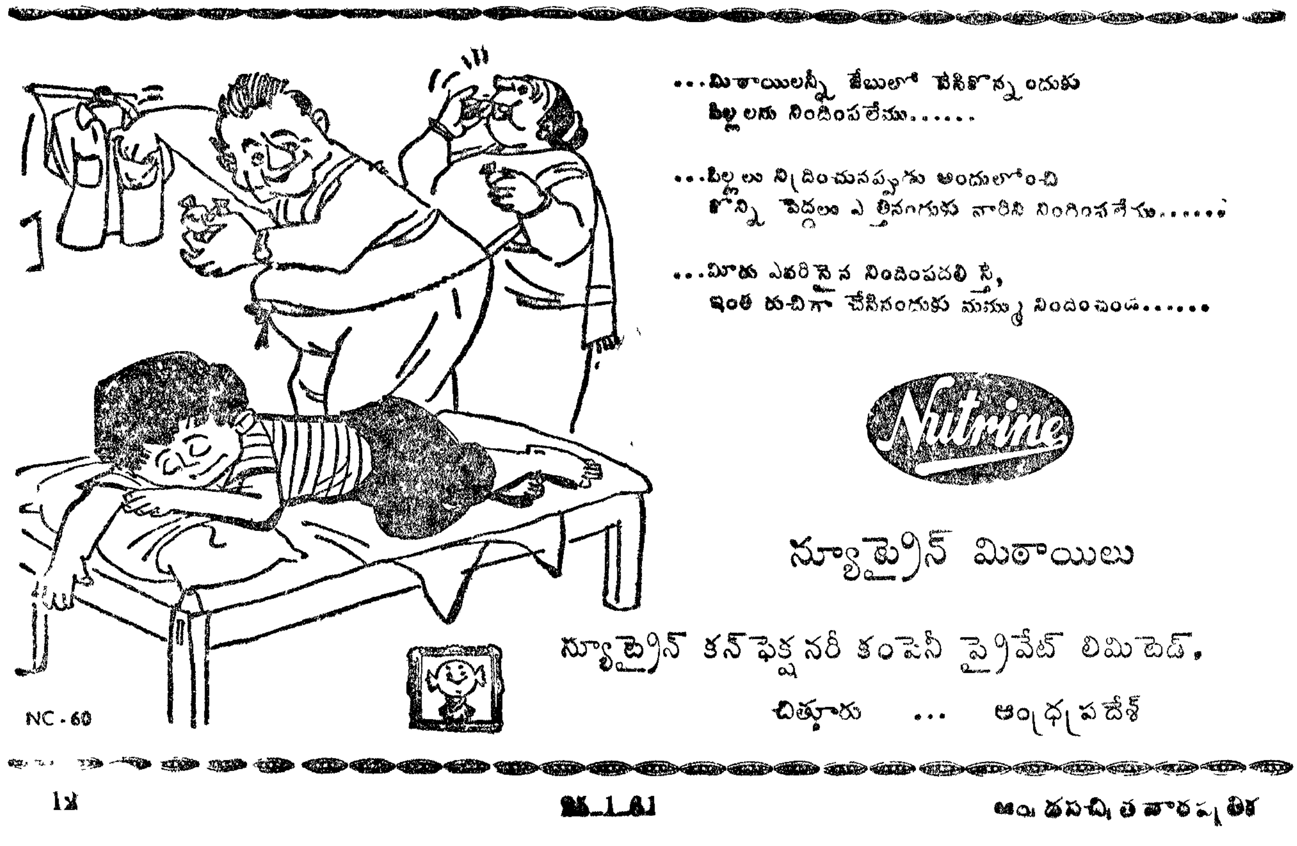
పెదకళ్లేపల్లి, కొడవల్లి గ్రామాలలో సుసర్ల కృష్ణబ్రహ్మ శాస్త్రిల గారి వద్ద, ఘంటసాల నాగభూషణం గారివద్ద సంగీతం నేర్చుకోబోతే, కష్టాలుభరించి దుఃఖం దిగమింగవలసి వచ్చింది. విజయనగరం చేరి గట్టిగా 'సాపాసాలు' పట్టబోయాడు. పాట్రాయని సీతారామశాస్త్రి గారివద్ద సంగీతం నేర్చుకుంటూ మధూకరం ఎత్తి పొట్ట పోసుకుంటూ తరవాత విజయనగరం సంగీత కళాశాలలో స్థానం గడించి, ద్వారం నాయుడుగారివద్ద శాస్త్రిలవారివద్ద శాస్త్రోక్తంగా సంగీతం నేర్చుకున్నాడు. విద్వాన్ పట్టం పుచ్చుకున్నాడు. ఇది సాధించడానికి ఆయనకు బలం ఇచ్చిన చిత్తశుద్ధి నాటికీ నేటికీ అచంచలంగానే ఉంది. ఎంత చిన్న పని చేసినా హృదయపూర్వకంగా చేశాడన్న భావం మనకు తప్పక కలిగితీరుతుంది.

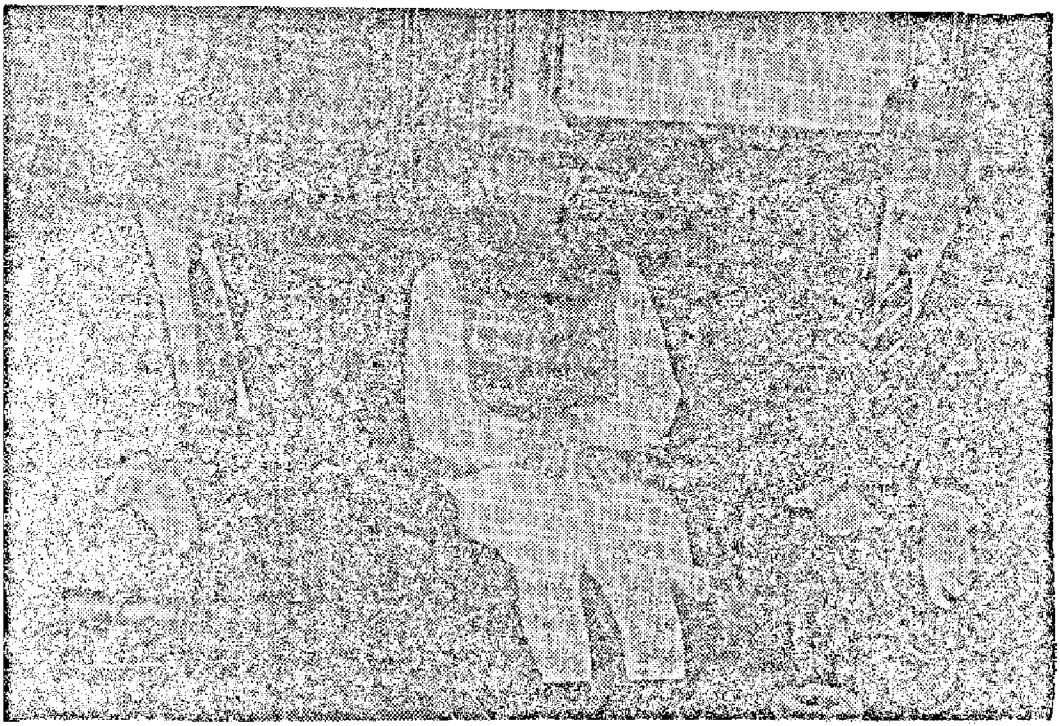
ఆ తర్వాత గానసభలు చేశాడు. నాటకాలలో వేషాలు కట్టాడు; పాడాడు. కాంగ్రెసు ఉద్యమంలో చేరి 42 లో జైలుకు కూడా వెళ్లాడు. నెమ్మదిగా సముద్రాల రాఘవాచార్యులు గారి ప్రోత్సాహంతో సొంత బృందం చేశాడు. ఇక్కడా పాటకి అభ్యంతరాలే. మొదట్లో చిన్న చిన్న వేషాలు వేశాడు. ఇలా ఇన్ని వేషాలు వేశాక ఎన్నాళ్లకో పాటల బాటమీద కాలు మోపగలిగాడు. ఆ తరువాతనుంచి మాత్రం జీవితం విజయఘంటాపథంలో సాగింది; కదనకుతూహలరాగంలాగే ముందుకు జవసత్వాలతో ఉరకలు వేసింది. ఘంటసాల కంఠస్వరం తెలుగులో లలితసంగీతాన్నే ఉత్తేజితం చేసింది. సినిమా పాటలకు సరికొత్త బాటలు వేసింది. విప్లవాత్మకమనతగ్గ శిల్పాన్ని ప్రసరించి మార్గదర్శకమైంది. నాటకరంగస్థలం మీద పద్యాలను పాడడానికి రాగం ప్రధానమా, భావం ప్రధానమా అన్న రభస అలా సాగుతూనే ఉండగా, రెండందాలూ రెండందాలనీ రెండూ కలిస్తేనే అందమూ ఆనందమూననీ నిరూపిస్తూ భావ ప్రధానంగా రాగ రంజితంగా పద్యాలు పాడి యావదాంధ్రాన్నీ పరవశులను చేశాడు ఘంటసాల. సినిమా పాటలలోకూడా కొత్తపద్ధతి ప్రవేశపెట్టిన ఘనత ఘంటసాలదే. అది, కంఠ స్వరంతో నటించడం: తెరమీద నటుడు ముఖంలో ప్రదర్శించే భావాలను మరింత ప్రస్ఫుటంగా చూపే విధంగా భావావేశంతో పాడడం. ఈశిల్పంతో ఘంటసాల తన పాటలలో అనురాగాన్ని, విరాగాన్ని, దుఃఖాన్ని, ఆనందాన్ని, హృదయంగమంగా పోషించాడు. సంగీత రచనలో 'స్వరాక్షరి' అనబడే పద్ధతి ఒక విశిష్ట శిల్పం అయితే, గానంలో స్వరాన్నీ భావాన్నీ కలిపి పలకడం ఈశిల్పం. దేవదాసువంటి చిత్రాలలో పాటలు దేశం అంతా మారుమోగడానికి ఇది కూడా ఒక కారణం. అనేక ఇతర చిత్రాల్లో పాట వరసలూ, మాటవరసలూ బాగు లేక పోయినా అది రాణించి ప్రజాదరణ పొందడానికి ఘంటసాల కమనీయ కంఠం, ఆ వేశం బంగారు శిల్పం కారణాలు అనడం అతిశయోక్తి కాదు. అయితే ఒక్కటే చిన్న వెలితి. కంఠంలో కారుణ్యభావం కరడుకట్టి, రాగం ఏమైనా, భావం ఏమైనా కళలు మాత్రం ఒకే మూసలోపడి, వైవిధ్యాన్ని మింగేయడం కద్దు.

సంగీత రచయితగా కూడా ఘంటసాల మంచిపేరు గడించాడు. షావుకారు, పాతాళ భైరవి, పెళ్ళిచేసిచూడు, మాయాబజార్ చిత్రాలలో పాటలు ఎన్నతగ్గవి. వాటిలో తన పేరులాగే పదహారణాల తెలుగుదనం గల సంగీతం వినిపించాడు. సంగీతదర్శకుడుగా ఘంటసాలపాలిట కామధేనువు కల్యాణి రాగం అనవచ్చు. ఆ పాలంలోంచి చిలికినన్ని మంచి పాటలూ పద్యాలూ ఇంకెందులోంచీ తీయలేదు. ఆయన సంగీతం స్థూలంగా నిత్య 'కల్యాణి' లక్షణ లక్షితం.

మధుర విషాదరసభరితమైన ఘంటసాల కంఠం తెనుగుతల్లికి దివ్య కంఠాభరణం. ★

లిల్లీస్
బార్లీ బిస్కెట్టు
దాని రుచివలన
పరిచితమైనది
IS:1011
ఎల్లప్పుడు తాజాగా నాణ్యముగా ఉండును
లిల్లీ బిస్కెట్ కంపెనీ (ప్రైవేట్) లిమిటెడ్, కలకత్తా-4
మద్రాసు, కేరళ & మైసూరులకు డిస్ట్రిబ్యూటర్లు:
మెసర్సు బి. అథెర్టన్ & కంపెనీ (ప్రైవేట్) లిమిటెడ్,
11/12, జాఫర్ సిరంగ్ స్ట్రీటు, మద్రాసు-1.
ఆంధ్రకు డిస్ట్రిబ్యూటర్లు:
మెసర్సు ట్రేడు ప్రమోటింగ్ కార్పొరేషన్,
పి. బి. బకింగ్ హాం పేట, విజయవాడ-2

...మిఠాయిలన్నీ జేబులో వేసికొన్నందుకు
పిల్లలను నిందింపలేము......
...పిల్లలు నిద్రించునప్పుడు అందులోంచి
కొన్ని పెద్దలు ఎత్తినందుకు వారిని నిందింపలేము......
...మీరు ఎవరినైన నిందింపదలిస్తే,
ఇంత రుచిగా చేసినందుకు మమ్ము నిందించండి......
Nutrine
న్యూట్రైన్ మిఠాయిలు
న్యూట్రైన్ కన్ఫెక్షనరీ కంపెనీ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్,
చిత్తూరు ... ఆంధ్రప్రదేశ్
NC-60

బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ కామన్వెల్తు సంబంధాలశాఖ మంత్రి శ్రీ డంకన్ శాండీస్ ఇటీవల న్యూఢిల్లీ దర్శించినప్పుడు ఆర్థికశాఖ మంత్రి శ్రీ మొరార్జీ దేశాయ్‌ని కలుసుకొన్నారు. శ్రీ దేశాయ్‌కి కుడివైపున ఉన్నవారు మనదేశంలోని బ్రిటిష్ హైకమిషనర్.

న్యూఢిల్లీ లేఖ

శ్రీకృష్ణ

పంజాబీ సుబా ఉద్యమం

జిన్నా, తారాసింగ్ విధానాలలో సామ్యం: అకాలీలకు ప్రధానమంత్రి హెచ్చరిక

పొగమంచుతో, వేళ్ళు కొంకర్లుపోయే చలిలో 1961 వ సంవత్సరం ఆవిర్భవించింది. పుట్టీ పుట్టగానే ఈ పసికూన బ్రహ్మాండమైన సమస్యలతో కుస్తీ పట్టవలసి వచ్చింది. కళ్ళు తెరచిందో, లేదో పంజాబీసుబాకోసం నిరాహారదీక్ష సాగిస్తున్న ఆజాను బాహుడైన శిఖ్ సంత్ ఫతేసింగ్ అగుపించారు.

నూతన సంవత్సరారంభానికిముందు ప్రధాన మంత్రి ఇక్కడ ప్రసంగిస్తూ, పంజాబీసుబా వ్యవహారంనుగూర్చి వ్యాఖ్యానించారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పాటుకు చాలాకాలం క్రితమే, అందుకు అనుకూలంగా కాంగ్రెసుపార్టీ తీర్మానించిందనీ, అందువల్లనే దానిని ఏర్పాటు చేయటం జరిగిందనీ, ఆయన చెప్పారు. మద్రాసు నగరం తమకు చెందాలన్న వాదాన్ని ఆంధ్రులు విరమించుకోకపోవటంచేత ఆ రాష్ట్రం ఏర్పడటంలో ఆలస్యం జరిగిందన్నారు. తుదకు మద్రాసు నగరాన్నిగూర్చి ఆంధ్రులు, తమిళులు ఒక ఒప్పందానికి వచ్చినందువల్లనే ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పాటైందనీ, నిరాహారదీక్షతో ఒక వ్యక్తి మరణించినందువల్లకాదనీ వివరించారు.

పూర్వపు బొంబాయి రాష్ట్రాన్ని మహారాష్ట్ర, గుజరాతులుగా విభజించటానికి ఇలాంటి పరిస్థితులే ఎదురయ్యాయని ప్రధాన మంత్రి చెప్పారు. బొంబాయి నగరం సమస్యే ఇందుకు అడ్డు తగిలిందన్నారు. గుజరాతీలు బొంబాయినగరంమీద తమ హక్కును వదులుకొనడానికి అంగీకరించిన ఉత్తరక్షణం ఆ రాష్ట్రం విభజింపబడిందని తెల్పారు.

సంత్ ఫతేసింగ్ యందు తమకు గౌరవం కలదనీ, కాని ఆయన రాజకీయరంగంలో ప్రవేశించినందుకు తాము విచారిస్తున్నామని శ్రీ నెహ్రూ చెప్పారు.

పంజాబీసుబాకోసం అకాలీదళం సాగిస్తున్న ఉద్యమం యావత్తూ అపమార్గంపాలైందన్నారు. జైళ్లలో సంభవించిన కొన్ని సంఘటనలతో అకాలీలకు సంబంధం కలదని చెప్పారు. అకాలీ ఖైదీలే కొన్ని గొడవలకు కారకులనీ, వాటివల్ల నేమరికొన్ని చిక్కులు కలిగాయనీ బ్రిటిష్ న్యాయమూర్తి ఒకరు స్వతంత్రంగా జరిపిన విచారణలో తేలిందన్నారు.

పలువురు వ్యక్తులు తమను కలుసుకున్నా, వారిలో ఒక్కరు కూడా పంజాబీసుబాఅంటే ఏమిటో ఇదమిత్థంగా చెప్పలేదని శ్రీ నెహ్రూ తెల్పారు. "ముందు మీరు పంజాబీసుబా సూత్రాన్ని అంగీకరించండి. ఆ తరువాత ఈ పంజాబీసుబా ఎలా ఉం

డాలో చర్చిద్దాం అని కొంతరువచ్చి నెహ్రూ అడిగారు."

"ఇది చాలా ప్రమాదకరమైన సూత్రమని అనేక కారణాలవల్ల నాకు తోస్తోంది. ముందు నన్నొక తప్పుడు చర్య తీసుకోమని చెబుతూ, ఆ తరువాత దానిని ఎలా అమలు చెయ్యాలో నిర్ణయిద్దామంటున్నారు. ఇది వివేకవంతమైన పని అని నేను అనుకోను" అని ప్రధానమంత్రి అన్నారు.

గురుద్వారాలు హింసాయుత చర్యలకు వినియోగింపబడుతున్నందుకు శ్రీ నెహ్రూ విచారం వెల్లడించారు. ఇవి కోటలుగా మారిపోయాయి. ఢిల్లీలో, వీటిపైనుంచి బయటఉన్న ప్రజలమీద రాళ్ళు విసరటం, మసులుతున్న నీరు దిమ్మరించటం, ఇతర వస్తువులు విసరటం వంటిపనులుజరిగాయి. అంతేకాక,దూరశ్రవణ యంత్రాలు నెంకొల్పి దూషణతో కూడినఉపన్యాసాలు చేశారు. ఆరాధనకోసం ఏర్పాటైన గురుద్వారాల పవిత్రత ఇలాంటి చర్యలవల్ల పెరుగుతుందా ?అని ప్రధానమంత్రి ప్రశ్నించారు. ఈ చర్యల మూలంగా పంజాబీల యెడల ఇతరుల గౌరవాభిమానాలు అభివృద్ధి చెందవని కూడా స్పష్టం చేశారు.

పంజాబీ భాషాభివృద్ధే ఈ ఆందోళన లక్ష్యమైతే, తా మందుకు హర్షించగలమని శ్రీ నెహ్రూ విశదం చేశారు. బెదరించి ఎవరిమీదా రుద్దకపోతే, ఈ భాషను సుసంపన్నంచేసే ప్రయత్నాన్ని తాము సమర్థిస్తామన్నారు.

రాజ్యాంగం గుర్తించిన జాతీయ భాషలలో పంజాబీ ఒకటని ప్రధాన మంత్రి గుర్తు చేశారు. ప్రతి భాషను అభివృద్ధి చెందనివ్వటం ప్రభుత్వ విధానమనీ, ఇష్టంలేనివారిమీద ఏ భాషనైనాసరే రుద్దాలనే సంకల్పంలేదనీ, పైగా అలా చెయ్యటం రాజ్యాంగ విరుద్ధమైన చర్య అనీ వివరించారు.

పంజాబ్ రాష్ట్రాన్ని రెండు భాగాలుగా విభజించేందుకు ఎక్కడ గీత గీసినా, ప్రతి భాగంలోను ఆ విభజనను అంగీకరించని ప్రముఖమైన అల్పసంఖ్యాకవర్గం ఒకటి ఉంటుందని శ్రీ నెహ్రూ అన్నారు. ఇలాంటి విభజన మూలంగా అధిక సంఖ్యాక వర్గానికీ, అల్ప సంఖ్యాకవర్గానికీ మధ్య నిరంతరం ఉద్రిక్తత నెలకొనిఉంటుంది.

విభజన మూలంగా కలిగే దుష్ఫలితాలు స్పష్టంగా తెలుస్తూనేఉన్నాయని ప్రధాన మంత్రి చెప్పారు.

న్యూఢిల్లీ లేఖ

దేశవిభజనానంతరం భారతదేశంలోని రాష్ట్రాలన్నింటిలోను పంజాబ్ చిన్నదిగా ఉన్నది. కాని ఆర్థికంగాదానికి దాని కాళ్ళమీద నిలువబడగలిగే సత్తా ఉన్నది. నిరాశ్రయులైన వేలాది ప్రజలు కొంతో గొప్పో ప్రభుత్వ సహాయంపొందినా, కష్టపడి పని చేసి పునరావాసం కల్పించుకున్నారు. ఇప్పుడు దేశంలోని రాష్ట్రాలన్నింటికంటె పంజాబ్ సౌభాగ్యవంతంగా ఉన్నది. ఇలాంటి సమయంలో దీనిని విభజించినట్లయితే, ఆర్థిక స్తోమత దెబ్బ తింటుంది. ఈ దెబ్బనుంచి కోలుకునేందుకు కొన్ని సంవత్సరాలు పట్టినా పట్టవచ్చు. అంతేకాక విడివడిన రెండు భాగాల సంపద విధిగాతగ్గి ఉంటుంది కాబట్టి అవి రెండూ కూడా అసలు కోలుకోలేకపోవచ్చు.

శిఖ్ఖులు కష్టపడి పనిచేసేవారుగా దేశంలో పేరు పొందారని శ్రీ నెహ్రూ చెప్పారు. మనదేశంలోనేకాక, ప్రపంచంలో పలుతావుల వారియందుగౌరవభావం కలదన్నారు. "ఇప్పుడు వారు దేశంలో ఎక్కడైనా పనిపాటలు చేసుకునే వీలుఉన్నది. ఈ వసతిని వారు పూర్తిగా వినియోగించుకోవచ్చు. పంజాబీసుబా కావాలని ఆందోళన సాగించి ఈ సదుపాయాన్ని జారవిడుచుకోరాదు. పంజాబీసుబా అంటూ ఏర్పడటం జరిగినా, దేశంలోని ఏ ప్రాంతంలోనైనాసరే వారు పని చేసుకునేందుకు రాజ్యాంగ రీత్యా ప్రతిబంధకం ఏమీ ఉండదు. కాని వారికి వ్యతిరేకంగా భావనా సంబంధమైన ఆటంకాలు మాత్రం కలుగుతాయి. దేశంలోని ఇతరప్రాంతాలలో శిఖ్ఖులు కొన్ని ఆంక్షలకు ప్రతిబంధకాలకు గురికావలసి వస్తుంది.

పంజాబీ భాషా వికాసాన్నికోరేవారు, దానిని ఆకాలిల ఆందోళనతో ముడి పెట్టరాదని ప్రధానమంత్రి సలహా చెప్పారు.

ఇటీవల శిఖ్ఖు ప్రతినిధివర్గం ఒకటి అకాలిల కోరికలను వివరిస్తూ, ప్రధాన మంత్రికి వినతి పత్రం సమర్పించింది. వెనుక ప్రాన్సులో భారత రాయబారిగా పని చేసిన శ్రీ హుకుమ్ సింగ్ మాలిక్ ఈ ప్రతినిధివర్గానికి నాయకత్వం వహించారు. "ప్రభుత్వం, దేశంలోని ఇతర ప్రాంతాలలో ఏక భాషా రాష్ట్రాలు ఏర్పాటుచేసి, పంజాబ్ విషయంలో మాత్రం అపని చేయడానికి నిరాకరించటం ఒక వర్గంవారిపట్ల విచక్షణ చూపటంతప్ప, మరేమీకాదని శిఖ్ఖులు యావన్మందీ భావిస్తున్నారు" అని వినతిపత్రం పేర్కొన్నది.

పంజాబీసుబా అంటే శిఖ్ఖిస్తాన్‌కు మారుపేరని ఈ వినతిపత్రంవల్ల స్పష్టం అవుతోంది. పైగా దీని కోసం నిరాహారదీక్ష పూనిన వ్యక్తి పంజాబీ మాతృభాష గాకల ఒక హిందువుకాక—మాటవరుసకు సంత్ హరిదాస్ అనుకుందాం—శిఖ్ఖుమతానికి చెందిన సంత్ ఫతేసింగ్ అవటంతో ఈ విషయం మరింత ధృవపడింది.

ప్రధాన మంత్రి శిఖ్ఖులకు చేసిన విజ్ఞప్తిలో హెచ్చరిక కూడా ఉన్నది. పంజాబీసుబా ఏర్పడినట్లయితే శిఖ్ఖిస్తాన్‌కు వెలుపలఉండే శిఖ్ఖులకు ఆదరణ ఉండదని ఆయన స్పష్టం చేశారు.

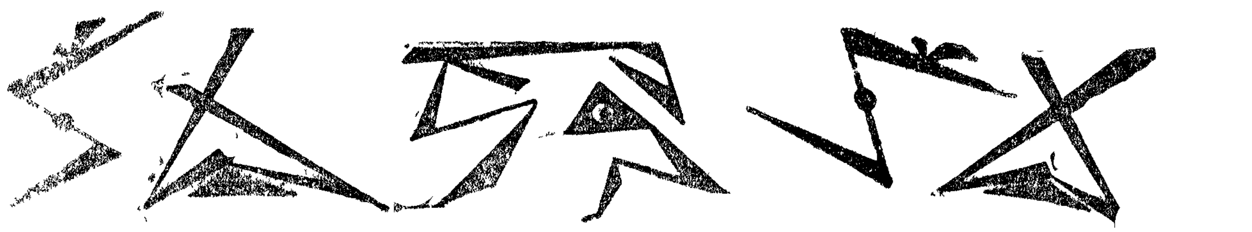
నిజం నిష్ఠూరంగానేవున్నా, దానిని త్రోసిపుచ్చే వీలులేదు. విశాల బెంగాల్ వాదం మూలంగానే అస్సాంలో బెంగాలీలపై దురాగతాలు జరిగాయి. ఇప్పటి పరిస్థితులలో ఏ రాష్ట్రంలోను "బయటవారి"కి ఆదరణలేదు. ప్రధానమంత్రి చెప్పినట్లు శిఖ్ఖులు కష్టాలకోర్చి దేశం నలుమూలలా అల్లుకుపోయారు. శిఖ్ఖిస్తాన్‌లో సహజంగానే శిఖ్ఖులుకానివారు ద్వితీయ శ్రేణి పౌరులుగానే ఉంటారు. అక్కడ అన్ని రంగాలలోను శిఖ్ఖులకే ప్రాముఖ్యం ఉంటుంది. తాము అధికారులుగా ఉండాలని శిఖ్ఖులు కోరుకోనకపోతే, పంజాబీసుబా కావాలని వారు ఆందోళన సాగించటంలో అర్థంలేదు. శిఖ్ఖిస్తాన్‌నుంచి శిఖ్ఖులు కానివారిని తరిమివేస్తే, దేశంలోని ఇతర ప్రాంతాలనుంచి శిఖ్ఖులు తరిమివేయబడుతారు. ఈనాడు భారతదేశంలో ముస్లింల స్థితి ఎలాఉందో, శిఖ్ఖిస్తాన్ ఏర్పడిన తరువాత పంజాబీసుబా వెలుపల ఉండే శిఖ్ఖుల స్థితి కూడా అల్లాగే ఉంటుంది.

పాకిస్తాన్‌కు, పంజాబీసుబాకు పోమ్యం ఏమీ లేదనీ, పంజాబీసుబా భారతదేశంలో అంతర్భాగంగానే ఉంటుందనీ వాదించే అవకాశం లేకపోలేదు. కాని ఇది కేవలం భ్రూహాగానముసే అనచవలసి ఉంటుంది. మాస్టర్ తారాసింగ్ ప్రతి స్వల్ప విషయంలోను, స్వర్గీయ మహమ్మదాలీ జిన్నాను అనుకరిస్తున్నారు. జిన్నా కూడా కేవలం సిద్ధాంతాన్ని అంగీకరిస్తే చాలుననీ, వివరాలను తరువాత పరిష్కరించుకోవచ్చుననీ అనేవారు.

శిఖ్ఖులు ప్రతీకారానికి పూనుకునే స్వభావం కలవారనీ,సంత్ ఫతేసింగ్ మరణించినట్లయితే దౌర్జన్యకాండ ప్రారంభమవుతుందనీ ఢిల్లీలోని కాంగ్రెసు నాయకులు నిక్కచ్చిగా చెప్పివేశారు. జనరల్ డయర్‌ను హత్యచేసిన వ్యక్తి శిక్ మతస్థుడేనని వీరు జ్ఞాపకం చేస్తున్నారు. అసలు ప్రజాస్వామ్యం అంటే ఏమిటి ? అన్న ప్రధాన సమస్య ఇప్పుడు చర్చకు వస్తుంది. శిఖ్ఖులు రాజ్యాంగబద్ధంగా వ్యవహరించటంమాని, దౌర్జన్య చర్యలకు పూనుకుంటున్నారు. వారి దేవాలయాలు కోటలుగామారిపోయాయి. యధార్థానికి నిరాహారదీక్షకంటే రాజ్యాంగ విరుద్ధమైన చర్య మరొకటి ఉండదు. శిఖ్ఖుల కోరికను నెరవేర్చకపోతే, మూక ఉమ్మడిగా హత్యలు జరుగుతాయనే బెదరింపు ముఖ్యంగా గమనించతగినది. స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వం ముస్లింలీగ్ కూడా ఇలాంటి పద్ధతులనే అనుసరించేది. అయితే ముస్లింలకు ఆత్మహత్య చేసుకొనటంపై నమ్మకంలేదు కాబట్టి, వారు నిరాహారదీక్షకుమాత్రం పూనుకునేవారుకారు. దీనినిబట్టి ఉత్తరోత్తరా పరిస్థితులు ఎలా ఉంటాయో తెలుస్తోంది. మరో విధంగా చెప్పాలంటే, పంజాబీసుబా ఏర్పాటు కావటం దేశ స్వాతంత్ర్యాన్ని కోల్పోటానికి నాంది అని చెప్పవలసి వస్తుంది.

[ఈ లేఖ సంత్ ఫతేసింగ్ నిరాహారదీక్షు విరమణకు పూర్వం వచ్చింది.]

★

శ్రీమద్రమారమణ గోవిందో హరి!

(మొదటి బహుమతి రు. 10 లు)

ఒకసారి మా ఊళ్లో శ్రీకృష్ణ రాయబారం నాటకం వేస్తున్నారు. ఒకరోజు కృష్ణ పాత్రధారికి విరోచనాలు వాంతులు వచ్చాయి నటించలేడు అని కబురు వచ్చింది.

డైరక్టరుగారికి ఏమి చేయటానికి తోచ లేదు. వెంటనే అతనికి తెలిసి ఉన్న హరిదాసుగారిని ఒప్పించి కృష్ణుడుగా నటించుటకు తీసుకువచ్చాడు. నాటకం సాగుతున్నది. తెర లేచేసరికి కృష్ణుడు నిద్రిస్తూ ఉంటాడు. దుర్యోధనుడు వచ్చి ఒక పద్యము పాడుతాడు. వెంటనే అర్జునుడుకూడ వచ్చి ఒక పద్యము పాడుతుంటాడు.

అర్జునుడు పాట ఆపేసరికల్లా కృష్ణ పాత్రధారి అయిన హరిదాసు దిగ్గున లేచి చేతులు జోడించి "శ్రీ శ్రీమద్రమారమణ గోవిందో హరి!" అన్నాడు. డైరక్టరు అవస్థ చెప్ప నవసరము లేదు. ప్రేక్షకులు పొట్ట చెక్కలయ్యేట్లు నవ్వారు.

జి. మధుసూదనరావు

(విజయపురి దక్షిణం)

"ఒక్క టీ..."

(రెండవ బహుమతి రు. 5 లు)

అప్పుడు పి. యు. సి. చదువుతున్నాను. మార్చి నెల. యూనివర్శిటీపరీక్షలు సమీపించు చుండుటచే బాగా చదవాలనుకున్నాను. నిద్రాదేవి బారినుండి రక్షించగలిగిన ఏకైక మిత్రుడు తేనీటిని పుచ్చుకొనుటకై, రాత్రి 10 గంటలకు హోటలుకు వెళ్లాను. వెంటనే సర్వరు వచ్చి సమీపించి "ఏమండీ! చపాతీ కావలెనా?" అన్నాడు. వెంటనే నేను ఒక్క "టీ" అన్నాను. సర్వరు ఒక్క చపాతీ తెచ్చి నాముందుంచాడు. నేను సర్వరుని చూచి "ఏమయ్యా! టీ తెమ్మంటే చపాతీ తెచ్చావు" అన్నాను. వెంటనే సర్వరు "ఏమండీ! నేను చపాతీ కావలెనా అంటే మీరు ఒక్క "టీ" అన్నారుగదా" అన్నాడు!

సి. నాగేశ్వరరావు

(కడప)

'ఆవు'

(రెండవ బహుమతి రు. 5 లు)

మా ఇంటిముందు చాలా ఖాళీస్థలముంటే, మావాళ్లు పూలతోట వేశారు. గొడ్లు, మేకలు వచ్చి పాడుచేయకుండా ఎప్పుడూ గేటువేసి ఉంచి జాగ్రత్తగా కాపాడుతుండేవాళ్లం. ఒకరోజున మా చిన్న తమ్ముడు ఆ తోటలో బెంచీమీద కూర్చుని ఏవో బొమ్మలు గీసుకుంటూకూర్చున్నాడు. నేను ఇంట్లోఅప్పుడే తెచ్చిన ఆంధ్రపత్రిక చదువుతూ కూర్చున్నాను. తోటలో కూర్చున్న మా తమ్ముడు పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చి 'ఆవొచ్చిందో' అని అరచాడు. ఇప్పుడే వేసి వచ్చిన గేటు నెవరు తీశారా అని అనుకుంటూ, ఆవును తోలటానికి టేబిలుమీద ఉన్న దూళ్ళకర్ర తీసుకొని బయలుదేరాను. మా అమ్మ పొయ్యి పెడుతూ, ఆ గరిటెతోనే వచ్చింది తోలటానికి. స్నానం చెయ్యబోతున్న మా నాన్నగారు, కర్ర తీసుకొని బయలుదేరారు. ఎక్కడరా ఆవొచ్చింది"అని వాడినిఅడిగేము. "ఇక్కడ వుంది రండని" బెంచీవద్దకు తీసుకొనివెళ్ళి దానిమీద సుద్దముక్కతో రాసిన 'అ' అనే అక్షరము చూపేసరికి మాకు నవ్వలేక కడుపునొప్పి వచ్చింది.

ముక్కైగుంట అనూరాధ

(గుంటూరు)

చ్చు! చ్చు! చ్చు!

(రెండవ బహుమతి రు. 5 లు)

మా తెలుగు లెక్చరర్ గారు ముక్కోపిష్ఠవారు. మా క్లాసులో ఆయనగారు పాఠం చెప్పేటప్పుడు ఆయనను విద్యార్థులు అడ్డు ప్రశ్నలు వేస్తుంటారు. ఒకటేమిటి? ఎన్నో! ఆయన కొన్ని ప్రశ్నలకు సమాధాన మిచ్చి, మిగత వాటికి తరువాత చెపుతానంటారు. కాని విద్యార్థులు "ఇప్పుడే చెప్పండిసార్!" అని మంకుపట్టు చేస్తారు. అప్పుడు ఆయన చ్చు! చ్చు! చ్చు!" అని నోటిని చప్పరిస్తూ అందరిని చూస్తుండి పోతారు. ఒకరోజు తెలుగు క్లాసులో ఆయనను విద్యార్థులు అడ్డుప్రశ్నలు వేయటం, ఆయన మామూలుగా "చ్చు! చ్చు! చ్చు!"అంటూ అందరిని తేరిపారచూస్తున్నట్లు వైగచేయటం జరిగింది. ఇంతలో ఎక్కడినుంచో ఒక పిల్లి వచ్చి, ఆయన ప్రక్కగా నిలబడి తోక ఆడిస్తూండటం జరిగింది. మేము ఆ పిల్లిని చూచి పొట్ట చెక్కలయ్యేట్లు నవ్వసాగాము. అంతవరకు (చ్చు! చ్చు! చ్చు! అంటూ, చూడని లెక్చరర్ గారు, అప్పుడే పిల్లిని చూచి, మా వైపు ఉరిమిచూచి, దానిని తరిమి వేశారు.

జొన్నలగడ్డ ద్వారక్

(తిరుపతి)

అక్కరలేదు!

నెపోలియన్ ఒకానొక దేశం జయించాడు. ఆ దేశం రాజధానికి వెళ్లేదారిలో ఘనమైన స్వాగతం ఇస్తున్నారు. ఆచారం ప్రకారం దారిలో ప్రతికోటలోను వందన పురస్సరంగా ఫిరంగులు ప్రేల్చుతున్నారు. ఒక కోటలో మాత్రం శతఘ్నులు కాల్చలేదు. నెపోలియన్‌కు కోపం వచ్చింది. ఆకోట అధికారిని పిలిచి "ఫిరంగులు ఎందుకు పేల్చలేదు" అని అడిగాడు ఆయన.

ఆ అధికారి సవినయంగా ఇలా అన్నాడు: "ప్రభూ, ఫిరంగులు ప్రేల్చకపోవడానికి అనేకమైన కారణాలు ఉన్నాయి. చెబుతాను వినండి. మొదటిది— మా కోటలో ఫిరంగులు లేవు. రెండవది... ... ..."

నెపోలియన్ అడ్డు తగిలి "ఇతర కారణాలు చెప్పనక్కరలేదు" అని అక్కడినుంచి కదిలి పోయాడు.

నాగసముద్రం నారాయణరావు

(అనంతపురం)

"టెలిగ్రాం సార్!..." అన్న పిలుపు విని ఉలిక్కిపడ్డాడు రామం.

"ఎవరికి?" అని ఆత్రుతగా అడిగాడు.

"మీకే!" అన్నాడు పోస్టుమన్ పరిహాసంగా నవ్వుతూ. సంతకం చేసి టెలిగ్రాము తీసుకొన్నాడు. బహుశః మామయ్యకేమో అనుకున్నాడు. కాగితం బయటకు తీసి చూసే దాని మీద తన పేరు కొట్టవచ్చినట్లు కనబడే సరికి కళ్ళు ఆత్రుతగా ముందుకు సాగిపోయాయి.

"స్టార్టెడ్ బై జనతా ఫర్ రాజమండ్రి. కమ్ టు స్టేషన్—వేణు" అని ఉంది అందులో. ఎవరు వస్తున్నారు? వేణు వస్తుంటే వాడెట్లా టెలిగ్రాము ఇస్తాడు? ... అసలే తుంటరి పిడుగ. ఎందుకు వస్తున్నాడో తెలియదు. చాలా ఆశ్చర్యంగా ఉంది! అనుకున్నాడు రామం.

సరే, స్టేషనుకు పోతే పోయిందేముంది! అని సరిపెట్టుకున్నాడు. అప్పుడు రాత్రి తొమ్మిదిగంటలయింది. రాజమండ్రీ జనతా ఉదయం ఆరుంబావు ప్రాంతంలో వస్తుంది. కనుక తెల్లవారుఝామునే లేవాలని నిద్రకు ఉపక్రమించాడు రామం. తెల్లవారగట్ల మెలకువ రాకపోతే లేపమని వాళ్ళ అత్తయ్యతో చెప్పాడు. మామయ్య ఏదో పనిమీద వెళ్ళాడు కాకోలు! అప్పటికింకా రాలేదు.

నిద్రపోదామని పడుకున్నాడన్నమాటే కాని వేణు మీదకే పోయాయి రామం ఆలోచనలు. తన మామయ్య సూర్యనారాయణ అనంతపురంలో ఉద్యోగం చేస్తున్నప్పుడు తాను ఆర్ట్సు కాలేజీలో ఇంటర్ లో చేరాడు. అప్పుడే వేణుతో పరిచయమైంది. రెండు సంవత్సరాలూ ప్రాణమిత్రులుగా అధికంగా (—ఏమైనా ఉంటే మాట.) గడిపారు. తర్వాత మామయ్యకు ట్రాన్స్ఫరు అవడంతో తాను ఇక్కడికి వచ్చి చేయవల్సి వచ్చింది. వేణు అనంతపురంలోను, తాను రాజమండ్రిలోను బి. ఎస్‌సి. లో చేరారు. మొదటి సంవత్సరం అయిపోయింది. దురదృష్టవశాత్తు తన తండ్రి వేసవి కాలపు సెలవుల్లో హఠాత్తుగా మరణించాడు. దానివల్ల కుటుంబ పరిస్థితులు సానుకూల పర్చుకోవడం కోసం మరుసటి సంవత్సరం చదువు మానవల్సి వచ్చింది. మళ్ళీ కాలేజీలు తెరిచేసరికి తనమామయ్య తిరిగి రాజమండ్రి ట్రాన్స్ఫరు అవడంవల్ల కాలేజీలో చేరి ఫైనలియరు చదవసాగాడు. అప్పటికే వేణు పట్టభద్రుడయ్యాడు. ఈ రెండేళ్ళు తామిద్దరి మధ్యా ఉత్తరాలు కట్టలకొద్దీ నడిచాయి. వాడిప్పుడు ఎమ్. ఎస్‌సి. లో చేరడానికి ప్రయత్నాలు చేస్తున్నానని వ్రాసాడు. కాని, హఠాత్తుగా రాజమండ్రికి బయలుదేరివస్తున్నాడని వ్రాయడం అంతుపట్టడం లేదు. ఇంతకీ వచ్చేది వేణువు అవునో, కాదో తన కర్థం కావటం లేదు...సరే! ఎట్లాగా స్టేషనుకు వెళ్ళాలిగా! ఇప్పుడీ ఆలోచనలతో బుర్రబద్దలుకొట్టుకోవడమెందుకు? అనుకొని బలవంతంగా నిద్రాదేవతను కౌగలించుకున్నాడు రామం.

మనస్సు వేణుమీదనే లగ్నమై ఉండటంవల్ల నాలుగ్గంటలవరకు వేణుతోనే కలల్లో విహరించాడు రామం. ఒక్క ఉదుటున మెలకువవచ్చి నిద్ర ఎగిరిపోయింది. లేచి చూసి గబగబ కాలకృత్యాలు తీర్చుకొని డ్రెస్ చేసుకొని బయలుదేరాడు. ఈ మధ్య ఎప్పుడూ అంత తెల్లవారుఝామున బయటకు రాకపోవడంవల్ల అతనికి చలిగాలి రుచి తెలియలేదు. ఆ గాలికి శరీరం ముడుచుకుపోయినట్లయింది. గబగబ అడుగులు వేసుకుంటూ గోదావరి స్టేషను చేరాడు.

స్టేషను దగ్గర ఉన్న లక్ష్మీకేఫ్‌లోకి దూరి కలత నిద్రవల్ల కల్గిన మాంద్యం ఉపశమింప చేసుకున్నాడు రామం. స్టేషన్‌లోకి వెళ్ళి రాజమండ్రీకి టిక్కెట్టు తీసుకున్నాడు. వేణు రేపు వస్తున్నాడని అతను (మనస్సులో) నిశ్చయించుకున్నాడు. వేణును గోదావరి స్టేషనులోనే కలుసుకొని రాజమండ్రిలో దిగవచ్చని అతని అభిప్రాయం.

అప్పుడే అరుణకిరణాలు గోదావరి నదీజలాల్లో ప్రతిబింబించి వింత కాంతుల్ని ప్రసరిస్తున్నాయి. బ్రిడ్జిమీద రైలు ఎప్పుడు కనిపిస్తుందా అనుకుంటూ రామం ప్లాట్‌ఫారం పై పచార్లు చేయసాగాడు. అరగంటసేపు అట్లా తిరుగుతూనే ఉన్నాడు. ప్లాట్‌ఫారం పొడవు కొలవాలని అనుకొన్నప్పుడూ అనుకోకపోయినా ఎక్స్‌పెరిమెంటల్ ఎర్రర్ లేకుండా నాల్గుసార్లు కొలిచాడు.

అప్పటికి జనతా ఎక్స్‌ప్రెస్ ఒక్కసారి అరిచి బ్రిడ్జిపైన ప్రత్యక్షమైంది. అంతకంతకూ దగ్గరౌతున్న రామానికి క్షణాలు గంటల్లా గడుస్తున్నట్టే అనిపించింది. వేణు ముఖం ఏ కిటికీలోంచి కన్పిస్తుందా అని రామం కళ్ళు ఆతృతగా పరికిస్తున్నాయి.

లాస్టుబట్ వన్ కంపార్ట్‌మెంటులో నిలబడి వేణు చేయూపుతున్నాడు. అది రామం గుర్తించాడు. ఇద్దరూ కళ్ళతోనే మాటాడుకున్నారు. ట్రైను ఆగగానే రామం ఆ కంపార్టుమెంటులో ఎక్కాడు. ఇద్దరూ కౌగలించుకున్నంత పని చేశారు.

"ఏరా! ఏమిటీ నీ వైఖరి టెలిగ్రామూ నువ్వూనూ!......" అన్నాడు రామం నవ్వుతూ.

"రాం ఫాదర్! స్టేషనుకు వచ్చావు కదరా! నన్ను చూశావు. ఇక నీ సందేహం నీవెందుకింత హఠాత్తుగా ఊడిపడ్డావా అని కదూ! ఐ హావ్ అపాయింటెడ్ హియర్ యాజ్ డెమాన్ యిన్ ఫిజిక్స్ డిపార్టుమెంట్..." అని నవ్వేశాడు వేణు.

"వ్హాట్!" అని యింగ్లీషులో ఆశ్చర్యపోయాడు రామం, కొంతసేపటికి తేరుకొని "ఐ సీ. యూ ఆర్ డెమాన్! అంటే ఇకనుంచి మాస్టారివి అయ్యావన్నమాట నువ్వు. అతి చవటా! నాతో చదువుకుని నాకు చదువు చెప్పే డెమాన్‌స్ట్రేటరుగా వస్తున్నావన్నమాట! నాతో స్నే. ఇక నేను నాగుమన్నట్టే!" అన్నాడు రామం కొంచెం నిష్ఠూరంగా.

వేణు తన ముఖకవళికలు మార్చి అర్ధముగా తీవ్రంగా చూశాడు. "ఓరేయ్! నన్నట్లా తీసి పారెయ్యకురా! ఎంతైనా నీకు కాబోయే గురువుని. ఇక్కడ, అంటే రాజమండ్రి ఆర్ట్సు కాలేజి మిత్రగాడి నుంచి తిరిగి పోదిన వాళ్ళకి వినికిడి. ఒక్క పోస్ట్ ఖాళీగా వారికి చిక్కిందంటే ఊర్కే లాగిపారేస్తారుగా! పాపం, పాపం!"

"అదన్నమాట!" అన్నాడు రామం.

ఇద్దరూ గలగల నవ్వుకున్నారు. అప్పటికి జనతా రాజమండ్రి స్టేషనులోనికి ప్రవేశించింది. సైకిలు రిక్షాలో యిద్దరు పేటలోని సూర్యనారాయణగారిల్లు చేరుకున్నారు. వేణును తన అత్తమామలకు పరిచయం చేశాడు రామం. క్షణంలోనే వేణు వాళ్ళతో చనువయిపోయాడు. స్నానపానాదులన్నీ పూర్తయ్యాయి. కొంతసేపు అంతా కబుర్లు భోంచేశారు.

"ఇంతకీ నావాడు మామయ్యగారింట్లో ఉండి చదువుకుంటున్నాడంటే ఏ సీగాన మేనమాంబ పాపయినా మీకు కూతురయి వుంటుందనుకున్నాను" అన్నాడు వేణు.

ఒకరు దుకాణం యజమానిని "దుకాణంలో సబ్బులున్నాయా" అని అడిగారు.

దు. య.—లేవండి.

ఒకరు—హెయిర్ ఆయిల్ ఉందా?

దు. య.—లేదండి.

ఒకరు.—టూత్ పేస్టుందా?

దు. య.—లేదండి?

ఒకరు—పోనీ తాళం కప్పలున్నాయా?

దు. య.—ఉన్నాయండి.

ఒకరు.—అయితే వేగం తలుపులు మూసి తాళాలు వేసేయండి.

పో. తిక్కెట్టి అప్పలరాజు (మద్రాసు)

అంతా నవ్వుకున్నారు. "అదేంలేదు. మీరిద్దరూ ఏ స్వయంవరానికో అటెండ్ కావల్సిందే!" అన్నాడు సూర్యనారాయణగారు చిరునవ్వుతో.

తొమ్మిదిన్నరకి భోజనాలు చేసి రామం, వేణు సైకిలు రిక్షాలో కాలేజీకి బయలుదేరారు. కాలేజీని సమీపిస్తుంటే అనేకమంది స్టూడెంట్స్ రిక్షాల్లో తిరిగి రావడం వాళ్ల కళ్లబడింది. వేణు ఒకసారి దడుసుకున్నంత పనిచేశాడు. రామం భుజంతట్టి ఏమిరా అన్నట్లు చూశాడు. అభయం ప్రసాదించి రామం ఒక స్టూడెంట్‌ని వివరాలడిగాడు.

"గత యాన్యువల్ ఎగ్జామినేషన్సులో పదిమందిని పిన్సిపాల్ డిబెయిన్ చేసాడు. అందుకని అంతా స్ట్రైకు చేస్తున్నారు..." అని చెప్పాడతడు.

రామం, వేణు ఒకరి ముఖా లింకొకరు చూసుకున్నారు. "నడవరా! నువ్వు కాబోయే స్టాఫ్ మెంబరువి. ఇదీ ఒక పరీక్ష అనుకో!" అని రామం అభయం ప్రసాదించాడు.

కాలేజీ గ్రౌండ్స్‌లోకి ఏ స్టూడెంటుని అడుగు పెట్టడానికి వీల్లేకుండా ఆర్గనైజర్స్ అంతా సామ దాన భేద దండోపాయా లుపయోగిస్తూ చుట్టూ కాసేశారు. ప్రతివాడు అక్కడకు వచ్చి ఏవో కబుర్లు చెప్పి వెనుదిరిగి పోయేవాడే! ఆఖరికి రామం, వేణులను కూడ వాళ్ళడ్డగించారు. ఆవేళ వేణుకి కాలేజీ అంతా చూపించాలనే ఉద్దేశ్యంతో ఎట్లాగా కాలేజీ ఎగకొట్టేద్దామనుకున్న రామం పుస్తకాలు తీసుకురాకుండానే బయలుదేరడం కొంత మెరుగయింది. వేణు కూడా మొన్నటిదాకా కాలేజీవిద్యార్థేగా! ఆ కళ లెక్కడికి పోతాయి? అందువల్ల వాళ్ళిద్దర్నీ లీడర్సు వెళ్లనివ్వలేదు. ఆఖరికి వేణు తనకు వచ్చిన అపాయింట్‌మెంట్ ఆర్డరు చూపెట్టి వాళ్లకు నచ్చచెప్పి రామంతో కాలేజీలో అడుగుపెట్టడానికి దేవతలు మందరగిరితో క్షీరసాగరాన్ని మథించి అమృతాన్ని సంపాదించినంత ప్రళయమైంది.

కాలేజీ ఆఫీసులోకి వెళ్లబోతున్న వేణు లేడీ స్టూడెంట్స్ రూమువైపు చూసి ఠక్కున ఆగిపోయాడు. రామం అతనివైపు తెల్లబోయి చూశాడు. వేణు ఎటు చూస్తున్నాడో రామం క్షణంలో గుర్తించేశాడు.

"ఎవతెరా ఆ వరూధిని? కేడర్, రంభ!......" అని మెల్లిగా గొణిగాడు వేణు.

"అయిందీ! నువ్వూ పడ్డావన్నమాట! ఇక నీ గురుత్వం విడిచినట్లే" అన్నాడు రామం.

"అబ్బ! చంపక చెప్పరా? ఆమె పేరు? మాధవియా! మాలతియా! మనోరమయా! భానుమతియా!..."

"బొమ్మరా!" అన్నాడు రామం తమాషాని.

అంతవరకు ఏదో [illegible]

బాపూ బొమ్మ!

చేద్దామనుకున్న వేణు వికసితవదనం ఆముదం త్రాగినట్లు నీళ్ళు కారిపోయింది. అతన్ని చూసి రామం ఫకాలుమని నవ్వాడు.

"సెప్టెంబరు పరీక్షలో ఇంగ్లీషు తప్పినప్పుడు కూడా నా ముఖం ఇట్లా ఉండగురా" అన్నట్లు వేణు ముఖకవళికలు చెప్తున్నాయి.

"ఛ! అదేం పేరురా? వేళాకోళాలాడక నిజం చెప్పరా?" అన్నాడు వేణు ప్రాధేయపడూ.

"నిజంరా! అది అబ్రివేటెడ్ నేమ్. సింపిల్ గా 'బొమ్మ' అంటారు మా కాలేజీ మేట్సంతా. అసలు పేరు ఎవరికైనా తెల్సునో తెలియదో నాకు తెలియదు కాని మావాళ్లు పెట్టిన పేరు 'బాపూ బొమ్మ' అని. మరి అట్లాగే వుంది కదూ!"

"నిజ్జంగారా! కళ్ళు జిగేల్‌మంటున్నాయి."

"ఒకటి. మావాళ్ళకు పూర్తిపేరు ఉచ్ఛరించడం యిష్టంలేకపోయింది. మధ్యనున్న రెండక్షరాలు తొలగించి సింపిల్ గా 'బొమ్మ' అని సవరించారు."

'ఛ! ఛ! బుర్రలేనివాళ్లు. అంత అందగత్తెను 'బొమ్మ' అని నోరార ఎట్లా అనబుద్ధేస్తోందిరా?"

"సరే! మన మిక్కడే యింకానే వుంటే ఏ తాతనో, ముత్తాతనో పేర్లు పెడతారు. నడు" అన్నాడు రామం.

వేణు విరహంలో చిక్కుకున్న వాడిలా ముఖం పెట్టాడు. ఆవేళే వేణు డ్యూటీలో చేరాడు. కాని కాలేజీస్ట్రైక్ వల్ల క్లాసెస్ లేవు.

> ఒకానొక నవలా రచయిత ప్రసంగిస్తూ 'జీవితం' అన్న పదాన్ని అనేక పర్యాయాలు ప్రయోగించాడు.
>
> చివరికి ఒక శ్రోత "జీవితమంటే అర్థమేమిటండీ" అని ప్రశ్నించాడు.
>
> "జీవితమంటే మరణానికి ముందు పడేబాధ" అన్నాడు ఆ రచయిత.
>
> —జి. దేవేందర్

రెండు రోజులు గడిచిపోయాయి. వేణు కాలేజీకి దగ్గరలోనే గాంధీనగర్ లో ఒక రూము తీసుకున్నాడు. రోజూ ఏ హోటలు వద్దనో మిత్రులిద్దరూ కల్సుకుంటూ ఉంటారు. ఆరు గంటలవరకు గోదావరీ నదీ తీరంలో మునిసిపాలిటీ సువాసనలను ఏ మాత్రం పీల్చకుండా ఉండాలని ప్రయత్నించి విఫలులై తేమగాలుల కోసం ప్రాకులాడతారు.

ఒక రోజున కాలేజీనుంచి బయలుదేరిన రామాన్ని వేణుకల్సుకున్నాడు తుఫానులా వచ్చి. సిటీ బస్సులో వేణు వెళ్ళవద్దంటే యిద్దరూ కబుర్లు చెప్పుకుందామని రోడ్డు మీద నడవసాగారు.

"ఏరా! నన్ను పాలముంచినా నీట ముంచినా నీదే భారం రా!" అన్నాడు వేణు సమయం, సందర్భం, బిగినింగ్ వగైరాలు లేకుండా.

"బహుశ నీకు ఉత్తరంవచ్చిందేమిట్రా?" అన్నాడు రామం విసుగ్గా.

"ఎక్కడినుంచి?" తెల్లబోతూ అడిగాడు వేణు.

"అంగారక గ్రహంనుంచి; లేకపోతే యములోకంనుంచి."

వేణు నొచ్చుకున్నాడు "లేకపోతే, ఏమిట్రా! నీ వెధవ అసందర్భపు ప్రశ్నలూ నువ్వూ!" అన్నాడు రామం ఏడువబోతున్న వాని నూరుకోబెట్టడానికి.

"అవి కాదురా! ఆబాపూ బొమ్మలేదూ! ఆమె ఫస్టు బి. ఎస్ సి. చదువుతోంది. ఆమె క్లాసును కూడా నేనుకండక్టు చెయ్యాలిట!"

"అయితే యికనేం? నీ రొట్టెవిరిగి నేతిలో పడిందన్నమాట!"

"అబ్బే! రొట్టెకు పిండిసిద్ధం చేసుకున్నానంతేరా! జరపవల్సిన గ్రంథం చాలా వుంది! ఆమెతో పరిచయం చేసుకోవడ మెట్లాగ? కాస్త సలహో యివ్వరా భాయి!"

"బాగానే వుంది. రోలువెళ్ళి మద్దెలతో మొరపెట్టుకున్నట్లువుంది! సరే నేనేం చెయ్యగలను? నీకేమంచి అవకాశాలున్నాయి కదా!"

"నువ్వు మంచి కథకుడవుకదరా! బాగా ఆలోచించి ప్లానువెయ్యి ఆమెతో క్లోజ్ గా మాట్లాడే అవకాశం కోసం చూస్తున్నాను. ఒక ఉత్తరం వ్రాస్తే!"

"ఏమని వ్రాస్తావు?"

"అదీ నువ్వే చెప్పాలిరా! ప్లీజ్! సేవ్ మీ డియర్ రాం!"

"సరే, ముందు కొన్ని క్లాసులు కండక్ట్ చేశాక ఆమెకే ఎక్కువగా టీచ్ చేస్తూవుండు దానితో కొంత పాకం రంజు కావచ్చు. కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షం! అన్నారుగా పెద్దలు."

వేణు దీర్ఘంగా నిట్టూర్చాడు. "సరే! ఈ విషయం నువ్వెవరికీ చెప్పవుసుమా!"

"కాని నువ్వు కాలేజీ విద్యార్థులకు గురువవ్వన్న మాట మర్చిపోతే, నిక్ నేమ్స్ రావటం కాకుండా అభాసుపాలౌతావు జాగ్రత్త!" అన్నాడు రామం.

తర్వాత యిద్దరూ విడిపోయారు. వారం రోజులు గడిచిపోయాయి. తిరిగి యిద్దరూ ఒకనాడు మునిసిపల్ పార్కులో కలుసుకున్నారు. ఏకాంతంగా పచ్చికపై ఒకచోట కూలబడ్డారు. ఆలిండియా రేడియోలోంచి వచ్చే బృందగానంకంటె మించిన ఉత్సాహంతో వేణు తన గోడు ప్రారంభించాడు.

"ఒరేయ్! చాల వివరాలు సేకరించానురా! ఆమె పేరు శశికళ. ఫిజిక్సు రికార్డు ఆమె యిస్తుంటే చూశాను. ఎట్లాగైనా ధైర్యంగా ఆమెతో మాట్లాడగలుగుతున్నాను. కాని, వ్యవహారాల్ని ఎట్లా నడపాలో నాకర్థం కావడంలేదు. ఆమె విషయంలో యింటరెస్ట్ తీసుకున్నా ఆమె నన్ను భక్తి గురువుగారిలాగనే చూసుకుంటోంది. మొన్న ఓ వీక్‌లో బాగా మాట్లాడింది. నేను కంగ్రాట్యులేట్ చేశాను. సింపుల్ గా థేంక్స్ చెప్పి వూరుకుంది. ఇక నా ప్రేమను ఆమెకు వ్యక్తం చెయ్యకుండా ఉండలేనురా!' అన్నాడు వేణు.

"ప్రేమ అంటూ చెయ్యపట్టుకునే దానికి ముందు నీ ముప్ఫయి రెండు పళ్ళు యిన్సూరు చేసి మరీ వెళ్ళరా!" అన్నాడు రామం వ్యంగ్యంగా నవ్వుతూ.

"నేనింత సీరియస్ గా మాట్లాడుతూ వుంటే నువ్వు ఉత్త చెత్తబుట్ట మాటల్లా తీసి పారేస్తావేమిరా? నీవెట్లాగయినా ఒక ఉత్తరం వ్రాసిపెట్టరా! మంచి పదజాలంతో నేను వ్రాసినట్లు తెలుగులో వ్రాయి."

"ఎట్లా పంపుతావు? కాలేజీ లెటర్ బాక్సులో పడవేస్తే కవర నేసరికి మా వాళ్ళు దాన్ని చింపి చిత్రవధచేసి వార్తాప్రచారం చేసేదాకా వదలరు. పత్రికలో పెద్ద అక్షరాలతో ఫిజిక్సు డెమన్‌గారి ప్రేమగోల అని ప్రచురిస్తారు. తెల్సిందా?" అన్నాడు రామం.

"అయితే, ఆమె కాలేజీ ఎడ్రసుకి రిజిష్టర్డ్ పోస్టులో పంపుతాను."

"మరి కేరాఫ్ ఎడ్రసు ఎవరిదిస్తావు? లేకపోతే రిజిస్ట్రేషన్ ఎట్లా?"

"నీ ఎడ్రసు యిస్తాను."

"అది నా ప్రాణంమీదకు వస్తే! డిబార్ చేసి పారేస్తారు. ఇంటికెళ్ళి చెంబూ తప్పేలా తోముకోవాలి. లేకపోతే, సోడా బీడా అనుకుంటూనో, ఏరువాక పాడుకుంటూనో పోవాలి. పెద్ద చదువులంటూ వచ్చిన మన కట్లాంటివి నామోషీ. అంటే బుద్ధి వక్రిస్తే ఏడుకొండలవాని దర్శనం కాకుండానే కనుబొమ్మలతో సహా దగ్గరలో వున్న బి. సి. నాటి షేవింగ్ సెలూన్‌లో గొరిగిపారేస్తారు. ఎవరు? ఆఖరికి మా మిత్రులే!...ఇంతవరకు నేను మంచి బుద్ధిమంతుడనని మా బృందం నమ్ముతున్నారు. దయయుంచి నన్ను నీ ప్రేమ గొడవలో ఇరికించకురా! డిగ్రీ తెచ్చుకున్న నీకేమీ పర్వా లేదు. అంతగావస్తే ఉద్యోగం ఊడటంతో సరి!..." అని రామం నిట్టూర్చాడు.

"అయిందా నీ ఉపన్యాసం! ఇంత బీదార్పు లరుస్తావేమిట్రా! నేను స్నేహితుడనై వుండి నిన్నంతవరకు రానిస్తానా? అంతగావస్తే నేనే ఆ ఉత్తరం వ్రాశానని అంటాను. నా కెందుకో ఆమెకు ప్రేమలేఖ వ్రాయాలని అనిపిస్తోంది. ఫలితం భగవంతుని చేతుల్లోనే వుండనకుందాము. వెంటనే వ్రాయి......" అన్నాడు వేణు బ్రతిమాలుతూ.

ఇక తప్పదని రామం ఒక ప్రేమలేఖ సుందరమైన అక్షరాలతో వ్రాయసాగాడు. వేణు రామం వ్రాతను చూస్తూ మధ్య మధ్య సందేహాలు తీర్చుకోసాగాడు. చివరకు ఉత్తరం పూర్తి చేశాడు రామం.

'ప్రియమైన శశీ!

నేనిటువంటి ఉత్తరం వ్రాస్తానని నీ వెప్పుడూ అనుకొని ఉండవు. ప్రేమగాథలు సినిమాల్లోను, కథల్లోను తప్ప వాస్తవిక జీవితంలో లేవని నా మిత్రుడు వాదిస్తూ ఉంటాడు. కాని, నా హృదయాంతరంగాలు మథించి ఆత్మ సౌందర్యాన్ని ఆస్వాదించగల కళాకారుల కనుసన్నలలో మెలుగుతున్న మానవతి సాధ్యం కాకపోదని నా వాదన. నేను క్రొత్తగా కాలేజీలో డిమాన్‌స్ట్రేటరుగా అపాయింట్ అయ్యానని నీకు తెలుసు. కాలేజీలో కనులు పెడుతూనే నిన్ను చూసి సర్వప్రపంచాన్ని మర్చిపోగల ఫీలింగ్స్ నాలో కలిగాయి. నిన్నంతా 'బాపూ బొమ్మ!' అని పిలుస్తూ ఉంటారని నా స్నేహితుని ద్వారా విన్నాను. నిజంగా ఆంధ్ర పత్రికలో ప్రచురణ అయ్యే 'బాపూ బొమ్మ' లాగానే నువ్వుంటావుసుమా! శశీ!

రాధిక

సామవేదం జానకిరామశర్మ

"సరిగ నీరేయి రెండవ జాము దాటి
నంత- యమునానదీసైకతాళి కనల
బండి గురివెంద తీగలు పాసి-ఎదురు
గా కనంబడు చీకటి మాపిలెల్ల
కడచి, ప్రక్కగ నడచి, ఆకడనె యున్న
ఈరమిని చేరుమనె స్వామి; ఇంత గోపి
కలకు భీతిలు వాడెంతగలడు? నేను

సర్వ మాతండ యంటిని-వాన లట్లు
కాగలరె యంచు వేదన కలగిపోతి!!
ముందునడుపోవు మనసుతో-తొందరగను
రాని పాదము లీడ్చుచు-నేన యెట్లొ
గమ్యమును చేరుకొంటి. అక్కడను చాల
చిలిపియౌ నను- కల యిది చెదిగిపోయి
యుండ కట్టులె సాగె! నాకెంపు కనులు
విశదముగ చూచె, వేలకువేలు పొదలు!!
పొదపొదను గోపికాకృష్ణు లిది సహించి
ఏమి వచియింతు సకియ! నాయెల్ల గర్వ
రేఖ తుడువంగబడె! వెల్గులేక బతుకు
చీకటిన నుల్లు తిరుగుట నాకు తోచె!!

బాపూ బొమ్మ!

ఇక నేను దాచుకోలేను. నీ కంటి చూపుల తూపులకు నా హృదయ కుసుమం చిల్లులు పడి ఏవో తీయని బాధల్ని కలుగజేస్తోంది. ప్రపంచంలో కిప్పుడిప్పుడే తొంగిచూస్తున్న మనం మంచి అవకాశాలకోసం వెదకటంలో ఆశ్చర్యంలేదు. నిన్ను నేను మనసారా ప్రేమిస్తున్నాను. ఇవి ఉత్తర కుమార బీరాలుకావు. యువకుడినైవుండి ప్రేమ దేవతను ప్రసన్నురాల్ని చేసుకోవడంలో నాకు గల హక్కును ఎందుకు సద్వినియోగం చేసుకోకూడదు? నువ్వు కూడా మంచిగా ఆలోచించి నిర్ణయించుకో: ప్రత్యక్షంగా అవకాశ మిస్తే మాట్లాడతాను. వెంటనే నే నిచ్చిన ఎడ్రసుకి ఉత్తరం వ్రాయి.

—నీ ప్రియమైన వేణుగోపాల్.'

"అమ్మయ్య! చాలా బాగుందిరా! ఈవేళే దీన్ని పోస్టు చేస్తాను" అన్నాడు వేణు ఆ ఉత్తరం చదువుకుని.

రామం వేణు భుజం తట్టాడు ఉలిక్కి పడేలా. "ఒరేయ్! తీరా ఉత్తరంఅందేక యీ వివరాలన్నిటినిబట్టి అది నీవే వ్రాసావని ఆమె తెల్సుకుంటుందనుకో! కోపంవచ్చి ప్రిన్సిపాలుకి చూపెడితే తర్వాత నువ్వు సంజాయిషీ యిచ్చుకోవడం మాటటుంచి కాలేజీ విద్యార్థుల చేతుల్లో నలిగిపోతావు జాగ్రత్త! దీని కింకో పథకం వెయ్యాలి..." అన్నాడు.

"నువ్వన్నదీ నిజమే! ఆప్లాను కూడా నువ్వేవెయ్యి" అన్నాడు వేణు.

రామం కొన్నిక్షణా లాలోచించాడు. "ఎందుకైనా మంచిది. నే నింకో పని చేస్తాను. శశికళే నీకొక ప్రేమలేఖ వ్రాసి నట్లు వ్రాస్తాను. అవసరం వచ్చినప్పుడు అది నీవు బయటపెట్టి ఏవడో తుంటరి చేసాడని తప్పించుకోవచ్చు" అన్నాడు రామం. అతని ఐడియాకు వేణు 'మెచ్చుకొని మేకతోలు కప్పావురా నీకు!' అన్నాడు.

'ప్రియమైన వేణు గారికి,

మీరు డిబేటింగ యాక నా స్పీచ్ కి మెచ్చుకున్నప్పటినుంచి నా హృదయంలో తీయని ఊహలు కలిగాయి. యువకులైన మీరు, విద్యావంతులైన మీరు...ఒక సంస్కారియైన యువతి మనస్సు అర్థం అవుతుందనే వ్రాయగల్గుతున్నాను. నేను మిమ్మల్ని ప్రేమించి హృదయాధిసాధులుగా పూజిస్తున్నానని భావించండి. మీరు తెల్పినప్పుడు ఏకాంతంలో కల్సుకొని మాట్లాడగలను. ఎప్పటికీ మీ ప్రేమనే కోరుకునే—

—మీ ప్రియ శశి.'

"అరే బచ్చా! నాకు నచ్చావురా!" అన్నాడు వేణు. ఆ ఉత్తరంచదివి ఆనందం పట్టలేక రామం వీపుచరిచాడు.

"నామాటకేం! నువ్వామెకు నచ్చాలి. వ్యవహారం చెడితే, పాపు కాబోయేవీపు అదుపులో పెట్టుకోవడం ఎందుకైనా మంచిది."

"ఏడిశావ్!" అన్నాడు వేణు పరిహాసంగా.

ఆ మరునాడే ఆరెండు ఉత్తరాలు యిన్నీసుపేట బజారు పోస్టాఫీసులో పోష్టు చేశాడు వేణు. కాలేజీకి ఏమీ ఎరగనట్లు వెళ్ళిపోయారు.

నాల్గు గంటలకి వేణువచ్చి రామాన్ని కల్సుకున్నాడు. తనకు శశి వ్రాసినట్లు పంపుకున్న ఉత్తరం అందిందని చెప్పాడు. శశికళ కా రిజిష్టర్ లెటర్ అందిందీ లేనిదీ వాళ్ళకు తెలియలేదు.

మరునాడు స్టాఫ్ రూమ్‌లో ఉండగా 'వేణుగోపాల్ గారికోసం ఎవరో బయట నిలబడివున్నారని' ప్యూనువచ్చి చెప్పాడు వేణుతో. వేణు బయటకు వెళ్ళి ఆ వ్యక్తిని చూసాడు. ఆయనకు నలభై ఏళ్ళుంటాయి. నిరాడంబరంగా ప్రశాంత వదనంతో చూడగానే ఎదుటివారు నమ్రతకల్గి ప్రవర్తించేలా ఉన్నాడు.

ఆయన చిరునవ్వు నవ్వి, "మీరేకదండీ వేణుగోపాల్ గారు?" అని అడిగాడు.

వేణుకి ఆయ నెవరో అర్థమైపోయింది. ఒకసారి గుండెలు టకటక కొట్టుకొని ఆగిపోయి నట్లనిపించిందతనికి. "నే నేనండి" అని మాత్రం అనగల్గాడు.

"ఒకసారి మీతో మాట్లాడాలి. నాతో వస్తారా? ఇప్పుడు లీజర్ గానే ఉన్నారుగా!" అని అడిగాడాయన. వేణు తల పంకించి ఆయన వెన్నంటాడు.

కాలేజీకి ప్రక్కగా వున్న చెట్లచాటుకి పోయా రిద్దరూ. ఆయన కొన్ని క్షణాలాగి "వేణుగారూ! ఈ ఉత్తరం చూడండి!" అని దాన్ని యిచ్చాడు. అది రామం వేణు వ్రాసి నట్లు శశికళకు వ్రాసినదే!

"ఏమిటిది?" అని మర్మగర్భంగా వేణు అన్నాడు అది చదివినట్లు నటించి.

"ఇది మీరు వ్రాశారా ?"

వేణుపని ఇరుకున పడింది. "నాకిదేమిటో అర్థంకావడంలేదు. నేను వ్రాయలేదు" అని బలవంతంగా అన్నాడు.

"ఇదెవరో తుంటరిపిల్లలు చేసినపని. నాకు మీపరువుతీయడం ఇష్టంలేదు. మాఅమ్మాయి మీరటువంటివారు కారని తెల్పడంవల్ల నేనే స్వయంగా యీ విషయం కనుక్కుందామని వచ్చాను. ఏమైనా యీ ఉత్తరం ప్రిన్సిపాలుకి చూపడం మంచిదేమో!" అన్నా డాయన అర్థోక్తిలో.

"ఎందుకు? నాకూ మీ అమ్మాయి వ్రాసినట్లు ఒక ఉత్తరం వచ్చింది" అంటూ గత్యంతరంలేక వేణు తనవద్దనున్న ఉత్తరం ఆయనకు చూపాడు. అది ఆయన చదివి తల పంకించాడు.

"ఈ రెండు ఉత్తరాలలోని దస్తూరీ ఒకరిదే! ప్రయత్నిస్తే వీ డెవడో దొరుకుతాడేమో! డిబార్ చేయించి బుద్ధి చెప్దాము" అన్నా డాయన కఠినంగా.

వేణు నీళ్ళుకారిపోయాడు. "ఎందుకులెండి? ఏదో జరిగిపోయింది. ఈ సంఘటన జరగలేదనే అనుకుందాం! నాకు టైమవుతోంది. పోయివస్తాను" అని ఆయన సమాధానమైనా వినకుండా వెనుదిరిగి వెళ్ళిపోయాడు వేణు.

రామాన్ని కలుసుకున్నాడు వేణు. ఏం జరిగిందని రామం కళ్ళతో ప్రశ్నించాడు.

"అంతా అభాసయిందిరా!" అన్నాడు వేణు. వివరంగా అంతా చెప్పాడు.

"నే చెప్తే విన్నావా? సరే, ఇప్పటికే కొంత మెరుగే! ఇకనయినా ఆ బొమ్మగార్ని మర్చిపోయి ఇన్స్యూరెన్సు ప్రీమియం వాయిదా దాటకుండా కడుతూవుండు" అన్నాడు రామం పరిహాసంగా.

అప్పుడే శశికళ ఉరఫ్ 'బాపూబొమ్మ' తన స్నేహితురాలు రజనితో అదేవరండా చివరకు వచ్చి వేణు, రామం దగ్గరగా వుండి మాట్లాడటం చూసింది. ఆమెను వాళ్ళు గుర్తించలేదు.

"మన డెమన్‌గారి ప్రక్కనున్న అత నెవరే" అని అడిగింది శశికళ.

"ఫైనలియర్ స్టూడెంట్. మంచి కథలు వ్రాస్తుంటాడు. పేరున్నవాడే! మరి కొత్త

(62వ పేజీ చూడండి)

కొండొక నాటకంలో నాయకుడు ఒక విషాద ఘట్టంలో ఒక పాట పాడి మరణించాడు. ఆపాట ప్రేక్షకుల హృదయాలను కదల్చివేసింది. హాలులో నిశ్శబ్దం అలముకొంది.

అంతలో ఒక పిల్లవాడు కథానాయకుని ఉద్దేశించి "ఒన్స్ మోర్" అన్నాడు.

పాలకోడేటి ఉమామహేశ్వరరావు
(శ్రీకాకుళం)

శాశ్వతదంతములు: గొగ్గిపళ్లు

గత వారం పాల పళ్లు మొలిచే కాలములు, రాలిపోయే కాలములు, పాలపళ్లు మొలిచే సమయములలో శిశువులకు వచ్చే ప్రమాదములు, ఆ సందర్భంలో మనం తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలను గురించి తెలుసుకున్నాము. శాశ్వతంగా వుండే దంతములు మొలిచే కాలములను క్రింద వివరిస్తున్నాను.

ఆ పట్టిక చూస్తే శాశ్వత దంతములు కూడా అన్నీ ఒక మారుగా మొలవవనీ, 7 సం॥ ల నుంచి 30 సంవత్సరముల వరకూ పళ్లు మొలుస్తూనే ఉంటవనీ తెలుస్తుంది. శాశ్వత దంతములు మొలిచేటప్పుడు, పాల దంతములు మొలిచేటప్పుడు కలిగే ప్రమాదములు ఏవీ రావు. కాని, రాలిపోవలసిన పాల పళ్లు సకాలంలో రాలిపోక, అంతకు ముందు వచ్చిన దంతములు సరియైన స్థానములలో, సరియైన దిశలో మొలవక, తర్వాత మొలిచే పళ్లు మొలవకుండా అటకాయించడం వల్ల గొగ్గిపళ్లు ఏర్పడతవి. గొగ్గిపళ్లు ఏర్పడడానికి కొన్ని యితర కారణములు కూడా ఉన్నవి.

ఆఖరు దంతము 17 సం॥ నుంచి 30 వ సంవత్సరం వరకు ఎప్పుడైనా మొలవ వచ్చును. అంటే ఈ దంతము బాగా యుక్త వయస్సు వచ్చిన తరువాత మొలుస్తుంది. యుక్త వయస్సుతో వివేకం కూడా కలుగుతుందనే భావనతో ఇంగ్లీషులో దీనిని "విజ్ డం టూత్" అంటారు. విజ్ డం అంటే వివేకం. ఈ పన్ను మొలిచినంత మాత్రాన వివేకం వస్తుందో రాదో గాని, ఈ దంతం మొలిచే ముందు, చిగురు తేలికగా చీల్చుకొనక విపరీతమైన బాధ కలిగి శస్త్ర వైద్యంతో చిగురు చీల్చడమో అవసర మవుతుంది. దవడ ఎముకలలో తగినంత చోటు లేక, దంతం రాకుండానే ఆగిపోవడం జరుగుతుంది. చోటు ఉండి మొలుస్తూన్నా సరియైన దిశలో మొలవక ప్రక్క ఉన్న దంతం వైపు మొగ్గి, దానితో అటకాయించబడి విపరీతమైన బాధ కలిగించి, శస్త్ర వైద్యంతో ఆ దంతం పీకివేయవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది. దంతములు, నమలడానికి మాత్రమే కాక నాగరిక జీవితంలో అందానికి కూడా సంబంధించిన అంగము అని ఇదివరకే చెప్పాను.

ఎక్కడని పళ్లు మొలవడానికీ, మొలిచిన పళ్లు గొగ్గి లేకుండా, కురూపులను చేయకుండా ఉండడానికి మనం తీసుకోవలసిన శ్రద్ధ ఎంతైనా ఉన్నది. కొద్దిగా ఎగుడు దిగుడు పళ్లు వచ్చినా సరియైన వయస్సులో గమనించి కొన్ని ప్రక్రియల ద్వారా సవరించడానికి పద్ధతు లున్నవి. ఆ పద్ధతులు అవలంబించినపుడు తీసుకోవలసిన జాగరూకతలు చాలా ఉన్నవి. దంతములు మొలవడంతో లోట్లు, గొగ్గిపళ్లు వచ్చినందున ఏర్పడే పరిస్థితులు, దంతములు వ్యాధిగ్రస్తములు, కావడానికి పరోక్షంగా తోడ్పడతవి. అందుచేత దంతోద్భేదన విజ్ఞానం ఆరోగ్యం రీత్యా, సౌందర్యం రీత్యా చాలా విలువైనదిగా పరిణమించింది.

గొగ్గిపళ్లు రావడానికి కారణములు చాలా ఉన్నవి. అందులో కొన్ని జన్మకు పూర్వం నుంచే ఏర్పడవచ్చు. జన్మతః ఏర్పడే "కుందేలు పెదవి" (Honh Lip) అంగిలిలో త్రొ, (Cleft—Dalate) ఇటువంటి లోపాలు, దవడ

డా॥ గాలి బాలసుందరరావు

ఎముకల రూపాన్ని మార్చి గొగ్గిపళ్లు ఏర్పడేటట్లు, చేయవచ్చును.

ప్రసవ కాలంలో శిశువు ఉండే స్థితిని బట్టి దవడ ఎముకల స్వరూపం మారుతుంది. సాధారణంగా శిశువు ఉదయు భాగం (Ptesenting—Part) శిరస్సై ఉంటుంది. ఆ శిరస్సు వంగి, ఛాతిని కరచుకొని ఉన్నందున చిత్రంలో వెర్టెక్సు (Vertex) అని చూపించిన భాగం ముందు వస్తుంది. ఇల్లా వచ్చినప్పుడు శిశువు తలకు విపరీతమయిన వత్తిడి ఉండదు. కాని ఒక్కొక్కప్పుడు శిశువు తల వంగి ఉండక, నుదురో, మొగమో గడ్డమో ముందుకు చొచ్చుకొని వస్తవి. ఈ పరిస్థితులలో దవడ ఎముకలకు చాలా వత్తిడి ఏర్పడి వికృతము లౌతవి.. వికృతములైన దవడ ఎముకలలో మొలిచే పళ్లు వికృతంగా ఉండక తప్పదు. అందుకని జన్మకు పూర్వమే అనుభవజ్ఞులచేత గర్భవతిని పరీక్ష చేయించి, శిశు తలమీద ఒత్తిడి లేకుండా ప్రసవం జరిగేటట్లు చూడాలి. కొన్ని సందర్భములలో కాలు, చేయి, పిర్రలు కూడా ముందుకు రావచ్చు. ఈ పరిస్థితిలోనూ దవడ ఎముకలకు శిరస్సుకు వత్తిడి తగిలి తల ఆకారమే మారిపోవచ్చును. జన్మ లోపముల తరువాత పళ్లు సరిగా రాకపోవడానికి కారణం, శిశువు ఆహార విధానంలో మార్పు.

దవడ ఎముకలు సరిగ్గా ప్రవృద్ధి చెందడానికి వాటికి సరియైన పరిశ్రమ ఉండాలి. స్తన్యపానం చేసే బిడ్డ నోటిలో స్తనాగ్రమే కాక, స్తనోపరిభాగం కూడా ఉంటుంది. పాలు పీల్చే సమయంలో, దవడ ఎముకలకు వాటికి సంబంధించిన కండలకు, ముందు అంగిలికి మంచి పరిశ్రమ ఉంటుంది. పోతపాలతో బ్రతికే బిడ్డ, పీక నుంచి పాలు పీల్చే టప్పుడు ఈ పరిస్థితి ఉండదు. ఎక్కువగా పెదవులకు మాత్రమే పరిశ్రమ ఉంటుంది. చిగురు తేలికగా పల్చన కాదు. తల్లులు, అనారోగ్యంగా ఉండడం వల్లనో, పాలు లేకనో, సౌందర్యం పోతుందనో అనేక మంది బిడ్డలు పోతపాలమీదనే జీవిస్తున్నారు. పాలసీసా ఆకారం, పీక ఆకారం, స్తన రూపానికి సన్నిహితములుగా ఉండడం అవసరం. ఇది వ్యక్తిగతమైన సమస్య కాదు. జాతీయ సమస్యగా దీనిని పరిగణించాలి.

నాశికా రంధ్రములు వెనుక అంగిలిలోకి ప్రవేశించే చోట "ఎడినాయిడ్సు" (Adenoids) అనే నిర్మితులు ఉన్నవి. ఇవి జన్మతః వచ్చేవి. ఒక్కొక్కప్పుడు ఇవి పెద్దవై, ముక్కు రంధ్రములను మూసివేసి, ముక్కుతో వూపిరి పీల్చడానికి వీలుకాక బిడ్డ నోటితో వూపిరి పీలుస్తాడు. ఇందువల్ల క్రింది దవడ కన్నా పై దవడ ఎముక ఎక్కువగా పెరుగుతుంది. అందువల్ల పళ్ల వరుస గతి తప్పుతుంది. పెదవుల లోపలికి ముందుకు పోయి పెద్ద

	పై దవడలో	క్రింది దవడలో
మధ్య ఇన్ సైజారులు.	7— 8 సం. ల మధ్య	6— 7 సం. ల మధ్య
ప్రక్క ఇన్ సైజారులు.	8— 9 సం. ల మధ్య	7— 8 సం. ల మధ్య
కోర పన్ను (కస్పిడ్).	11—12 ,,	9—11 ,,
మొదటి ప్రీమోలార్. (చిన్న దంతము)	10—11 ,,	10—12 ,,
రెండవ ప్రీమోలార్.	10—12 ,,	11—13 ,,
మొదటి మోలార్ (పెద్ద దంతము).	5 1/2—7 ,,	5 1/2—7 ,,
రెండవ మోలార్	12—14 ,,	12—13 ,,
3 వ మోలార్.	17—30 ,,	17—30 ,,

వవుతవి. ఈ స్థితి ఏర్పడగానే, వైద్య సహాయం పొంది, ఎడినాయిడ్సును తీయించివేయాలి.

బిడ్డలు పడినప్పుడు, ఇతర అపాయములలోను దవడలకు దెబ్బ తగిలినప్పుడు దవడ ఎముకలు విరుగవచ్చును. పళ్ళు సరీగా పూడనప్పుడు, దంత మూలము విరిగి, దవడ ఎముకలో ఇన్‌ఫెక్షను ఏర్పడవచ్చును. ఇటువంటి సందర్భములలో వెంటనే వైద్య సహాయం పొందాలి.

ఒక్కొక్కప్పుడు బిడ్డ అభ్యాసములవల్ల కూడా పళ్ళ క్రమం తప్పుతవి. బొటనవ్రేలు నోటిలో పెట్టుకొని చీకడం, పెదవులు కొరుక్కోడం, మొలుస్తున్న పళ్లను నాలికతో రాయడం, ఇటువంటి అభ్యాసములు, బిడ్డ వ్రేళ్ళు నోట్లో పెట్టుకొని చీకుతున్నప్పుడు వ్రేలికి వేపనూనె గాని, యూకలిప్టస్ వంటి వాసన గల వస్తువులు గాని రాస్తే, ఆ అభ్యాసం పోతుంది.

ఈ పైన చెప్పిన కారణాలన్నీ ప్రయత్నం చేస్తే నివారింప దగ్గవి. పళ్ళు చక్కగా వృద్ధి చెందాలంటే, వీలయినపుడల్లా, చంటిపాలు త్రాగడానికి ఏర్పాటు చేయాలి. పోతపాలు పోయవలసి వస్తే చెమిచాతోనో, కొమ్ముచెంబుతోనో పోయడం మంచిది. అన్ని రకములయిన దంతములకు పరిశ్రమ ఇవ్వాలి. అంటే తీసుకునే ఆహారములో చీల్చవలసినవి, కొరకవలసినవి, నమలవలసినవి అయిన ఆహార పదార్థములు వుండాలి. నమలడం దంతములకు పరిశ్రమ. ఆహారం ఎంత నమిలితే దంతములకు అంత మంచిది. ఇందువలన ఆహారం చాలా సులభంగా జీర్ణమవుతుంది కూడా. ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసములు ముక్కు ద్వారా జరగడం చాలా అవసరం. ఈ జాగ్రత్తలు పాల పళ్ల కాలంలో తీసుకుంటే అసలు పళ్ళు చక్కగా మొలచి వృద్ధి పొందుతవి.

పళ్ల వ్యాధి వచ్చినప్పుడే దంత వైద్యుని వద్దకు పోవాలనుకోవడం మంచిదికాదు. తరుచు నిపుణుడైన దంతవైద్యుడి చేత దంత వృద్ధి కాలంలో దంతములను పరీక్ష చేయించుకోవాలి, అప్పుడతను ఏర్పడబోయే దంత వికృతులను ముందే గమనించి, సరిచేయడానికి కావలసిన చర్యలు తీసుకొంటాడు. ఆ దశలో సవరణ చాలా సులభము.

ఈ జాగ్రత్తలన్నీ తీసుకున్నా అపాయములు, ఇన్‌ఫెక్షను, వీటివల్ల పళ్ళు వికృతంగా రావచ్చు. ఏకారణంచేత నయినా, పళ్ళు ముందుకు పొడుచుకు వస్తే చిన్న వయస్సులో కొన్ని సాధనములు, కొంతకాలం ఉపయోగించినందున పొడుచుకు వచ్చు దంతములను సరియైన స్థానానికి తేవచ్చును. దంతవైద్యంలో నిపుణులు యీ సాధనములతో ఎంతోమందికి పలు వరుసలు చక్కగా ఉండేటట్లు చేస్తున్నారు. అయితే ఇందుకు దంత వైద్యుడిలో నైపుణ్యము, రోగికి శ్రద్ధ, విధేయత, ఆసాధనములను ఉపయోగించే నేర్పూ, ఓర్పూ ఉండాలి. లేకపోతే చిగుళ్ళు వాచి ఉన్న గోడు కూడా పోతుంది.

ఒక్కొక్కప్పుడు కొన్ని దైహిక వికృతులవల్ల కఠినమైన పదార్థములు బలవంతంగా కొరికి

మనమూ — మన దేహస్థితి

నందున పంటి ఎనామెల్ రాలిపోతుంది. సర్కసులో పళ్లతో బరువెత్తేవారిని మీరు చూచే ఉంటారు. అల్లాగే దంతాలను పటకారులాగా వినియోగించి, బల్లలో ఇరుక్కున్న మేకులు పీకడానికి పళ్లనే ఉపయోగిస్తారు. ఇల్లా చేస్తే దంతముల మీద ఉండే ఎనామిల్ పెచ్చు రాలిపోతుంది. డెంటైన్ క్రిములకు లోబడి ఇన్‌ఫెక్షన్ ఏర్పడుతుంది. దంతం ఏ చిన్న వత్తిడి తగిలినా దెబ్బ తగిలినా విరిగిపోతుంది. ఎనామెల్ ఊడగానే దంత వైద్యుని దగ్గరకు పోతే, మళ్లీ ఎనామెల్ వేసి దంతాన్ని కాపాడతాడు. ఒకమాటు డెంటైన్ తినివేశాక పోయీ ప్రయోజనంలేదు.

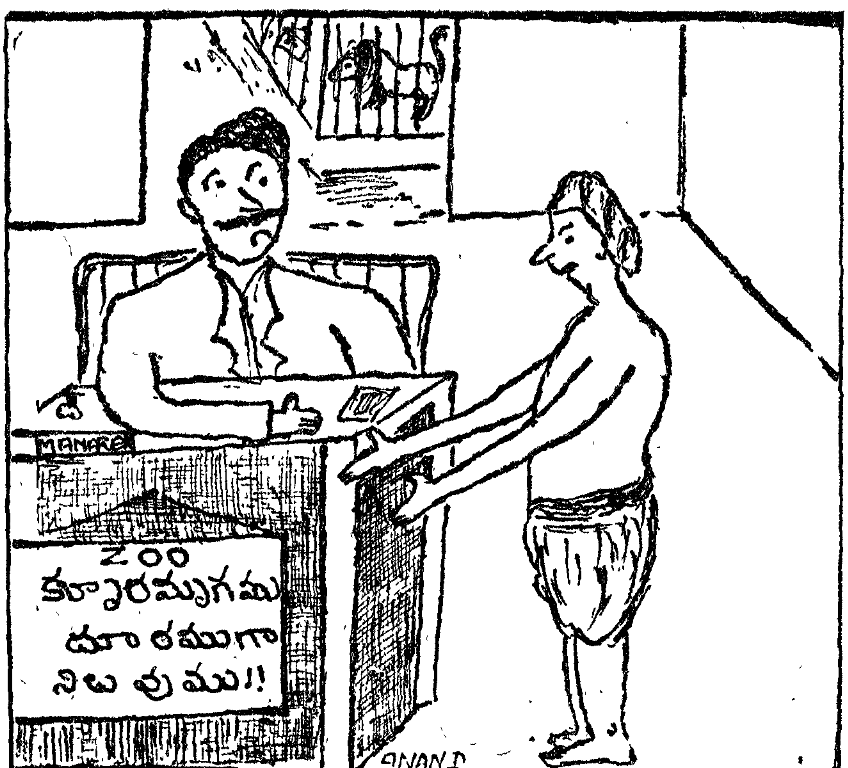
అపాయములు లా ప్రకారం సింపుల్, గ్రీవస్ (Grevious) అని రెండు రకములు. పళ్ళు విరగగొట్టడం గ్రీవస్. అపాయం. దానికి శిక్షజాస్తి. పన్ను ఏఅపాయం చేత నయినా విరిగినప్పుడు, తొలిగినప్పుడు - పరిసరములలో ఉండే టిష్యూలు నలిగిపోకుండా వుంటే, సంరక్షించడానికి వీలుంటుంది. దానిని అటూ యిటూ తోసి, కెలికి, పాడు చేయక వెంటనే దంత వైద్యుణ్ణి చూడాలి. ★

ఒక ఆసామీ హోటల్‌లో సుష్టుగా అల్పాహారం స్వీకరించి బిల్లు చెల్లించకుండా ఉడాయించాడు.

అతన్ని కొంతదూరం తరిమిన సర్వర్ వగర్చుకుంటూ తిరిగి వచ్చి—"బిల్లు చెల్లించకుండా పోయాడు. పాపాత్ముడు. దేవుడు శిక్షించకమానడులే!" అన్నాడు.

"మళ్ళీ దేవుడు శిక్ష విధించడంకూడానా? మీ హోటల్‌లో తిండే వాణ్ణి హత మారుస్తుందిలే" అన్నది హోటల్‌లో ఒక కంఠం.

మైనూరి నీలకంఠం (మద్రాసు-21)

"ఒక్క బోర్డు మిగిలితే చోటులేక ఇక్కడ తగిలించాను"

చిత్రకారుడు—ఆర్. వి. ఆనందరావు (మద్రాసు)

పాతివ్రత్యాలందు...

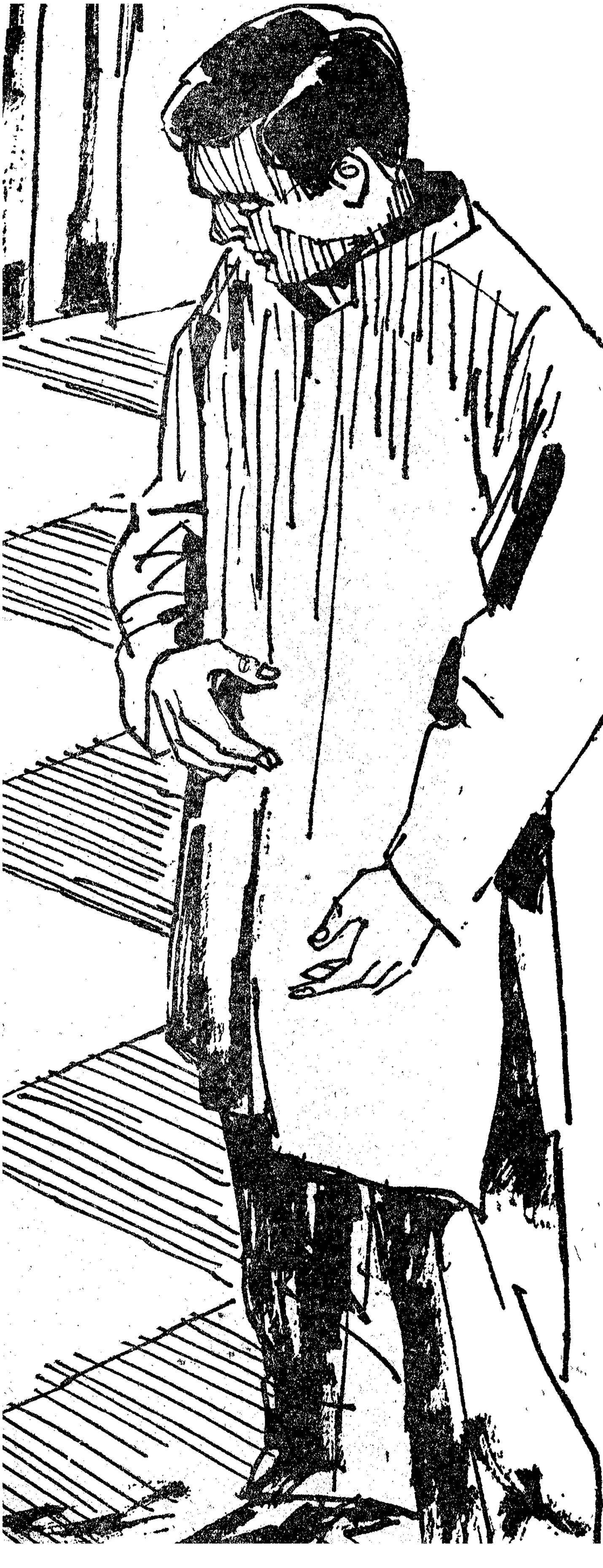
"రంగనాయకమ్మ"

"నాకు సలహా లివ్వడం అంటే చచ్చేచిరాకు. కానీ ఈ విషయంలో నాకొక అమూల్యమైన సలహా తడుతోంది" అన్నాడు కైలాసరావు తన కొలీగ్గైన శ్యామలరావుతో.

కైలాసరావు స్పెషాలిటీలో సలహాలివ్వడంతప్ప మరేం పని చెయ్యడం తక్కువే కానీ, 'నాకు సలహా లివ్వడం ఇష్టంలేదు' అంటూనే అందరికీ తన అమూల్యమైనసలహాలను ప్రసాదిస్తూ వుంటాడు. ఆవాళ ప్రొద్దున్నే లేచి, కాలకృత్యాలు తీర్చుకుని ఆఫీసు గదిలోకి వచ్చేటప్పటికి, ఎదురుగుండా ఖిన్న వదనంతో దిగాలుపడ కూచునివున్న శ్యామలరావు కన్పించాడు. పలకరించి 'ఏమిటి విశేషాలు?' అని అడిగ్గా, శ్యామలరావు 'తనను ఇంటికి వెంటనే రమ్మని వుత్తరం వచ్చింది' అని చెప్పాడు. కైలాసరావు సిగరెట్టుపెట్టె తెరచి, ఒక సిగరెట్టు నోట్లో పెట్టి, వెలిగించి, గట్టిగా పొగపీల్చి, మెల్లిగా పొగ వదల్తూ "ఏమిటి?" అన్నాడు; అని పైమాటలన్నాడు.

శ్యామలరావు, కైలాసరావు మేనల్లుడు. శ్యామలరావుని ఒకవిధవ, చాలా అపురూపంగా పెంచింది. ఆమెకయిష్టమైతేనే ఆమె ఆస్తి ఆమె తదనంతరం శ్యామలరావుకు రాయగలదు. ఎందుకంటే పరాయివాళ్ళెవరూ లేరు ఆమెకి. అందుకని ఆవిడకే కొడుకు అంతేను. శ్యామలరావు ఆవిడదగ్గర ఏమీ అనలేడు. ఆవిడది పల్లెటూరు. కోడలి చదువుకని శ్యామలరావుని పట్నం పంపిం-

చింది. పట్నంలో తన మేనమామ కైలాసరావు ప్లీడరీ ప్రాక్టీసు చేస్తూవున్నా, అతనింట్లో వుండక హాస్టల్లో వుండి చదువుకోసాగాడు శ్యామలరావు. కానీ అన్ని విషయాలలోనూ మేనమామను సంప్రదిస్తూవుండేవాడు.

తన క్లాసులోనే చదువుతున్న కమల అనే అమ్మాయిని అతిగాఢంగా ప్రేమించాడు శ్యామలరావు. కమల చాలా అందమైనదే. కాని ఆ అమ్మాయి తలిదండ్రులు, బీదవాళ్లు అవటం మూలాన, కట్న కానుకలు ఇవ్వలేరు. కాబట్టి ఆ సంబంధానికి శ్యామలరావుతల్లి ఒప్పుకోదు. ఆవిడ పల్లెటూళ్లో, పదివేల రూపాయల కట్నానికి ఒప్పుకున్న సంబంధం ఒకటి చూసి, పిల్లని చూసుకోడానికిరమ్మని, శ్యామలరావుకి వుత్తరం వ్రాసింది.

తను ప్రేమించిన కమలను పెళ్ళాడదామంటే, తనను పెంచుకున్నావిడకి కోపంవచ్చి ఆస్తిలో చిల్లిగవ్వయినా ఇవ్వనంటుందేమో అని శ్యామలరావుకు భయం. పోనీ తన ప్రేమను మాతృభయానికి బలిచేసి, తల్లి చెప్పినమ్మాయినే పెళ్లాడదామంటే... ఆఆలోచన వచ్చినప్పుడెల్లా అతని ఊహాపథంలో కమల కన్పించి "శ్యామ్ నన్ను న్యాయం చేస్తావా?" అని అడిగినట్లయి అతనిచేత జెయ్యి ఎలక్ట్రిక్ షాకులు తినిపిస్తోంది. ఏం చెయ్యాలో తోచక మేనమామ వకీలు కదా ఏమైనా సలహా చెప్తాడేమోనని కైలాసరావు వద్దకు వచ్చాడు శ్యామలరావు.

కైలాసరావు ప్రాక్టీసు మంచిదే కాని అతనిలో కొన్ని తమాషా గుణాలున్నాయి. ముఖ్యంగా అతను మనస్తత్వ శాస్త్రాన్ని నమ్ముతాడు. అతని సలహాలన్నీ మనస్తత్వాలమీదే ఆధారపడి వుంటాయి. మనుష్యులతత్వాల్ని అర్థంచేసుకుంటే, జీవితం అనే మోటార్ని, ఉపాయాలు అనే సిమెంటురోడ్డుపై సునాయాసంగా డ్రైవ్ చెయ్యచ్చునంటాడు. అంతేకాక ఏపనైనా సాధించాలంటే అది అంతకుముందే జరిగినట్లుభావించి ప్రయత్నం ప్రారంభించమంటాడు. అవసరమొస్తే ఎలాంటి అబద్ధాన్నైనా ఆడవచ్చునంటాడు. భాగవతంలో చెప్పినట్లు, "వారిజాక్షులందు, వైవాహికములందు, ప్రాణ,మాన, విత్తభంగములయందు" బొంకవచ్చునని అతని నమ్మకం.

తనవిషయంలో అమూల్యమైన సలహాతడుతోందీ అనేటప్పటికి, శ్యామలరావుయొక్క విచారవదనంలో సంతోషం, ఆతృతా కన్పించాయి. శ్యామలరావుది కోలమొహం. ముక్కు పెద్దది. కళ్ళు చిన్నవి. నల్లని జుత్తు నుదురుమీద పడుతూవుంటుంది. తెల్లనిమనిషి, సన్నగా, పొడుగ్గా యిరవైయేళ్ల వయసువాడు. సాధారణంగా పాంటూ, బుష్‌షర్టే వేస్తాడు. అవాళకూడా అలాగే షార్క్‌స్కిన్ బుష్‌కోటూ, గేబర్డీన్‌పాంటూ వేసుకువచ్చాడు. అతనికి ఎదురుగుండా కూర్చున్న కైలాసరావు నడివయసున్నవాడు. పొట్టిగా, ఎర్రగా వుంటాడు. అతని చిన్న బొజ్జా, బట్టతలా, గుండ్రని మొహం, ఒక్కొక్కటే పరిశీలిస్తూ ఇంతసేపూ ఏదో ఆలోచిస్తున్న శ్యామలరావు, "అదేమిటో తొందరగా చెప్పు" అన్నాడు. కైలాసరావు సీరియస్‌గా మొహంపెట్టి, ఒకసారి సిగరెట్టు దమ్ము లాగాడు.

"ఒరే శ్యామా నేనొక ముఖ్యమైన విషయం చెబుతా విను. జీవితంలో ఒక గొప్ప రహస్యం ఏమిటో తెలుసా?" అని అడిగాడు కైలాసరావు.

శ్యామలరావు తనకి తెలియదన్నాడు.

కైలాసరావు "అయితే విను. ఏ పనైనా జరగాలంటే, అది ఎప్పటికి జరుగుతుందా అని ఆలోచిస్తూ కూచుంటే, అది ఎప్పటికీ జరుగదు. స్టాలిన్‌వంటి వాడు, తాను ప్రజల్లోంచి వస్తుందని ఆశించిన విప్లవం అనుకున్న సమయానికి రాకపోతే, ఏం చేశాడో తెలుసా? 'చరిత్రని ఒక తోపు తొయ్యాలి' అని తనే ఆ విప్లవాన్ని ఆరంభించేశాడు. అలాగే మనంకూడా జీవిత రథాన్ని అప్పుడప్పుడు ఒక తోపు తోస్తూవుండాలి. అంతే కానీ, దానంతట అదే, గాలికి తిరిగే చక్రం లాగు తిరుగుతుందని ఎదురుచూస్తూ కూచో కూడదు" అన్నాడు.

శ్యామలరావుకి ఈ మాటలు నచ్చాయి కానీ, తనను ఇప్పుడేం చెయ్యమని కైలాసరావు సలహా ఇస్తున్నాడో బోధపడలేదు. "అయితే నన్నేం చెయ్యమంటావ్?" అని అడిగాడు శ్యామలరావు.

ఇంతలో రెండు కప్పులతో కాఫీ తీసుకుని కైలాసరావు భార్య సుందరీదేవి వచ్చి, చెరొక కప్పూ ఇచ్చింది. ఆవిడ వాళ్ళిద్దర్నీ చూసి నవ్వుతూ "మామా అల్లుళ్ళిద్దరూ చాలా దీర్ఘాలోచనలో వున్నారే, ఏమిటీ కథ?" అంది.

శ్యామలరావు "నేను చాలా సీరియస్ ట్రబుల్‌లో వున్నానత్తయ్యా. నువ్వు కూడా నాకు సాయం చెయ్యాలి" అన్నాడు.

సుందరీదేవి నవ్వుతూ "మీ మామయ్య సలహా విన్న తర్వాత, లోపలికివచ్చి నాతో అంతా చెబ్దువు కాని. నాకిప్పుడు పనుంది" అంటూ లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

కైలాసరావు ఒక గుక్క కాఫీ త్రాగి—"ఒరేయ్ నువ్వు మీ అమ్మని బ్రతిమాలీ, కాళ్లు పట్టుకునీ, కమలని పెళ్లి చేసుకుందామని ప్రయత్నిస్తే ఆవిడ ఎప్పటికీ ఒప్పుకోదు మీ జమీందారీ ఫాయాకి రెవెన్యూ గుమాస్తా కూతురు తగదంటుంది. ఇలాంటి విషయాల్లో మనం చెయ్యదల్చుకున్న పని, అది అప్పుడే జరిగి పోయినట్లు ప్రవర్తించడం మంచిది" అన్నాడు తన అమూల్యమయిన సలహాను బయట పెడుతూ.

శ్యామలరావుకి ఈ సలహా నచ్చడమే కాకుండా, వెంటనే మెరుపులాంటి అయిడియా తట్టింది. మంచి ఉత్సాహంతో శ్యామలరావు "అయితే కమల్ని మ్యారేజి చేసుకున్నానని వైరొకటి అమ్మకి పంపనా" అన్నాడు.

కైలాసరావు "అలా పంపిస్తే వెంటనే తిరుగు టపాలో నీకూ ఆస్తికీ సంబంధంలేదని జవాబు రావచ్చు," అన్నాడు శ్యామలరావు వైపు చూస్తూ.

శ్యామలరావు అది విని నీరు కారిపోయాడు. అయితే ఏం చెయ్యమంటావ్ అన్నట్లు కైలాసరావు వైపు చూశాడు.

కైలాసరావు నవ్వుతూ "నీ అయిడియా బాగానే వుంది కానీ దాన్ని సరిగ్గా అమల్లో పెట్టాలి. నేనొక కథ చెప్తా విను" అని ఒక సిగరెట్టు తీసి ముట్టించి పీల్చనారంభించాడు. శ్యామలరావు ఆలోచిస్తూ, మామ చెప్పే కథలు బావుంటాయి, విందామని ఊకొట్టనారంభించాడు.

కైలాసరావు కథ ప్రారంభించాడు. "మేం కాలేజీలో చదువుకునే రోజుల్లో చాలా హుషారుగా వుండేవాళ్లం. ముఖ్యంగా మా బృందం, అంటే నేనూ, ధర్మారావు, శేషాచలం, సత్యారావు, చాలా స్నేహంగా వుండేవాళ్లం. మా అందరికీ ఆడవాళ్ల గురించి ఒకే అభిప్రాయం వుండేది. అదేమిటంటే, స్త్రీకి పురుషునితో సమానార్హత వుండరాదు. ఎందుకంటే స్త్రీకి పురుషునితో సమానమైన తెలివితేటలు గాని, ప్రతిభ గాని సహజముగా లేదు కాబట్టి. ఆ విషయం రుజువు చెయ్యడానికి మేము నడుం కట్టాం. అన్ని సబ్జక్టుల లోనూ ఫస్టు మార్కులు మావే. ఇక డిబేట్లలోనూ, వ్యాసరచన పోటీలలోనూ, నాటకాలలోనూ, ఒక్క ప్రైజూ ఆడపిల్లలికి వెళ్లకుండా చేస్తూండేవాళ్ళం. ఆడపిల్లలందరికీ మామీద కసిగా వుండేది. ఎందులోనూ కూడా వాళ్ళది పై చెయ్యి కాకుండా చూస్తూండేవాళ్ళం.

"కానీ ఒకసారి కాలేజీ వార్షికోత్సవాల సందర్భంలో మ్యూజిక్ కాంపిటీషను ఏర్పాటు చేశారు. మా కెవ్వరికీ మ్యూజిక్ రాదు. అధమం కూని రాగాలయినా తియ్యడం మాకు చేతకాదు. అవాళ మేము ఓటమి నంగీకరించవలసి వస్తుందని దిగులుపడ్డాం. ఎందుకంటే, లక్ష్మి అనే అమ్మాయి చాలా బాగా పాడుతుందనివినికిడి. మాకు పాట రాకపోవడం తలకొట్టేసినంత పనైంది. కాని, అంతలో మా దృష్టిపథంలో విజయకృష్ణ అనే స్టూడెంటు మెరిగాడు. అతను అప్పుడప్పుడు సినిమా పాటలు పాడేవాడు. వెంటనే అతని రూముకి పరిగెట్టాం. నలుగురం అతన్ని చుట్టుముట్టి, అతని పాటని తెగ మెచ్చుకొన్నాం. అటువంటి గానకళాసార్వభౌముడు ఉండికూడా గాన సరస్వతియొక్క అమూల్యాలంకారం, ఆడపిల్లలచేతిలో పడిపోతోందని వాపోయాం. మా వాగ్ధోరణికిలొంగి, విజయకృష్ణ మ్యూజిక్ కాంపిటీషన్‌లో పాల్గొనడానికి వొప్పుకున్నాడు. మధ్యాహ్నం రెండుగంటల్నించి ప్రాక్టీసు చేయించాం. సాయంకాలం పోటీకి తయారయి వెళ్ళాం"

"ఆవేళ కాలేజీపిల్లలంతా పోటీ చూడటానికి వచ్చారు. ముఖ్యంగా ఆడపిల్లలంతా ఎలాగా విజయం తమదేనని ధీమాతో చాలా ఉత్సాహంగా వున్నారు. చక్కగా లైట్లతోనూ, అందమైన తెరలతోనూ అలంకరింపబడిన స్టేజిమీదకి, కొంతమంది పాడటం అయినాక, హంసనడకతో లక్ష్మివచ్చి పాడటం ప్రారంభించింది. ఆమెపాడిన ప్రతీ పాటా అందరూ శ్రద్ధతో విన్నారు. గొంతుక చాలా శ్రావ్యమైనది. ఆడపిల్లలందరూ, ఆమెకు మంచి ఎంకరేజిమెంటు ఇచ్చారు. తరవాత విజయకృష్ణ స్టేజి ఎక్కాడు. అతను కొంచెం పొట్టిగా, నల్లగా వుంటాడు. అంత ఆకర్షణీయమైన విగ్రహం కాదు. అందులో అప్పుడే స్టేజివదిలి వెళ్ళిన అందాలరాణి లక్ష్మిముందు మరీ తీసికట్టుగా వున్నాడు. అందరూ ఒకవిధమైన విసుగుతో అతన్ని చూచారు. ఆడపిల్లల్లోనూ, మగపిల్లల్లోనూ కూడా చిన్న గుసగుసలు బయల్దేరాయి"

"మరునిమిషంలో అతిమధురమైన ఒక గానం, కాలేజీ ఆవరణంతా నిండిపోయింది. అందరూ స్తబ్ధులయ్యారు. రాగస్వరబద్ధమై, లయానుగుణంగా ప్రవహిస్తున్న ఆ గానతరంగిణిలో అందరూ మునకలు వేశారు. తన అత్యద్భుతమైన గొంతుకతో జడ్జీలనూ, కాలేజి విద్యార్థులనూ ముగ్ధుల్ని చేసి విజయకృష్ణ అవలీలగా విజయం సాధించాడు.

వారిజాక్షులందు

"చేతికి ఆ వాత ఏమిటి?"

"ఇదా!! నిన్న మా ఆవిడ ఒక అర్జంటు ఉత్తరం పోస్టు చెయ్యమని ఇచ్చింది. మరిచిపోయాను. ఈవేళ కూడా మరిచిపోకుండా ఉండడానికి గుర్తుగా ఈ వాత పెట్టింది మా ఆవిడ."

"మరి ఈవేళ అయినా పోస్టు చేశారా!"

"లేదండి. మా ఆవిడ నాకా ఉత్తరం ఇవ్వడం మరిచిపోయింది."

'ప్రభ' (కడప)

కుర్రాళ్ళు పదినిమిషాలు చప్పట్లు మ్రోగించారు విజయకృష్ణకి ఫస్టుప్రైజు ఇచ్చారని తెలియగానే మగపిల్లల ఉత్సాహం చెప్పతరం కాదు. ఆడపిల్లలందరూ చిన్న మొహాలు చేసుకున్నారు. లక్ష్మికి సెకండు ప్రైజు ఇచ్చారు. మాకోరిక నెరవేరింది. ఆనాటి నుంచీ విజయకృష్ణను కూడా మా బృందంలో చేర్చుకున్నాం"

"ఆ సందర్భంలో మేము అనుకోని సంఘటన ఒకటి జరిగింది. విజయకృష్ణకీ లక్ష్మికీ పరిచయం ఏర్పడి, అది చాలా దూరం వెళ్ళిందని కొన్నాళ్ళ తర్వాత మాకు తెలిసింది. విజయకృష్ణ మా బృందంలో ఒకడై మాతో తిరుగుతున్నా, మాతో మనసిచ్చి ఒక విషయమూ చెప్పేవాడు కాదు. మేము మాత్రం దాపరికం లేకుండా ప్రవర్తించే వాళ్ళం. అతని విషయాలేమీ మాతో చెప్పలేదు. లక్ష్మికీ అతనికీ స్నేహం కలిసిందన్న విషయం మాదగ్గర పూర్తిగా దాచాడు. కానీ ఒకనాడు సత్యారావు, ఈ విషయం మాకు చెప్పేక విజయకృష్ణ సంగతి తెలిసింది. సత్యారావు కాలేజీ వదిలేశాక, క్లాసులోనే కిటికీ ప్రక్కగా కూచుని ఏదో రాసుకుంటూ చాలాసేపు కూర్చున్నాడట. కిటికీ తలుపు సగం వేసుంది. బయటవాళ్ళకు లోపల వ్యక్తి కన్పించదు. కిటికీ పక్కకువచ్చి కొంచెం దూరంలో వెళ్తున్న విజయకృష్ణను పిల్చిందట. విజయకృష్ణ రంగానే రాత్రి సినిమాకి తప్పకుండా రమ్మని, మెల్లిగా చెప్పి వెళ్ళిపోయిందట. విజయకృష్ణ కూడా సరేనని చెప్పి, ఏమీ తెలియనట్లుగా రెండవవైపు వెళ్ళిపోయాడట. వాళ్ళిద్దరికీ సత్యారావు కిటికీ సందులోంచి ఈ విషయం చూస్తున్నాడన్న సంగతి తెలియదు"

"సత్యారావు ఈవిషయం మాతోటి చెప్పి, విజయకృష్ణ మా స్నేహితుడైయుండి కూడా మాతో విషయం చెప్పకుండా దాచినందుకు మాకు విజయకృష్ణమీద కలిగినకోపం, కసీ, అతనికి సరియైనశాస్తి చేసి తీర్చుకోవాలన్నాడు. మాతోటి తిరుగుతూ మాకెవ్వరికీ కలగని అదృష్టాన్ని చేపట్టినందుకు, అతని మీద మాకు అసూయ కూడా కలిగింది. మేమెవ్వరం అంతవరకూ కాలేజీ అమ్మాయిలతో మాట్లాడనైనా లేదు. మేమెవ్వరం అందంలో గాని చదువులో గాని అతనికి తీసిపోం. అతనంటే అంత అందమైన లక్ష్మి, అభిమానం చూపించడం మాకు చాలా రోషం కలిగించింది. నేను, ఎలాగైనా ఈవిషయం అతని చేత చెప్పించి, అతని రహస్యం బట్టబయలు చేసి నలుగుర్లో అతన్ని ఏడిపించదల్చుకున్నాను.

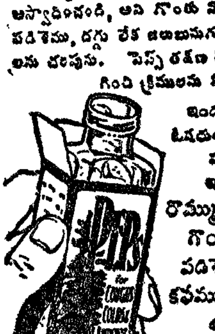
"నాకు అలాంటి బుద్ధిపుట్టడం నా మనస్సు యొక్క సంకుచితత్వమేగాని విశాలత్వం కాదు. ఆమె అతన్ని ప్రేమించినందువల్ల మాకు కలిగిన నష్టం ఏమీ లేదు. కానీ మాదగ్గిర ఈ విషయం అతను దాచడం అది మమ్మల్ని అవమానించడంగా మేము భావించాం. బహుశా అతను ఆ విషయం మాతో ముందే చెప్పివుంటే మేం చాలా సంతోషించి అతన్ని అభినందించి వుండేవాళ్ళం. అతను దీన్ని రహస్యంగా వుంచడంవల్ల, నాకు ఎలాగైనా అతని నోటంట ఆ విషయం చెప్పించాలని బుద్ధిపుట్టింది. నాకు ఆలోచించినకొద్దీ, అతను ఆ విషయం మాతో చెప్పకుండా దాచుకోవడంలో, మమ్మల్ని తన స్నేహానికి తగనివారిగా భావిస్తున్నట్లనిపించింది. స్నేహం అంటే మా వుద్దేశంలో ఒకరి రహస్యాల్ని ఒకరికి పూర్తిగా మనస్సు విప్పి చెప్పుకోవడమేను. పైగా అతను అంత రహస్యంగా దాచుకున్న విషయాన్ని, అతని చేత చెప్పించినప్పుడే మా తెలివి తేటలికి సార్థకత అనుకున్నాం. అతన్ని డైరెక్టుగా అడిగితే ఛస్తే చెప్పడు. పైగా మానుంచి దూరం కావచ్చును. ఆ ఒక్క విషయంలో తప్పతక్కిన అన్ని విషయాలలోనూ మాతో చనువుగా వున్నాడు. అందుకని అతన్ని అతి జాగ్రత్తగా 'టాకిల్' చేసి ఆ విషయాన్ని అతని దగ్గర్నుంచి పూర్తిగా లాగవలసిన బాధ్యత నాపై వేసుకున్నాను."

"ఇది సాధించడానికి నేనొక చిన్న పథకం ఆలోచించాను. దాని ప్రకారం, నేను కూడా మా మిత్రబృందంతో ముభావంగా వున్నట్లుగా, విజయకృష్ణ వున్నప్పుడే మెలుగుతూండే వాడిని. పైగా అతను చూస్తూండగా ఏదో పరధ్యానంలో వున్నట్లూ, హృదయంలో ఏదో రహస్యాన్ని దాచుకుని బాధపడుతున్నట్లూ నటిస్తూండే వాడిని. వెన్నెల రాత్రులలో ఒంటరిగా షికారుకు వెళ్తూ, ఆ విషయం విజయకృష్ణ కంట పడేలా ప్రవర్తించాను. నేనూ విజయకృష్ణా మాత్రమే వున్నప్పుడు, ప్రేమగీతాలూ విరహగీతాలూ ఏవైనా వస్తే పాడమనే వాణ్ణి. అతను పాడుతూంటే నిజమైన ప్రేమికుడిలా అలా విచారంలో మునిగిపోయే వాణ్ణి. మా మిత్రబృందం ఇదంతా నేనాడే నాటకం అని గ్రహించి, మమ్మల్నిద్దర్నీ వదిలేసి, వాళ్ళు వేరే తిరుగుతూండేవారు.

"రాను రాను నాకూ విజయకృష్ణకు మునపటికన్నా సన్నిహితత్వం ఎక్కువైంది. ఎంతసేపూ అతనితో ప్రేమా, స్త్రీలతత్వం వీటిగురించి చర్చించే వాణ్ణి. అతని మనో భావాలు కనిపెట్టటానికి ప్రయత్నిస్తూండే వాణ్ణి అతను చాలాకాలంవరకూ తన హృదయాన్ని విప్పిమాట్లాడ లేదు. ఒకనాటి సాయంకాలం అతను చాలా వుత్సాహంగా కన్పించాడు. ఆవాళ భోం చేశాక ఇద్దరం నది వొడ్డుకు షికారు బయల్దేరాం. ఆవాళ కృష్ణపక్ష చవితి, వెన్నెల కొంచెం ఆలస్యంగా వచ్చింది. గోదావరి ఒడ్డున ఇసకలో కూచొని, దూరాన చవితి చంద్రుడుదయిస్తూంటే, నేను విజయకృష్ణా ప్రేమ గురించి

వారిజాతులందు

మాట్లాడుతూ సంభాషణ క్రమంగా కాలేజీ ఆడపిల్లలమీదకి తిప్పాం. అందులో లక్ష్మి ప్రసక్తి రాగానే నేను "ఆ అమ్మాయి చాలా మంచిది" అన్నాను.

విజయకృష్ణ హఠాత్తుగా నన్ను "ఏమోయ్, కైలాసరావు నువ్వు ఎవర్నైనా ప్రేమించావా?" అని అడిగాడు. నేను ఒక్క నిమిషం ఆలోచించాను. ఇన్నాళ్ళూ నేను ప్రేమలో వున్నట్లు నటిస్తూ, ఇప్పుడే వర్నీ ప్రేమించలేదు అంటే అతను తన రహస్యాన్ని దాచేసుకొని ప్రసంగం మార్చెయ్యొచ్చు. అంతకన్నా, నేనూ ప్రేమిస్తున్నాను అంటే, అతను తన ప్రేమ విషయం నాతో చెప్పుకుని, నా సానుభూతి కోరవచ్చు. అందుకని నేను "అవునోయ్" అన్నాను. "ఎవర్ని"? అని అడిగాడు. అతనలా సూటిగా అడగడంతో నా పరిస్థితి చిక్కుల్లో పడిపోయింది"

"అయినా కొంచెం నిభాయించి గాంభీర్యం నిలబెట్టుకోవాలని నేను "నువ్వెవరినైనా ప్రేమించావా?" అని అతన్నడిగాను. అతను చిరునవ్వు నవ్వుతూ, "నేను ఒక వ్యక్తిని ప్రేమిస్తున్నాను. నీలాంటి ఆప్తమిత్రుడితో చెప్పాలని ఎన్నాళ్ళబట్టో అనుకుంటున్నాను. ఇవాళ మనం ఇద్దరం ప్రేమిస్తున్న అమ్మాయిల పేర్లు చెప్పుకుందాం. మనకు దాపరికం ఉండకూడదు. నిన్ను నేను మనస్ఫూర్తిగా నమ్మదల్చుకున్నాను. కాని నువ్వుకూడా నన్ను నమ్మి నీ విషయం చెప్పాలి" అన్నాడు. నేను సరేనన్నాను."

"అతను ముందర నన్ను చెప్పమన్నాడు. అతని మోహాన్ని పరీక్షించాను. అందులో ఇంకా నేను మోసం చేస్తానేమో అన్న సందేహం వున్నట్లు తోచింది. నేను అబద్ధమైనా చెప్పి అతనికి నామీదవున్న నమ్మకం నిలబెట్టుకోవాలనుకున్నాను. అంతవరకూ వచ్చాక నేను చేస్తున్న పనిమీద నాకే అసహ్యం వేసింది. కాని ఆ పరిస్థితులో వున్న విషయం చెప్తే అతనికీ నాకూ వైరం తప్పదు. ఎలాగో ఒకమ్మాయి పేరు చెప్తే, ఇంక అతని ప్రేమ రహస్యాన్ని లాగెయ్యొచ్చు. అయినా "వారిజాతులందు, వైవాహికములందు - బొంక వచ్చు" నని చెప్పారు కాబట్టి ఒక చిన్న అబద్ధం ఆడ నిశ్చయించాను. కాలేజీలో అందరికన్నా బెట్టుగానూ, స్టయిలిష్ గానూవుండే ఉషాదేవిని ప్రేమిస్తున్నానని చెప్పాను"

"అతను ఆశ్చర్యపోయి "నిజంగా ఉషాదేవిని ప్రేమిస్తున్నావా?" అన్నాడు. ఉషాదేవిని చాలా సార్లు డిబేట్సులో నేను

ఓడించాను. అందుకని ఆమెను నాకు ఆడ పిల్లలలో ప్రతిస్పర్థిగా అందరూ భావించే వారు. అయినా నాకు చటుక్కున తోచిన పేరదేను. విజయకృష్ణ రెట్టించినప్పుడు, అవు నని జవాబిచ్చాను. అంతటితో వూరు కోక "ఆమె నిన్ను ప్రేమిస్తోందా?" అని అడిగాడు. ఆ విషయం నాకు తెలియక పోయినా, ఒక అబద్ధం ఆడాక, దానిని నిల బెట్టుకోడానికి పది అబద్ధాలాడవలసిందే. అందుకని "ప్రేమిస్తోంది" అన్నాను. ఇంకా అతన్ని మాట్లాడనిస్తే ఏమేమి చిక్కు ప్రశ్నలు వేస్తాడో అని, "కాని మా ప్రేమకి చాలా అటంకాలున్నాయి. ఆమె తలి దండ్రులు ఒప్పుకోవటం కష్టం. మేం కలు సుకోవటమే చాలాకష్టం. ఒక్కసారి మాత్రమే కలుసుకున్నాం. మరి కలుసుకునే అవకాశం ఉన్నట్లు తోచదు. మాది భగ్నప్రేమే అవు తుందేమో. పోనీలే నువ్వెవరిని ప్రేమిం చావో చెప్పు. నీ ప్రేమైనా భగ్నప్రేమ కాకుండా వుండాలని ఆశిస్తున్నాను" అన్నాను.

"అతను కొంచెం ఆలోచించి మొదలె ట్టాడు. "మీ అందరికీ నేను చాలాకృతజ్ఞుణ్ణి, ఆ వేళ మ్యూజిక్ కాంపిటేషనులో గెల్చిన దగ్గర్నుంచి లక్ష్మికీ నాకూ పరిచయ మేర్ప డింది. మేము క్రమంగా ఒకరినొకరు అర్థం చేసుకుని ప్రేమించుకున్నాం. రోజూ సాయంకాలం నేను వాళ్ళింటిదగ్గరే గడుపు తూంటాను. తినపాటలు నన్నూ, నాపాటలు ఆమెనూ ఆనందడోలికల్లో ఊగిస్తున్నాయి" అని తనకీ లక్ష్మికీ ఎలా స్నేహమేర్పడిందో, ఎలా ప్రేమలేఖలు వ్రాసుకుని ఆనందించు కొనేవాగో, మొదట్లో ఎలా రహస్యంగా కలుసుకొనేవారో, తరువాత ఆమె, అతన్ని, తనయింటికి తీసుకెళ్ళి తన తలితండ్రుల కెలా పరిచయం చేసిందో అన్నీ చెప్పాడు. నేను ఏలాగైనా అతనిరహస్యాన్ని సాధించాను కదా అని గర్వంతో పొంగిపోతూ, అవాళ రాత్రి వీడికథ మా మిత్రబృందంతో చెప్పి టాం టాం కొట్టాలని ఆలోచిస్తున్నాను. కాని నాసంతోషం ఆట్టేసేపు నిలవలేదు.

"ఎందుకంటే అంతలో విజయకృష్ణ, "నీ ప్రియురాలైన ఉషాదేవి, లక్ష్మికి ప్రాణ స్నేహితురాలు. నేను లక్ష్మితో చెప్పి నువ్వు ఉషాదేవిని కలుసుకునే ఏర్పాటు చేయి స్తాను" అన్నాడు. నామీద పిడుగు పడ్డట్ల యింది. ఏదో ఆషామాషీగా ఆడిన అబద్ధం ఇలాంటి పరీక్షలకు నిలవవలసి వస్తుందని నే నూహించలేగు. ఉషాదేవి పేరెత్తినందుకు నన్ను నేను తిట్టుకున్నాను. అలక్ష్మి సంగతీ, విజయకృష్ణ సంగతీ ఎత్తినందుకు మరి నాలు గక్షింతలు నామీద నేనే వేసుకున్నాను. వెంటనే, అతనితో "వద్దు. తన ప్రేమగురించి ఎవరికీ తెలియనివ్వడం ఉషాదేవి ఇష్టపడదు. నేనే వీలయినప్పుడు ఆమెను కలుసుకుం టాను," అని అన్నాను. అతను సరేనన్నాడు. తర్వాత ఇద్దరమూ మా రూములకు వెళ్ళి పోయాం.

"నేను ఎందుచేతనో విజయకృష్ణ విషయం మా మిత్ర బృందానికి వెంటనే చెప్పలేక పోయాను. ఉషాదేవిపేరు తెచ్చినందుకు, అబద్ధం ఆడినందుకూ నాలో నేను చాలా బాధపడ్డాను. జీవితంలో ఇంకా అనుభవం లేని గోజులవి. నేజిమీద గంభీరమయిన ఉప న్యాసా లివ్వడమే గాని, జీవిత సమస్యల నెగుర్కొనడం తెలియదు. అందుచేత నా మనసులో కొంచెం భయం కూడా ప్రవేశిం చింది.

"మూడురోజుల తర్వాత విజయకృష్ణ ఒక ప్రమాదకరమైన వార్తను తెచ్చాడు. ఇద్దరం షికారుకి వెళ్ళాం. విజయకృష్ణ, "కైలాస రావు, నీ ప్రేమగురించి లక్ష్మితో చెప్పాను లక్ష్మి చాలా సంతోషించింది. ఆదివారం నాడు ఎక్కడికైనా ఒకచోటికి పిక్నిక్ ఏర్పాటుచేసి ఉషాదేవిని తీసుకువస్తానంది. నేను గోదావరి లంకల్లో అయితే బాగుంటుం దన్నాను. బోట్లమీద వెళ్ళచ్చు. లక్ష్మి ఎల్లుండి వెళ్ళి అన్ని ఏర్పాట్లూ చేస్తుంది ఆదివారం పిక్నిక్‌లో ఉషాదేవితో నువ్వు స్వేచ్ఛగా మాట్లాడచ్చు" అన్నాడు. నాపని ఖానీ అయినట్లయింది. రెండు నిమిషాల దాకా తేరుకోలేకపోయాను. గొంతుక ఎండి పోయింది. విజయకృష్ణతో ఏవేవో చెప్పుదా మనుకున్నాను కానీ, చెప్పలేకపోయాను అసలు ఇలాంటి వార్తలకు ఎలాంటి రియాక్ష నివ్వాలో కూడా తెలియలేదు. మెల్లిగా తేరుకొని, "లక్ష్మి, ఉషాదేవిని ఎప్పుడు కలు స్తుంది?" అని అడిగాను. నా వుద్దేశం ఈ లోపల మా వూరికి బండి ఎక్కేద్దామని, విజయకృష్ణ, "ఎల్లుండి శుక్రవారంనాడు," అన్నాడు నాకు మొహం తిరిగినట్లయింది.

"జరగబోయేదంతా ఒక్కసారి ఊహించు కున్నాను. లక్ష్మి, ఉషాదేవి దగ్గరకు వెళ్తుంది. ఈ విషయం ఎత్తుతుంది. వెంటనే ఉషాదేవి "అంతా అబద్ధం. అతన్ని నేను ప్రేమించలేదు. నాకతన్ని కలుసుకోవాలని లేదు" అంటుంది. ఆ సంగతి లక్ష్మి విజయ కృష్ణకి చెబుతుంది. ఆ యిద్దరూ నన్ను కట్టి అబద్ధాలకోరు క్రింద లెక్కకట్టారు. లక్ష్మి ఆడపిల్లలందరితో చెప్తుంది. విజయకృష్ణ మగ పిల్లలందరితో చెప్తాడు. నా పరువం తా పోతుంది. అందరూ నన్ను హేళన చేస్తారు. ఉషాదేవి నన్ను అసహ్యించుకొంటుంది. ఇలాఆలోచిస్తూవుంటే నా చుటూ ప్రపంచం గిర్రున తిరిగినట్లయింది. ఎలాగో షికారు ముగించి రూముకి వెళ్ళాను."

"రాత్రంతా నిద్రపట్టలేదు. ఒకొక్కసారి నాకు రాబోయే అప్రతిష్ఠను తల్చుకొని, ఎవ్వరికీ కనిపించకుండా, ఎక్కడికైనా పారి

వారిజాక్షులందు

పోదామా అనిపించేది. విజయకృష్ణ విషయంలో జోక్యం కలుగజేసుకున్నందుకు తగిన శాస్తి జరిగిందనిపించింది. ఇంకెప్పుడూ ఎవరి రహస్య విషయాలలోనూ జోక్యం కల్గించుకోకూడదనిపించింది. కానీ ప్రస్తుత సమస్య తీరేదెట్లా? మొహం తప్పించడం సులభమే గాని, దానివల్ల మనం చేసిన తప్పు ఇంకా స్పష్టమౌతుంది. లేదా అంటే శుక్రవారం నాటి సాయంకాలంకి నా బండారం బయట పడుతుంది"

"అప్పుడు నా ఆలోచనలన్నీ ఉషాదేవి మీదికి పరిగెత్తాయి. ఆ అమ్మాయిని అనవసరంగా రచ్చకెక్కించిన వాణ్ణయ్యాను. ఆమె ఏ పాపమూ ఎరుగదు. ఎంత తనకి ప్రతిస్పర్ధిగా పోటీచేస్తూన్నా, నన్ను చూసి నప్పుడల్లా మర్యాదగా చిన్న చిరునవ్వు నవ్వేది. అలాంటి ఆవిడ పేరు అనవసరంగా పైకి తీసుకు వచ్చాను. ప్రస్తుతం నా ముఖ్య కర్తవ్యం ఆవిడకి విషయమంతా చెప్పి ఆవిడను క్షమాపణ వేడుకోవడం, తిరువాత వీలైనంతవరకూ ఆమెను ఆదివారం నాటి పిక్నిక్‌కు రానియ్యకుండా చెయ్యడం. ఎందుకంటే, ఆమెకూ నాకు బొత్తిగా పరిచయం లేని సంగతి విజయకృష్ణకు తెలియకూడదు. ఎలాగో ఆమె ఏదో ఒక సాకు చెప్పినా చేసిందంటే, తరవాత మెల్లిగా ఈ వ్యవహారం లోంచి బయట పడచ్చు. అంతగా వస్తే తిరువాత మేమిద్దరం దెబ్బలాడుకున్నామని చెప్పవచ్చు. ఎందరు ప్రేమికులు మధ్యలో కలహాలాడుకొని దూరమైపోలేదు?

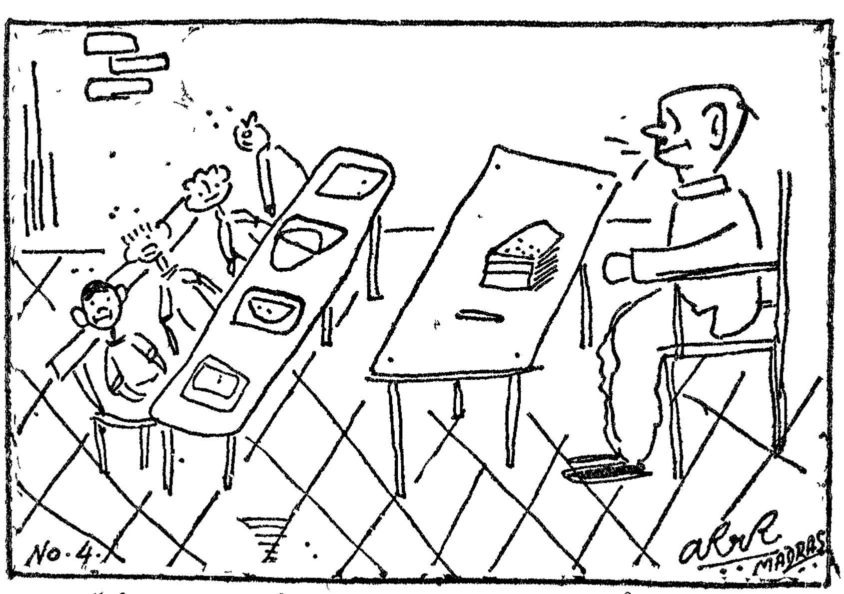
"అలా ఆలోచించి, ఎలాగైనా ఆమెను ఒంటరిగా కలుసుకోవటానికి నిశ్చయించాను. దానికి కాలేజీలో లాభంలేదు. పగటిపూట ఊళ్లో ఆమెతిరిగే ఏ ప్రదేశంలోనైనా ఆమె ఒంటరిగావుండటం కష్టం. కాబట్టి రాత్రి ఆమె ఒక్కర్తె స్టడీరూములో చదువుకుంటున్నప్పుడు కలుసుకోవాలి. కాని దానికి చాలా చిక్కులున్నాయి. ఒకటి, రాత్రిపూట ఒంటరిగావున్న ఆడదానిగదిలోకి మగవాడు వెళ్లడం తప్పు. ఎలాగో వెళ్ళడానికి ప్రయత్నంచేసినా, ఆమె తలుపు తియ్యగానే నన్నుచూసి కెవ్వన కేకవేసి, నా మొహంమీదే తలుపు బిడాయించి ఇంటిల్లిపాదినీ లేపి నన్నుతరిమేట్టు చేసిందంటే మరి నాసిలి చెప్పక్కరలేదు. అందుకని ఆవిణ్ణి భయపెట్టయినాసరే ముందర ఆవిడ గదిలోకి ప్రవేశించి, తలుపువేసి ఆమెతో మాట్లాడాలి. అందుకోసం వీలైతే దొంగలా నటించాలి.

"ఇంతఅవసా పడడంతప్ప, వేరేగత్యంతరం

ఇల్లూ, పరిసరాలూ, ఆమె చదువుకునే గదీ, అన్నీ పరిశీలించి వచ్చాను. నా అదృష్ట వశాత్తు ఆమెకు మేడమీద చదువుకునే అలవాటుంది. మర్నాడు పగలు ఆమె ఇంటిని పరీక్షించాను. ఆమె తలిదండ్రులకు ఇద్దరే కూతుళ్లు. మగపిల్లలు లేరు. ఉషాదేవి చిన్నది. వయస్సు 20ఉండవచ్చు. పెద్దామె పెళ్ళయి కాపరం చేస్తోంది. ఆమెకు పాతికేళ్ళుంటాయి. ఉషాదేవి మేడమీదగదనే ఎక్కువ వాడుతుంది. ఆగదిలో రాత్రి ఆమె ఒక్కర్తే ఉండవచ్చును. మేడ ఎక్కడానికి మెట్లు ఇంట్లోంచివున్నా, వాటర్ పైపు సహాయంతో మేడ ఎక్కవచ్చును. అన్నీ బాగానే వున్నాయి. ఆవేళరాత్రి నేను చెయ్యవలసిందంతా ఆలోచించుకున్నాను. మేడఎక్కి ఆమె చదువుకుంటూంటే తలుపు తట్టుతాను. ఆమె ఎవరో ఇంట్లోవాళ్ళనుకుంటుంది. నేను ముఖం కన్పించకుండా ఏదో గుడ్డ అడ్డంపెట్టుకొని, ఆమె తలుపు తియ్యగానే లోపలికి జొరబడబోతాను. ఒకవేళ అరవబోతే కత్తో పిస్తోలో చూపించి లోపలికి నడవమంటాను. ఆమె లోపలికి నడుస్తుంది. అప్పుడు తలుపువేసేసి ఆమెకు విషయమంతా చెప్తాను. నాదగ్గర ఒకచిన్న బాకు ఉంది. అది జేబులో పెట్టుకుని, రాత్రి పదిగంటలయింతర్వాత బయల్దేరాను.

"ఆమె ఇంటి దగ్గరికి చేరుకొని, మేడగది కిటికీవైపు చూచాను. నేను అనుకొన్నట్లే ఆమె ఒంటరిగా చదువుకుంటోంది. ఆవీధిలో జనం ఎక్కువ తిరగటం లేదు. జాగ్రత్తగా గోడ ఎక్కి, గోడమీదనుంచి వాటర్ పైపు సహాయంతో మేడమీదికి ఎక్కాను. ఆమె గదివద్దకు చప్పుడు చెయ్యకుండా వెళ్లాను. తలుపు తీసే ఉంది. దాంతో నా మనస్సు కొంత కుదుట బడింది. కొంచెం తొంగి చూశాను. ఆమెకు వెనకవేపు తలుపు ఉండడంవల్ల, టేబుల్ దగ్గర కూర్చొని చదువుకొంటున్న ఆమెకు నా రాక తెలియలేదు. ఆలస్యం చేస్తే క్రిందనుంచి ఎవరైనా రావచ్చును. మెల్లిగా గదిలోకి ప్రవేశించి, తలుపులు వెయ్యడానికి సిద్ధమయ్యాను. ఆమె ఆ కొంచెం చప్పుడుకే వెనక్కి తిరిగిచూచింది.

"ఆమె ముఖం చూడగానే నాకు గుండె ఆగిపోయినట్లయింది. ఎందుకంటే ఆమె ముఖంలో, కొద్దిపాటి ఆశ్చర్యం కనిపించినా, నే నూహించిన భయంగాని, ఖంగారుగాని ఎంతమాత్రం లేదు. పైగా నన్ను చూచి లేచి నిలబడి మర్యాదగా "రండి" అని ఆహ్వానించింది. నే ననుకున్న పని ఒక్కటీ చెయ్యలేకపోయాను. పైగా నా వళ్ళంతా రాయిలాగ కదలకుండా ఉండిపోయింది. ఆవిడకే [illegible] ర పోతూ చూశాను. కాని వెం[illegible] యాంత్రికంగా, "మీతో [illegible] లి. ఎవ

"నేను పండుకొనేటప్పుడు నిన్నటిలాగ అల్లరిచేశారంటే ఛంపేస్తాను! జాగ్రత్త!!..."

చిత్రకారుడు—అచ్చి రఘురామరెడ్డి (మద్రాసు)

రైనా చూస్తే బాగుండదేమో? తలుపులు వేసేస్తాను" అన్నాడు తడబడుతూ.

ఆమె నవ్వుతూ "నాతో మాట్లాడటానికి వస్తే భయమెందుకూ? తలుపులు వెయ్యొద్దు. అలా కూచోండి" అని కుర్చీ చూపించి, "మీరు చెప్పబోయేది కొంత నాకు తెలుసు" అంది.

"నా కాశ్చర్యం వేసింది. కాని ఆమె ఆ మాట అనటంతోటే నాకు చాలా ధైర్యం వచ్చింది. అంతే కాకుండా నాపనిని చాలా మట్టుకు తేలిక చేసినందుకు ఆమెను నా మనసులో ఎంతో మెచ్చుకున్నాను. ఒక్కసారిగా ఆమె చూపించిన మర్యాదకి, ఆమె అంటే నాకు ఎక్కడలేని అభిమానం, చనువూ పుట్టుకొచ్చాయి. దాంతో నా మనసులో ఉన్నదంతా ఆమెముందు వాగేశాను. "మీరు నన్ను క్షమించాలి. కొన్ని అత్యవసర పరిస్థితుల్లో, ఒక మిత్రుడితోటి మీ గురించి ఒక అబద్ధం ఆడాను" అని నేను ప్రారంభించాను. ఆమె "ఏమిటా అబద్ధం?" అని అడిగింది. చెప్పడానికి చాలా చిన్నతనం వేసింది. అయినా చెప్పక తప్పదు.

"నేను, "ఏమీలేదు—మనిద్దరం ప్రేమించుకున్నాం—అని. కాని ఆ మిత్రుడు అది నిజమని నమ్మి, తన స్నేహితురాలితో చెప్పి మిమ్మల్ని ఆదివారం ఒక పిక్నిక్‌కు వచ్చే ఏర్పాటు చేస్తామన్నాడు" అని, ఆమె మొఖంవేపు చూశాను. ఆమె వస్తూన్న నవ్వు నాపుకొని కళ్లు చమత్కారంగా విశాలం చేసి, "అలాగా! పిక్నిక్‌లంటే నాకు చాలా సరదా" అంది. నాకు ఆమె కళ్లు అంత అందమైనవని, మునుపు తెలియదు. ఆమె అందం చూస్తూ ఎంతసేపు కూర్చుంటే ఏం లాభం? నేను వచ్చిన పని అతి క్లిష్టమైనది. అందుకని నేను, "మరి ఈ పిక్నిక్ ఏర్పాటు చెయ్యడంలో వాళ్ళ వుద్దేశం వేరు. అందుకని మీరు ఎలాగయినా ఆ పిక్నిక్‌కు రావద్దని ప్రార్థిద్దామని వచ్చాను" అన్నాను. అలా చెప్పాక నా మనసు కొంచెం తేలిక పడింది.

"ఆమె కొంచెం ఆలోచించింది. నా కళ్లు ఆమె ఆకారాన్ని పరిశీలిస్తున్నాయి. ఆమె తెల్లని శరీరచ్ఛాయమీద, లేత ఆకుపచ్చ చీర, అదే రంగు జాకెట్టూ వేసుకొంది. ఆమె సన్నని నడుమూ, ఉన్నత వక్షస్థలమూ కూడా దొంగతనంగా చూస్తున్నాను. ఆమె విశాలమైన నుదురు, చిన్న ముక్కు, చిన్న నోరూ, నుదుటిమీద చిన్న బొట్టూ అన్నీ నా మనసులో చేరి అల్లరి ప్రారంభించాయి ఆమె శాంతంగా "నేను పిక్నిక్ కు వస్తే మీకేమైనా అభ్యంతరమా?" అని అడిగింది.

"నాకేం జవాబుచెప్పాలో తోచక" లేదు. కాని—" అని ఏమీఅనలేక ఆమె మొహంకేసి చూస్తూ వుండిపోయాను. ఇద్దరికళ్ళూ కలుసుకున్నాయి. ఆమెకళ్ళు నానుంచి ఏదో సమాధానంకోసం ఎదురుచూస్తున్నాయి. ఆమెను చూస్తున్నకొద్దీ నన్ను యేదో చక్కని ఆనందం పలకరిస్తున్నట్లయింది. ఆరాత్రి—ఆమెగదిలో, ఆమెతో ఒంటరిగా అంతరంగిక విషయాలు మాట్లాడటం, ఏదో స్వప్నంలో తేలిపోతున్నట్లుగా వుంది.

(52వ పేజీ చూడండి)

పరిపూర్ణ

వెడను తాకి చూసుకుంది.

ప్రక్కన తొట్టిలోకి చూచింది. ఖాళీగా ఉన్నాయి.

"నన్నెందుకు బ్రతికించారు డాక్టర్ ?"

నెమ్మదిగా నవ్వాడు డాక్టర్ శ్రీనివాసరావ్.

అంత చీకటిలోనూ హాయి అనిపించింది సరళకు ...

"నవ్వుతా రెందుకూ ?"

"మీరు ఎక్కువగా మాట్లాడకూడదు సరళా ! బాగా విశ్రాంతి తీసుకోండి. మీరు లేచి తిరగడం మొదలెట్టిన తరువాత బోలెడు మాట్లాడు కుందాం. ఏం ? సరేనా—"

గొంతులోని అనునయానికి అతడి కళ్లు ఒప్పుకోగా అర్థమయినట్లుండీ కాకుండిన దేనికోసమో ప్రయత్నిస్తూ కళ్లు మూసుకుంది సరళ.

వార్డు వదిలి తనగదిలోకి నడిచాడు శ్రీనివాసరావు.

"నన్నెందుకు బ్రతికించారు డాక్టర్ ?"— అదీ సరళ ప్రశ్న. మరొకప్పు డయితే—

"ఎందుకు బ్రతికించాను ? మీకు బ్రతకాలని వుందని కాదు. నేను పేరుమోసిన సర్జను లేదు; .... వుంది. ఎందుకు బ్రతకాలి ?— బ్రతకాలి ! అంతే!—తెలియనంతకాలం ఏదో ఎప్పుడో వస్తుందని బ్రతకాలి. ఎందుకు బ్రతకాలో తెలిస్తే, బాట చివర ఏదో ఒకటి ఉంటే, అంత కన్న ఏం కావాలి—అందుకోసం బ్రతకాలి. బ్రతుకొక దీక్ష, తపస్సు. అయినా మనస్సు పూర్తిగా దేహాన్ని కాదనలేదు. వయస్సు తెచ్చిన సందేహాలు తలుపు తడుతుంటే మనోబలం కదులుతుంది. ఎత్తెక్కిన కొలదీ లోతు భయం ఎక్కువ. దీక్ష తీవ్రమయిన కొలదీ అనుమానాలు పెరుగుతుంటాయి. ఆశ అకుపచ్చదనం అరిగిపోవడానికి నలభై ఏళ్ల గ్రీష్మం చాలదన్నది, నా అనుభవం— "భవిష్యత్తులో ఎప్పుడూ కూడా నన్ను కలవడానికి గాని, నాతో మాట్లాడడానికి గాని, నాకు ఉత్తరం రాయడానికి గాని ప్రయత్నించవద్దని ప్రార్థించిన"— ...సం నేను బ్రతుకుతున్నాను సర ... యిదంతా వృథాకావచ్చు: మూర్ఖత్వ... ఆకాశాన్ని అరచేతిలో పెట్టగలి... చూస్తే కాలిముందర రాయి ...ంతా ఒక గందరగోళం; ...ంచేత, సరళా !

...ండి ...బతి

వాకాటి పాండురంగరావ్

ంది నేను కాదు. బ్రతికింది మీరు. బ్రత ిడి! అంతే .... !!—అని సమాధాన మిచ్చి ిండేవాడు శ్రీనివాసరావు.

—అది వేలూరు.

* * *

అది మదరాసు.

మహాబలిపురానికి వెళ్ళే దారిలో గిండే తర్వాత ెండచరియల ఆకుపచ్చదనం మధ్య ఆసుపత్రి.

ఆఖరుసారిగా తన వార్డులోని పేషెంట్లను ిక్క దృష్టితో చూసింది, డాక్టర్ సరస్వతి. ిరవాలేదు. అందరూ ప్రశాంతంగా నిద్రపోతూ ిన్నారు. రాత్రి డ్యూటీ నర్సు ఏదో అల్లు ింటూ కూచుంది.

"నర్స్!" లేచి నిల్చుంది.

"నేను వెళ్తున్నాను. బెడ్ నెంబర్ పదకొండు, ిందేహ మనిపిస్తే ఫోన్ చెయ్యి—".

"అలాగే డాక్టర్."

బయటి కడుగు వేసింది. తెల్ల ఓవర్ కోటును ీసి మడిచి కుడిచేతిమీద పడవేసుకుంది. చేతి ిడియారంలోని రేడియం ముళ్ళు పదిన్నర చూపెట్టాయి. క్వార్టర్స్‌వైపు నడిచింది, ిర్ సరస్వతి.

తలుపు తాళం తీసింది. లైటు వేసింది. చేతిలో స్కెతస్కోపునూ, తోలుసంచినీ మంచం మీదకు విసిరేసింది. మెత్తటి సోఫామీద కూల బడింది. కాళ్ళుజాపి, కళ్ళు మూసుకుంది.

పాదానికి తడిగా ఏదో తగిలితే గభుక్కున కళ్ళు తెరిచి వంగిచూచింది. తన కుడికాలికి ప్రద క్షిణాలు చేస్తూ గోముగా అరుస్తూవుంది 'రాణి'.

దానిని తీసి పక్కన కూచోబెట్టి మెడకింద దువ్వింది. కళ్ళు మూసుకుంది రాణి.

ఓ నిమిషం తర్వాత కళ్ళు సగం తెరచి మూతి మీసాలు అల్లలాడగా 'మావ్' అంది.

"ఏం .... ఆకలేస్తూందా" అని ప్రశ్నించిన సర స్వతికి—ఆపరేషన్ ఒకటి ఉండడంవలన ఆరోజు మధ్యాహ్నం తను భోజనం చేయలేదని గుర్తుక వచ్చింది.

లేచి, స్నానం చేసివచ్చి, స్టవ్ మీద పాలు కాచి ఫ్లాస్కులోకి పోసింది. బిస్కట్లు, నారింజ పండ్లు, పాలు, స్టూల్ మీద ఉంచుకుంది. రాణి నడుస్తున్న వృత్తాలకు స్టూల్ కేంద్రమయింది.

బయట కారాగిన శబ్ద మయింది. ఇంకొన్ని బిస్కెట్లూ, పండ్లూ తీసుకురావడానికి సరస్వతి లోపలికి వెళ్ళింది....

రివాచీ ఉండి కూడా బొట్ను ప్రతిధ్వ
గాయి.
''వెధవ—దుర్మార్గుడు—శుంఠ ! .... ఆరోజే
చెబితే విన్నానా ? ఇలాటి మూడో రకం
షికి ఎం. డీ. ఇచ్చారే వాళ్ల నేమనాలి ...
.... ఈ వెధవ గుమ్మం ఒకటి—మరీ ఇంత
గా ఏడుస్తుందేం ?—ఒహో, 'సప్పర్
లు. ఊ, కానీ ! .... త్రాష్టుడు, ఇడియట్ !
కి తోడు ఆ మేట్రన్ ఒక్కతి, చెప్పిన పని
టీ చెయ్యదు—హుం ! నా ప్రాణానికి
ర్పణఖా రావణుడూ ! ఛీ ఛీ ఛీ ! ...''
సరస్వతి బాకుతో అతి నేర్పుగా నారింజ
క్కలు తీసి ఒక కాగితంలోకి పడేస్తున్నది.
''—లేకపోతే ఏవిటి ? నా పేషెంట్ల నెలా
సుకోవాలో నాకు తెలీదూ ? ఆపరేషన్
య్యాలని నేనంటే నీ ఇష్టమంటాడు. గుండె
హీనమో అనిమొత్తుకుంటే ఆపరేషనో రావు
దా అంటాడు. దరిద్రుడు ! వాడి ఆస్పత్రికి
పరింటెండెంటుగా దాపరించిన రోజునే మన
డ వాడితో పొత్తు కుదరదని నే చెప్పానా ?
అపుడేమో వాడేదో బృహస్పతి — ధన్వంతరి
ద్గుణాల ఖని అని నన్ను బుజ్జగించావు .....
మొహాన రాజీనామాలు కొట్టేసి పోదా
టే రానన్నావు ... నిన్ను, నీ స్నేహాన్ని నమ్మి
ందుకు ఈ భావంతా వచ్చింది .... నాల్గేళ్ల
డి ఇక్కడుండి, ఈ లేబరేటరి, రీసర్చి,
ప్డలు ఏర్పాటుచేసి ఛస్తున్నవాళ్లం ఇద్దరం
టే, నాకన్న జూనియర్‌ని ఎక్కడో మదన
నుండి ఇక్కడికి తీసుకొస్తారా ? హు !
సెలెక్షన్ కమిటీలలో ఇనప శెట్లూ, తద్దినం
లా ఉన్నంతకాలం ఇది ఇంతే .....''
బంగారు అంచు కల్గిన వెడల్పాటి పింగాణి
ంలో నారింజపండు తొనలనూ, బిస్కె
హా ఉంచింది సరస్వతి.
ఆమె ప్రతి కదలికనూ ఓ కంట గమ
స్తున్నాడు డాక్టర్ హరి. ఆ పళ్లెం అతడి
దుంచిం దావిడ.
''నా కేమీ అక్కరలేదు ! .....''
''పోనీ నారింజపళ్లిస్తాను, పట్టుకెళ్లి శారద
.''
''ఇదిగో సరస్వతీ ! నీ ఫోజు చూస్తుంటే
మహా చిరాకేస్తుంది. నేనలా అంత సీరి
గా మాట్లాడుతుంటే నువ్వేదో చిన్న పిల్లా
తుడిచి పారేసినట్లు—''
''అదేంమాట హరీ ? నువ్వు సర్జరీలో నా
స్తరువి !''
''మరి ఆ మధుమూర్తిగాడి గొప్పదన మేవిటి''—
''ఆయన విషయం యిపు డెందుకులే ...''
''ఆయన ... ఆయన ... ఆయన ! ఆడదంటే
డివాడె నాగరికుడికి గౌరవం !'' రెండు
లా వెనక్కు ముడిచి కట్టుకుని తిరిగాడు

''హరీ ! నీతో, శారదతో వున్నట్లు చను
ఇంకెవరితో ఉండగలను చెప్పు ?''
టాలున వచ్చి సరస్వతి ప్రక్కన కూర్చు

పరిపూర్ణ

న్నాడు హరి ... ''ఏవిటో సరస్వతీ ! నాల్గేళ్ల నుండీ లేబ్‌లో, వార్డులో, థియేటరులో కలిసి పని చేశాం కదా—నేనే సూపరింటెండెంటు నయి వుంటే నీ కా ఛీఫ్ సర్జన్సీ వచ్చేదిగా—''

''డాక్టర్ మధుకి సర్జరీ తెలియదు కదూ—''

హరి కనుబొమలు చిట్లించాడు ... ''అదే వచ్చిన చిక్కు ... అతడి చేయి మెరుపులా కాక పోయినా నిశ్చలతతో సాగుతుంది. ఇంతవరకూ ఒక్క కేసయినా ఎగిరిపోలేదే ! .... అసలు నేను చెబుతున్నది మనిషిని గురించి .... ''

''అయ్యో హరిగారూ ! మనిషి మన కనవ సరం. ఇది రోగుల శాల. కావలసింది వైద్యం. అది తెలిసినంతకాలం మనిషి ఎలా వుంటే మనకేం ? .... అదీకాక నాలుగు నెలల తర్వాత— ఇంకా, ఆ ఉద్యోగం ఆయనకు వెళ్లిపోయిందన్న భావం పోకపోవడం ఆరోగ్యం కాదు. కమిటీవాళ్లు ఎన్నుకుని రమ్మంటే అది ఆయన తప్పు కాదు. మదనపల్లిలో ఆయన కెంతో పేరుందిట !''

''అవునవును ... ఆయ నొక్కడే ఈ ఇలమీద సర్జను !!'' అని హు మూతి ముడుచుకుంటే సరస్వతి లేతగా నవ్వింది.

''డామిట్ ! నువ్వేదో పెద్ద మాతృశ్రీలా మొహంపెట్టి నవ్వకు—నాకు ఒళ్లు మండిపో తుంది.''

''సరేలేవోయ్ బాబూ ! నాకు నిద్రొస్తుంది —పొద్దున ఆరింటికల్లా వార్డు కెళ్లాలి .... నువ్విహ దయచేయి ...''

—కారులో కూచుని తలుపు వేయబోతూ

హరిదాసుగారు నాటి కథా కాలక్షేపం ముగిసిన తరువాత దక్షిణగా వచ్చిన డబ్బు లెక్కించుకొని తన శిష్యునితో ఇలా అన్నాడు: ''చూశావు టోయ్. ఈవేళ పదిరూపాయల అణాకాసీ లభించింది. అంటే మన హరికథ అందరికీ నచ్చి నట్టేగా!''

''దానికేమీ సందేహం లేదండి కాని ఆ పదిరూపాయల నోటు ఇచ్చిన శెట్టిగారికి బ్రహ్మ చెముడు'' అన్నాడు ఆశిష్యుడు.

జి. దేవేందర్

అడిగాడు : ''మీ తమ్ముడొస్తున్నాట్ట ?''

''అవునవును. ఇవాళే చెల్లాయినుండి ఉత్తరం వచ్చింది.''

''పరీక్ష బాగా రాశాట్టనా ?''

''రాసేవుంటాడు, కాని, హరీ ! ఒక్కమాట.''— కారు కిటికీమీద రెండు మోచేతుల నానించి తల బయటకు పెట్టాడు.

''డాక్టర్లను పెళ్లి చేసుకున్నందుకు భార్యల నిలా శిక్షించాలా, హరీ ?''

''మరి పేషెంట్లో ?''

''దూషణలూ, వాగ్వాదాలూ పెట్టుకోక తిన్నగా ఇంటికి వెళ్లివుంటే గంట క్రింద చేరే వాడివి.''

''నీ దగ్గరికి రావద్దంటున్నావు. అంతేగా ?''

''అదికాదు హరీ ... రోజల్లా ఒంటరిగా ఉండిన తర్వాత—భర్త పనికాగానే తిన్నగా తన దగ్గరికి రావాలని ఏ ఆడది కోరదు ?''

''ఓ ! తమరు 'డిప్లొమా—ఇన్—సైకాలజీ' కదూ ?'' కారు బయలుదేర బోయింది.

''వెనకాల పళ్లున్నాయి, శారద కివ్వు ....''

కారు వెళ్లిపోయింది.

—సోఫా క్రిందినుండి బిక్కు బిక్కు మంటూ బయటకు వచ్చింది రాణి. రెండో పళ్లెంలోని బిస్కెట్లు రెంటిని దానికి పడేసింది సరస్వతి. హాల్లో లైటు స్విచ్చి దగ్గరికి వెళ్లింది.

తల పైకెత్తి రాజారావుగారి ఫోటోకు మన స్సులో నమస్కరించింది. టేబుల్‌మీద ఉన్న ఉత్తరం తీసి మళ్లీ ఒకసారి చదివింది.

' ..... చిరంజీవి జ్యోత్స్నకు వచ్చే నెల రెండున పుట్టినరోజు. అక్కయ్యా, నువ్వు తప్పకుండా రావాలి. నిన్ను రమ్మనమని ఆయన కూడా మరీ మరీ చెప్పారు ..... '

—బళ్లో టీపార్టీకి రూపాయి కావాలని పరి కిణి నలుపుతూ నిల్చున్న గాయత్రి — ఇద్దరు పిల్లల తల్లి ! సరస్వతి కళ్లల్లో దీపాలు వెలిగాయి.

లైటార్పి పడక గదిలోకి వెళ్లింది.

పడుకుంది. మంచం కాలిదగ్గర రాణి మేను వాల్చింది.

—మూడు ఫర్లాంగుల కవతల 'శ్రీ నిలయం'లో మేడమీద పడకగదిలో—శారద మునివేళ్లతో అంది స్తున్న నారింజ తొనలను పెదవులతో అందు కున్నాడు హరి.

''పాపం ! సరస్వతి అంత ఇంట్లో ఒక్కతే.''

''వాళ్ల తమ్ముడొస్తున్నాడులే—''

''ఏం తమ్ముడో లెండి ... పూజించి పాలించ డానికీ, శిక్షించి లాలించడానికీ ఆడదానికి ఒక రుండితీరాలి .... ''

''కాని సరస్వతిలో ఏదో ప్రత్యేకత ఉంది శారదా !''

''నిజంగావేనండీ ! లేకపోతే నాకన్న ముందు అంత బాగా మిమ్మల్ని తెలిసి కూడా మిమ్మల్ని నాకు ప్రసాదిస్తుందా—''

''సరస్వతి నా దృష్టితో ఎప్పుడూ చూడ లేను శారదా ! ఆమె, నాతోటి డాక్టరు. మా యిద్దరి పనే మా స్నేహం. మా స్నేహం మా

పనికి ముఖ్యం ...." ఆవులింఅని చాడు హరి.

"సరస్వతి చాల మంచి మనిషి !"

"చాల మంచి డాక్టరు కూడాను—" ఇంకో ఆవలింత.

"నిద్ర వస్తున్నట్టుంది, మీరలాగే నిద్ర పొండి."

"మరి నువ్వో—"

"మీ తర్వాత ... "

దేవతలు విని అసూయపడతారేమో నన్నంత నెమ్మదిగా ఆమె పాడుతుండగా నిద్రపోయాడతడు.

ఒడినుండి అతడి తలను అతి నెమ్మదిగా తీసి దిండుమీద ఉంచింది శారద. చాలసేపుదాక అతడి మొహం చూస్తూ పడుకుందామె.

* * *

"వైద్యశాల దేవాలయం వంటిది. ఇక్కడ—క్రమశిక్షణ, సహకారం—ఇవే భక్తి ప్రపత్తులు. ఆస్పత్రి గుమ్మంలోపలకు అడుగుపెట్టే ముందు ఎవరయినా సరే వ్యక్తిగతాభిప్రాయాలనే జోళ్లను గుమ్మంలో వదిలిపెట్టి రావాలి ....."

"వార్డుకి అర్జంటుగా వెళ్ళాలి డాక్టర్."

"మీ మాజీ సోల్జర్‌ని అరగంట ముందే నేను చూశాను. కట్లు తెంపుకుని పారిపోవాలని గోల పెడితే, పరువుల గదిలో ఉంచి 'సెడెటివ్' చెప్పి వచ్చాను."

"థాంక్స్!"

"అంచేత ఈ ఆస్పత్రిలో పదేళ్ల నుండీ ఉన్నమనిషి అయినా ఆమె అభిప్రాయాలకూ విధి నిర్వహణకూ సంఘర్షణ ఏర్పడుతున్నది గనుక, మీరు రాత్రి యిచ్చిన 'కంప్లయింట్' విచారించి మేట్రన్‌ను 'రివర్ట్'....చేశాను.

"ఆఁ !"

"అవును డాక్టర్ ! సిస్టర్ నిర్మలను 'ప్రమోషన్' కు సిఫార్సు చేశాను .... ఇక పోతే మీ పేషెంట్లమీద రిపోర్టులన్నీ చూశాను. బాగువ్నాయి. ఆవిధంగా ఒక క్రమమయిన పద్ధతిలో రికారులను ఉంచడం నాకు ఎంతో నచ్చింది ..."

ప్రక్కనున్న సరస్వతి వైపు ఒక్క క్షణం చూచి ఎదుట కూచుని ఇంకా ఏదో చెప్పుకు పోతున్న సూపరింటెండెంటు వైపు చూడ పోగాడు హరి.

"డాక్టర్ సరస్వతీ ! మీ రిపోర్టులు కూడా చూశాను ... నేను వ్యాఖ్యానించవలసిన దేమీ లేదు. మీ "ఒకేషనల్ థిరపీ' వార్డులో సిస్టర్ హేమలత చేస్తున్న 'రిహేబిలిటేషన్' పని ఎంతో ఆదర్శవంతంగా వుంది. వ్యక్తావ్యక్తాల సరి హద్దులు చెరిగిపోగా, జంతువుల కన్న హీనంగా మారిపోయిన ప్రకృతుల మీదకు మానవత్వపు వెలుతురు ప్రసరింపజేయడం మన—కష్టసాధ్యమైన విధి. అందులో—ఆవిధంగా పునరుజ్జీవింపబోతూన్నవారికి కొంత స్వేచ్ఛ నిచ్చి వారిచేత నిర్మాణాత్మకమయిన పనులు చేయించడం, అందరూ చేయగలిగిన పని కాదు. నాల్గు నెలల క్రిందట నేనిక్కడ ఛార్జి తీసుకున్నప్పుడు, మతి తప్పినవారి ఆసుపత్రిలో—మగ డాక్టర్ల మధ్య—ఒక ఆడ డాక్టరా—అని సందేహించాను. మిమ్మల్ని తొలగించా లనుకున్నాను. కాని మీ పని చూడాలని వూరుకున్నాను. నా అభిప్రాయాన్ని పూర్తిగా మార్చుకున్నాను—" డాక్టర్ మధుమూర్తి మొహంలోని నిర్వికారత కొంచెం తగ్గి నవ్వు లాటిది రాబోయింది. సరస్వతి కొంచెం తొట్రుపడింది.

"డాక్టర్ హరీ ! ఆ చెంగల్పట్టు కేసులో మీరు ఆపరేషన్ సూచించారట—"

"అవును .... అతడి మెదడులో 'ఆప్సెస్' ఉందని నా నమ్మకం ... కాబట్టి వీలయితే ఇవాళో రేపో ఆపరేట్ చేయాలని నా అభిమతం డాక్టర్ !"

" 'ఆప్సెస్'—మీద నాకంత నమ్మకంలేదు .... అయినా అతడు మీ పేషెంటు కదా ! .... అతడి కేసు హిస్టరీ చూస్తే మాత్రం గుండె చాలా బలహీన మనిపిస్తుంది. మీరేమంటారు సరస్వతి ?"

సరస్వతి గొంతులో పచ్చి వెలక్కాయ కూచుంది.

"ఆపరేషన్ అవసరమని డాక్టర్ హరి అభిప్రాయపడితే అందుకు తగిన ఆధారా లుండి తీరుతాయి. ఎటూ పోయే ప్రాణ మయితే, మనం చేయగల్గిన ఆఖరి సాయం ఆపరేషనే కదండీ ?"

"వెరీగుడ్ ! అయితే డాక్టర్ హరీ ! ... నేను క్రొత్త మేట్రన్‌తో చెప్పి 'థియేటర్' సిద్ధం చేయిస్తాను. ఎప్పుడు చేస్తానంటారు ?"

"సాయంకాలం ఆరింటికి !"

"ఆ టైముకి నేనూ ఖాళీగా వుంటాను. మీరు 'ఆపరేట్' చెయ్యండి. నేను 'ఎనిస్థీషియా' చూసుకుంటాను ...."

"థ్యాంక్స్ ... ఇహ మేము—"

"వెళ్ళవచ్చు."

—సూపరింటెండెంటుగారి గది తలుపులు మూసుకున్నాయి. సరస్వతీ, హరీ 'కారిడార్' వెంబడి నడుస్తున్నారు.

"చిన్న పాపాయిలా 'మేము మేము' అని అలా దూసుకొస్తావేం హరీ ?"

"మరి పొద్దున్నే లేవగానే ఈ ఆముదం మొహంతో ఏవిటి గొడవ—అయినా సరస్వతీ నా రిపోర్టులన్నీ నాకు తెలియకుండా విన్నెవడు సిద్ధం చెయ్యమన్నాడూ ?"

"ఉన్న పెద్ద డాక్టర్లం ముగ్గురం—మనలో అనైకమత్యం ఎందుకూ ?"

"—అందుకని ఐక్యరాజ్యసమితి పెట్టావు కాబోలు ! నిన్న గాక మొన్న వచ్చిన వెధవకి స్పెషల్ రిపోర్టులు మనం తయారు చేయడం ఏమిటీ—నిన్ను తీసేద్దా మనుకున్నాట్ట ... అమ్మ వెధవా !"

"మరీ అంత దూకుడు మాటలు కూడదు హరీ !"

"పై పెచ్చు మన వార్డులలో తిరగడమూ, మన పేషెంట్లకు తాను మందు లివ్వడమూ—హన్నా !"

"ఆయన సూపరింటెండెంటని గుర్తుంది కదూ ?"

"ఆ ... ఆ ... "

పరిఘూర్ణ

"అయినా మేట్రన్‌మీద నీ కంప్లయింట్ ఏమిటి హరీ ?"

"పోనీలెద్దూ పాటకి ! .... ఆసుపత్రి సగం బాగుపడింది. నాలుగు నెలల పాలనలో ఈయవ గారు చేసిన మొట్టమొదటి మంచి పని !"

"హరీ ! శారద ఆరోగ్యం ఎలావుందీ ?"

"ఏ—వన్‌గా ఉంది. నువ్వు పంపిన పళ్లన్నీ ఆరగించి నువ్వు—చాల విపరీతమయిన మంచి మనిషివని సర్టిఫికేట్ ఇచ్చింది."

సరస్వతి నవ్వింది.

"నువ్వు తన్ను చూడ్డంలేదని ఫిర్యాదు పంపింది .... "

"ఏదీ—మా బాబ్జీ వచ్చాడూ ... వాడితో కబుర్లు సరిపోతూంది."

"ఓ ... అయితే మన మందరం కలిసి ఎక్కడి కయినా 'పిక్‌నిక్' వేసుకోకూడదూ—"

"ఆలోచిద్దాం .... వస్తా మరి .... " అని తన వార్డులోకి అడుగు పెట్టింది సరస్వతి—.

"సాయంత్రం 'థియేటర్' కి రావడం మర వకు—బాస్ గారి 'ఎనిస్తీషియా' చూద్దువు గాని—" సాగిపోయాడు హరి.

* * *

శిల్పి ఉలి తాళంగా శిలలు పల్లవి పాడిన కాలం. జరిగిపోయిన చరిత్రలో కరిగిపోని కలలుగా మొలి చిన రాతి జీవాలు. సిద్ధహస్తుల చేతి నాట్యానికి అడుగులు వేసిన ఆనందమూర్తుల అమర నిలయం—పల్లవరాజుల మామల్లపురం.

"శారద—నేనూ, కుముదినీ బాబ్జీ లైట్ హవుస్ కెళ్లాలని తీర్మానించాం. రావూ ?—నువ్వు కూడా సరస్వతీ !"

"నువ్వెళ్ళు బాబూ ! పొద్దున తిరిగిన తిరు గుళ్లకు కాళ్లు పడిపోతున్నాయి. నేనూ శారదా కబుర్లు చెప్పుకుంటాం—"

"ఏమండీ, మీరూ వుండండి—మాట్లాడు కుందాం—" అంది శారద.

"ఇవ్వాళ రాత్రి వెన్నెలభోజనం, తర్వాత ప్రోగ్రాం — చర్చ — ఉందిగా — ! — 'మూడో ప్రపంచ యుద్ధం త్వరగా రావడానికి మనం ఎలా తోడ్పడగలము ?'—అన్నది చర్చనీయాంశం ... ఇప్పుడు గనుక నే నిక్కడ ఆగిపోతే ఆ పాలి మేరను కుముదినీ బాబ్జీ అనే కుర్రకారు లిద్దరు 'రాయిలో రాయియై, రప్పలో రప్పయై' నిల్చిపో గలరు ! కాబట్టి—హరిణీమణులారా ! ఈ హరి నామధాయు డిదే నిష్క్రమించుచున్నవాడు. ... మీ తనివితీర పురుషలోకం మీద విరుచుకు పడండి—"

"హాయిగా సినిమాల్లో చేరివుంటే ఈపాటికి నాలుగు డబ్బులయినా చేరేవి—" అన్న శారద నెత్తిమీద ఆర్భాటంగా ఒక మొట్టికాయ పారేసి పరుగెత్తాడు హరి—

"చూశావా ఈ అన్యాయం !" అని సరస్వతితో

ఫిర్యాదు చేసుకుంది శారద. అర క్షణం అక్కడ లేకుండా ఉండి, మళ్ళీ వచ్చింది సరస్వతి మనస్సు—

—"హల్లో, కుముద్ ... ఎంతసేపట్నుంచి కావలా ?"

"పది నిమిషాలకు ముందే వచ్చాను."

"బాబ్జీ ఏడీ—?"

"మా అన్నయ్యతో చదరంగం ఆడుతూ కూచున్నాడు—ఆ రథాల మధ్య—"

"వ్హాట్ ! ది గ్రేట్ డాక్టర్ మధుమూర్తి యొక్క చదరంగిస్ట్ కూడానా !! మనిషిలో ఎన్ని చీకటి కోణాలూ ! ఓయీ మానవుడా, నీవనగా నెంత ? నీ నాలెడ్జి యన నెంత—యూ పూర్ ఫిష్—"

చల్లటి గాలిలో సన్నటి తీగలా వణికింది కుముదిని. తెల్లటి ముత్యాల వరుస వెనుక ఎన్నో లోకాలు పలికినట్లనిపించింది. హఠాత్తుగా తన హాస్యం ఆపాడు డాక్టర్ హరి—

"అలా చూస్తారేం—"

"మరేం లేదూ, మనం లైట్‌హవుసుకు రేపు అందరితోబాటు వెళ్ళకూడదా—అని ?"

"మీరేం మనుష్యులండీ ! తీసుకెళ్తాను, వివరిస్తాను, పాడిచేస్తాను అని పొద్దుటినుండి వూరించారు—మా అన్నయ్య వద్దు వద్దంటుంటే కాదు కూడదని నాల్గింటికెల్లా బయల్దేరి ఇక్కడికొచ్చి కూర్చుంటే—వాయిదా వేస్తారేం ?"

"మీ అన్నయ్య వద్దన్నాడా—?"

"ఆ ... అది మామూలే లెండి ... వెళ్దామా ?"

హరి తన చేతిని విడిపించుకున్నాడు.

"ఏమిటి బుష్యశృంగులవారూ ! అయితే—అయితే నన్ను వెనక్కు వెళ్ళిపొమ్మంటారా—హుం ! మా అన్నయ్య ఎదుటనుండి, ఇంటో నుండి బయటికి రావడమే గగనం ... అలాటప్పుడు కాస్త సరదాగా వుంటారుకదా, మీతో ఒక గంట గడుపుదా మనుకుంటే అది కూడా వీలుకాదన్నమాట ...."

"సారీ కుముద్ ! పోదాం పద ...."

బాట ప్రక్కల మానవుడి • ఆశల్లా సరుగు చెట్లు పొడుగ్గా ఉన్నాయి. వాటి ఆకుల సందుల మధ్యనుండి గాలి చప్పుడుతో వస్తూంది.

"డాక్టర్ ! మీ ఆవిడ పాడతారట కదూ—"

"ఓ మోస్తరు ..."

"మీరో ?"

"మా ఆవిడ నడగవలసిన ప్రశ్న ....."

"హిందీపాట లంటే నేను చెవి కోసుకుంటాను.."

"కాని కుడుముల్లా రెండు చెవులూ వున్నట్లున్నాయే ..."

"అబ్బ—ఏం హాస్యమండీ—" కుముదిని స్వరమూ, చూపులూ కలిసి శారదాపతిని సగం తిన్నాయి.

"ఆ ... అదిగో ద్వారక, ఇవిగో మెట్లు, కుముదినీ, త్వరపడుమీ !"

"మీరలా పరుగెడితే నా చేతకాదు బాబూ ..."

"అధునాతన యువతి అబల కాదుగా—"

"నేను మీ సరస్వతిని కానుగా—"

పై మెట్టునుండి తిరిగి చూశాడు హరి.

"కుముదినీ—!"

"క్షమించండి డాక్టర్—"

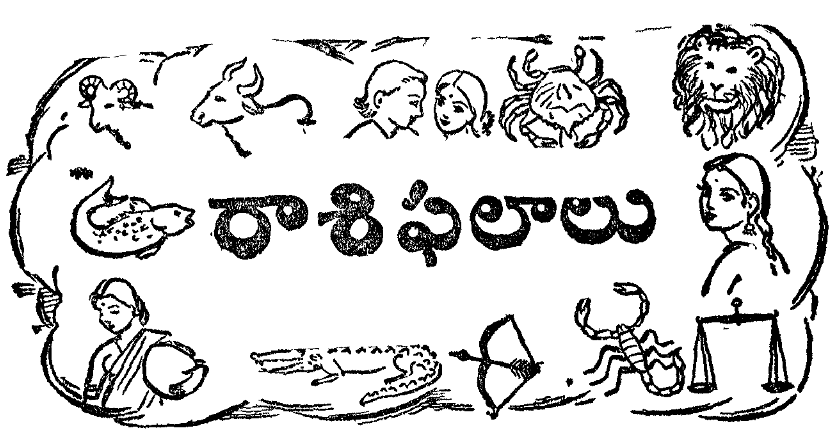
మాట్లాడకుండా రెండు మెట్లు పైకి వెళ్ళాడు హరి.

"అమ్మా !" ఒక్క దూకులో మూడు మెట్లు క్రిందకు వచ్చాడు హరి. "కుముదినీ ! ఎలా పడ్డావ్ — దెబ్బ తగిలిందా — ఏదీ ..."

"చీరె కొస చెప్పుకింది కొచ్చిందండీ ...."

"ఏదీ—ఆ పాదం చూపెట్టు — అమ్మయ్య ! 'ఫ్రాక్చర్' కాలేదు. చాల చిన్నగా గీరుకుపోయింది· ఫర్వాలేదు ... నడవ గలవా — ఏదీ—?"

(ఇంకా ఉంది)

దైవజ్ఞ పాతూరి శ్రీరామమూర్తి

25-1-61 బుధవారం మొదలు

31-1-61 మంగళవారం వరకు.

మేషం :

(అశ్విని, భరణి, కృత్తిక 1 పా.)

మీ వృత్తి ఉద్యోగాలలో ధైర్యంతో ముందుకు పోవలసిన సమయం. ఆదాయము, దేహసౌఖ్యము బాగుంటవి. ప్రయాణాలుమాత్రం లాభదాయకంగా కనుపించవు. మీ మిత్రులనిమిత్తం మీ శక్తి కొలది పాటుపడతారు. కాని మాట దక్కక పోవచ్చు. మీచేత ఖర్చుచేయిస్తూ పనులు జరుపుకొనే కొత్తవారు తటస్థపడతారు. జాగ్రత్తగా ఉండండి. విద్యార్థులకు ప్రోత్సాహకరంగా ఉంటుంది. నూతన విషయాలు తెలుసుకోగలుగుతారు. వ్యాపారవ్యవహారాలలో మీ నిర్ణయాలలో కొద్ది మార్పులు జరిగినా ఆదాయము, గౌరవము పెరుగుతవి. వారాంతంలో హాస్య ప్రసంగాలు మితిమీరకుండా చూచుకొనండి. కొందరలో పొరపాట్లుచేసి వస్తువులు పోగొట్టుకుంటారు. 26, 27 లలో శుభవార్తలు, గౌరవప్రాప్తి.

* * *

వృషభం :

(కృత్తిక 2, 3, 4 పా., రోహిణి, మృగశిర 1, 2 పా.)

ప్రతి విషయంలోను రహస్యం కాపాడుకొనటం అవసరం. మాటనేర్పుతో పట్టుదలగలవారిని దారికి తీసుకురాగలుగుతారు. మొదట్లో దేహసౌఖ్యం బాగుండకపోయినా వారం రెండవ భాగంలో సంతృప్తికరంగా ఉంటుంది. మిమ్ములను స్తోత్రంచేసే మనుష్యులను కనిపెట్టి ఉండవలసిన సమయం. ఆదాయము, ఖర్చులు బాగా పెరగగలవు. తోటివారు మీతో అన్నివిధాలా సహకరిస్తారు. కాని, మధ్యవారివల్ల ప్రతిబంధకాలు వస్తూఉంటవి. విలాసవస్తువులు కొంటారు. బంధువులవద్దనుంచి శుభవార్తలు వస్తవి. తలవనితలంపుగా ధనలాభం ఉంటుంది. భారీ యంత్రాలు, భూములు మొదలయినవి కొనే ప్రయత్నాలు ఫలిస్తవి. 28, 29 లలో ఆప్తులతో కలహాలు, దండుగఖర్చులు.

* * *

మిథునం :

(మృగశిర 3, 4 పా., ఆరుద్ర, పునర్వసు 1, 2, 3 పా.)

మీరు చేయబోయేవని ఫలించటానికి తగిన హంగులు, అవకాశాలు క్రమంగా కనిపించగలవు. సంఘంలో పేరు, పలుకుబడి బాగుంటవి. మీ సందేహాలకు తగిన సమాధానము, మంచి సలహా చెప్పగల మనుష్యులు లభిస్తారు. సాహసకార్యములయందు జయం పొందగలుగుతారు. మీమీద లోగడ వచ్చిన అపవాదులు తొలగిపోయి అంతస్తును కాపాడుకోగలుగుతారు. అయితే మనోవ్యాకులం మాత్రం ఉంటుంది. డబ్బు విశేషంగా ఖర్చుఅవుతుంది. కుటుంబంలోనివారి ఆదరణ, సహాయము బాగుంటవి. వారాంతంలో ధనాశను రేకెత్తించే అక్రమకార్యాలకు దింపే మనుష్యులతో సంబంధం ఏర్పడగల అవకాశాలున్నవి. నిబ్బరం అవసరం. యంత్రాలు, అగ్ని మొదలైన వాటికి సంబంధించిన పనులలో జాగ్రత్తగా ఉండండి. 25, 26 లలో ప్రయాణసూచనలు, ధర్మకార్యాలు.

గ్రహస్థితి

మిథునంలో అంగారకుడు, సింహంలో రాహువు, ధనుస్సులో గురు శనులు, మకరంలో సూర్యుడు, మకర కుంభాలలో బుధుడు, కుంభంలో కేతువు. కుంభ మీనాలలో శుక్రుడు మేష, వృషభ మిథున కటకాలలో చంద్రుడు.

* * *

కర్కాటకం :

(పునర్వసు 4 పా., పుష్యమి, ఆశ్లేష)

అతిముఖ్యమైన విషయాలలో మీ యోచనలు సఫలం అవుతవి. ప్రయాణాలు చేయవలసి వస్తుంది. ఇతరుల కార్యభారాన్ని క్రమంగా తొలగించుకొని మీ మార్గంలోని ప్రతిబంధకాలను తొలగించుకోగలుగుతారు. తూర్పు, దక్షిణ దిశలనుంచి శుభవార్తలు తెలుస్తవి. కుటుంబంలోనివారికి అనారోగ్యం కనిపించవచ్చు. అయితే అందువల్ల ఏవిధమైన ఇబ్బందీ కలుగదు. నౌకరులు మొదలైనవారితో మృదువుగా వ్యవహరించటం అవసరం. వ్యాపారరంగంలో రేపు చేదామనుకునే పనిని నేడే జరుపవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది. ఇతరులచేతికి పోయిన వస్తువు అనుగురించి ఆశ వదులుకోవలసివస్తుంది. 26, 27 లలో శుభసూచనలు, మిత్రలాభం.

* * *

సింహం :

(మఖ, పుబ్బ, ఉత్తర 1 పా.)

ఈ వారం మీ గొప్పదనం సాటివారి పొగడ్తలలో కనుపిస్తుంది. కాని, మనస్సులో కారణంతెలియని అసంతృప్తి తోస్తూ ఉంటుంది. శుభకార్య విశేషాలకై ఖర్చులు పెరుగుతవి. ఆత్మీయులనే భావంతో లోగడ మీరు నిర్లక్ష్యంగా ఉండటం వల్ల ఈ సమయంలో నిష్ఠురాలు వచ్చే సూచనలున్నవి. వ్యాపారసంబంధమైన పనులలో భారీగా పెట్టుబడులు పెట్టటంవంటి బాధ్యతలు పెరుగుతవి. స్నేహితుల మాటను నమ్మవద్దు. అధికారులవల్ల అనుకూలత లభిస్తుంది. వారాంతంలో శిరోబాధ, పైత్యప్రకోపము కనుపిస్తవి. కార్యభారము, ఆలోచనలు తగ్గించుకొని సకాలంలో నిద్రాహారాలు చూచుకొనటం అవసరం. 25, 26 లలో కార్యసిద్ధి, సంఘంలో గౌరవం.

* * *

కన్య :

(ఉత్తర 2,3,4 పా., హస్త, చిత్త 1, 2 పా.)

ప్రస్తుతం కొంచెం శ్రమగాఉన్నా ముందు ముందు ఉత్తమస్థితికి పోగలమనే ధైర్యము, అందుకు తగినట్లు సూచనలు కూడా బాగుంటవి. ఎదురుచూస్తున్న వార్తలు సకాలంలో అందుతవి. ఆదాయం విశేషంగా పెరుగదు. విలువగల వస్తువులు కొంటారు. విద్యాసంబంధమైన వివాదాలు రావచ్చు. ఇంతకుముందు ఆశ వదలుకున్న ముఖ్యకార్యక్రమాలు తిరిగి ప్రారంభం అవుతవి. కాని, ఉత్సాహం తక్కువ. చివరకు ఫలితం మాత్రం బాగుంటుంది. వారంమధ్యలో తలవని తలంపుగా కష్టవార్తలు తెలుస్తవి. ధర్మకార్యాలు సక్రమంగా నెరవేర్చగలుగుతారు. వ్యవహారవిషయాలలో ఉత్సాహం చూపవద్దు. 28, 29 లలో కలహప్రసంగాలు. అతి శ్రమవల్ల కార్యసిద్ధి, వృత్తివ్యాపారాలలో పొరపాట్లు.

* * *

తుల :

(చిత్త 3, 4 పాదాలు, స్వాతి, విశాఖ 1, 2, 3 పాదాలు)

ఈ సమయంలో మీరు మృదువుగా ఉండటం

వల్ల ఒకరకంగా చిక్కు, నిష్కర్షగా వ్యవహరిస్తే మరొక విధమైన చిక్కు. మొత్తంమీద ప్రతిఫలం లేకుండా శ్రమ మాత్రం చేస్తూ ఉండవలసి వస్తూఉంటుంది. క్రొత్త మార్గాలలో ధనాదాయం పెరగగల అవకాశా లున్నవి. అందుకు కొంతవరకు సాహసము, నేర్పు అవసరము. కుటుంబంలో ప్రశాంతత ఏర్పడుతుంది. క్రమంగా ఋణబాధలు తొలగిపోతవి. సాధారణంగా ప్రతిపనీ అకస్మాత్తుగా జరుగుతూ ఉంటుంది. రాజకీయాలలో కీర్తి ప్రతిష్టలు పొందగలుగుతారు. స్థిరాస్థి వృద్ధి ప్రయత్నాలు అనుకూలిస్తవి. శుభ కార్యాలలో పాల్గొంటారు. ముఖ్యమైన కాగితాలు మొదలయినవి పోయే అవకాశా లున్నవి. 26, 27 లలో అకారణంగా భయం, బంధు కలహం. ఇతరుల కార్య భారము.

* * *

వృశ్చికం:

(విశాఖ 4 పాదం, అనూరాధ, జ్యేష్ఠ)

మిమ్ములను గురించి ఎవరు ఏ విధంగా ఈర్ష్య కనబరచుకున్నా దైవానుగ్రహం బాగుండటంవల్ల అపకారం జరుగదు. శక్తి కొద్దీ ఎదటివారికి ఉపకారం చేయగలుగుతారు. వృత్తిలో మీ అంతస్తు మునుపటి కన్నా బాగుంటుంది. అనారోగ్యబాధలు సాధారణంగా అప్పుడప్పుడు తోస్తున్నా మీ ప్రయత్నాలు చక్కగా ఫలిస్తవి. ప్రయాణాలు అనుకూలిస్తవి. కలహాలు రావచ్చు ననుకున్న ముఖ్య ఘట్టాలు ఒక్కొక్కటే చల్లగా దాటిపోతవి. మీ పై అధికారులను కలుసుకునే సమయాలలో పొరపాట్లు రాకుండా చూచుకొనండి. ప్రస్తుతం సుబ్రహ్మణ్య స్తోత్ర పారాయణం మీకు అన్నివిధాలా రక్షణ నిస్తుంది. 27, 28 లలో ముందు ఏమి జరుగుతుందో ననే భయము, ధనలాభం.

* * *

ధనుస్సు:

(మూల, పూర్వాషాఢ, ఉత్తరాషాఢ 1 పా.)

అనేక సందర్భాలలో మీ మాటకు విలువ లభిస్తుంది. శత్రుబాధలు వాటంతట అవే తొలగిపోతవి. ధన సంబంధమైన చిక్కులు తొలగిపోతవి. సమయంలో ఆలోచన చెప్పి సహాయం చేయగల మనుష్యులు లభిస్తారు. వస్త్రాలు, ఆభరణాలు మొదలైనవి కొనే ప్రయత్నాలు నెరవేరుతవి. అకస్మాత్తుగా బంధు మిత్రుల వద్ద నుంచి కోపము, ఆశ్చర్యము కలుగతగు వార్తలు తెలుస్తవి. ధన సహాయం చేస్తామన్న పెద్ద మనుష్యులు సకాలంలో ఉపయోగించలేకపోతారు. వివాదాలకు పోతగిన సమయం కాదు. ఇతరుల రహస్యాలు మీకు తెలిసినా తెలియనట్లు నటించటం అవసరం. 30, 31 లలో కుటుంబ కలహాలు, అకస్మాద్ధనలాభం. చోర భయం.

మకరం:

(ఉత్తరాషాఢ 2, 3, 4 పా, శ్రవణం ధనిష్ఠ 1, 2 పా)

ఇప్పుడే విశేషంగా ఫలితం కనుపించకపోయినా ఇతరులతో చెప్పిన మాటను సకాలంలో జరుపుకొ గల అవకాశాలు లభిస్తవి. మీకు అందవలసిన ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు బాగా ప్రోత్సాహాన్ని కలిగిస్తవి. శుభకార్య బాధ్యతలు మిమ్ములను కలవర పెట్టగల సూచన లున్నవి. ప్రతి చిన్న విషయం లోను ఇంతకు ముందు ఉంటున్న అదుర్దా తొలగిపోతుంది. క్రమక్రమంగా గ్రహబలంలో అనుకూలమైన మార్పు కన్పిస్తుంది. పిల్లల ఆరోగ్యం గురించి జాగ్రత్తగా ఉండండి. వాహనాలు మొదలయినవి ఉపయోగించు సందర్భంలో గాని, యంత్ర సంబంధమైన పనులలో గాని జాగ్రత్తగా ఉండటం అవసరం. ధన సంబంధమైన బాధలు కొంత భాగం తొలగగలవు. 26, 27 లలో విలాస వినోదాలు, లాభ వార్తలు, పొరపాట్లు.

* * *

కుంభం:

(ధనిష్ఠ 3, 4 పా, శతభిషం, పూ. భాద్ర 1, 2, 3 పా.)

ఒకపని చేదామనుకుంటూ మరొక పని చేస్తారు. అయితే దైవానుగ్రహం వల్ల అదీ మీకే అనుకూలం అవుతుంది. కొన్ని సమయాలలో మీ కోపాన్ని అణచుకొనటం మంచిది. అనవసరంగా ఇతరుల విషయాలలో జోక్యం కలిగించుకొని అపవాదులను తెచ్చుకోవలసి వస్తుంది. ఉద్యోగ వృత్తులలో అవతలివారి మాటను అనుసరిస్తూ మీ పనిని సాధించుకో గలుగుతారు. ముఖ్యంగా కుటుంబంలో వాతావరణం బాగుంటుంది. మీ జ్ఞాపకశక్తి లోపంవల్ల నిర్ణయించుకున్న పనులు నిలిచిపోతవి. డబ్బుకు సంబంధించిన లావాదేవీలలో తగాదాలు వస్తవి. 29, 30 లలో చిక్కులను తప్పుకొంటారు. ధనప్రాప్తి.

* * *

మీనం:

(పూ. భాద్ర 4 పా, ఉ. భాద్ర, రేవతి)

వ్యవహార రంగంలో మీ బుద్ధి అమోఘంగా పనిచేసినట్లు కనుపించినా ఒక సమయంలో ఎదురు తిరిగే అవకాశా లున్నవి. సమానంగా కలిసి వచ్చిన రెండు అవకాశాలలో ఏది చేయటం, ఏది మానటం అనే సమస్య వస్తుంది. కుటుంబ కలహాలు కొంత వరకు పెరిగినా వాటంతట అవే సర్దుకుంటవి. ఆర్థిక చిక్కులు క్రమంగా ఒక దారికి వస్తవి. బంధు మిత్రులకు మీమీద ఉంటున్న ఈర్ష్య, అసూయలు తొలగి మీ మాటను ప్రోత్సహిస్తారు. ఆదాయం కొద్దిగా పెరుగుతుంది. దైవ కార్యాలయందు ఆసక్తి కలుగుతుంది. కాని అవకాశాలు కనుపించకపోవచ్చు. 26, 27 తేదీ లలో ఆలోచనలు ఫలిస్తవి. వృత్తిలో గౌరవము. అధికారుల ఆదరణ ★

బంగారు ధర 26, 28 లలో మందీవచ్చే సూచనలున్నవి. వెండి ధరలో హెచ్చుతగ్గులు కనిపించవు, నిలకడగానే యుంటుంది.

పసుపు ధరలో కొద్దిమందీ తోస్తుంది. ప్రత్తి, నూలు ధరలలో వారం రెండవభాగంలో పెరుగుదల వస్తుంది. వేరుశనగపప్పు ధర మందీనచ్చి తిరిగి తేజీలో నిలుస్తుంది. నూనె ధరలో కొద్ది మందీ వస్తుంది. నూవులధర బాగా పెరిగే అవకాశా లున్నవి.

పెసలకు గిరాకి రాగలసమయం, మినుముల ధర హెచ్చు తగ్గులతో కూడి ఆందోళనకరంగా ఉంటుంది.

బెల్లము, చెరకు మొదలయినవాటి ధరలో మందీ సూచన లున్నవి. కందుల దరలో మందీ ఆరంభిస్తుంది

వచ్చేపోయే బంధువులు-ప్రాణాలు

వాన రాకడ ప్రాణ పోకడ ఎవరికి తెలియదని నానుడి. బంధు రాకడ ప్రాణ పోకడ అంటే సత్యానికి మరింత సన్నిహితంగా ఉంటుందేమో? చుట్టాలు రావలసిందే—ఎవరికి అయినా, రావాలని, ఉండాలనే అందరూ కోరుకొంటారు. కాని అదే ప్రాణసంకటం తెచ్చిపెట్టితే గతి ఏమిటి? బాంధవ్యంచూచి ఊరక ఉండాలా? లేక మనుగడకొరకు ఆదరాభి మానాలు చంపుకోవాలా? చుట్టాలవల్ల ఎన్ని రకాల బాధలు ఎంత కాలం ఎంతమంది పడాలి?

నేను బంధువులపై వ్యాసం వ్రాయదలచుకొన్నాను. ఎందుకంటారేమో! ముఖ్యంగా ఈ హైదరాబాద్ ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు ముఖ్య పట్టణం అయినది మొదలుకొని మాఇంటికి బంధువులు రావడము ఎక్కువైనది. హైదరాబాదులో చూడవలసిన దృశ్యాలు (పబ్లిక్ గార్డెన్స్, గంపేట, గోల్కొండ, ఉస్మానియా హాస్పిటల్, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము, హెల్త్ మ్యూజియం, సాలార్ జంగ్ మ్యూజియమ్ మొదలు అయినవి) చాలా ఉన్నాయని, వాటిని తప్పక చూడవలసినదని వస్తూ ఉంటారు. ఇది సంతోషించదగ్గ విషయమే. కాని కొంతమంది బంధువులు ఇతరులయొక్క కష్టసుఖాలు తెలుసుకోకుండానే దిగుతుంటారు.

వచ్చేముందర ఒక్క ఉత్తరముక్కైనా వ్రాయరుకదా? పోనీ ఒకరో, ఇద్దరో రావాలికాని పూర్తి కుటుంబాన్ని లేపుకొని సగము సామానుతో దిగుతారు. పోనీ వచ్చారనుకోండి. ఏదో పది రోజులో లేక 15 రోజులో ఉండిపోవాలికాని రెండు నెలలు ఉంటే ఎట్లా చెప్పండి? "అయ్యో వీండ్లు పిల్లలు గలవాండ్లే? ఇంత పెద్ద పట్టణంలో ఎక్కువ అద్దె ఇచ్చుకుంటూ, ఎట్లా ఉంటున్నారా? ఇంత కాలమూ, మనము ఇక్కడఉంటే వీండ్లకు ఇబ్బంది కలుగుతుందే" అనే యోచన ఆ వచ్చిన బంధువులకు ఎందుకు ఉండదా? అనిపిస్తుంది నాకు. పోనీ మేము గొప్ప ధనికులమా అంటే కాదు. పోనీ పెద్ద ఆస్తిపరులమా అంటే అది కూడా కాదు. మా ఇంటిలో మా అమ్మ తప్ప అందరము ఉద్యోగస్తులమే మా అన్నయ్యలు నలుగురు తమ తమ కుటుంబాలతో ఆ యా జిల్లాల్లో ఉన్నారు. నేను మా చెల్లెలు ఇద్దరమూ మా అమ్మ నాన్న దగ్గరనే ఉన్నాము. కొంతమంది ఏమంటారంటే, "ఆ మీకేమి అయిందే! అందరూ ఉద్యోగస్తులే! ఎంత బ్యాంకులో వేస్తున్నావే సరోజా" అంటారు. "లోగుట్టు పెరుమాళ్ళ కెరుక" అని నేను అనుకుంటాను మనస్సులో. నిజంగాచూస్తే ఇంత పెద్ద పట్టణములో ఎంత డబ్బొచ్చినా "అంతకుతగ్గ బొంత" అన్నట్లు దానికి తగ్గ ఖర్చులు ఉంటాయి లెండి.

కుమారి సరోజ

ఈ హైదరాబాదులో 50 రు. ల కిరాయి ఇచ్చుకుంటూ మాకు వచ్చే రాబడితో సరిపోక అవస్థపడుతూంటే, ఈ వచ్చే పోయే బంధువులకు మా ఇల్లు సత్రం అయింది. ఈ విధంగా రెండు నెలలుండిపోయిన తరువాత కూడా "మా ఆయనకు జత ధోవతులు పెట్టలే"దని, "నాకు చీర, రవికా పెట్టలే"దని మాట అంటారు.

ముఖ్యంగా ఈ పట్టణములో ఒక మనిషి హోటల్లో అన్నము రెండు పూటలు తింటే, నెలకు 40 రూ. లు అవుతుంది. అటువంటిది ఆ వచ్చిన బంధువులు(8 మంది అనుకోండి) ఎంత అవుతుందో చూచుకోండి రెండు నెలలకు?

కొంత మందికి మధ్యాహ్నంపూట నిదురపోయే అలవాటు ఉంటుంది అనుకోండి. వచ్చిన బంధువులు మధ్యాహ్నము నిదురపోక, నిదురపోయేవాండ్లను కూలబెట్టి ఏదో పుక్కిటి పురాణాలు మొదలు పెడుతారు. ముఖ్యంగా మా అమ్మ ఒక పూట మధ్యాహ్నము నిదురపోకపోతే, ఆరోజ సాయంకాలము నాలుగు కప్పుల కాఫీ త్రాగితేనేగాని ఆ తలనొప్పి వదలదు.

కొంతమంది బంధువులు తమ పిల్లల్ని ఒక హద్దులో పెట్టరు. తమ పిల్లలు ఆ వచ్చిన ఇంట్లో ఏమైనా వస్తువులు పాడుచేస్తూంటే చూస్తూ ఊరుకుంటారు. కాని గదమాయించరుకదా? పోనీ మనమేమైనా తిట్టామా, ఇక చూసుకోండి. 'రాక రాక వచ్చాము, మా పిల్లల్ని తిట్టారని, లేక కొట్టార'ని లేనిపోని మాటలు అంటారు.

మరొక రకం బంధువులు తమ ఇంట్లో వంటికి సబ్బులు వాడరు. సున్నిపిండితోగాని, సీకాయితో గాని రద్దుకొని స్నానము చేస్తారు. ఇతరుల ఇంటికి రాగానే ఈ వంటి సబ్బులనుచూచి, తమఊళ్లో ఒక పూట స్నానము చేస్తే, ఇక్కడ రెండు పూటలు స్నానము చేస్తారు. ఇక చూసుకోండి ఆ సబ్బు రెండు రోజులలో అరిగిపోవలసినదే?

ఒక ఇంటి ఇల్లాలు, ఆ వచ్చిన బంధువులకొరకై అన్నము ఒండిపెట్టి, తాను తినకుండా వాండ్లు ఎప్పుడొచ్చి అన్నము తింటారా? అని ఎదురు చూస్తూంటుంది. కాని వచ్చిన బంధువు శుభ్రంగా హోటల్లో ముగించుకొని ఇంటికి వస్తారు. ఆయనగారి భాగము మరునాడు పిల్లలకు చద్దన్నము అవుతుంది. పోనీ ఆ వచ్చిన బంధువు "నేను ఈ పూటకు భోజనము చేయను. నా కొరకు ఎక్కువ బియ్యము వేయకండి" అని ముందుగా ఎందుకు చెప్పరు అంటాను నేను.

కొంతమంది బంధువులు తిన్న ఇంటి వాసాలు లెక్కపెడుతుంటారు. పల్లెటూళ్ళలో తమ పిల్లలకు చదువు సాగదని, తమ పిల్లల తిండి ఖర్చుల కొరకై ఏదో కొంత డబ్బు పంపుతాము అని ఇక్కడ దిగబెట్టి పోతారు. ఇంటివాండ్లతో సమానంగా వాండ్లకు భోజనము పెట్టినప్పటికిని "చూచారా! మా పిల్లల తిండి ఖర్చులకొరకై డబ్బు పంపినప్పటికి పచ్చడన్నము పెట్టా"రని ఆ ఇంటివాండ్లను అవమానపరుస్తూంటారు. ఆ బంధువులు మన పిల్లలతో సమానంగా చూచుకొంటూ, సరియైన వేళల్లో తిండిపెట్టి, మన ఇంట్లో పెట్టుకొని, మనము నలుగురిలో అవమానంపాలుకావడానికి మనకేమి ఖర్మ పట్టింది చెప్పండి?

తెనుగుతోటలో దోసపంట

"తింటేను తియదోసపండే తినాలి.
కంటేను కొడుకుల్ల కాన్పే కనాలి.
కంటేను కొడుకుల్ల కాన్పే కనాలి.
అందితే అన్నతో వియ్యముండాలి.
అందితే అన్నతో వియ్యముండాలి.
అడితే వదినతో జగడమాడాలి."

ఇది ఒక పాత పాట. దోస పస తెలుగువారికే తెలుసు. అసలైన దోస పంట కూడా ఆంధ్రులదే. దక్షిణ దేశంలోనూ దోసజాతు లున్నాయి గాని, వాటికి దోసకాయ రుచి ఏదీ ?—

రెండు చేతులూ చేర్చి దోసిలి పడితే, అందులో సరిగ్గా ఇముడుతుంది గనుక దోసకాయ అనే పేరు వచ్చింది. దీనిని అరవంలో 'వెళ్లరిక్కాయ్' అనీ, 'కక్కరి' అని అంటారు. కానీ, ఈ వెళ్లరిక్కాయ్ అసలు దోసకాయ కాదు. దోస జాతిలో ఒక రకం. ఇంగ్లీషులో దోసను కుకుంబర్ అంటారు. వృక్షశాస్త్రరీత్యా దోస గుమ్మడి జాతికి చెందుతుంది.

దోసకాయల్లో రకాలు : పెద్ద దోస (పప్పు దోస,) నక్కదోస, పందిరి దోస, అడవి దోస, ముల్లు దోస, గొడ్డదోస, మలబారుదోస, నూగు దోస, వెళ్లరిక్కాయ్, కిరిణిప్పళం, చేదుదోస, అంకదోస.

దోసకాయలో నీరెక్కువ. అందుకనే దీనికి 'తోయ ఫల' అనే పేరుకూడా ఉంది. ఈ ఒక్క పేరే కాదు. దోసలో ఒక్కొక్క రకానికీ వేరు వేరుగా పేర్లున్నాయి.

పెద్ద దోస : కర్కటి, ఏర్వారు, త్రపుష, లోమశ (నూగు తీగె గలది) వ్యాళపత్ర, బృహత్ఫలా (పెద్ద కాయలు కాసేది).

నక్క దోస : పీనస, సీర్షవృద్ధ.

పందిరి దోస : చీనా కర్కటే.

ముల్లు దోస : కంటకి ఫల, త్రపుస.

గొడ్డ దోస : వంధ్యా కర్కోటకి.

నూగు దోస : ఏలావాలుక, ఐలేయ, కూతురు ఖుడమ.

ముద్దా చిట్టిబాబు

చేదు దోస : తిక్త కర్కటీ, శశాండులీ—మొదలైనవి.

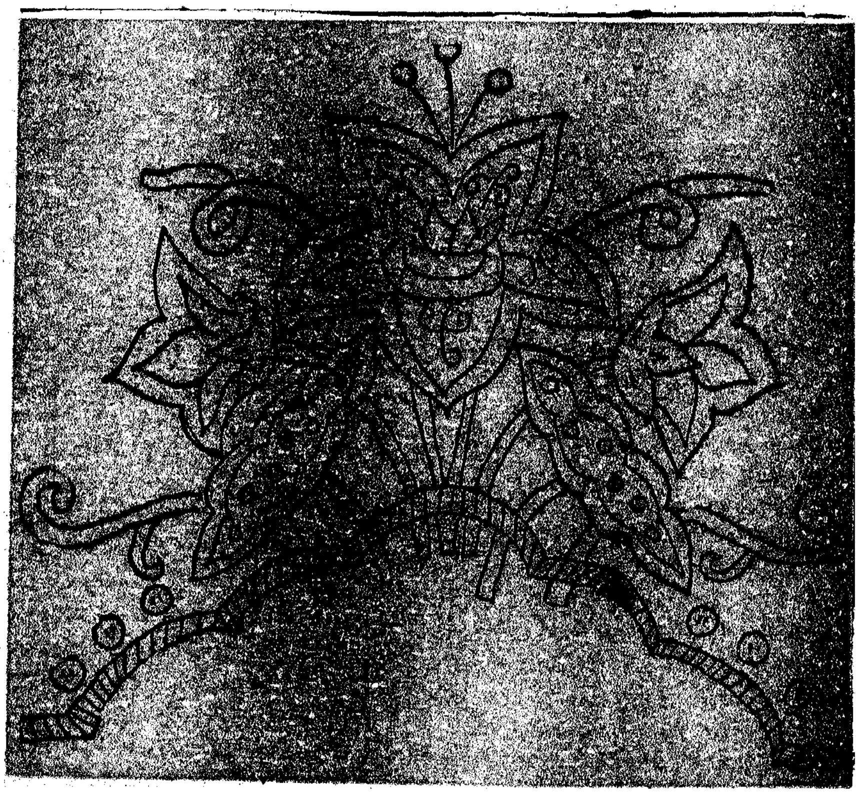
దోస పాదుల్ని జొన్న చేలలోనూ, విడిగానూ పెంచుతారు. మృగశిరలో విత్తనం వేస్తే దోస తప్పున కాస్తుంది. దొండ లాగే దీని పువ్వూ పిందెతో కలిసే ఉంటుంది.

పెద్ద దోస, నక్క దోస—వీటినే మనం వంటకు ఉపయోగిస్తాం. పెద్ద దోస ఆట్టే పులుపు ఉండదు. పప్పులో వేసుకుందుకు బాగుంటుంది. ఈ రకం దోస మూర్ఛరోగాల వాళ్లకు మంచిది.

నక్క దోసకాయలు నక్క తలకాయంతేసి వుండి మూతులు తిరిగి ఉంటాయి. ఇవంటే నక్కలక, మహా యిష్టం. చూస్తే దక్కనియ్యవు. అందుకనే 'నక్క దోస' అనే పేరు వచ్చింది ఈ దోస రేగడిభూముల్లో బాగా కాస్తుంది. కృష్ణా, గుంటూరు జిల్లాలు నక్క దోసకాయలకు ప్రసిద్ధి. గట్టిగా పణుగుల్లా ఉండే ఈ కాయలను పాతరేసి, ఏటి కేడాదీ నిలవ చేస్తారు. దోసావకాయకి నక్క దోసకాయలే బాగుంటాయి.

దోసావకాయ పెట్టడం నిజంగా నేర్చుకోవలసిందే. ఈ ఆవకాయ వేసవికాలం పెట్టుకుంటే నిలవ వుంటుంది. వానాకాలం అయితే కాయలో నీరు ఎక్కువగా ఉంటుంది గనుక ఎక్కువ కాలం నిలవ వుండదు.

కొంతమంది బంధువులు ఎండాకాలపు సెలవులు రాగానే, ఆనెల రోజులు అక్కడఉంటే ఖర్చు అవుతుందని జీతం బ్యాంకులో వేసుకొని వస్తారు. కొంతమంది బంధువులు ఏ రాత్రో 11 గం. లకు దిగుతారు అనుకోండి. అప్పుడు ఆ ఇంటి ఇల్లాలు "పాపము వాండ్లు ఎంత ఆకలితో ఉన్నారో, వాండ్లను ఉపోషం పడుకోపెడితే మహాపాపము" అని తలంచి వాండ్లకు అన్నము వండి పెట్టింది అనుకోండి. "ఇదేమి హోటల్ అనుకున్నారా వాండ్లు ? ఎప్పుడువస్తే అప్పుడు అన్నము వండి పెట్టడానికి" అని ఆ ఇంటి ఆయన ఇల్లాలుపై విరుచుకొని పడ్తాడు. నిజంగా 'అడకత్తెరలో పోక' మోస్తరుగా అవుతుంది ఆ ఇల్లాలి బ్రతుకు. ❖

టేబుల్ క్లాత్ మధ్యకు డిజైను

—మంగళా కందూర్

ఆవకాయకు పక్కా దోసకాయలైతే మంచిదే గాని అవి దొరకనప్పుడు పప్పు దోసకాయలైనా ఫరవాలేదు.

అరవీశె దోసకాయలకు సోలెడు కారమూ, సోలన్నర పెద్ద ఆవాలు లేక సన్నావాల పిండి, సోలెడు ఉప్పూ ఉండాలి.. ఒకరోజు ముందుగా ఆవాలూ, మిరప కాయలూ, ఉప్పూ బాగా ఎండ బెట్టి వేటి కవి గుండకొట్టి అట్టే పెట్టు కోవాలి.

పూరగాయకు వాడే దోసకాయలు దెబ్బలు తిన్నవి గానూ, మెత్తగా కుమిలిపోయినవిగానూ ఉండకూడదు. బాగా గట్టిగా ఉండాలి. కాయల్లో కొన్ని గింజ చేదుగానూ, కొన్ని ముక్క చేదు గానూ వుంటాయి. అటువంటప్పుడు చేదుగా ఉన్నంత మేరా పారవేసి, బాగా వున్న ముక్కో, గింజో ఉపయోగించుకోవచ్చు. ఇందుకనే ప్రతి

తెనుగుతోటలో...

కాయా కోసి, ముందుగా ఒక చిన్న ముక్క, గింజ నోట్లో వేసుకు చూడాలి. మరొక ముఖ్య విషయం ఏమిటంటే—ఆవకాయకు దోస కాయలు చెక్కు తియ్యకూడదు. కాయలన్నీ శుభ్రంగా కడిగి నిలువుగా కోసి, చిన్న బత్తాయి తొనలంతేసి ముక్కలుగా తరగాలి.

తరవాత —

కారమూ, ఆవపిండీ, ఉప్పూ ఒక చెంచాడు పసుపూ—వీటినీ కలపాలి. ఈ పిండి ముద్ద అయ్యే దాకా కొద్ది కొద్దిగా మంచి నూనె చేరుస్తూ ఉండాలి. నిమ్మకాయంత చింతపండు కూడా వేసి, ముక్కలూ పిండీ గుచ్చెత్తి బాడీ కెత్తాలి. ఇలా గుచ్చెత్తాక మళ్లీ పైన సోలెడు నూనె పొయ్యాలి. ఇండుపగింజంత పాల ఇంగువ గానీ, చెక్క ఇంగువయితే మరి కాస్త ఎక్కువ గానూ పొడి చేసి వేసి మూత పెట్టాలి. దీని నిలా ఒకరోజు రోజల్లా వూరనివ్వాలి.

మర్నాడు—చెమ్మలేని గరిటెతో ఆవకాయను బాగా కలియబెట్టాలి. ఏ ఆవకాయ అయినా చేత్తో మట్టుకు ఎన్నడూ దేవకూడదు. ముందుగా ఎవరికైనా పెట్టి రుచి చూపించి ఆ తరువాత మనం తినాలి.

నాలు గయిదు రోజులు నిలవ వుండేలాగా దోసకాయతో పచ్చడిబద్దలు వేసుకుంటారు. ఆవా పులుసూ పెట్టి కూర వండుకుంటారు. పచ్చడీ, పెరుగుపచ్చడీ, తియ్యవులునూ, సాంబారూ చేసుకుంటారు. ఇంకా—వంకాయ లాగా కుమ్ములో పెట్టి కాల్చి పచ్చడి చేసు కుంటారు. అడపా దడపా వాడుకుందుకు నిలవ వుండేలాగా వరుగు పెట్టుకుంటారు.

దోసకాయ మాత్రమే కాదు. దోస పప్పు కూడా ఎంతో ఉపయోగం. దోస గింజలను బూడిదతో కలిపి ఎండబెడతారు. ఎండాక వాటిని ఒలిచి పప్పు చేస్తారు. ఈ పప్పును పక్క పొడిలో వేసుకుంటారు. బెల్లంతో కలిపి వుండలు కడతారు. పొడిచేసి ఉప్పూ, కారం కలిపి అన్నంలో వేసుకుంటారు.

దోసకాయ తొక్కను గురించి కూడా కొన్ని విశేషా లున్నాయి. వాటిని శ్రీ ఆండ్ర శేషగిరి రావు బి. ఏ. గారిలా చెబుతున్నారు: "తొక్క తీసివేసిన దోసకాయ ముక్కల కంటె తొక్కతో ఉన్న దోసకాయ ముక్కలు సులభంగా జీర్ణ మవుతాయనే సంగతిని మనం ఎప్పుడూ మరిచి పోకూడదు.

దోసకాయని తొక్కతో ఉపయోగించడం కిట్టనివారు తొక్కను సాధ్యమైనంతగా తేల్చి తీసివేయాలి.

పసుపుపచ్చని తొక్కకీ, లోని తెల్లని పదార్థానికీ నడుమ దోసకాయల్లో ముదురు ఆకు పచ్చ రంగు పొరలు ఉంటాయి. ఈ పొరలు దోసకాయ యొక్క రుచిని, పదార్థపు విలువను హెచ్చిస్తాయి.

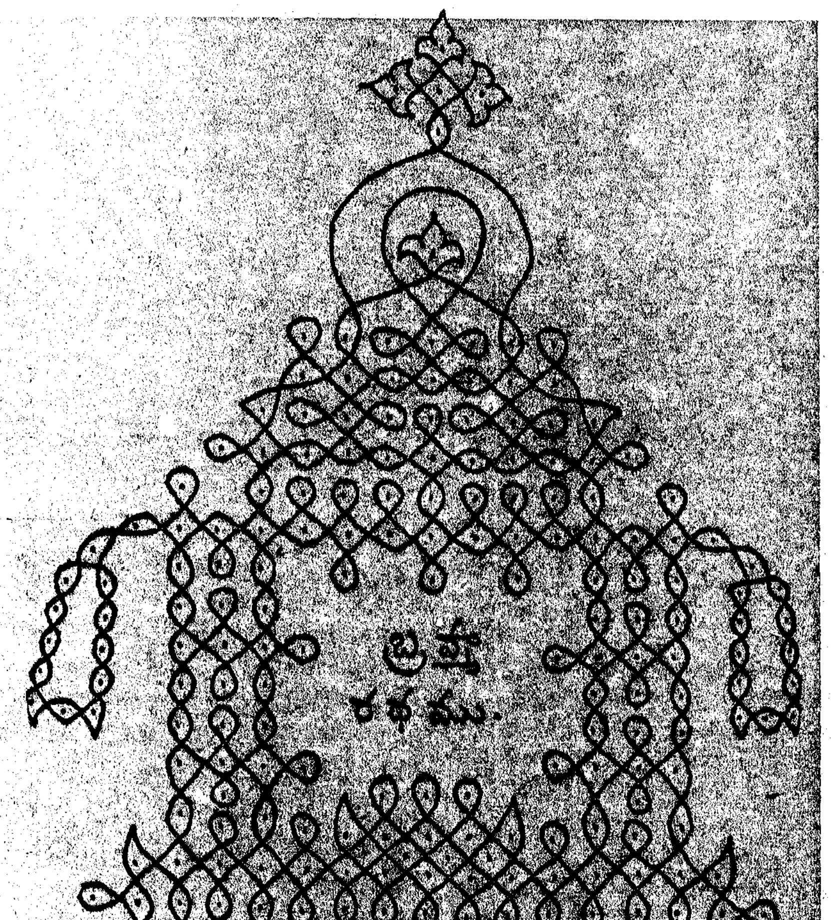
దోసకాయ తొక్కలతో ఒళ్లు రుద్దుకోవడం చాలా మంచిది.

చర్మ దోషాన్ని పోకార్చడంలో దోసకాయ సాటి లేనిది. ముఖ వర్చస్సును పెంపొందించడానికి చేయ బడు లోషనులు, క్రీములు దోసకాయల రసం తోటే చేయబడుతూ ఉండడం పలువురికి తెలి యదు. చర్మానికి ఎంతో మేలు చేకూర్చేది కావడంచేతనే శాస్త్రజ్ఞులు ముఖసౌందర్యాన్ని పోషించు లోషనులను, క్రీములను చేయడానికి దోసకాయను చేకొనుచున్నారు.

ఎండచేత వాడి వత్తలయిన చర్మానికి దోస కాయ రసం రాయడం వల్ల, దోసకాయ పెచ్చు లతో ఒళ్ళు తోముకోవడం వల్ల మంచి ఉపశాంతి కలుగుతుంది.

దినదినమూ వంట సమయాల్లో నిప్పు సెగ యొక్క తాకిడికి పాల్పడి సహజకాంతిని, సౌంద

సంక్రాంతి ముగ్గు

ఎ. లక్ష్మీకాంతం (తాడువాయి)

ర్యాన్ని కోలుపోయే తమ ముంజేతుల్ని స్త్రీలు దోసకాయ పెచ్చులతో రుద్దుకుని కడుగుకుంటూ వుంటే, అవి సహజ కాంతిని, సౌందర్యాన్ని కోలుపోకుండా ఎప్పటి నవకంతో ఒప్పుతూ ఉంటాయి."

ఇక—తక్కిన రకాల దోసకాయల్ని గురించి కూడా తెలుసుకుందాం.

పందిరి దోస పందిళ్లకి పెద్ద పెద్ద కాయలు కాస్తుంది. ఈ కాయలూ, పళ్లూ పచ్చినోటినే తింటారు.

అడవి దోస చేదుగా ఉంటుంది. వైద్యరీత్యా ఇది కఫరోగాలకు మంచిది.

ముల్లుదోస ఇసుక భూముల్లోనూ, లంక ల్లోనూ విస్తారం. ఈ పాదంతటా మృదువైన ముళ్లుంటాయి. దీని ఆకు కొద్దిగా తియ్య గానూ, పళ్లు కొంచెం పులుపూ, తీపిగానూ వుంటాయి. ఈ ఆకు పాండువ్యాధికి మంచిది. పళ్ళు వేడి చేస్తాయి. వీటిని కఫవ్యాధులకూ, మతిస్థిరంలేనివారికీ వాడతారు. వైద్యరీత్యా దీనిని గురించిన విశేషాలు చాలా వున్నాయి.

గొడ్డుదోస పాము విషాన్నీ, సాలె పురుగు విషాన్నీ హరిస్తుంది. ఇదీ దీని విశేషం.

మలబారు దోస చాలా పెద్దదిగా ఉంటుంది. వీట తూగే కాయలు కూడా వున్నాయి. కాయలు పెద్దవన్న మాటే గాని, వీటికి నక్క దోస కాయల రుచి లేదు.

నాగుదోసనే కూతురు బుడమ అంటారు. వాత కఫ రోగాలూ, మూర్ఛలూ, వాంతులూ, విదాహం—వీటికి మందుగా పనిచేస్తుంది. దీని ఆకులూ, పెసలూ కలిపి రుబ్బి అట్లు పోసు కుంటారు. ఈ అట్లు మేహపైత్యాలను తగ్గి స్తుంది. దీనిని వరుగు వేసుకుందుకు ఎక్కువగా ఉపయోగిస్తారు.

వెళ్లరిక్కాయ్ పెద్దదిగా, పొడుగ్గా ఉండి చప్పగా ఉంటుంది. దీనిని ఉప్పూ, కారం అద్దు కుని పచ్చినోటినే తింటారు.

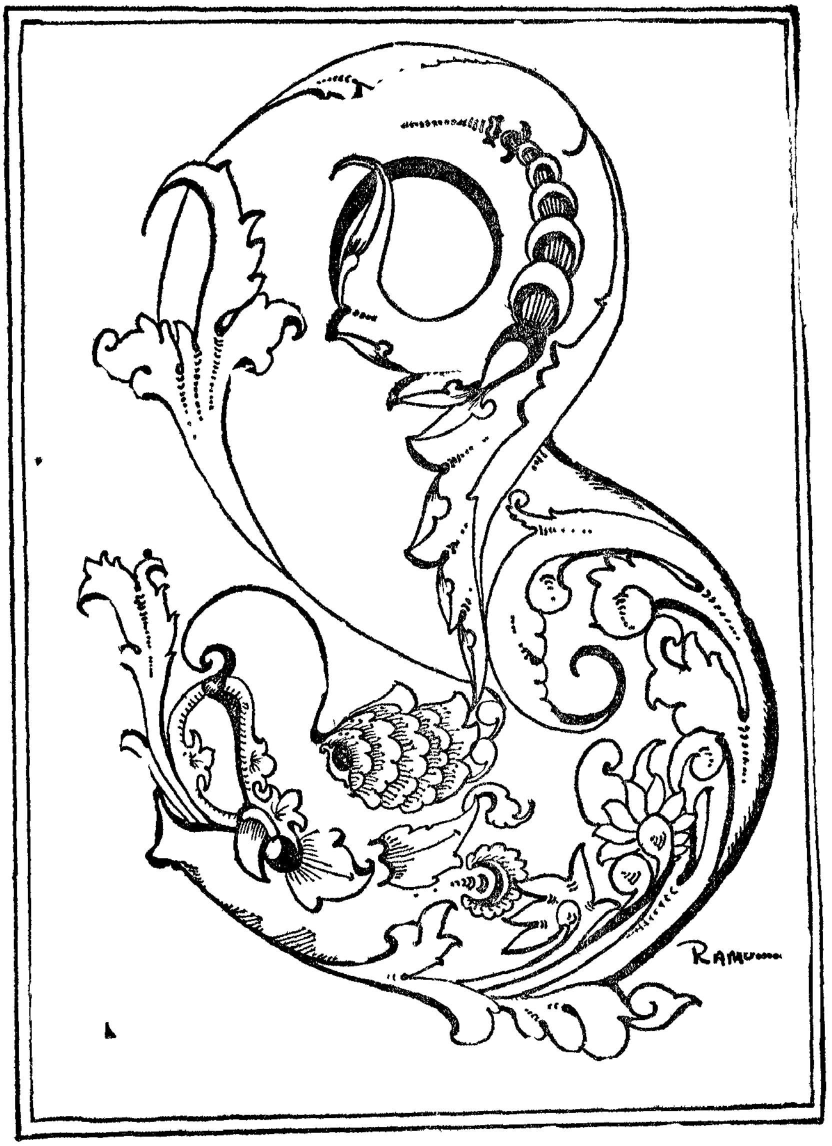
కిరిణిపళం ముంతలాగా పెద్దదిగా గుండ్రంగా ఉంటుంది. ఘుమ ఘుమ పరిమళం వేస్తూ తియ్యగా ఉంటుంది. పంచదార అద్దుకు తింటే మరీ రుచి. ఇది వంటికి చలవ.

దోసకాయను గురించిన కొన్ని వైద్యవిశేషాలు : దోసకాయలో విటమిన్—సి వుంది. దీనిలో చలవ చేసి, తాపం, కఫం, పిత్తం—వీటిని హరించే గుణం ఉంది. కానీ రక్తదోషాన్ని కలి గిస్తుంది.

వర్షాకాలంలోనూ, శరత్కాలంలోనూ పుట్టిన దోస మంచిదికాదు. హేమంతంలో పుట్టినది రుచిగానూ, ఆరోగ్యవంతంగానూ వుంటుంది.

దోసకాయలో మంచి జీర్ణశక్తిని కలిగించే గుణం ఉంది. బలువుగా పిండి వంటలు తగిలిన రోజున దోసకాయ పచ్చడి కూడా తినాలి. తింటే పిండివంటలు సులభంగా జీర్ణమవుతాయి.

పళ్ల చిగుళ్లు ఉబ్బి బాధపడేవారికీ, రోగులకూ,

టేబుల్ క్లాత్ డి.

బాలింతలకూ దోసకాయ పనికిరాదు. కానీ, పచ్చిదిగా శాక కాల్చి పచ్చడి చేస్తే అందరూ తినవచ్చును.

దోసకాయ, చింతకాయ కలిపి సంతర్పణల్లోనూ సమారాధనలోనూ భలే అయిన పచ్చడి చేస్తారు. అన్నమంతా ఈ ఒక్క పచ్చడితో తినవచ్చును.

శుభానికీ, అశుభానికీ కూడా కూరగాయలకు తడుముకోనక్కరలేకుండా "నే నొక దాన్ని ఉన్నా కదా ?" అంటుంది, దోసకాయ.

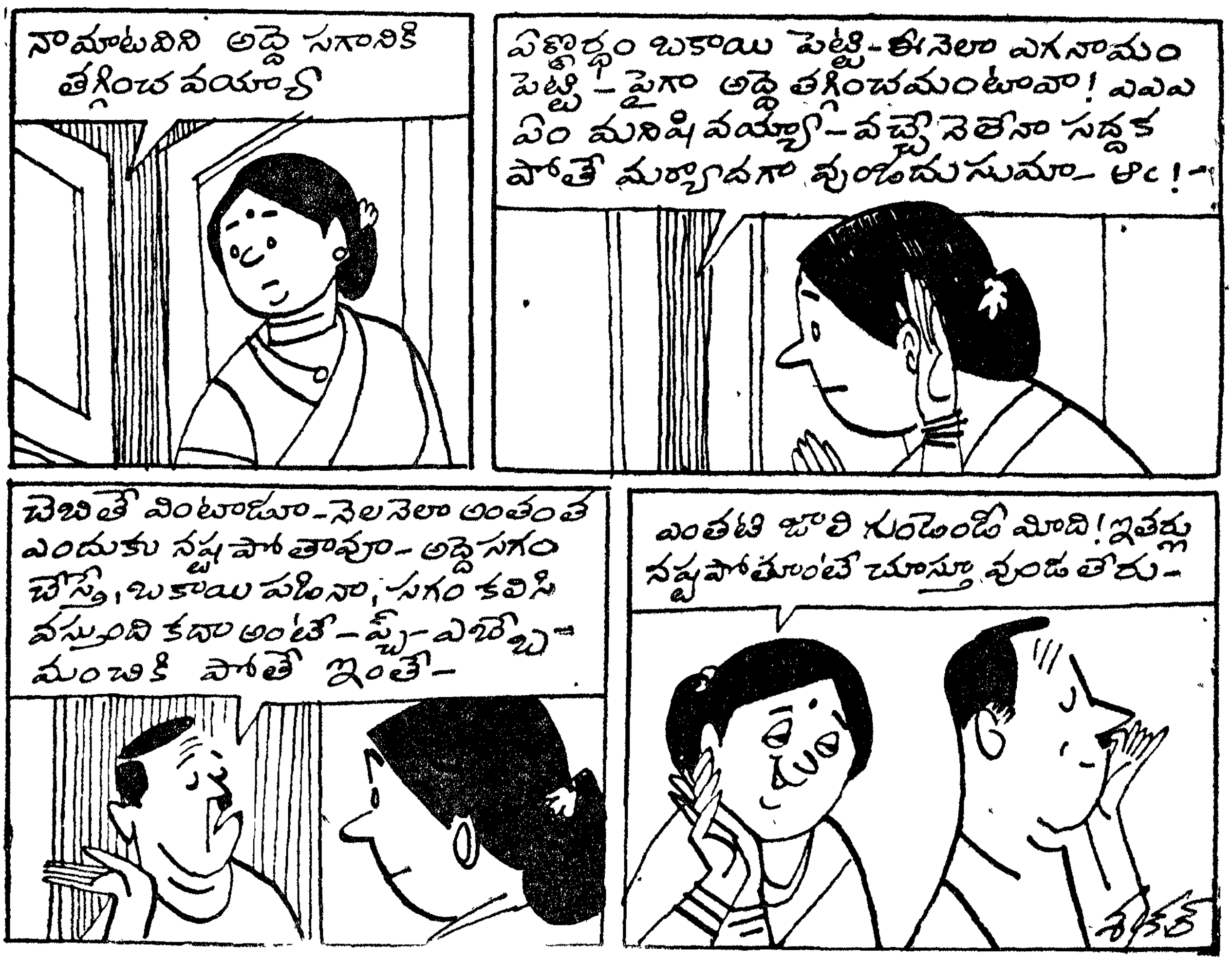
వైద్యరీత్యా దోసకాయ విరేచనకారి. దీనిని బట్టే కాబోలు, 'దోసకాయ తిన్న కడుపూ, దొంగలు పడ్డ ఇల్లూ' అనే సామెత పుట్టింది.

పిల్లా పాపాతో కలకల్లాడుతూ వుండే కుటుం బాన్ని చూసినప్పుడు—దోస తోటలా వుందంటారు.

ఎవరైనా పాపాయి పచ్చగా అందంగా ముద్దు వస్తూ వుంటే దోసపండులా ఉన్నాడంటాం

దోసకాయ ఐతే చిన్న ముక్క ఒకటి కోసి రుచిచూచి చేదో, ౨ చెప్పుకోవచ్చు కానీ, మానవుడి మనసులో విషమే వుందో, అమృతమే ఉందో ఎలా తెలుస్తుంది. అన్నీ [illegible]డిలా అన్నాడు :

"పొందయినట్టి చిత్త మొకపోటున నిల్వఁగ మాటిమాటి కె
ట్టాడుచునుండుఁగాన తన యాత్మయునుం దన కిట్టి డాసనం
గూడునొ కూడదో యెదిరికోర్కి యెఱుంగుట యెట్లు కట్టియా
చూడఁగ దోసకాయతె విశుద్ధము శోధన యన్యచిత్తముల్."

పాకశాల

గులాబ్ జామ్

సోదరి రమణాదేవి జామూన్ చెయ్యడం గురించి అడిగారు. ఇప్పుడు నేను చెప్పే రకం హోటల్సులో చేసే మాదిరిది. ఇది చాలా మృదువుగా, రుచిగా ఉండడమే గాక, ఎక్కువగా కూడా అవుతాయి.

కోవా ఇంట్లో తయారు చేసుకునే అవకాశం ఉన్నవారు చిక్కటి గేదె పాలు ఒక మద్రాసు పడి (లేక ఒకటిన్నర శేర్లు) తెచ్చి పొయ్యిమీద సన్నని సెగలో ఉంచి గట్టిపడేదాకా కలుపుతూ ఉండి కోవా తయారు చేసుకోవాలి. లేని పక్షంలో బజారులో అమ్మే కోవా ఒక ఇరవై తులాలు తెచ్చుకోవచ్చు. మైదాపిండి ఇరవై తులాలు తూచి తెచ్చుకోవాలి. ఇవిగాక ఒక అరవీశ చక్కెర, అర వీను డాల్డా, ఒక టీ స్పూను సోడా పొడి, ఒక టీస్పూను పెరుగు దీని క్కావలసిన వస్తువులు.

కోవాను ఉండలు లేకుండా పొడిపొడిగా నలిపి ఒక వెడల్పాటి పళ్లెంలో వేసి, దానితో ముక్కావువ లేని ఇరవై తులాల జల్లించిన మైదా వేసి, ఉండల్లేకుండా కలుపుకోవాలి. దీనితోబాటే టీస్పూను పెరుగు, టీస్పూను సోడాపొడి కూడ వేసి బాగా కలపాలి.

పొయ్యిమీద బూరెల మూకుడు ఉంచి 1/2 వీశ చక్కెర, ఒకటిన్నర లోటాల నీళ్ళు (అంటే సుమారు పావుశేరు) పోసి పొయ్యిమీద ఉంచాలి. చక్కెర కరిగేవరకు ఉంచి అందులోంచి సుమారు 3/4 కప్పు పాకం తీసి బాగా చల్లార బొయ్యాలి. చప్పగా చల్లారాక దాన్ని చక్కెర, మైదా మిశ్రమంలో కొద్ది కొద్దిగా పోస్తూ ముద్దగా అయ్యేవరకు కలపాలి. ఈ ముద్ద నీళ్లగా కాక, గట్టిగా ఉండేట్లు చూచుకోవాలి

ఈలోగా చక్కెర కొద్దిగా పాకం వస్తుంది. ఈ పాకం తీగె పాకం రానవసరం లేదు. కుంపట్లో నాలుగు బొగ్గులు వేసి, ఈ పాకం గిన్నెను ఆ సన్నటి సెగపైన ఉంచాలి.

మరో కుంపటి పైన బాణలి ఉంచి అందులో డాల్డా గాని, నెయ్యి గాని పొయ్యాలి. వూనె వాడితే గులాబ్‌జామ్ బాగుండదు. నెయ్యి కాగే లోగా పిండిని దొండకాయ ఆకారంలో గాని, గుండ్రంగా గాని మన క్కావలసిన సైజులో జామూన్‌లు కట్టి ఉంచుకోవాలి

నెయ్యి పొగలు వచ్చేదాకా కాగనిచ్చి, బాణలి కుంపటిమీది నుంచి దించి ఒక్క నిముషంలో చల్లారనివ్వాలి. తర్వాత అందులో మూడు లేక నాలుగు జామూన్‌లను వెయ్యాలి. తర్వాత దీన్ని సన్న సెగలో ఉంచి దోరగా వేగనిచ్చి, తీసి పాకంలో వెయ్యాలి. ఒక్క నిముషం నానిన తరువాత దాన్ని తీసి వెడల్పాటి పళ్లెంలో పేర్చాలి. ఇట్లా ఎప్పటి కప్పుడు పాకంలో వేసినవి తీస్తూ రావడంవల్ల అన్ని గులాబ్‌జామ్‌లూ పాకం సమంగా పీల్చుకునే అవకాశం ఉంది.

పాకం మొదట పిండిలో కలిపేటప్పుడు బాగా చల్లారనివ్వాలి. పిండి ఉండల్సు లేకుండా బాగా కలపాలి. బాణలిలో నెయ్యి బాగా కాగాక, దించి ఒక నిమిషం చల్లారనిచ్చి అందులో జామూన్‌లు వేసి, ఆ తర్వాత అతి సన్నని సెగలో కాల్చాలి. ఈ సూత్రాలను జ్ఞాపకం ఉంచుకొని చేస్తే అచ్చం హోటల్లో అమ్మేవాటిమల్లేనే తయారవుతాయి గులాబ్‌జామ్‌లు.

కె. రాజ్యలక్ష్మీజనార్థనం.

వనితా వాణి

'మగువల నేర్పుతో మగవారి మార్పు'

4—1—61 తేదీ పత్రికలో చందన ప్రఫుల్ల కుమారిగారు "మగువల నేర్పుతో మగవారి మార్పు" అని వ్రాసిన వ్యాసము చదివి బాగ ఆలోచించి చూశాను. అందువల్లను బోధపడినదేమంటే స్త్రీ తమ భర్త ఉద్దేశాలను నెరవేర్చి అత్తింటి ఆచారము నవలంబించిన నిజంగా పూజింపబడుతోంది. ఇది నిజం.

డి. గంగాబాయి (కటక్—1)

*　　*　　*

11—1—61 ఆంధ్ర సచిత్ర వార పత్రికలోని వనితాలోకంలో ప్రచురింపబడిన "అబద్ధాలకు ఆడపిల్లలా ?" అన్న వ్యాసం చాల బాగుంది. ఆడపిల్లలుగల తల్లిదండ్రులను నెత్తిపోట్లు పొడిచేవారి కీవ్యాసం చక్కని బుద్ధిచెప్తుంది. స్వరాజ్యలక్ష్మిగారికి పత్రికద్వారా నా అభివందనములు తెల్పుచున్నాను.

టి. కుసుమకుమారి (రాజమండ్రి)

*　　*　　*

మగువల నేర్పుతో మగవారి మార్పు అను వ్యాసం చాలా బాగున్నది. కాని స్త్రీ ఎంత నేర్పు, ఓర్పు ఉన్నప్పటికీ మారని మారాజులు ఎందరు లేరు ? అంటువంటివారిని మార్చాలి అంటే సృష్టించిన బ్రహ్మతరంగాదు. చేసుకొన్న భార్య తరముగాదు. ఇటువంటివారు మారాలంటే అన్ని హంగులు పోయి ఆఖరిదిశ వచ్చినప్పుడు మారెదరు. చేతులు కాలినతరువాత ఆకులు పట్టుకుంటే ఫలిత మెంతో వీరు మారితే అంతే ఫలితము. కొంతమంది మగవారు భార్య ఎటు నడవమంటే అటే నడుస్తారు. అటువంటివారికి మంచి చెడుతో పనిలేదు. వారిని స్త్రీలోలురు అని గేలిచేసెదరుకాని తల్లిచెప్పినా, భార్య చెప్పినా విని మంచిని తీసుకొని చెడుని వదిలినవారు ఉత్తములు. ఎవరికి బాధ కలిగించకూడదు.

యేలేటి నారాయణమ్మ (పోతవరము)

*　　*　　*

స్త్రీలు-పఠనాసక్తి

వనితాలోకంలో పి. అన్నపూర్ణగారు రచించిన స్త్రీలు—పఠనాసక్తి అనే వ్యాసం చాల బావుంది. స్త్రీలు చదవవలసిన పుస్తకాలన్నీ విపులముగా తెలియబరచి స్త్రీలకు ఎంతో ఉపయోగించేటట్లు రచించినారు.

కె. ఉమాకుమారి (కాకినాడ)

*　　*　　*

"స్త్రీలు—పఠనాసక్తి" వ్యాసము చాల బాగున్నది. వీరు వ్రాసినన్ని పుస్తకాలు చదువుటకు మాకు లైబ్రరీ లేదు. మా దొక పల్లెటూరు. అంత మంచిపుస్తకాలు మాకు ఎట్లు దొరుకునో తెలియకున్నది. ఏది ఎట్లున్నను వారాని కొక గ్రంథపరిచయము చేయవలెనని కోరుచున్నాను.

మరియు "అబద్ధాలకు ఆడపిల్లలా" అనే వ్యాసం మరీ బాగున్నది. ఆడపిల్లలను వాళ్ల కాళ్లమీద నిలబడేవరకు చదివించుటే నా ఆశయం కూడాను. ఎందుకంటే నాకు 4 గురు ఆడపిల్లలు. రచయిత్రి స్వరాజ్యలక్ష్మి గార్కి నా అభివందనములు.

జి. జి. కమలం (గణపవరం)

*　　*　　*

ఊలు హాండ్ బాగ్ : ఒక సవరణ

పత్రిక చేతికి అందగానే నేను వ్రాసిన "ఉలెన్ హేండ్‌బాగ్" వ్యాసం ఒకమారు చదివాను. కాని ఒక చిన్న సవరణ. మూడవ వరుస అల్లేటప్పుడు పూలును కొంచెం వదులుగా రెండుసార్లు కుడి చేతిలోని సూదిమీదుగా చూపుడువేలుకు (ఎడమ చేతి) చుట్టుకుని మూడవసారి సూదిమీద పూలు వేసుకుని అని వ్రాసేబదులు పొరపాటున నాల్గవ సారి సూదిమీద పూలువేసుకుని అని వ్రాశాను. అప్పుడే కుడిచేతి సూదిమీదకు మూడు రింగులు వస్తాయి. దయచేసి పఠితలు ఈ స్వల్పమైన పొరబాటును సరిదిద్దుకుంటారని ఆశిస్తున్నాను.

బి. పద్మావతి (నెల్లూరు)

*　　*　　*

శిరోజాలంకరణ

28—12—60 వ తేది పత్రికలో దేవిక గారు వేసిన "శిరోజాలంకరణ బొమ్మలు" చాలా బాగున్నాయి. ప్రతివారం వనితాలోకం శీర్షికలో పిండి వంటలు మొదలు ఇలాటి బొమ్మలు సైతము వేసి మాబోటి వనితలకు సహాయం మీ పత్రిక యెంతైనా చేస్తోంది.

పార్వతమ్మ, (కానాపురం)

*　　*　　*

"వనితాలోకం" లో ప్రచురింపబడే వ్యాసాలు చాల బాగున్నాయి. ఈ శీర్షిక స్త్రీలోకానికి ఒక మార్గదర్శిగా పనిచేస్తూ వుందంటే అతిశయోక్తి కాదేమో. 28—12—60 వారపత్రికలో ప్రచురించిన "శిరోజాలంకరణ" చాల బాగుంది. ఇదేవిధంగా వివిధ రకాల జాకెట్ల ఫాషన్లు మున్నగు విషయాలను గురించి రాస్తే పాఠకులకు చాల ఉపయోగకరంగా ఉంటుంది.

కె. సరళ (హైదరాబాదు)

*　　*　　*

చట్నీ పొడి

శ్రీమతి ఆర్. కృష్ణమ్మగారు (సముద్రవల్లి) 28—12—60 సంచికలో "చట్నీ పొడి" చేయు విధము తెలియజేయుమని కోరినారు.

మా ఇంటిలో అది లేనిదే జరుగదు. వచ్చే పోయేవారు కూడ "మాకు చట్నీ పొడి నహించదండీ" అన్నవారు కూడా ఒకసారి రుచి చూచిన తరువాత "ఎట్లా చేసినారండీ" అని అడుగక మానరు. కాబట్టి నేను దానిని ఈ క్రింద వ్రాయుచున్నాను. దానిలో కొద్దిగా వారివారి రుచులను బట్టి కొలతలు మార్పులు చేసుకొనవచ్చును.

1 పావు శనగపప్పు, (శనగ బేడలు)
1 పావు మినపప్పు, (ఉద్ది బేడలు)
1 చిప్ప ఎండు కొబ్బరి.
1 నిమ్మకాయంత చింతపండు.
2 అచ్చులు లేక ఉండ బెల్లం.
పద్దెడు ఎండు మిరపకాయలు.
1 టేబుల్‌స్పూను ఆవాలు.
1 టీస్పూను దనియాలు.
నల్ల ఇంగువ (కుంకుడు గింజంత).
కొద్దిగా కరివేపాకు, ఉప్పు

పొయ్యిమీద బాణలిగాని ఇనుప మూకుడు గాని పెట్టి సరియైన మంటలో శనగపప్పు, మినప పప్పు విడివిడిగా కొద్దిగా, ఎర్రగా మంచి వాసన వచ్చువరకు వేయించి రెండూ కలిపి పెట్టుకోవలెను. వేయించునప్పుడు చమురేమీ అవసరం లేదు. తరువాత దాఫినిని తిరగలిలో వేసి కొద్దిగా బరకగా ఉండునట్లు విసిరి పెట్టుకోవలెను. కొబ్బరి తురిమి పెట్టుకోవలెను. పొయ్యిమీద బాణలి పెట్టి ఒక చేరెడు నూనె వేసి, నూనె కాగిన తరువాత ఆవాలు, మిరపకాయలు, ధనియాలు, ఇంగువ, కరివేపాకు వేయించుకొనవలెను. దానితోనే చింతపండు, కొబ్బరి తురుము వేసి, విసిరిన పొడి కూడా అందులో వేసి బాగా కలియబెట్టి దించి పెట్టుకోవలెను. తరువాత రోటిలో తగుమాత్రం ఉప్పు, బెల్లం వేసి ఇంతకు ముందు బాణలిలో ఉన్నదంతా వేసి బాగా మెత్తగా చింతపండు, ఉప్పు బాగా కలిసేవరకు దంచవలెను. దీనిని శుభ్రమైన డబ్బాలో గాని, సీసాలో గాని వేసి పెట్టుకుంటే ఎన్ని రోజులైనా చెడిపోదు.

అన్నానికి, ఉప్మా, దోసె, ఇడ్లీ, అటుకులు దేనికైనా కలుపుకుంటే బాగుంటుంది. పిల్లలు, పెద్దలు అందరూ ఇష్టపడే పొడి ఇదే. చేసి చూచి కుదిరినాక ఎట్లా ఉండేది వ్రాస్తారు కదూ !

ఎన్. ఇందిరమ్మ (కర్నూలు) ★

నాటి కురుక్షేత్ర సంగ్రామం నేటి గయోపాఖ్యానానికి నాంది!

(గత సంచిక తరువాయి)

శ్రీ సంజీవరెడ్డి తానుగా ముఖ్యమంత్రి పదవికి ఎవ్వరిపేరు సూచించక ఫలానావారు తగరు, ఫలానావారు తగుదురంటూ పేరు పెట్టకుండా పార్టీ నిర్ణయానికి అవసరమైతే పోటీకి వదిలిపెట్టివుంటే రాజకీయ పరిణామాలు మరొకరకంగా వుండేవి. కాని శ్రీ అల్లూరి తగడనో శ్రీ బ్రహ్మానందరెడ్డి తగుననో, శ్రీ కె. వి. రంగారెడ్డి ఎందుకు కాకూడదనో అంటూ వ్యవహారాన్ని క్లిష్టం చేయడంతో ఆయన అనుయాయులలోనే శ్రీ సంజీవరెడ్డిపట్ల వ్యతిరేకభావాలు కలిగాయి. చివరకు నేను శ్రీ సంజీవరెడ్డి పక్షం ప్రతినిధినని ధైర్యంగా చెప్పుకొని వ్యవహరించుకొనే అవకాశం, ప్రాతినిధ్యం సంపాదించుకొనేవీలు ఏఒక్కరికి లేకపోయింది. కాగా తమకు ఫలానావారు ముఖ్యమంత్రిగా వుండాలని బయటపడి చెప్పుకొనే అవకాశం కొందరికి లభించింది. వీరిలో శ్రీయుతులు పిడతలరంగారెడ్డి, నూకల రామచంద్రారెడ్డి, (ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు ప్రతినిధులు) పి. వి. జి. రాజు (క్రొత్తగా ప్రదేశ్ కాంగ్రెసులో చేరినవారు) సంజీవయ్య, పట్టాభిరామారావు (మంత్రులు) వల్లంరాజు, ఎ. సి. సుబ్బారెడ్డి, కల్లూరి చంద్రమౌళి (పార్టీలో అసంతృప్తిలోవున్న ప్రముఖులు) ప్రభృతులకు లభించింది. వీరంతా శ్రీ సంజీవరెడ్డి స్థానే శ్రీ అల్లూరి రావాలని సూచించారు. కాని శ్రీ సంజీవరెడ్డి కాదన్నందున ఉభయుల మధ్య రాజీగా శ్రీ సంజీవయ్య ముఖ్యమంత్రి కావడంతో వారందరూ సంజీవయ్య మంత్రివర్గంలో సభ్యులై పోయారు. ముఖ్యమంత్రి పదవిలో శ్రీ సంజీవయ్య వున్నా శ్రీ అల్లూరి ప్రధాన కథానాయకుడుగా రూపొందారు.

అఖిలభారత కాంగ్రెసు అధ్యక్షులుగా వెడుతున్న శ్రీ సంజీవరెడ్డికి కాంగ్రెసుపార్టీ స్థితిగతులు, దానిలో ప్రముఖుల సంగతి, లోపాలు, బలహీనతలు పూర్తిగా తెలుసును. తనకనే ముఖ్య మంత్రిగానే వుండి వారిని ఎంతగా కట్టుదిట్టాలతో వుంచారో, కాంగ్రెసు అధ్యక్షులుగా వున్నప్పుడు కూడా, సంస్థ శ్రేయస్సుకోసం అంతకంటె ఎక్కువ కట్టుదిట్టాలలో వారిని వుంచవలసింది. అఖిల భారత కాంగ్రెసు కార్యదర్శిగా వుండి శ్రీ అల్లూరి స్వరాష్ట్రంలో సంజీవరెడ్డి వ్యతిరేకశక్తుల పెరుగుదలకు అవకాశం కలిగించలేదు. అది ఆయన చూపిన గొప్పతనం. కాని అఖిలభారత కాంగ్రెసు అధ్యక్షులుగా వుండి శ్రీ సంజీవరెడ్డి స్వరాష్ట్రంలో అల్లూరి వ్యతిరేకశక్తుల పెరుగుదలకు అవకాశాలు కలిగించారు. అది పెద్ద పదవిలో వున్నా ఆయన చూపిన చిన్న బుద్ధి.

మరొక సంగతి. కాంగ్రెసు సంస్థలో పదవులు నిర్వహించేవారు శాసనసభ ప్రాతినిధ్యాలను వదులుకోవాలనే నిబంధనవుంది. ప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ అధ్యక్షులుగా వుండి, శ్రీ అల్లూరి, శ్రీ నరో

వి. వి. నరసింహారావు

త్తమరెడ్డి ఈ నిబంధన ప్రకారం తమరాజ్యసభ సభ్యత్వాలకు రాజీనామాలు చేశారు. చివరకు నిన్న కాక మొన్న మహారాష్ట్ర కాంగ్రెసు కమిటీకి అధ్యక్షుడుగా ఎన్నికైన విదర్భ ప్రతినిధి కూడా, లోక్ సభ సభ్యత్వానికి రాజీనామాచేసి, కాంగ్రెసును గెలిపించడం ద్వారా విదర్భలో కాంగ్రెసు ప్రతిష్ఠను పునః ప్రతిష్ఠింపజేశారు. కాని శ్రీ సంజీవరెడ్డి అఖిలభారత కాంగ్రెసు అధ్యక్షులైనా ఇంకా ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభలో కాళహస్తి ప్రతినిధిగానే వుంటున్నారు. దీనినిబట్టి గ్రహించవచ్చు ఈ కథానాయకుని మనస్సు రాష్ట్రరాజకీయాలనుంచి పూర్తిగా దూరం కాలేదని.

ఏడాదిగా నీలం-అల్లూరిద్వయంవిడిపోయి తెరచాటున యుద్ధాలు సాగిస్తున్నారు. ఇందుకోసమే అన్నట్టు ఒకరు అఖిల భారత కాంగ్రెసు అధ్యక్షులైతే మరొకరు మంత్రిగా పదవీ స్వీకారం చేశారు. ఈనాడు స్వీకరించిన ఇలాంటి మంత్రపదవినే ఆనాడు సంజీవరెడ్డిమంత్రివర్గంలో అల్లూరి స్వీకరించివుంటే ఇప్పుడు సులభంగా ముఖ్యమంత్రి అయ్యేవాడు కదా అని వాదించేవారున్నారు. కాని వీరితత్వాలు తెలిసినవారు ఇలాంటి కలయిక కూడా తగాదాను పెంచేదంటారు.

సంజీవయ్య మంత్రివర్గ నిర్మాణం జరిగే వరకు తగాదా కనిపించలేదు. నలుగురూ అనుకున్న వారే కొత్త మంత్రులుగా వచ్చారు. ఆంధ్రలో కృష్ణా, చిత్తూరుజిల్లాలు, తెలంగాణాలో శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు వంటి వారిని మినహాయిస్తే, సంజీవయ్య హయాంలో రాజకీయాల నడక సవ్యంగానే ప్రారంభమైనదనుకున్నారు.

తెలంగాణాకు ఉపముఖ్య మంత్రి పదవిని పునరుద్ధరించారు. శ్రీ కె. వి. రంగారెడ్డికి దానిని ఇచ్చారు. ఇందులో తెలంగాణాను సంతృప్తి పరచాలనే వ్యూహం వుండవచ్చు. కాని నాలుగేళ్లుగా విస్మరించినదానిని పునరుద్ధరింప జేయడంలో దూరదృష్టి లేదనిపించింది. అంతకంటె పెద్దమనుష్యుల ఒడంబడిక ప్రకారం ఆరవ మంత్రి పదవిని ఆనాడే ఆ జె. వి. నరసింగరావు వంటివారికి ఇచ్చివుంటే ఆ తర్వాత ప్రమాదాలను సంజీవయ్య మంత్రివర్గం ఎదుర్కొనవలసి వచ్చేది కాదు.

శ్రీ సంజీవరెడ్డి అభ్యర్థిగా ప్రసిద్ధిచెందిన శ్రీ బ్రహ్మానందరెడ్డికి తిరిగి ఆర్థికశాఖను ఇచ్చారు. తెలంగాణానుంచి ఇద్దరు (కె. వి. రంగారెడ్డి, మందుముల నరసింగరావు) ఆంధ్రనుంచి ఇద్దరు (బ్రహ్మానందరెడ్డి, పట్టాభిరామారావు) పాత మంత్రులు కొత్త మంత్రివర్గంలో చేరారు. ఇలా ఏర్పడిన మంత్రివర్గంలో తూర్పు గోదావరి, గుంటూరు రాజకీయాల ప్రాబల్యం ప్రాతినిధ్యం కొత్తపరిణామాలు తెచ్చింది. సంజీవయ్య మంత్రివర్గాన్ని వ్యతిరేకించే శక్తులుకూడా ఈజిల్లాలనుంచి ఈ జిల్లాలమీద ఆధారపడుతూ విస్మరించిన కృష్ణా, చిత్తూరు జిల్లాలనుంచి పెరిగాయి. కాని వెంటనే పొంగలేదు.

ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షులుగా శ్రీ నూకల నరోత్తమరెడ్డిని ఏకగ్రీవంగా ఎన్నిక చేసుకొనడంతో రాజకీయాలలో కొత్త రవరవలు బయలుదేరాయి. తెలంగాణాకు ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షపదవి అంటూ శ్రీ అల్లూరిచేసిన వాదన సర్కారు జిల్లాలలో అసంతృప్తి తెచ్చింది. ఆనాడు

రాయలసీమను పెంచి అన్యాయం చేశారు. ఈనాడు తెలంగాణాను పెంచి, 'తన సంగతులు' చూచుకుంటూ సర్కార్లలోని మిగిలినవారికి అవకాశాలు తగ్గిస్తున్నారనే విమర్శలకు శ్రీ అల్లూరి గురిఅయ్యారు. ఇక తెలంగాణాలోకూడా తమ ప్రతినిధి ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షుడయ్యాడనే సంతృప్తి, సంతోషం కనిపించలేదు. శ్రీ నూకల రామచంద్రారెడ్డి మంత్రిఅయిన తర్వాత ఆయన సోదరుడు శ్రీ నరోత్తమరెడ్డినే ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షులుగా చేయాలా అనే ప్రశ్న వినవచ్చింది. ఇలా ప్రశ్నించినవారిలో వి. బి. రాజు, కె. వి. రంగారెడ్డి, జె. వి. నరసింగరావువంటి తెలంగాణా ప్రముఖ నాయకులందరూ వున్నారు.

సంజీవరెడ్డి హయాంలో నూకలవారికి ప్రాధాన్యమివ్వలేదు. సంజీవయ్య హయాంలో వారికి అధిక ప్రాధాన్యమిచ్చి, జె. వి. ని పూర్తిగా విస్మరించడంతో తెలంగాణా రాజకీయాల్లో సంజీవరెడ్డి చేసిన తప్పులను అల్లూరి కూడా చేస్తున్నారనే నిందవచ్చింది.

ఇలాపదవులు పొంది అసంతృప్తి చెందినవారు, పదవులు రాక కక్షను పెంచుకున్నవారు సమయంకోసం పొంచివున్నారు. ఇలాంటివారు ఏదో ఒక ప్రాంతంలోను, జిల్లాలోనుకాదు. రాష్ట్రం నలుమూలల వున్నారు.

ఈ పరిస్థితుల్లోనే ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు ఎలక్షన్ కమిటీకి ఎన్నికలు వచ్చాయి. దీనిని ఏకగ్రీవంగా ఎన్నిక జరుపుకోవాలనే ప్రయత్నంలో శ్రీ ఎ. సి. సుబ్బారెడ్డితిరుగుబాటు, మంత్రివర్గంనుంచి నిష్క్రమణ పొంచివున్న వర్గాలకు ఒక నాయకత్వాన్ని ఇచ్చాయి. తగాదా పడడానికి తగిన సావకాశాన్ని కలిగించాయి. నిజానికి ఇది సంస్థాయిలో సాగవలసిన వ్యవహారం. కాని ముఖ్యమంత్రి చేసిన రాజీని కాదనడంతో ఈ తగాదా మంత్రివర్గస్థాయిని అందుకున్నది.

శ్రీ ఎ. సి. శక్తివంతుడు, స్థానబలం కలిగిన వ్యక్తి. అయితే ఆలోచనకంటె ఆవేశం హెచ్చు. స్వశక్తిమీద ఆధారపడగల తత్వం కనక అందరూ తనవంటివారే ననుకుంటారు. కాని తనను పావుగా ఇతరులు వినియోగించుకుంటున్నారనేది గుర్తించరు. కనకనే ఇతరుల కార్యసాధనకు పదునుగల కత్తిగా రూపొందారు ఎ. సి.

ఎలక్షన్ కమిటీ సభ్యుల పేర్లలో తన పేరుకూడా వుండాలని ఎ. సి. స్వయంగా చెప్పకోనడం మినహా ఆయన తోటి మంత్రులెవ్వరూ ఆయనకు మద్దతుగా నిలవలేదు. చివరకు శాఖలులేని మంత్రిగా చేసినప్పుడు కూడా అవసరమైన సహాయం రాలేదు. మొత్తంమీద ఈయన దెబ్బతినవలసిందేనన్న వాతావరణం కానవచ్చింది.

ఈ ఘట్టంలోనే అఖిలభారత కాంగ్రెసు [illegible]. కాంగ్రెసు సంస్థాస్థాయిలో

అధ్యక్షులుగా శ్రీ సంజీవరెడ్డి రాష్ట్ర రాజకీయాలమీద పిడికిలి బిగించారు. శాఖలులేని మంత్రిగా ముఖ్యమంత్రిని ధిక్కరించి ఎ. సి. మంత్రి పదవిలో వుండేటట్లు చేశారు. శ్రీ ఎ. సి. అప్పీలును స్వీకరించి వ్యవహారాన్ని పార్లమెంటరీ సంప్రదాయాలకు వ్యతిరేకం, కాంగ్రెసు ప్రతిష్ఠకు విరుద్ధం అయినా అఖిలభారత కాంగ్రెసు అధ్యక్షులుగావుండి శ్రీ సంజీవరెడ్డి స్వరాష్ట్రంలో కాంగ్రెసు రాజకీయాలను రచ్చకెక్కనిచ్చారు. ఎ సి. కి మంత్రిపదవి పోయింది. సంజీవయ్య మంత్రివర్గంలో పదవి లభ్యంకాని పరిస్థితులు ఆయనను చుట్టుముట్టాయి. పాలకవర్గానికి వ్యతిరేకశక్తిగా నిలవకతప్పనిపరిస్థితులను సృష్టించుకున్నారు ఎ. సి.

కాంగ్రెసు అధ్యక్షులుగా శ్రీ సంజీవరెడ్డి అక్కడతో ఆగలేదు. ఎలక్షన్ కమిటీ ఎన్నికను నిబంధనావళి ప్రకారం జరగలేదన్న సాకుతో రద్దుచేయించారు. కొత్తగా ఎలక్షన్‌కమిటి ఎన్నిక జరిపించమని పైనుంచి ఆదేశాలు పంపారు. రాష్ట్రం నలుమూలలా పొంచివున్న శక్తుల కేంద్రీకరణకు ఇది సదవకాశాన్ని ఇచ్చింది. ఈ వివాదాన్ని మరికొంతకాలం ఎ. సి. ఉదంతంతో పెరిగిన ఉద్రేకాలు చల్లారేవరకు వాయిదావేసివుంటే పరిణామాలు మరోకరకంగా వుండేవి. కాని అవి మరోకరకంకావడం వారికి అయిష్టం.

ఈలోగానే రాజధాని రాజకీయాలు కొత్తరూపాన్ని ధరించాయి. హైదరాబాదు సికింద్రాబాదు నగరాలవిలీనంతో మునిసిపల్ ఎన్నికలు జరపవలసివచ్చింది. దీనికి మంత్రి శ్రీ పి. వి. జి. రాజు అధ్యక్షతను సివిల్ బోర్డు ఏర్పడింది. మునిసిపల్ ఎన్నికలకు అభ్యర్థుల నిర్ణయంలో తెలంగాణా ప్రముఖులు వి. బి. రాజు, జె. వి. నరసింగరావులు ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షుడుగా వున్న శ్రీ నరోత్తమరెడ్డితో తగాదా పడ్డారు. సివిల్ బోర్డు సూచించిన పేర్లు కొన్ని ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షుడు మార్పు చేయడంతో పి. వి. జి. రాజు, నరోత్తమరెడ్డి వివాదం హెచ్చింది. ఈ విధంగా జె. వి.; వి. బి.; పి. వి. జి. లు ప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడు శ్రీ నరోత్తమరెడ్డికి వ్యతిరేకంగా చేతులు కలిపే నాటికి ఎలక్షన్ కమిటీ రద్దు వ్యవహారాన్ని వివాదాంశంగా అందచేశారు అఖిలభారత కాంగ్రెసు అధ్యక్షులు.

శ్రీ ఎ. సి. ద్వారా వచ్చిన వివాదంకంటె తెలంగాణాలో ఏర్పడిన అసంతృప్తి రాజకీయ వాతావరణాన్ని కలుషితం చేసింది. తెలంగాణావారే తెలంగాణా ప్రతినిధిగా వున్న ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షుని మీద ధ్వజమెత్తారు. సర్కార్లు, రాయలసీమలలో అంతవరకు పొంచివున్న వ్యతిరేకశక్తులన్నీ ఒక్కదఫా విజృంభించాయి. తెలంగాణామీదఅతిగా మొగ్గిన అల్లూరి వ్యూహాలు విఫల

చిత్రకారుడు: అల్లంపాటి చిన్నగంగిరెడ్డి
(మంగుపల్లె)

ఆయన బలహీనుడని ఎలక్షన్ కమటీ ఎన్నికల పోటీ రుజువు చేసింది. ఆవిధంగా అఖిల భారత కాంగ్రెసు అధ్యక్షుల లక్షణలక్ష్యం నెరవేరింది.

సంస్థస్థాయిలో ముగింపు అయిన పరిణామాలను పర్యాలోకన చేసుకుంటే, ఉభయుల మధ్యరాజీగా ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షులైనవారు శ్రీ మల్లిపూడి పళ్లంరాజు. ఆయన సర్కార్లలో జాతీయవాదానికి ప్రతినిధి. [illegible] కాంగ్రెసునాయకులు. ఇలాంటివారు సర్కార్లలో ఇంకా వున్నారన్నది గుర్తించక తెలంగాణాకు ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు అధ్య[illegible]పదవి అనే నినాదాలు ఇవ్వడంలో అల్లూరి తప్పు చేశారు. దెబ్బతిన్నారు. అవ[illegible] సమయానికి ఆయనను ఆదుకొన్నది తెలంగాణా కూడా కాదు. ప్రాంతీయమైన ప్ర[illegible]త్యేకతలను నిలబెట్టుదలచి నష్టాడు సర్కా[illegible] బలిపెట్టడం, త్రోసిరాజనడం ప్రమా[illegible]రమని ఆనాడు సంజీవరెడ్డికి ఈనా[illegible] అల్లూరికి అనుభవంతో [illegible]పడింది.

స్వరాష్ట్రంలో[illegible] కాని, అఖిలభారత స్థాయిలో కాని [illegible]యకులు కౌగిలిగిన అవకాశాలు ఎవ్వ[illegible] లభించినా, అందులో "స్థానబలం" పా[illegible]హెచ్చు, "తనబలం" పాలు తక్కువ అనేది [illegible]రంతరం గుర్తుంచుకోవాలని ఈ అయి[illegible] ఆంధ్రప్రదేశ్ రాజకీయాలు, వా[illegible] నడిపిన ఈ నాయకద్వయానికి చక్క[illegible] ఇప్పటికైనా గుర్తుకు తెచ్చాయి.

★

చాటుకథామంజరి

చక్రవర్తులై, సాహితీ సమరాంగణ చక్రవర్తులై తెలుగు పలుకు జిలుగుల, కబ్బురపడి ఉబ్బిపోయిన మహారాజు లెందరో తెలుగు చరిత్రలో కనిపిస్తారు. ఆంధ్ర భోజుడయిన శ్రీకృష్ణదేవరాయలమొదలు అనేకులు తెలుగుపలుకుల తల్లిని పోషించి పూజించారు స్వయంగా గ్రంథాలు రచించి రాజులుగా కవిరాజులుగా రాణ కెక్కారు.

అటువంటి మహారాజులలో మాలిక్ ఇబ్రహీం ఒకడు అతనినే మల్కిభరామ్ అంటారు. ఆ పేరుతోనే ఆతడు ప్రసిద్ధ డయినాడు.

ఆయీ మహారాజు తురుష్కుడు. గోల్కొండ నేలిన 'కుతుబ్ షాహి రాజవంశజుడు క్రీస్తుశకం 1550 ప్రాంతాలలో ఈ తురుష్కపాలకుడు తెలుగు నేలను ఏలిక.

తెలుగుభాష అంటే మల్కిభరామ్ ప్రభువుకు అమితమైన ఆదరము. 'కదనవినోదంతోపాటుగా కవనవినోదం కూడా ఈతనికి ప్రాణప్రదంగా ఉండేది. కవులను ఆదరించి తెలుగుభాషను ఎంతగానో ఈ ప్రభువుపోషించాడు. పొన్నగంటి తెలగన్నకవి 'యయాతిచరిత్ర' మనే అచ్చతెలుగు కావ్యం మల్కిభరామ్ పోషణలో రచించాడు.

కవి అంటే సరి, చెవి తెగగోసుకునే అభిరుచితో ఈ గొల్కొండ నవాబు రాజ్యమంతా తన కవులను సృష్టించాడు కవిత్వం రానివారు కూడా అనేకమంది ఈతని ముందు

[illegible]

జిలిబిలి అల్లికలు అల్లి 'వహ్వా' అనిపించుకుని 'ముల్లె'లు సంపాదించినవారే. అటువంటి కవులిద్ద రొకప్పుడు మల్కిభరామ్‌ను గూర్చి

యరళవమదనన యనుచును
బరువడి నీ యక్షరములు భయనయతతులన్
నిరతమును వ్రాయనేర్చిరి
మఱిమఱి నీ పుత్రులెల్ల మల్కిభరామా

అనిపద్యంచెప్పిఫలందక్కించుకున్నారట కూడా!

ఈ కవిపక్షపాతిని గూర్చి వినిపించే చాటుపద్యాలు ఇన్ని అన్ని కావు. లెక్కలేనన్ని.

ఏడుకులాద్రు లెక్కి వెన నేడుపయోధులు దాటి లీలమై
నేడవు దీవులం దిరిగి యేడుగడన్ విహరించి కీర్తి యీ
రేడు జగమ్ములన్ వెలయ నేచిన మల్కిభరామచంద్రుడే
యేడవ చక్రవర్తి పదునేడవరాజు ధరాతలమ్మునన్.

ఇక మల్కిభరామ్ శౌర్యం, ధైర్యం వీటిని గురించినవీ ఎన్నో చాటువులున్నాయి. ఎన్నడూ ఎవరికీ ఈ ప్రభువు ఓడి వాడిపోలేదని ఈచాటువులు చాటుతున్నాయి.

రాజును రాజుగా దతడురాహుముఖంబున జిక్కె. వాహినీ
రాజును రాజుగా దతడు రామశరాహతి దూఱె దేవతా
రాజును రాజుగా దతడు రావణసూతికి నోడె నాజిలో
రాజనరాజు మల్కియిభరాముడెరాజు ధరాతలమ్మునన్.

ఈ మల్కిభరామ్‌ను మల్కిభ 'రాముడు'గా రామునితో కూడా పోల్చి వర్ణించారు తెలుగుకవులు.

రాముడు దుక్కిముచ్చు. రఘురాముడు క్రోతులరాజు రేణుకా
రాముడు పోటుబంటు. వటురాగ సమంచితుడైన గోపికా

రాముడు బెబ్బిలిగొల్ల ఢిల్లీ రాష్ట్రములందు
సమాను లేరయా
రాముల నెంచిజూడ నిభరాము మహీంద్రుడు
భద్రమై తగా!

ఇంతటి ప్రశంసలు పొందిన మల్కిభరామ్ మహారాజు తెలుగువారు మరువరాని మహనీయుడు. అతని గుణగణాలు చాటే చాటువులు కూడా అనేకం ఉన్నాయి. 'ఒక మాట ఒక బాణం' వంటి నియమాలు గల శ్రీ రామునంతటి ఈ

[illegible]

మల్కిభరాముని గూర్చి చాటువులు వినిపిస్తున్నాయి.

మల్కిభరామభూప! మహిమండల రాజ
కుల ప్రదీప నీ
వలుకు శీతాకరం బితర పార్థివ కోటుల
పల్కులన్నియుం
జిల్కపు తెంతమాటలు"

అని కొనియాడబడినాడు మల్కిభరామ్.

చివరకు ఈ మహాప్రభువు తనువు చాలించినప్పుడు కవుల కన్నీటిపాట ఇలా విషాదగీతికగా చాటువై నిలిచి పోయింది.

రారవిభాత! యోరివిసరా! భగుణా! తల
కొల్లమాడిని
స్వారవు తోలిరాజులను ఇంకత మల్కిభ
రామ భూపతున్
బారు యశోధనున్ సుగుణి బంపితి పర్థుల
కేమి దిక్కురా!
చేరిక నింతరాజును సృజింపగ నీతరమా
వసుంధరన్.

ఇంతటి వాడనిపించుకున్న మల్కిభరామ్ నిజంగా అంతటివాడనిపించుకున్నాడు. అంతటివాడు లేడని పించుకున్నాడు. ఆ మహారాజు స్మృతిచిహ్నాలుగా తెలుగు నాట 'ఇబ్రహీంపట్నం' 'ఇభరాంపట్నం' అనే పేర్లతో నాలుగైదు గ్రామాలు విరాజిల్లుతున్నాయి. తెలుగుల రాజధాని భాగ్యనగరానికి సమీపానగల 'ఇభరాం పట్నం' మాత్రం ఇతని స్మృతిచిహ్నమే. ★

తొలకరి

అలపర్తి వెంకటసుబ్బారావు

తొలకరి, తొలకరి ... యిల
తొంగిచూడగా,
మిలమిల మిలమిల
తళతళ తళతళ
ఉత్తరాన ఒక మెరుపు మెరిసెనూ!
మిలమిల, తళతళ ... ఒక
మెరుపు మెరవగా,
దబదబ దబదబ
దబదబ దబదబ
కుండపోతగా వాన కురిసెనూ!
దబదబ, దబదబ ... వడి
వాన కురియగా,
గుబగుబ గుబగుబ
గబగబ గబగబ
వాగులన్ని పొంగి పొరలెనూ!
గుబగుబ, గబగబ ... వా
గు పొంగి పొరలగా,
కిలకిల కిలకిల
కలకల కలకల
చిన్నారి పొన్నారి పాప నవ్విసెనూ!!

మథురాపర్వము — 18

తస్యత్వమితి యచ్చాహం
త్వయోక్తో మత్తకాశిని
కంసస్తస్మా ద్రిపుధ్వంసీ
తవపుత్రో భవిష్యతి
ఉత్పత్స్యతి పుమాన్నిచః
నతివంశే మహాద్య యః
భవిష్య తి న తేమృత్యుః
యుశ్చ దత్తత్వయా సుతః

—హరివంశం

అప్పుడు ఆమెను అంతా చూచినారు. ఆమెను ఆ స్థితిలో చూడగా అందరకు దుఃఖము కల్గినది. ఉగ్రసేనుడు క్షత్రియోచితమైన ధైర్యాన్ని విడనాడి కుప్ప కూలినాడు. శ్రీ కృష్ణదేవుడు కంసమాత పడియున్న ఎడకు పరుగున చనుదెంచినాడు. ఆమెను చేతులలోనికి తీసుకున్నాడు. యదు కంపత్కులోనికి తిరిగి ఆమెతో మాటాడ అరుదెంచినాడు. ఆమెకు అప్పుడు మెలకువ కల్గినది. మనస్సు ఎప్పుడో తాను సుయామున శైల విహారయాత్ర జరిపిన నాటికి పోయినది. రాక్షసుని వలన అప్పుడు తనకు కల్గిన అనుభవం నిజభర్తవలని పూర్వానుభవం చందంగా లేదు. పతిభావానుకూలమైన ఆమెకు అప్పుడు కల్గిన ఆ అనుభవం సుఖమై లేదు. పతి లీలకు ఆమెకు వాడు ద్రమిళుడు తన పతి కాదని అవగతం అయిపోయింది. నిజభర్త వలని పూర్వానుభవపు చందం అప్పుడు ఆమెకు వాని యందు కన్పించలేదు. వాడు వేషంచేత ఉగ్రసేనుడు. వాని ఆత్మ అందుకు విపరీతమైనది. వాని చేష్ట విపరీతమైనది. వాని స్పర్శ తనకు భారమై పోయింది. వాడు తన యందు చూపిన ప్రీతి రాక్షసంగా ఉంది. అక్కడ రతి లేదు. రతియొక్క అభావ ఉంది. ఆమెకు అప్పుడు దుఃఖం కల్గింది. తనయందు తనకే జుగుప్స కల్గింది. తన భర్త కాని భర్తరూపు కల వానియందు కోపం అగ్గలం అయింది. ఆమె అన్నది : "హోయీ! నీవు ఎవ్వడవు? నా పతివి మాత్రం కాదు. అన్యుడవు. ఈ రూపు దాల్చి అకలంకమైన నా చరిత్రకు అన్యాయం చేసినావు. ఉత్తమ వధూటీమానసం కాచించినావు? ఇది నీకు అర్థమైనా? విగతధర్ముడవు. నీకు అర్థం కానిది ఏమి వుంది?"

ఆమె అప్పటి ఆ మాటలు ఇప్పుడు ఉన్మాదప్రలాపాలుగ పోలివున్నాయి. ఆ స్థితిలో ఆమెను చూచి అందరు చాలా దుఃఖించారు. ఆమె ఇంకా ఏమో మాట్లాడబోయింది, మాటలు రావటము లేదు. శ్రీకృష్ణదేవుని చేతులలో నుండి లేవబోయింది, లేవలేదు.

భగవంతుడు "అమ్మా!" అన్నాడు. అతి మధురమైన ప్రేమను ఆ మాటలలో పొదివిపట్టి అన్నాడు.

కంసమాత తల ముసు సవరించుకొన్నది. శ్రీ కృష్ణదేవుని దివ్య ముఖారవిందాన్ని చూచుకొన్నది. "ఎవరు నువ్వు! ఎవరు నువ్వు! అహల్యకు శాపవిమోచనం కల్పించినవాడవేనా! అవును! అవును! అవే కన్నులు! అదే ముఖము! ఏవి! తండ్రీ! ఆ పాదములను చూడనీ! అప్పుడే నేను నిన్ను గ్రహించుకోగల్గుతాను. ఆ పాదములతో నేను ఇంతదనుక నన్ను కొని బ్రతికినాను. తండ్రీ! నువ్వు మా దేవకి బిడ్డవు కాదు! అవునుఅవును! నీవు కృష్ణుడవు! వాసుదేవుడవు! నన్ను రక్షించడానికి వచ్చినావు! అవును! అవును! నేను ఆ ద్రమిళుణ్ణి శపించినాను. వాడు నాకు ఒక వరం ఇచ్చినాడయ్యా! తండ్రీ! విన్నావా! ఆ వరం ఏమిటో? కంసమాత విచిత్ర మందహాసం చేసింది. చిళ్లచిళ్లలుగా అట్టహాసం చేసింది. అంతలో వలవల విలపించింది. శ్రీ కృష్ణదేవుడు తిరిగి "అమ్మా!" అని నిండు ప్రేమతో ఆమెను అనునయించినాడు.

"అవును! తాత! అవును! నేను ద్రమిళుణ్ణి శపించినానయ్యా! నా భర్తవంశంలో ఒక మహాపురుషుడు నీచే ఆధానము చేయబడిన ఈ కలంక గర్భాన్ని త్రుంచివేస్తాడని ద్రమిళునికి చెప్పినానయ్యా! భగవాన్! నీవు ఆ మహాపురుషుడవు. దేవతలు నా మొర ఆలకించి నిన్ను ఇట్లా మా దేవకి కడుపున ఉద్భవింపజేసినారు. ఆత్మ కళంకహారి! నీవు హరివి. నా పాపాన్ని కడిగివేయడానికి వచ్చినావు! అవునా! తాత!" అని అంతలో కంసమాత తిరిగి దుఃఖాక్రాంత అయిపోయినది. తిరిగి శ్రీ కృష్ణదేవునితో అన్నది : "తాత! నేను తప్పు చేశాను. ఆ వికృతాచారుడు, ద్రమిళుడు నా ఈ శరీరాన్ని కలుషితం చేస్తూవుంటే గ్రహించలేకపోయినాను. నేను ఏమి పతివ్రతను! భగవాన్! నేను అరుంధతినా? నేను సీతనా? సావిత్రినా? కాదు. కాదు. నేను అట్టి పతివ్రతను అయితే తాత! ఆ ద్రమిళుడు నన్ను తాకి బ్రతికేవాడా! తగులబడిపోయేవాడు. తాతా! నా పాపానికి పరిహారం ఏమిటి? తెలియక నే తప్పుచేశాను అనుకో! ఆ తప్పు నన్ను అంటకుండా పోతుందా! భగవాన్! నేను కళంకను. మలినీకృతను. ఏకభర్తృనిష్ఠం కావలసిన నా జీవితం దీనంచేత పంకిలమైపోయింది. ఇంతమంది చుట్టములు కలవానా! వీరంతా నన్ను ఏమి అంటారో గదా! కులమునకు నేను సాయబడినదానను కుంటను అయిపోయినాను. రాక్షస! నీవు అల్పాయుష్కుడవురా! నీచ! నా కన్నుల ఎదుటనుంచి తొలగు. ఛీ! నా జన్మ ఏమి జుగుప్సితం అయిపోయింది?" ఆమె దుఃఖంతో కోపాన్ని, కోపంతో రోషాన్ని, రోషంతో దైన్యాన్ని భజిస్తున్నది. ఆమె మనస్సు తిరిగి సుయామున శైలయాత్రాదివస్థితిని పొందుతున్నది. ఆమెకు మరల ఉన్మాదం అధికం అవుతున్నది. భగవంతుడు నారదుని దిక్కు చూచినాడు.

"కంసమాత!"

"ఎవ్వరు మీరు! స్వామి! తాము నారదులా! త్రిలోక సంచారులా! స్వామి! నా ఈ కళంకవృత్తం మీ నోట విని మనసు నురిగిపోయినా

నయ్యా! ఎంతకాలం దాచినాను. ఎంతకాలం ఆ అగ్నిని దాచుకొని లోపల కాలిపోయినాను. దేవర్షి! నేను ఏమిటి అయిపోయినాను! నన్ను ఎవ్వరు తిరుగా చూస్తారు! ఉగ్రసేన మహారాజా! మీ యీ ధర్మపత్నినట. వీళ్ళు ఇంతదనుక నాకు తెలియక నేనేదో పతివ్రతను అనుకున్నారు. కంసుడు మీపుత్రుడు అనుకున్నారు. స్వామీ! వాడు కాదు. వాడు విలోమ జాతి. వాడు విలోమ బుద్ధి! వాడు నా పాపము! ఆవిడ తిరిగి గొల్లున గోల పెట్టినది. తిరిగి ఉగ్రసేనుణ్ణి సంబోధించి "స్వామీ! నేను ఆ పుట్టిన గర్భమునకు కంసుడు అని పేరు పెట్టమనగా మీరు ఆ పేరు వానికి పెట్టినారు. ఆ పేరు నేను పెట్టినదా! కాదా! నేను పెట్టినదా!" అన్నది.

"కాదు! కంసమాత! కాదు. ద్రమిళుడు నీలో ఆధానము చేసిన ఆ వీర్యమునకు ఆ పేరు పెట్టమన్నాడు. అవునా!"

"అవును! దేవర్షి! అవును! వాడు అన్న మాటలు నాకు ఇంకా ఇప్పటికీ ఈ చెవులలో మ్రోగుతున్నవి. "అహం వై ద్రమిళో నామ సౌభస్య పతి రూర్జితః, కిం మాం క్షిపసి రోషేణ మూఢే! పండిత మానిని!' విన్నావా! తాత! విన్నారా! మహారాజా! నేను పండితమానినట! మూఢురాలనట! నేను అన్నాను గదా! "ఛీ! రాక్షస! పరదారాభిమర్శనం నీకు తగునా? ఇది అవిశ్వాస్యమురా! దుష్టుడా! ఇది అనాయుష్యమురా" అన్నాను. నన్ను ఎందుకు మలినను చేశావు అని అడిగినాను. పతి పక్షం వారు నన్ను ఇక నిరాకరిస్తారుగా అని ఏడ్చినాను. వాడు అన్నాడుగదా స్వామీ! నీ పతి మనుష్యుడు. నీచుడు. మృత్యువశుడు, నీవు! ఛీ! స్త్రీమాన గర్వితవు. నన్ను దూషిస్తున్నావు. నేను మనుష్యుడనా! కాదు. నేను వ్యభిచారదోషానికి పాల్పడినా నందువేమి? ఆ ధర్మములు మనుష్యులకు. మాకు రాక్షసులకు ఆ ధర్మములు పట్టవు. పో! నీవు అన్నట్లు స్త్రీలు పతిశీలలే అనుకుందాము. ఎంతమంది వున్నారే ఆ పతిశీలలు మీ మనుష్య స్త్రీలోకంలో. అప్పుడు వాడు అన్నమాటలే చెబుతాను! స్వామీ! మీరు వినండి! తాతా! నువ్వు విను. నారదర్షి! మీరు వినండి! వాడు ఇట్లా అన్నాడు: "వ్యభిచారాన్నదుష్యంతి, ప్రియః స్త్రీ మాన గర్వితే, న హ్యేసాం నియతాం బుద్ధి ర్మానుషీణాం విశేషతః, శ్రూయంతే హి స్త్రియో బహ్వ్యో వ్యభిచార వ్యతిక్రమైః, ప్రసూతా దేవసంకాశా న్పుత్రా న్నిశ్చల విక్రమైః". విన్నారా! స్వామీ! విన్నావా! తండ్రీ! వీడు కుంతిని దూషిస్తున్నాడు. సాక్షాద్భగవంతుడైన వ్యాసుణ్ణి నింద చేస్తున్నాడు. మదయంతీ ప్రభృతి స్త్రీలోకాన్ని అవమానపరుస్తున్నాడు. ఆమె తిరిగి వలవలా విలపించింది. నావలన గదా సర్వ పతివ్రతాలోకానికి ఈ అగచాటు వచ్చింది. "అని గోల పెట్టినది.— నావలన కల్గిన ఈ నగుబాటును నేను ఎట్లా సహింతను. నేను వాడు నన్ను తాకిన వెంటనే చచ్చిపోక ఎట్లా నిల్వగల్గాను? భగవన్! ఈ రహస్యాన్ని నీవు తెమల్చగలవా! కాదా! నేను దుర్బలను! మహారాజా నేను సిగ్గులేనిదానివి. ఆ రాక్షసుడు ఎన్నిమాటలన్నాడయ్యా! ఎన్ని మాటలు అన్నాడు! ఏమిమాటలు అన్నాడు. అభిమానవతులు, ముగ్ధలు, అభిజాతులు, అయిన మగనియాండ్రట, వ్యభిచారముచేసి, ఋభునిభులయిన తనయులను అనేకులను మున్ను కన్నారట! ఛీ! వారికంటే నీవు గొప్పదానవా? నీకు ఇప్పుడు ఏమి తక్కువ అయినది! ఈ చప్పిడిమాటలు నాదగ్గర చెప్పకు. ప్రభు! వాడు అన్న మాటలు ఇవి! "అత్యహిత్వం స్త్రీలోకే పతి ధర్మవతీ సతీ, శుద్ధకేశాన్ విధున్వంతీ భాషసే యద్య దిచ్ఛసి. కస్యత్వ మితియచ్చాహం త్వయోక్తో మత్తకాసిని, కంసస్తస్మాత్ రిపుధ్వంసీ తమపుత్రో భవిష్యతి." ఇది స్వామీ! వాడు నాకు ఇచ్చిన వరం. జగదేకవీరుడైన పుత్రుణ్ణి, కంసుడన్నపేరున పరగువానిని, కృతరిపుధ్వంసుడై భువనతంపరయగు విభవ ప్రశంసను పరగగల వానిని వాడు నాకు ప్రసాదించినాడట! స్వామీ! ప్రసాదించినాడు. ఇప్పుడు తెలిసినదికదా కంసమాత యొక్క ఉత్తమ పాతివ్రత్యలక్షణము. ఉగ్రసేనమహారాజా! ఇప్పుడు తెలిసినదిగదా కంసునికి ఆపేరును నేను ఎందుకు పెట్టమన్నది! స్వామీ! వాడు నా కళంకంయొక్క ఆకారం. వాడు రూపరగా నేను అప్పుడే చూచినాను. నేను ఎవ్వర్తెకను! కంసునకు తల్లిని! నేను ఎవ్వర్తెకను! ఉగ్రసేనధర్మపత్నిని! నేను ఎవ్వర్తె కను! ద్రమిళుణి భోగినిని. స్వామీ! నా జీవితం నాశనమైపోయింది. ఆ నాశనాన్ని తెచ్చిన కళంకం రూపరగా నేను శపించాను. పాతివ్రత్యం తెలియనిస్థితిలో కలుషితమైనా, దానిశక్తి అనుపమానమని చూపగా తలపెట్టాను. రాక్షసునితో అన్నాను. ఛీ! రాక్షసుడా! నన్ను ఇట్లా ఒక్కదానిని చెరిచినావు సరే! పెద్దగా కీర్తిగన్న సుతాచారలను, తొంటి పుణ్యసతులను, గర్హిస్తున్నావు. అది తగునా! ఈ లోకాలను అన్నింటిని ఆత్మీయ పతివ్రతా గుణ సముల్లాసంతో తాల్చుచున్న అంగనలను, అరుంధతి మొదలుగాగల స్త్రీలోక మూర్ధన్యలను, ఎరుగవో! వారినిగూర్చి వినవో! నేను తెలియక పాపం చేశాను. నాలో పతిభక్తి అందువలన సురిగినదా! నీచుడా! నేను ఇంకను పతివ్రతనురా? నేను అరుంధతిని కాకపోవచ్చును. సీతను కాకపోవచ్చును. నేను వారియంతదానను కానుగనుక నీవు బ్రతికిపోయినావు. నీవు నా కళంకమును వరముగా ప్రసంగించగా నేను బ్రతికినాను. నీ వరమును కాల్చుకో. నీవు నా వృత్తాన్ని నాశనం చేసినావు. నీ దుర్బీజంవలన నాకు ఒక సుపుత్రుడు ఉద్భవించగలడు అంటున్నావు. ఆపుత్రుడు నాకు అభిమతుడు అవుతాడా! కాడు. వాడు నా పాపము. నా కర్మము. నా భర్త అన్వయంలో ఒక్క పుణ్యపురుషుడు పరాక్రమపరుషుడై జన్మించి, నీ యిచ్చిన వరంవలన పుట్టిన దుష్టపుత్రునికి మృత్యువు అవుతాడురా! నేను ఆమృత్యువును చూచిగాని, ఈ శరీరమును వదలనురా! రాక్షసా! ఆరోజున యిక నేను ఒక్క గడియ వుండను. ఈ నీ బిడ్డకు మృత్యువు దాపురించగా, వానితోపాటు నా కల్మషాన్ని కడిగివేసుకుంటాను. నీ వృత్తం రాక్షసుడా! దుష్టమైంది. ధిక్! నీమొగము చూడరాదు. స్త్రీలు అందరూ నీచలుకాదు. అందరు పతివ్రతలుకాదు. కొందరు నీచలు. కొందరు పతివ్రతలు. "యస్త్వయా మమపుత్రోవై ధత్తో వృత్తి వినాశనః, నమే బహుమతస్త్వేన శ్రుణుచాపి యదుచ్యతే. ఉత్పత్స్యతి పుమాన్ నీచ: పతివంశే మమాద్యయః, భవిష్యతి సతే మృత్యుర్యశ్చ దత్తస్త్వయా సుతః!" నేను ఇచ్చిన శాపం ఇది. భగవన్! నీవు దేవకీనందనుడవై నా యీ శాపాన్ని పాలించినావు. నా కాలుష్యాన్ని సంహరించినావు. నేను ఏమవుతున్నాను. నేను నీచనా! నేను పతివ్రతనా! భగవన్! నన్ను ఏమి చేయదలచుకున్నావు."

ఇక ఆమె మాట్లాడలేక పోయినది. ఆమె శోషచెందినదివోలె తలను శ్రీ కృష్ణదేవుని భుజములపై వాల్చినది. తాత! తాత! నీ యీ తన్వు స్పర్శచేత నేను పవిత్రురాలనా! తండ్రీ! నా కాలుష్యాన్ని నీలో లయింపు కుంటున్నావా? నా యీ శరీరాన్ని ఇంకా ఎంతకాలం మోయను. ఇంతదనుక మోసినాను. నా కాలుష్యం క్షయం అయ్యేదాకా మోసినాను. తండ్రీ! నేను అహల్యకన్నా తీసిపోతినా! ఆమె నీకు చుట్టముకాదు. నేను చుట్టమును. అవ్వను. నన్ను నీలో కలుపుకో. తండ్రీ! నన్ను నీలో కలుపుకో! మహారాజా! ఉగ్రసేన! నేను మీయందు ఒక్కతప్పు చేశాను. అందుకు ఇంతకాలం ఆత్మలో యాతనగా శిక్ష అనుభవించినాను. నాకు యీ జీవితమే నరకమైపోయింది. మా తండ్రీ! అనుగ్రహించినవాడవు నీవు. దేవకీనందనుడవై నా కోసం, ఒక పతివత్నిమాట నిలపడంకోసం అవతరించావు. నన్ను నీలో కలుపుకో. భగవన్! నీలో కలుపుకో. అవే ఆమె చివరిమాటలు.

భగవంతుడు నారదుని దిక్కై అన్నాడు: "నారదా! మా అవ్వను నిత్యముత్తయిదువను గౌరీలోకాలలో చూడగలవు."

సకల యాదవసంసత్తు అద్భుతాక్రాంతమైపోయింది. ఉగ్రసేనుడు ఒక్క నిట్టూర్పుగా సర్వమైన దుఃఖాన్ని మ్రింగివేసినాడు.

★

ఇంతలో క్రిందినుంచి "అమ్మాయ్", అని కేక వినిపించింది. నేను గబుక్కున లేచాను. లేచి, తప్పనవిధంగా నే వెళ్ళిపోదా మను కున్నాను. ఆమె లేచి, "ఫరవాలేదు, మీరు వుండండి. నేను ఇప్పుడే క్రిందికివెళ్లి అయిదు నిమిషాల్లో వస్తాను. అంతదాకా ఆ మేగ జైనలు చూస్తూవుండండి" అని క్రిందికి వెళ్ళిపోయింది.

"ఆమె అంతవనువుగా నన్ను రాత్రిపూట తనగదిలోకి తీసుకువెళ్లిపోవడం నాకు చాలా సంతోషంగా వుంది. ఆ ఇల్లూ, ఆ రూము నాకెంతో పరిచయమున్నవాటిలాగ కన్పించాయి. ఆ రూములో కూచొని అంతకుపూర్వం కూడుగోజుల్నించీ నేను పడుతున్న మనోవేదన అంతా మర్చిపోయాను. ఆమెరూము చాలాశుభ్రంగా, అందంగా వుంది. ఒకమంచం, రెండుబీరువాలు, ఒక టేబిలు, మూడు పేముకుర్చీలూ వున్నాయి. టేబిల్ మీద లాంపూ, పుస్తకాల రాక్, అన్నీ చక్కగావున్నాయి. గోడమీద ఇద్దరమ్మాయిలు కలిసి తీయించుకున్న ఫోటో వుంది. బట్టలస్టాండుకు ఒక నైలాన్‌చీర, ఒక వెల్వెట్ జాకెట్టూ వున్నాయి. సుభ్రంగా ఆ గది నన్నాకర్షించింది. గోడకువున్న చిన్న నైజు అద్దం, టాయిలెటు సామానులతో వున్న ముచ్చటైన స్టీలుటాయిలెట్ స్టాండు."

వారిజాక్షులందు

(31వ పేజీ తరువాయి)

"ఆమె నవ్వుతూ ఇచ్చిన 'లైఫ్' మాగజైనులు తిరగేస్తున్నానే కాని, నామనస్సులో ఉషాదేవే మెదుల్తోంది. ఆమె నావైపు చూసిన చూపుల్లో ఏవో అంతరార్థాలు దాలో ఏవేవో భావాల్ని రెచ్చగొడుతున్నాయి. ఆమెను నేను నిజంగా ప్రేమిస్తున్నానేమో ననిపించింది. ఆమెకు నేనంటే చాలా ఇష్టమున్నట్లు కన్పిస్తోంది. ఆమె నే చెప్పిన మాటలకి ఎంతో కోపం తెచ్చుకుంటుందనుకున్నాను. అలాంటిది ఆమె నా రాకకీ, నా మాటలకీ చాలా సంతోషాన్ని వ్యక్తపరుస్తోంది."

"ఇంతలో ఆమె వచ్చింది. వస్తూనే అల్మైరు తలుపు తెరచి, అందులోంచి ప్లాస్కు, రెండు కప్పులు, బిస్కట్ల టిన్నూ తీసుకువచ్చి టేబిలుమీద పెట్టింది. రెండు కప్పుల్లోనూ టీ పోసి, ఒక సాసరులో బిస్కట్లు వేసి నా కిచ్చింది. ఇచ్చి ఆమె, "తీసుకోండి" అంది ఎంతో ఆప్యాయంగా. నేను నవ్వుతూ "థాంక్స్" అన్నాను. ఇంకేమనాలో తోచలేదు. టీ త్రాగడం మొదలెట్టాను. ఆమె నా వేపు చూస్తూండడం గమనించి, "మీరు త్రాగండి" అన్నాను. ఆమె సరే అన్నట్లు తల వూచింది. కాని తీసుకో లేదు. ఆమె ఏదో మాట్లాడబోయి వూరు కుంది."

"నేను, "ఏమిటి అనబోయారు?" అని అడిగాను. ఆమె నవ్వుతూ "ఏమీ లేదు, ఈమాత్రం విషయానికి మీరు ఇంత సాహసం చేసి అర్థరాత్రి రావాలా?" అని అడిగి, నా వేపు నిదానంగా చూసింది. ఆమె అడిగిన ప్రశ్న నాకు ఎక్కడో, హృదయంలో, లోతుగా ఉన్న ప్రదేశంలోకి వెళ్ళి తగిలింది. నాకు తెలియకుండానే నాలోంచి జవాబుగా, "అందుకే కాదు, చాలా కాలం నుంచి మిమ్మల్ని కలుసుకోవా లనుకుంటున్నాను" అన్న మాటలు వెలువడ్డాయి."

"ఆమె కొంటెగా చూస్తూ "నిజంగానా?" అంది. నేను, "నిజం" అన్నాను. ఆమె, తల కొంచెం ప్రక్కకి త్రిప్పి, నేలపై చూస్తూ "దేనికి?" అంది.

"మళ్లీ నా బుర్ర ఖాళీ అయింది. జవాబు ఏం చెప్పాలో తెలియక, కిటికీలోంచి బయటికి చూచాను. దూరంగా ఆకాశంలో అష్టమినాటి చంద్రుడూ, నక్షత్రాలూ కన్పిస్తున్నాయి. ఆమె ముఖంలోకి చూశాను. ఆమె నన్ను పరీక్షగా చూస్తోంది. నేను "ఏమో నాకు తెలియదు" అన్నాను. ఆమె చాలా చిన్నబుచ్చుకొంది. నాకుమాత్రం ఆమె అలా చిన్నబుచ్చుకోవడం బాగా కనిపించింది. ఇందాకటినుంచీ, ఆమె నా నుంచి, దేన్ని ఆశిస్తోందో ఒక్కసారి నాకు బోధపడింది. వెంటనే చేతిలో ఉన్న కప్పు టేబిలుమీద పెట్టి, లేచి ఆమె దగ్గరగా వెళ్లి ఆమె చేతుల్ని నా చేతుల్లోకి తీసుకొని, "ఉషా దేవీ, మిమ్మల్ని నేను ప్రేమిస్తున్నాను" అన్నాను. ఆమె కుర్చీలోంచి లేచి నాకు దగ్గరగా వచ్చి తన చేతుల్లో నా చేతుల్ని పట్టుకొని, నా మొహంకేసి చూస్తూ, సంతోషంగా, "మీరా!" అంది. నేను, ఆమెను ఇంకా దగ్గరికి తీసుకొని "అవును, అది నా తప్పయితే మీ రే శిక్ష విధించినా స్వీకరిస్తాను" అన్నాను."

"ఆమె, "లేదు: మిమ్మల్ని నేను చాలా కాలంగా ప్రేమిస్తున్నాను. నన్ను మీరు కలుసుకొంటారేమో అని చూశాను. ఇవాళ మీరు రావడం అందుకేననుకున్నాను" అంది. నేను, "మీరు ప్రేమిస్తున్న సంగతి తెలుసుకోలేక పోయాను. ఇదంతా మన మంచికే వచ్చింది" అని జరిగిందంతా ఆమెకు చెప్పాను. ఆమె చాలాసేపు నవ్వి, "భలే వాళ్ళే, అయితే అబద్ధాలాడడంలో గట్టివారన్నమాట" అంది. నేను, "అట్నే అవి పైకి అబద్ధాలకిమల్లే కన్పించినా, పరిహారణాలా, నిజాలన్నమాట. అందుకు నువ్వే సాక్షి" అన్నాను."

కైలాసరావు చేతిలో ఆరిపోయిన సిగరెట్టు ముక్క పారేసి, కొత్త సిగరెట్టు తీశాడు ముట్టించటానికి.

శ్యామలరావు ఆలోచిస్తూ "అయితే ఆ తర్వాత్కి విషయం తెలియదనుకుంటాను" అన్నాడు. కైలాసరావు సిగరెట్టు ముట్టించి ఒక్కసారి పొగ పీల్చి వదిలిపెడ్తూ, "మిగ తా ఆరయ్యి కథలో ఉషాదేవి. ఆవిడ పూర్తి పేరు ఉషాసుందరీదేవి" అన్నాడు.

శ్యామలరావు నవ్వుతూ "అలాగా?" అని మళ్లీ తన విషయం జ్ఞాపకం వచ్చి, "అయితే ఇంతకీ ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో నన్నేం చెయ్యమంటావు?" అని అడిగాడు. కైలాసరావు, "ఒరేయ్ నేను ముందరే చెప్పానుకదరా; ఏదైనా అవుతుందేమో అని ఎదురుచూస్తూ కూచోడంకన్నా, అది అప్పుడే జరిగిపోయినట్లు ప్రవర్తించమని. నువ్వు కమల్ని పెళ్ళి చేసుకుంటే మీ అమ్మ ఆస్తి ఇవ్వదేమోనని కదా భయపడుతున్నావు. ఆ పని అప్పుడే జరిగిపోయిందనుకో – అంటే మీ అమ్మ ఆస్తి నీకు పమ్మిడీ ఇవ్వలేదనుకో – అనుకొని కమల్ని వెంటనే పెళ్లాడు" అని లేచి "కోర్టుకు టైమైంది, భోంచేద్దాం పద" అని లోపలి కెళ్లాడు. ★

'జూల్స్ వెర్న్ నవల

౮౦ రోజులలో భూప్రదక్షిణం

(గతవారం తరువాయి)

శీర్షాసనం వేసిన త్రిభుజంలా ఉండే ఇండియా చాలా విశాలమయిన దేశమని తెలియనివా రుండరు. 14 లక్షల చదరపు మైళ్ళ వైశాల్యం గల ఆ దేశంలో చెదురుగా, ఒకచోట దట్టంగా మరోచోట పల్చగా పర్చుకొన్న జనాభా 18 కోట్ల పై చిలుకు. ఈ దేశంలో కొంత భాగంపై బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం పరిపాలనాధికారం గడించింది. తనతరపున ప్రభుత్వం నడపడానికి కలకత్తాలో ఒక గవర్నరు జనరల్‌ను నియమించుకొంది. ఆపైన, మద్రాసు, బొంబాయి, బెంగాల్‌లలో గవర్నర్లను వేసింది. ఆగ్రాలో ఒక లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్‌ను ఉంచింది.

అయితే, అక్షరాలా బ్రిటిష్ ఇండియా అన తగ్గ ఈ భాగం ఏడు లక్షల చదరపు మైళ్ళకు మించి ఉండదు. అందులో జనాభా కూడా పదకొండు కోట్లకు పైబడదు. అంటే దేశంలో చాలాభాగం రాణిగారి హయాంలోకి రానేలేదన్న మాట. నిజానికి దేశ మధ్యంలో మహా బలవంతులు, శూరులు అయిన రాజు లున్నారు. వాళ్ళ నీడలో హైందవ స్వాతంత్ర్యం ఎదురు లేకుండా వర్ధిల్లుతోంది. 1756 లో, — ఈ నాడు మద్రాసు నగరం ఉన్న చోట ప్రప్రథమంగా ఆంగ్లేయుల వలస నెలకొన్న నాటి నుండి, సిపాయిల సితూరీ జరిగిన నాటి వరకు ఈస్టిండియా కంపెనీ అధికారం ఉచ్ఛ దశలో ఉండేది. పాలుసరి కప్పాలు కట్టే పద్ధతి మీద, రాజుల దగ్గర నుండి చిన్నచిన్న భూభాగాలు ఒక్కొక్కటే సంపాదించి తన సీమలో కలుపుకొంటూ వచ్చింది కంపెనీ. పుచ్చుకొన్న తరువాత కప్పాలు కొంత కొంత కట్టేది. కొన్ని ఎగగొట్టేది. ఆయా ప్రాంతాల మీద గవర్నర్ జనరల్‌ను, ఇతర సివిల్ మిలిటరీ అధికారులనూ తనే నియమించుకొనేది. ఇప్పుడు ఆ కంపెనీ, దాని హయాము తీరిపోయాయి. ఇండియాలో వలస ప్రాంతాలన్నీ బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం చేతులోకి వచ్చాయి. క్రమంగా, బ్రిటిష్ పాలన, పలుకుబడి కింద దేశం స్వరూప స్వభావాలు, జీవన విధానాలూ, ఆచారాలు, జాతి ప్రత్యేక లక్షణాలు అనీ రోజు రోజుకూ మార్పులు సంతరించుకుంటూ వచ్చాయి. పూర్వం యీ దేశీయులు, పూర్వకాలపు వాహనా లన్నిటిమీద

అనువాదం:

ఎస్. పార్థసారథి

ప్రయాణం చేసేవారు — గుర్రాలూ, బళ్ళు, బగ్గీలు, మనుషులులాగే చిన్నబళ్ళు, పల్లకీలు, సొంతకాళ్ళూ —. కొందరు మనుషుల వీపుల మీద సవారీ చేసేవారు. ఇప్పుడు కొత్త ప్రయాణ సాధనాలు వచ్చాయి — సింధు, గంగా నదులలో సందడిగా తిరుగే స్టీమర్లూ, దేశం ఈ పెడ నించి ఆ పెడ వరకూ వెళ్ళే రైలుబళ్ళూను. రైళ్ళు వచ్చాక, బొంబాయి నించి కలకత్తా మూడు రోజుల ప్రయాణం అయిపోయింది.

ఈ రైలుదారి సూటిగా పోదు. ఆకాశంలో అలా సూటిగా పోతే బొంబాయి నించి కలకత్తాకు సరిగ్గా వెయ్యీ, పదకొండు వందలో ఉంటుంది. ఆ దారిన రైలు పోతే మూడు రోజులు అక్కరలేదు. కాని, ఇపుడు రైలు వెళ్తున్న దారి వేరు. బొంబాయి నించి, ఉత్తరాన అలహాబాదుదాకా వెళ్ళి అక్కడినించి దిగి రావడం వల్ల దూరం మూడో వంతు పెరిగింది. అంటే ఇపుడు ఈ రైలు వెళ్ళే దారి ఉజ్జాయింపుగా ఈవిధంగా ఉంటుంది: బొంబాయి దీవి నించి సాల్సెట్ వెళ్ళి, అక్కడి నించి, థానా మీదుగా, దానికి ఎదురు వేపుగా ప్రధాన భూభాగం మీదికి ప్రవేశిస్తుంది. తరువాత పడమటి కనుమలు దాటి ఈశాన్య ముఖంగా బర్హాంపూర్ (మధ్య ప్రదేశ్) దాకా వెళ్ళి, అక్కడి నించి బుందేల్‌ఖండ్ ద్వారా పోయి తరవాత పైకి అలహాబాద్ వరకూ వెళ్తుంది. అక్కడి నించి తిరిగి తూర్పుకు తిరిగి, బనారస్ దగ్గర గంగను దాటి కొంచెం పక్కకు తిరిగి, అక్కడినించి ఆగ్నేయ ముఖంగా 'బర్ద్‌దాన్' (బర్ద్వాన్) ఫ్రెంచి పట్నం చంద్ర నాగూర్‌ల మీదుగా కలకత్తా చేరుకుంటుంది.

'మంగోలియా' బొంబాయిలో లంగరు వేసేసరికి సాయంకాలం నాలుగు గంటలు అయింది. ఎనిమిదింటికి కలకత్తా రైలు బయల్దేరుతుంది. ఫిలియాస్‌ఫాగ్ తన మిత్రుల దగ్గర సెలవు తీసుకొని ఓడ దిగాడు. పాస్పార్తూను పిలిచి తనకు కావలసిన వస్తువులు కొన్ని కొనమని పురమాయించి, ఎనిమిది గంటల లోపల రైలు స్టేషనుకు రావలసిందని హెచ్చరించాడు. తరవాత గడియారంలో సెకండ్ల లోలయ లెక్క తప్పకుండా టకటక అడుగులు వేసుకుంటూ తిన్నగా పాస్‌పోర్టు ఆఫీసుకు వెళ్ళి

వీసా పుచ్చుకున్నాడు. దారిలో అతనికి బొంబాయిలోయి వింతలూ, విచిత్రాలూ చూదామన్న వూహ పోలేదు. పుర మందిరం గాని, అక్కడ బ్రహ్మాండమైన పుస్తక భాండాగారం గాని సందర్శించాలన్న కోరిక కలగలేదు. కోటలూ, బురుజులూ చూడాలన్న మోజు పుట్టలేదు. కాటన్ మార్కెట్‌లోకి తొంగిచూదామన్న ఆశ లేదు. బజార్లు, మసీదులు, గుళ్ళు, గోపురాలూ చూడా లనిపించలేదు. మలబార్ హిల్ మీది రెండు గోపురాల గుడిని, వాటిమీది శిల్ప నైపుణిని చూచి తరించాలని ఉబలాట పడలేదు. ఎలిఫెంటా గుహాలయాల కళా సంపదను గాని, సాల్సెట్ దీవులలోని కన్హేరీ గుహాలయాలలో కళాఖండాలను గాని చూసి తరించా లనుకోలేదు. అతని కసలు ఆ ధ్యాసే లేదు. తిన్నగా పాస్‌పోర్టు ఆఫీసుకు వెళ్లి వీసా తీసుకుని, అక్కడినించి అంతకన్నా తిన్నగా రైల్వేస్టేషన్‌కు వెళ్ళి భోజనానికి కూర్చున్నాడు. హోటలు పెద్దమనిషి, ఫాగ్ అడిగినవి పెట్టడంతో తనివితీరక, 'దేశవాళీ కుందేలు' తో చేసిన వంటకం ఘనతను గురించి అనర్గళంగా స్తుతి చేసి, అది ఫాగ్ రుచిచూసి తీరాలని ఎంతో ముచ్చట పడ్డాడు. హిగ్ అందుకు సిద్ధపడి తెమ్మన్నాడు. పరిమళ ద్రవ్యాలు దాని ఘనతను గొప్పగా ప్రకటిస్తున్నా, రుచి మాత్రం ఫాగ్‌కు సహించరానిదిగా తోచింది. అది పెట్టిన పెద్దమనిషిని పిలిపించాడు.

80 రోజులలో భూ ప్రదక్షిణం

"ఏమండీ! ఇది కుందేలే నంటారా?" అన్నాడు నిదానంగా.

"ఎస్ మై లార్డ్! కుందేలే. అడవి కుందేలు."

"అలాగా. పాపం ఈ చెవులపిల్లి, చంపుతున్నపుడు మ్యావ్ మ్యావ్ మని ఏడిచి ఉంటుంది కదూ?"

"మ్యావ్ మంటుందా! అబ్బెబ్బే. ఇది కుందేలే. ఒట్టేసి చెబుతున్నా —"

"అయ్యా! ఒట్టు తీసి పక్కన పెట్టండి. పూర్వకాలపు ముచ్చట ఒకటి సరదాకి గుర్తు తెచ్చుకోండి మీరు. పూర్వం ఇండియాలో పిల్లుల్ని చాలా పవిత్రమైన జంతువులుగా ఎంచేవారట. ఆహా. అది సత్యకాలం. గొప్ప రోజులు.'

"పిల్లుల కంటారా —"

"మాలాటి ప్రయాణికులకు కూడా", అన్నాడు ఫాగ్.

తరవాత మాట్లాడకుండా భోజనం కానిచ్చాడు.

ఫాగ్ ఓడ దిగిన కొద్ది సేపటికే, డిటెక్టివ్ ఫిక్స్ కూడా ఆపని చేసి సరాసరి బొంబాయి పోలీస్ కమీషనర్ కార్యాలయానికి వెళ్లాడు. తను ఎవరో తను ప్రస్తుతం చేస్తున్న పని ఏమిటో, తన అనుమానం ఏమిటో తెలియజెప్పాడు. మరి ఈ దొంగని ఇక్కడ అరెస్టు చెయ్యాలి. అందుకు లండన్ నించి వారెంటు వచ్చిందా?... అలాటిదేం వచ్చినట్టు లేదు ఇంతవరకూ. నిజానికి వారంటు జారీ అయినా, ఫాగ్ బయల్దేరిన తరవాత బట్వాడా అయివుంటుంది కాబట్టి అతని కన్నా ముందుగా రావడానికి ఆస్కారమూ లేదు.

వారంట్ రాలేదనే సరికి ఫిక్స్ తెల్లబోయాడు. ఏమీ పాలుపోలేదు. ఈ ఫాగ్‌ను అరెస్టు చెయ్యడానికి ఇక్కడి కమీషనర్ వారంట్ ఇస్తే బాగుండును అనుకున్నాడు. ఆమాటే అన్నాడు. కాని అక్కడి డైరెక్టరు అలా అనుకోలేదు. అందుకు ఒప్పుకోలేదు. ఇది లండన్ ప్రభుత్వంవారి వ్యవహారం. అంచేత వారంటు ఇవ్వడానికి చట్టరీత్యా వారికే అధికారం ఉంటుంది. ఇలా చట్టాలకీ, శాస్త్రాలకీ మరీ శాస్త్రోక్తంగా కట్టుబడి ఉండడం ఇంగ్లీషువాడికి వంటబట్టిన అలవాటు. ఇందులో వింతేమీ లేదు. ముఖ్యంగా ఒక వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యం విషయంలో, దూకుడుగా స్వతంత్రించి ఎవరూ అఘాయిత్యం చెయ్యరు. డిటెక్టివ్ ఫిక్స్ కూడా అక్కడి అధికారిని బలవంత పెట్టలేదు. వారంటు కోసం ఎదురుచూస్తూ కూర్చోవడం తప్పదని తేల్చుకున్నాడు. ఈలోగా మాత్రం తనక్కావలసిన దొంగ బొంబాయిలో ఉండగా తన కన్ను మరగేసి తప్పుకుపోకుండా కనిపెట్టుకు చూడాలని నిశ్చయించుకున్నాడు. ఫిలియాస్ ఫాగ్ బొంబాయిలో ఆగితీరతాడని ఫిక్స్‌కు గట్టి నమ్మకం కుదిరింది. అందువల్ల వారంటు రావడానికి వ్యవధి ఉంటుంది.

పాస్పార్టూకి కూడా ఇదే నమ్మకం—ఫాగ్ బొంబాయి నుంచి కదలడని. కాని, 'మంగోలియా' దిగి దిగుతూనే ఆయన తనకు పురమాయించిన పనులు, ఆ ధోరణి చూడడంతో ఆ నమ్మకం కాస్తా పోయింది. పారిస్‌లోనూ, సూయజ్‌లోనూ కూడా తను ఇలాగే అనుకున్నాడు — ఇక్కడితో యాత్ర సమాప్తమని. అక్కడిలాగే ఇక్కడా, అప్పటిలాగే ఇప్పుడూ యాత్ర ముందుకి సాగి తీరుతుంది. కనీసం కలకత్తా దాకా సాగక తప్పేట్టు లేదు. ఆపైన కూడా సాగవచ్చు. ఏమో ... అసలిదంతా చూడగా ఒకవేళ యజమాని భూప్రదక్షిణంపై పందెం కట్టడం నిజంగానే నిజమేమోనని కూడా అనిపించింది పాస్పార్టూకు. హాయిగా ఇంటి పట్టున

కనుపించే సుఖపడవా సుకుమున్న తనను నిత్తి ఖా బలవంతాన జుట్టు పట్టుకుని భూ ప్రదక్షిణం చేయిస్తోంది! అదీ ఎనభై రోజుల్లోట ...... పాస్పార్టూ, యజమాని చెప్పిన పనులు ముగించి, చొక్కాలూ, జోళ్ళూ కొన్నాక, బొంబాయి వీధులలో షికారు చేయబోయాడు. బజార్లన్నీ జనంతో కిటకిట లాడుతున్నాయి. అనేక జాతులవారు అనేక దేశాలవారూ తిరుగుతున్నారు. యూరోప్ దేశాలవా రెందరో కనిపించారు. పైకి మొన దేరిన టోపీలు పెట్టుకున్న పర్షియనులు, పాగాలు చుట్టుకున్న బనియాలు, చదరపు టోపీలు ధరించిన సింధీలు, పెద్ద పెద్ద అంగరఖాలు వేసుకున్న ఆర్మీనియన్‌లు, నల్లటి పొడుగుపాటి టోపీలు మత చిహ్నాలుగా పెట్టుకున్న పార్శీలు ఎందరో కనిపించారు. జరతుష్ట్రుడి పరంపరలో వారైన పార్శీలు ఒకచోట పెద్ద ఉత్సవం జరుపుకొంటున్నారు. హిందువు లందరిలోకీ, ఎంతో బుద్ధిమంతులు వీళ్ళు. మహా నాగరికులు. సంస్కారులు. నిత్యం కష్టపడి పనిచేసే శక్తిమంతులు. బొంబాయిలోని ధనిక వర్తకులంతా ఈ జాతికి చెందినవారే. ఈరోజున, వారంతా మత సంబంధమైన పండుగ చేసుకొంటున్నారు. ఉత్సాహంతో ఊరేగింపులతో తిరుగుతున్నారు. వెండి, బంగారు జరీలతో అలంకరించిన పల్చటి గులాబీ రంగు దుస్తులు ధరించిన ఒక నర్తకి అద్భుతంగా—ఎంతో సభ్యంగా—నృత్యం చేస్తోంది.

పాస్పార్టూ ఇదంతా చూడకుండా కళ్ళు మూసుకుపోయా డనుకోవడం పొరబాటు. కళ్ళు పూర్తిగా విప్పార్చి అన్నీ చూస్తూ, చెవులు రెండూ రిక్కించి అంతా వింటూ ఆనందిస్తున్నాడా అని అడగడం అనవసరం. అందర్నీ, అన్నిటినీ కళ్ళు, నోరు వెళ్ళబెట్టి చూస్తున్న అతనూ, అతని వాలకం, అందరికీ అసలు, సిసలు బైతువాలకంలా కనబడిం దనడం అతిశయోక్తి కాదు. పాస్పార్టూ అలా కాసేపు చూసి వెళ్ళిపోలేదు. అతను ఏ పొరబాటు చేసినా ఎక్కడ ఆలస్యం చేసినా ఫాగ్ యాత్ర దెబ్బతినే ప్రమాదం ఉంది. ఉంది కాబట్టే అన్నట్టు, ఇద్దరి దురదృష్టానికీ ఇంకో సదవకాశం అన్నట్టుగా పాస్పార్టూకి ఇంకో బుద్ధి పుట్టింది. తన హద్దు దాటి అవతలకు నడిచి చూడాలన్న కోరిక కలిగింది.

ఉత్సవం కొంతసేపు చూశాక స్టేషనుకే వెళ్దామని అనుకున్నాడు గాని, అంతలో ఆ వెళ్ళే దారిలో దిక్కులు చూసేసరికి మలబార్ హిల్ మీద బ్రహ్మాండమైన ఆలయం కనబడింది. అది చూడాలని ఇతనికి బుద్ధి పుట్టింది హఠాత్తుగా. అతనికి రెండు సంగతులు తెలియవు. ఒకటి హైందవుల ఆలయాలలోకి క్రైస్తవులను రానివ్వ రనేది. రెండోది అక్కడి భక్తులు కూడా ఆలయంలోకి వెళ్ళే ముందు పాదరక్షలు ఇవతల విడిచి మరీ వెళ్తారనేది. ఇక్కడ ఒకమాట చెప్పుకోవాలి. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం దేశ కాల పరిస్థితులను మన్నించి ఒక నిశ్చితమైన రాజనీతిని అవలంబించింది. ఈ దేశంలో మతానికీ, తత్సంబంధమైన ఆచార వ్యవహారాలకు—అవి ఎంత చిన్న విషయాలైనా సరే — గౌరవం ఇవ్వడం ఇప్పించడం పనిగా పెట్టుకుంది. వాటిని అవమానించేవారిని, ఎదిరించేవారిని కఠినంగా దండిస్తోంది. ఈ నైజం తెలియక, చేస్తున్నది తప్పు అని గ్రహించక పాస్పార్టూ అమాయకంగా, యాత్రికుడి తరహాలోనే గుళ్ళో జొరబడి పోయాడు. లోపల శిల్పాలూ అవీ చూసి ఆనందిస్తున్నాడు. అక్కడ బ్రాహ్మణ సంప్రదాయంలో అమర్చి అలంకరించిన సువర్ణాభరణాల, వజ్ర వైఢూర్యాల కాంతులు చూసి విస్మయ పడుతున్నాడు తిరుబాటుగా. హఠాత్తుగా ఎవరో అతన్ని ఒక్క తోపు తోశారు. తోసినవార్ని అక్కడి పూజారులు. వారంతా భయంకరంగా కేకలు వేస్తూ అతనిమీద పడి, కాలిజోళ్ళూ, మేజోళ్ళూ లాగి విసిరేసి అతన్ని పట్టుకుని కొట్టసాగారు. జవం, బలం కూడా బాగా వున్న ఫ్రెంచివాడు కాబట్టి పాస్పార్టూ క్షణంలో లేచి నిలబడ్డాడు. ఉత్తర క్షణంలో పిడికిటి దెబ్బతో ఒకడినీ, కాలి తోపుతో మరొకడినీ పడగొట్టాడు. పరుగెత్తాడు. కాని బలం అంతా చూసి పరుగెత్తాడు. పూజారులు పెద్దపెద్ద పంచెలు కట్టుకున్నందువల్ల అవి కాళ్ళకి అడ్డుపడి పరుగు సాగనివ్వలేదు. ఒకతను మాత్రం తరిమాడు గాని పాస్పార్టూ అతివేగంగా పరుగెత్తి అతనికి అందకుండా ఆలయం బయటపడి జనసందోహంలో కలిసిపోయాడు.

ఎనిమిదికి సరిగ్గా ఐదు నిమిషా లుండగా రొప్పుతూ, రోజుతూ స్టేషనుకు చేరుకున్నాడు పాస్పార్టూ. కాళ్ళకి జోళ్ళు లేవు, నెత్తిన టోపీ లేదు. అంతకుముందు బజారులో కొన్న బట్టల మూట కూడా ఎక్కడో పోయింది. మనిషి మాత్రం చేరాడు ప్లాట్‌ఫారం మీద ఫిక్స్ నిలబడి ఉన్నాడు. ఫాగ్ వెంట స్టేషన్‌దాకా వచ్చాక, ఈ ప్రయాణం సాగుతుందని అతను తేల్చుకున్నాడు. వెంటనే తనూ బయల్దేరి కలకత్తా దాకా—కావలసివస్తే ఇంకా పైదాకా కూడా వెళ్ళాలని నిశ్చయించుకొన్నాడు ఫిక్స్. హడావుడిగా వచ్చిన పాస్పార్టూ, కొంచెం చాటుగా చీకటిమాటున నిలబడిన ఫిక్స్‌ని చూడలేదు. కాని, అతను ఆయాస పడుతూ, తన చిన్న సాహసయాత్రా విశేషాలను యజమానికి విన్నవించుకోగా అన్ని శ్రద్ధగా విన్నాడు ఫిక్స్.

"మళ్ళీ ఇలాంటి దెప్పుడూ జరక్కుండా జాగ్రత్తపడు'' అంటూ ఫిలియాస్ ఫాగ్ పెట్టెలో ఎక్కి కూర్చున్నాడు. పాస్పార్టూ కూడా మాటు మాట లేకుండా యజమాని వెనకనే రైలు ఎక్కాడు.

డిటెక్టివ్ ఫిక్స్ కూడా మరో పెట్టెలో ఎక్కబోయాడు. కాని అంతలో ఒక ఆలోచన మెరిసింది.

"అచ్ఛా. వద్దు. నే నిక్కడే ఉంటాను ..... భారత భూభాగంమీద కాలు మోపిక చేసిన నేరం ఒకటుంది..... చాలు. దొరికాడు మనవాడు" అనుకున్నాడు.

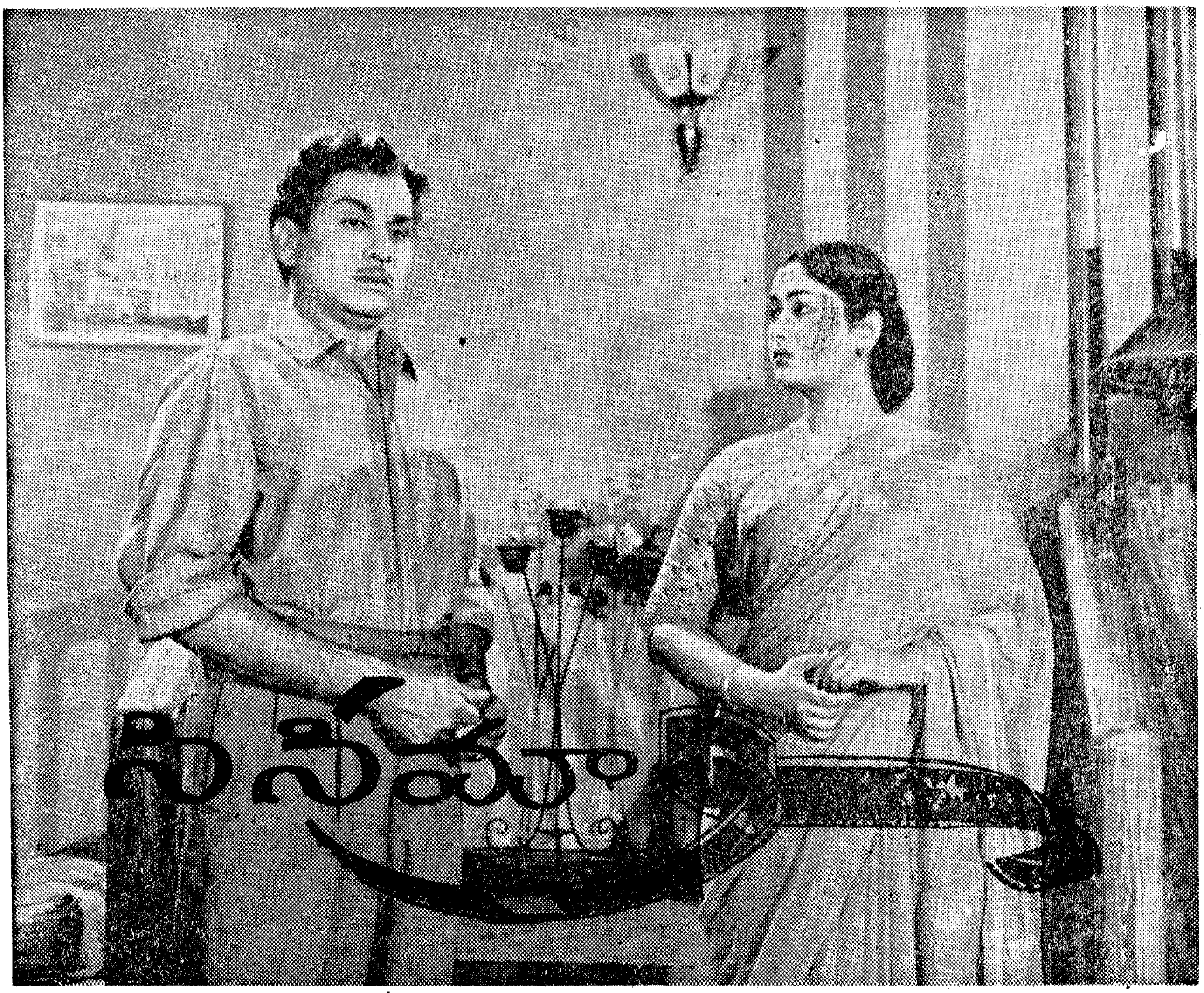
ఇంజన్ ఘాటీగా కూత కూసింది. రైలు కదిలి మెల్లిగా చీకటిలో కలిసిపోయింది.

(పైవారం 'గజవాహన యోగం')

★

జరిగిన కథ

లండన్ రిఫారం క్లబ్ సభ్యులలో ఫిలియాస్ ఫాగ్ విశిష్టమైన వ్యక్తి. 80రోజులలో భూప్రదక్షిణం సాధ్యమే నని 20 వేలపౌండ్లు పందెం కాసి, ఆరోజు రాత్రే తన సేవకుడు పాస్పార్టూను వెంట తీసుకొని భూప్రదక్షిణానికి బయలుదేరుతాడు ఫాగ్. ఫాగ్ ప్రయాణం ప్రారంభమైన ఏడవ రోజున స్కాట్లండ్ యార్డ్ సెంట్రల్ ఆఫీసులోని పోలీసుకమిషనర్ "రోవాన్"కు సూయజ్ నుంచి డిటెక్టివ్ ఫిక్సు టెలిగ్రాం వస్తుంది. బ్యాంకు దొంగ ఫిలియాస్ ఫాగ్ దొరికాడనీ, అతనిని అరెస్టు చేయడానికి వెంటనే బొంబాయికి ఒక వారంటు పంపమనీ దాని సారాంశం. ఫాగ్ "మంగోలియా" ఓడలో బయలుదేరి బొంబాయి చేరుకుంటాడు.

అన్నపూర్ణావారి 'వెలుగు నీడలు'లో నాగేశ్వరరావు, సావిత్రి.

మధుర విషాద రస క్రీడలు 'వెలుగునీడలు'

అను పదం అనుక్షణం బ్రతుకు బాటలో పడే వెలుగునీడల అడుగుజాడలు కొన్ని మరుపు రానివి మరికొన్ని మధురమైనవి. బ్రతుకు బాటను మలుపు తిప్పేవి కొన్ని. కొన్ని మంచికి మళ్లిస్తే మరికొన్ని వంచన పంచన చేరుస్తాయి. కొన్ని తీయమనిపిస్తే మరికొన్ని గాయం చేసి కట్లు కట్టడం కూడా మానేస్తాయి. నర మానవుడి బ్రతుకుబాటలోని సుఖదుఃఖాలు దైవికం అంటారు తాత్వికులు. సహజం అంటారు మనీషులు. గీత అంటారు మనుషులు 'వెలుగు నీడలు' అన్నారు అన్నపూర్ణావారు.

జనవరి 7 వ తేదీ ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ఈ చిత్రం విడుదల అయింది. పత్రికా విలేఖరులకు తొమ్మిదవ తేదీ విజయా స్టూడియోలో ప్రదర్శించారు.

సుగుణ (శశికళ) అనాధ శిశువు. రావు బహద్దర్ వేంకట్రామయ్య (ఎస్. వి. రంగారావు) ఆయన భార్య కనకదుర్గమ్మ (సూర్యకాంతం) సంతులేని కారణాన సుగుణను పెంచుకుంటూ వుంటారు. కాని తర్వాత కొద్దికాలానికి కనకదుర్గమ్మ కడుపు పండుతుంది. ఆమెకు అనాధబాల మీద అనాదరం పెరిగిపోతుంది. వేంకట్రామయ్య ఇది సహించలేదు. బాధపడతాడు. ఒకరోజున ఈ బాధ పడలేక వెంకట్రామయ్య ప్రెస్ మేనేజరు వెంగళప్ప (రేలంగి) అతని భార్య (టి. జి. కమల) ఉన్న ఇంటికి వెళ్లిపోయి పరీక్షలకు చదువుకోవాలని సుగుణ ఆశ్రయం కోరుతుంది. సుగుణ స్థితి గ్రహించి బాధపడుతున్న వేంకట్రామయ్యగారు వెంగళప్పకు సుగుణ భారం అప్పగింత పెట్టి కంటికి రెప్పగా కాపాడి పెద్దదాన్ని చేయమని దానికి వలసిన సహాయమంతా చేస్తామని మాట యిస్తాడు సుగుణ తల్లిదండ్రులు మందుకు లేక మరణించారనీ వారి ఆత్మశాంతికి ఆమెను డాక్టర్ చదివింపమని తాను ఆదుకుంటానని చెబుతాడు.

కాలచక్రం గిర్రున తిరిగి సుగుణ (సావిత్రి) ఎం. బి. బి. ఎస్. నాలుగో ఏడు ఫస్టున పాస్ అవుతుంది. కనకదుర్గమ్మ కూతురు వరలక్ష్మి (గిరిజ) స్కూల్ ఫైనల్ మూడుసార్లు తప్పు తుంది. సుగుణ కాలేజీలో చంద్రం (నాగేశ్వరరావు) అనే కవికుమారుడితో స్నేహబంధంలో పడుతుంది. అందుకు దారితీసిన చిత్ర సంఘటన

అన్నపూర్ణావారి _ 'వెలుగునీడలు'లో _ అభినేత్రి _ సావిత్రి.

తెరమీద మెరమెరలాడుతూ మెరుగ్గా కనిపిస్తుంది. చంద్రం రవి అనే మారుపేరుతో కవిత్వాలు వ్రాసి పేరు తెచ్చుకుంటాడు. కాలేజీ వార్షికోత్సవాలలో అతను, సుగుణ కలిసి సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తారు. చంద్రం తల్లి తండ్రులు లేనివాడు. ఆవేశపరవశుడయిన యువకుడు. కవి. అమాయికహృదయుడు. సరదాగా జీవించడం అతని సరదా. ఈ గుణాలు సుగుణకు అతనిమీద గౌరవం, అభిమానం కలిగిస్తాయి. తనను పెంచుతున్న వెంగళప్పకు చంద్రం వేలు విడిచిన మేనల్లుడు. ఆ సంగతి తెలియగానే సుగుణకు మరింత చనువు ఏర్పడుతుంది.

వేళకు తిండి, స్నానం లేక బస్తీ బ్రతుకులో సిగరెట్ల కాల్పులూ, కాఫీల పేల్పులూ, కవిత్వాలు, నాటకాలు, స్నేహితులూ, కులాసాలు వీటితో చంద్రం ఆరోగ్యం క్షీణిస్తుంది. అడపాదడపా దగ్గు తెరలు వస్తాయి. క్షయ చంద్రం పాలిటి రాహువై అతన్ని కబళించే స్థితికి వస్తుంది. గ్రహణ చంద్రకళలాగా సుగుణ కళవళ పడిపోతుంది. ఆమె ట్యూషన్‌లు చెప్పి, ఉన్న విలువైన వస్తువులు అమ్మి, చంద్రం మందులు కొనడానికి వినియోగిస్తుంది. సుగుణ ట్యూషన్ చెప్పే ధనికుల ఇంటామె తమ్ముడు ఫారిన్ రిటర్న్‌డ్ డాక్టర్ రఘు (జగ్గయ్య) సుగుణపైన మనసుపడి ఆమెను చేసుకోవా లనుకుంటాడు. కాని సుగుణ నిరాకరిస్తుంది. ఇంటికి పెళ్ళిసార పంపులే తిప్పి పంపుతుంది. అసలు సంగతి విని

వెలుగు నీడలు

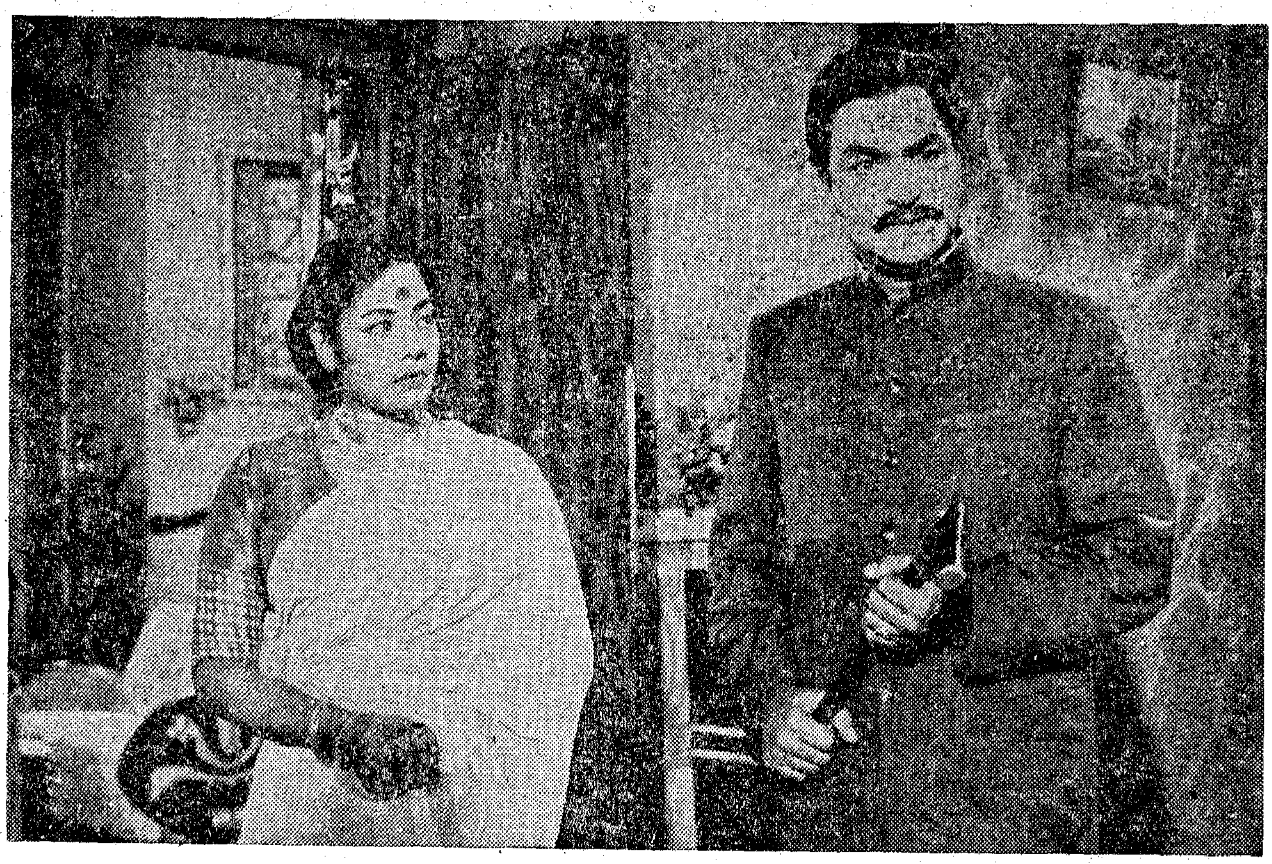
సానుభూతి చూపిస్తాడు రఘు. చంద్రం స్థితి చూడడానికి స్వయంగా వచ్చి వెడతాడు.

చంద్రం తన స్థితి విషమించిందని గుర్తిస్తాడు. రవిగా తాను శాశ్వతుడైనా చంద్రంగా సుగుణ జీవితం అమావాస్యపాలు చేయడం అతనికి హృదయశల్యంగా పరిణమిస్తుంది. తాను మనసారా ప్రేమించిన సుగుణ సుఖపడాలి. డాక్టర్ రఘు ఆమెకు అన్నివిధాలా తగినవాడు. ఇద్దరూ డాక్టర్లు. తాను నేడో రేపో రాలిపోయే స్థితికి వస్తాడు. అంతిమక్షణంలో అతనికి మనశ్శాంతి కావాలి. తన మనశ్శాంతికి సుగుణ నుంచి వాగ్దానం తీసుకుంటాడు చంద్రం. ఆ క్షణంలో జీవితవీణ వినిపించే విషాదభావ గీతికలు బరువుగా చిత్రించారు ఈ చిత్రంలో. సుగుణ, రఘూల వివాహం చంద్రం కన్నులారా చూసి చేతులారా దీవిస్తాడు. రఘుకు తన బిడ్డ నివ్వాలనుకున్న కనకదుర్గమ్మ కాళికాదేవిలా కదను తొక్కుతుంది.

డాక్టర్ రఘు ఓ మంచి మనిషి మరణిస్తుంటే చూస్తూ వూరుకోనలేక చంద్రాన్ని మదనపల్లి పంపుతాడు. మనశ్శాంతితో, అక్కడి వైద్య సహాయంతో, చంద్రం పూర్ణచంద్రుడై తిరిగి మద్రాసు వస్తాడు. చంద్రాన్ని స్టేషన్‌లో కలుసుకుని తీసుకురావాలనే ఉత్సాహంతో బయలుదేరిన రఘూ దారుణమైన కారు ప్రమాదంలో మరణిస్తాడు. చంద్రం ఇంటికివచ్చి పసుపుకుంకుమ కరవైన సుగుణను చూస్తాడు. తల్లక్రిందులై పోతాడు. ఎవరి జీవితంలో పున్నమ వెన్నెలలు నిండా లనుకున్నాడో, త్యాగం చేశాడో ఆమె జీవితం కడలేని కాళరాత్రి అయిపోతుంది.

ఆమెకు చంద్రం జీవించడానికి అవసరమైన వేదాంతం బోధించబోతాడు. పునర్వివాహం చేసుకోమంటాడు. కాని రఘూకు అంకితమైన తన జీవితం అలాగే వెళ్ళిపోవాలని ఇక ఆ జీవితానికి వెలుగు అతడేనని ఆమె చెప్పి తన పెంచిన తండ్రి వెంకట్రామయ్య కూతురు వరలక్ష్మిని చేసుకోమని చెప్పి ఒక శుభకార్యం జరిపిస్తుంది సుగుణ. చంద్రం, వరలక్ష్మి వారి దాంపత్య ఫలానికి 'రఘు' అని పేరు పెట్టుకుంటారు.

చంద్రం రావుబహద్దర్ వేంకట్రామయ్యగారి బూజుపట్టిన 'రాజసేవ' పత్రికను పునర్వ్యవస్థీకరించి 'నవజ్యోతి' గా తీర్చిదిద్ది లాభాలు చూపిస్తాడు. అతనికి సుగుణ చాల సాయపడుతుంది. ఇదిచూసి ఓర్వలేని కనకదుర్గమ్మ వారిద్దరికీ లేనిపోని సంబంధాలు అంటగట్టి కూతురు కాపురంలో నిప్పులు పోస్తుంది. సుగుణ కారు సాకుతో తన ఇంటికి వస్తున్నదని ఆ పీడ వదలించుకొనడం కోసం పత్రికమీద వచ్చిన లాభాలతో ఒక కారు కొంటుంది. ఈ సంగతి తెలియని చంద్రం పనివాళ్లకు బోనస్ ఇస్తానని ప్రకటిస్తాడు. కాని కారు కొనడంవల్ల చిల్లిగవ్వ

శాంతికళా ఫిలిమ్స్ వారి "శాంత" చిత్రంలో సురభి బాలసరస్వతి, గుమ్మడి.

ఉండదు. తన మాట మర్యాద పోతుంది. కొంప కలకలమవుతుంది. భార్యను తీసుకుని వెళ్ళిపోదా మనుకుంటాడు చంద్రం. కాని వరలక్ష్మి ఆ మాట వినదు. 'నువ్వేం పోగొట్టుకుంటున్నావో నీ కిప్పుడు తెలీదు. నీ ఖర్మ' అని వెళ్ళిపోతాడు చంద్రం. పత్రిక ఆఫీసు దగ్గర పాతపనివారికీ, కొత్తవారికీ కొట్లాట జరుగుతుంది. తన భర్తను కాపాడ బోయిన వరలక్ష్మికి తలపై లాఠీదెబ్బ తగిలి రక్తపాతం జరుగుతుంది. సుగుణ ఆపరేట్ చేసి వరలక్ష్మి ప్రాణాలు నిలబెట్టుతుంది.

ఈ ఒక్క మలుపుతో అష్ట తిరిగిన కథ సుఖంగా సమాప్తమవుతుంది. కనకదుర్గమ్మ ఒక్కసారి కూతుళ్ళిద్దరినీ తల్లిలా కౌగలించు కుంటుంది.

రకరకాలుగా మలుపులు తిరిగిన బ్రతుకుబాట లన్నీ పెనవేసిన మహాప్రస్థానం 'వెలుగునీడలు'. రచన, దర్శకత్వం కడు సమర్థంగా సాగి చిత్రం చక్కగా తీర్చినట్లుంది. ఆత్రేయ మాటలు. శ్రీశ్రీ కొసరాజుల పాటలు కథకు తగ్గ స్థాయిలో ఉన్నాయి.

చిత్రంలో పెండ్యాల నాగేశ్వరరావు సంగీతం వీనులతోపాటు మనస్సుకు హాయినీ ఆహ్లాదాన్నీ కలిగించింది. పాటలన్నీ బాగున్న చిత్రాలలో యిది ఒకటి. 'శ్యాలతంగలివా' అనే పాట ఆర్కెస్ట్రాయ జీవన్ మెచ్చుకోతగినది.

నటీనటులంతా కలిసికట్టుగా శ్రుతి కలిపి నటించిన చిత్రాలు చాలా అరుదు. 'వెలుగు నీడలు' అటువంటి అరుదైన చిత్రం. చంద్రంగా నాగేశ్వరరావు తిరిగి మరొకసారి 'దేవదాసు' స్థాయికి వెళ్ళి ప్రతిభతో నటించాడు. ఇందులో అతని నటన మరువరాదు. సుగుణగా సావిత్రి జీవితం ఒక విషాద గీతిక. ఆ గీతిక ఆమె ఆలాపనలో శక్తి కల్పించింది. అభినయంలో యిటీవల సావిత్రి సాధించిన పరిణతికి ఈ పాత్ర మరొక మచ్చుతునక. రేలంగి వెంగళప్పగా కరుణ రసం బాగా ఒప్పించాడు. సూర్యకాంతం కూడా ధ్యానంగా నటించింది. రంగారావు రెండు మూడు ఘట్టాలలో చేసిన నటన మరువరాదు. చిన్న సుగుణగా కుమారి శశికళను ఎన్నిక చేయడం సముచితమనిపించింది. దర్శకుడు ఆదుర్తి దర్శకత్వపాటవానికి ఈ చిత్రం నిదర్శనం.

పాటల చిత్రీకరణ, కళ, ఛాయ, ఇతర సాంకేతిక విలువలు చక్కగా ఉన్నాయి.

తీసిన ప్రతి చిత్రమూ ఒక్క ఉన్నత ప్రమాణం అందుకోవాలని అన్నపూర్ణావారి ఆశ. ఆ ఆశా ఫలితమే 'వెలుగు నీడలు.' 'వెలుగు నీడలు' చిత్రం అన్నపూర్ణావారికి మరొక యోగ్యతాపత్రం.

శాంతికళాఫిలిమ్స్‌వారి "శాంత" చిత్రంలో అంజలీదేవి.

సరిగమలు

దైవికం

'అంతా దైవికం.'

ఈ మాట అన్నది సినీనటి కుమారి దేవిక.

'లేవు మీరో కావ్యం వ్రాసి పేరు 'దైవికం' అందురుగానీ లెండి' అన్నాడో మిత్రుడు.

'ఏమోనబ్బా. నాకు దేవుడున్నాడు. భక్తి వుంది. విగ్రహారాధనలో నమ్మకం ఉంది. దేవుడు లేడని చెప్పేవాళ్లను నేను నమ్మను. వాళ్ళ మాటలు కేవలం పెదవి చివరవే. నిజంగా అనగలుగుతారా ఏమిటి లేకపోతే దేవుడు లేడని ?' అని సూటిగా ప్రశ్నించింది ఆమె.

'రూపంలేని దేవుణ్ణి నామం లేకుండా పూజించడం నామరూపాలున్న నాకు తగని పని అని నా నమ్మకం. నా దేవుడికి రూపమూ ఉంది. నామమూ ఉంది. తన కున్నవే మనకూ ఇచ్చాడు.

'మన జీవితాలే దైవికం' అన్నది దేవిక.

'మైడియర్ తులశమ్మక్కా'

'సి. ఎస్. ఆర్. ఒక వ్యక్తి కాదు సంస్థ' అంటారు సినీమనీషులు. అవునంటారు వినే మనుష్యులు. సి. ఎస్. ఆర్. కేవలం హీరో పాత్ర ధారి మాత్రమే కాదు. విలన్‌గా, హాస్య నటుడుగా, కరుణ, శృంగారం, అభినయించడంలో అతని దక్షత తెలియని దెవరికి ? గృహప్రవేశంలో అతని 'మై డియర్ తులశమ్మక్కా' ఎవరూ మరువలేరు.

ఈ మాటలన్నీ సి. ఎస్. ఆర్. ముందు అంటే అతన వయఃపరిణతి తళుక్‌మనే నవ్వు ఒకటి నవ్వి 'హయ్యా ! మా రోజులు దాదాపు అయిపోయినయ్. మా దాదాపు రోజులు వచ్చినయ్. ఏదో కృష్ణాతీరం చేరి కందమూలాదులు భక్షించి కాలం గడిపే రోజులు మోజులు వచ్చినయ్' అంటాడు సి. ఎస్. ఆర్—తన సహజ హాసజ ధోరణిలో.

★

రాగద్వేషాల నిషా ఉషాపరిణయం

"ఎప్పుడూ పౌరాణికాలేనా" అని అనటం తేలిక కాని, నిజానికి పౌరాణిక చిత్రాలు తీసి ఒప్పించటం తేలికైన పని కాదు. సాంఘిక చిత్రాలలో ఉచితమైన వాతావరణం సృష్టించడానికి అట్టే శ్రమపడ నవసరంలేదు. ఆ వాతావరణం మన అందరి అనుభవంలోనిదే. పౌరాణిక చిత్రాల విషయం ఇందుకు భిన్నమైనది. వీటిలో ఉండవలసిన వాతావరణం మన అనుభవంలోనిది కాదు. అది అద్భుత రసమయ జగత్తు. ఈ వాతావరణం సృష్టించడానికి సంప్రదాయం బాగా తెలిసి ఉండాలి. ఇతివృత్తాలు సాధారణంగా అందరికీ తెలిసినవే కనుక, వివిధ పాత్రలను తెరకు ఎక్కించటంలో, ఔచిత్యాన్ని సక్రమంగా పోషించకపోతే చిత్రాలు ప్రజాదరణ పొందకపోగా, అభాసుపాలు అవుతాయి. అందుకే పౌరాణిక చిత్రాలు తీసి ఒప్పించటం చాలా కష్టం.

శ్రీ రాజరాజేశ్వరీ ఫిలిం కంపెనీవారు నిర్మించిన "ఉషా పరిణయం" చిత్రం కొంతవరకు నాటక ఫక్కీలో నడిచినా, ఇటీవల వచ్చిన పౌరాణిక చిత్రాలలో మెచ్చుకో తగినదిగా ఉన్నది. దీనిని ఈ 12 వ తేదీ సాయంత్రం విజయా గార్డెన్సులో పత్రికా ప్రతినిధులకు చూపారు.

శుక్రాచార్యుని (ముక్కామల) ప్రోద్బలంతో బాణాసురుడు (ఎస్. వి. రంగారావు) మహేశ్వరుని గూర్చి ఘోర తపస్సు చేసి ఎన్నో వరాలు పొందుతాడు. అంతటితో సంతృప్తి చెందక, పార్వతీ సమేతంగా వచ్చి తనకోట గుమ్మంవద్ద కాపలా ఉండవలసిందని ఆ ఆదిదేవుని అర్థిస్తాడు. భక్తవత్సలుడగు శంకరుడు అందుకు అంగీకరించి, కైలాసం నుంచి తరలి వచ్చి శోణపురంలో ఉంటాడు.

వర గర్వితుడైన బాణాసురుడు దిక్పతులపై దండెత్తి వారిని ఓడిస్తాడు. వారు పదవీభ్రష్టులై పలాయనం చిత్తగిస్తుంటే, దారిలో నారదుడు (నూరిబాబు) ఎదురవుతాడు. ఆ మహర్షికి వారు తమ దుస్థితిని విన్నవించుకుని తరుణోపాయం చెప్పమని ప్రాధేయపడతారు. బాణాసురుని గర్వం అణచగలవాడు శ్రీకృష్ణుడు (రఘురామయ్య) ఒక్కడేననీ, వారిరువురకు కయ్యం కల్పిస్తే, కార్యం సానుకూలపడుతుందనీ నారదుడు వారికి చెబుతాడు.

బాణాసురుని కూతురు ఉష (జమున) కలలో ఏ పురుషుడు కనిపిస్తాడో, అతడే ఆమె భర్త కాగలడని పార్వతీదేవి ఆమెకొక వరం అనుగ్రహిస్తుంది. నారదునివల్ల ఈ విషయం తెలుసుకున్న ఇంద్రుడు (మిక్కిలినేని) ఉష కలలో శ్రీకృష్ణుని మనుమడు అనిరుద్ధుడు (కాంతారావు) కనిపించేట్లు చేస్తాడు. ఉష అతనిని మోహిస్తుంది. అణిమాద్యష్టసిద్ధులు పొందిన తన చెలికత్తె చిత్రరేఖ సహాయంతో అతడెవరో తెలుసుకొని, తన కాతనితో సంయోగం కల్పించమని కోరుతుంది. చిత్రరేఖ అందుకు అంగీకరించి, ద్వారకలో ఉన్న అనిరుద్ధుని, నిద్రావస్థలో రహస్యంగా ఉష ఏకాంత భవనం చేరుస్తుంది. ఉషానిరుద్ధులు ఒకరి నొకరు ప్రేమించుకొని గాంధర్వ వివాహం చేసుకుంటారు. ఉష గర్భవతి అవుతుంది.

దిక్పతులపై దండయాత్రకు వెళ్ళిన బాణాసురుడు తిరిగి శోణపురం చేరుకుంటాడు. అన్ని యుద్ధాలు చేసినా, అతని బాహువుల తీట మాత్రం వదలదు. అందుచేత తనతో యుద్ధం చేయవలసిందని శంకరుని కోరతాడు. మహేశ్వరుడు బాణాసురుని మూర్ఖత్వానికి మందహాసం చేసి, త్వరలోనే తనంతటివానితో యుద్ధం సంభవించగలదని అతనికి వరం ప్రసాదిస్తాడు.

ఉషమందిరంలో పరపురుషుడున్నాడనీ, ఆమెయందు గర్భవతి లక్షణాలు కనిపిస్తున్నాయనీ, ఉష చెలికత్తెలవలన బాణాసురుడు తెలుసుకొని, ఆగ్రహ పరవశుడవుతాడు. వెంటనే సేనానిని పంపి ఉష మందిరంలో ఉన్న అనిరుద్ధుని బంధించేందుకు ప్రయత్నించి విఫలుడవుతాడు. చివరకు స్వయంగా వెళ్ళి అతనిని బంధించి పాతాళ గృహంలో వేయిస్తాడు. ఉష కన్నీరు బాణాసురుని కదలించదు.

అనిరుద్ధుడు అదృశ్యమైనప్పటినుంచి, శ్రీకృష్ణుడు అతనికోసం దశదిశలకు వేగులను పంపి వెతికిస్తూంటాడు. ఇంతలో నారదుడు వచ్చి అనిరుద్ధుడు ఉషను గాంధర్వవివాహం చేసుకోవటం, బాణాసురుడు ఆగ్రహించి అతనిని పాతాళగృహంలో నిర్బంధించటం మొదలైన వివరాలు చెబుతాడు. శ్రీకృష్ణుడు నారదుని బాణాసురునివద్దకు పంపి, ఉషానిరుద్ధులను సగౌరవంగా ద్వారకకు పంపవలసిందని చెప్పిస్తాడు. విష్ణుద్వేషి అయిన బాణాసురుడు అందుకు అంగీకరించక, తనతో యుద్ధానికి రావలసిందని శ్రీకృష్ణునకు వర్తమానం పంపుతాడు. శ్రీకృష్ణుడు యాదవ బలాన్ని సమకూర్చుకొని, బలరామసాత్యకి సమేతుడై శోణపురంమీదకు దండెత్తుతాడు.

బాణాసురుడు మహేశ్వరుని తన సైన్యం ముందు ఉంచుకొని, యుద్ధరంగానికి వస్తాడు. యుద్ధంలో శ్రీకృష్ణుడు బాణాసురుని బాహువులు ఖండించి అతని గర్వం అణచివేస్తాడు. బాణాసురుడు శివకేశవుల అభేదాన్ని గ్రహించి, శ్రీకృష్ణునకు పాదాక్రాంతుడవుతాడు. ఉషానిరుద్ధులకు అందరి సమక్షంలో మళ్ళీ వివాహం జరుగుతుంది.

బాణాసురుడుగా ఎస్. వి. రంగారావు నటన ప్రశంసనీయంగా ఉన్నది. ఉషగా జమున, అనిరుద్ధుడుగా కాంతారావు హాయిగా ఆటపాటలలో తేలిపోయారు. చిత్రరేఖగా సూర్యకళ, ఆమె ప్రియుడు కోలాహలంగా రేలంగి శ్రుతిమించని హాస్యం పోషించారు. బాణాసురుని భార్య రత్నవల్లిగా కన్నాంబ నటన ఉత్తమంగా ఉన్నది. నూరిబాబు, రఘురామయ్య కమ్మని పద్యాలు వినిపించారు. రాజనాల, పేకేటి, వల్లరామమూర్తి మొదలైనవారు యథోచితంగా నటించారు. సదాశివబ్రహ్మం మాటలు, పాటలు హృదయంగమంగా ఉన్నాయి. చిత్రానికి ఎస్. హనుమంతరావు సంగీతం మరింత శోభ చేకూర్చింది. నాలుగైదు పాటలు బహుళ ప్రచారం పొందగలవని చెప్పవచ్చు. శబ్దగ్రహణం, ఛాయాగ్రహణం సంతృప్తికరంగా ఉన్నాయి. దర్శకుడు శ్రీ కె. బి. నాగభూషణం కథను చురుకుగా నడిపించి, పౌరాణిక చిత్రాలు తీయటంలో సిద్ధహస్తులన్న పేరు నిలుపుకున్నారు. ★

"ఏ పక్క పన్ను నొప్పి చేస్తూందో కాస్త చెబుతారా?"

చిత్రకారుడు:— వి. నాగరాజా (ప్రొద్దుటూరు)

గా వచ్చిన డెమన్ గారితో అప్పుడే అంత క్లోజ్ గా మూవ్ అవుతున్నాడంటే ఆశ్చర్యంగానే ఉంది."

"పేరు నీకు తెలుసా ?"

"మా రూము మేటు అతని క్లాసు మేటు కదూ! అతని పేరు 'రామచంద్ర' అని చెప్పిందొకసారి."

"ఓహో!" అంది శశికళ తనకు జాబు వ్రాయబడిన ప్రేమలేఖలోని కేరాఫ్ ఎడ్రసు జ్ఞప్తికి తెచ్చుకుంటూ. ఆమె ముఖం ధగధగ మెరిసింది, పరీక్ష ప్యాసయినంత ఆనందం వెల్లివిరిసింది.

"ఎందుకే ఈ వివరాలన్నీ నీకు?" అని రజని అడిగింది.

"తర్వాత చెప్తాగా!" అంది శశికళ.

ఆ వేళ మధ్యాహ్నమే శశికళకు ఫిజిక్సు ప్రాక్టికల్ క్లాసు ఉంది. వేణు డిమాన్‌స్ట్రేట్ చేయడానికి వచ్చినప్పుడు ఇదివరలా శశికళను పరికించడానికి జంకాడు. కొంతసేపటికంతా ఎవరి ఎక్స్‌పెరిమెంట్సులోకి వాళ్లు వెళ్లిపోయారు.

శశి వేణుదగ్గరగా వచ్చి లెసన్ మళ్లీ చెప్పించుకొని ఆఖరున, "రామచంద్రగారు మీకు మిత్రులా" అంది రహస్యంగా. వేణు త్రుళ్లిపడ్డాడు. నీరసంగా అవునన్నట్లు తల ఊపాడు తనకు తెలియకుండానే!

"ఎక్కడ మిత్రులయ్యారు?" అని అడిగింది ఆమె.

"మే మిద్దరం అనంతపురంలో యింటర్ క్లాసు మేట్సుము..."

ఓహో అన్నట్లు తల పంకించి తన సీటులోకి వెళ్లిపోయింది ఆమె. వేణు ఆమె ప్రవర్తనకు ఆశ్చర్యపడి ఆమె వేసిన ప్రశ్నలనే మననం చేసుకుంటూ ఉండిపోయాడు. అసలా ఉత్తరాలగొడవ జరిగినట్లే ఆమె పట్టించుకోవడం లేదు.

నాల్గు గంటలకు కాలేజీ బయట వేణు, రామంలు కల్సుకున్నారు. శశి అడిగిన ప్రశ్నల విషయం చెప్పి, "నీకూ ఆమెకూ యిదివరకే పరిచయ ముందే మిత్రా?" అని వేణు అడిగాడు.

రామం తెల్లబోయి, "ఆమెను దూరాన్నుంచి చూడటమే కాని ఎప్పుడూ దగ్గరకు వెళ్లి పలకరించలేదు. ఆమెకు నా పేరు, వివరాలు ఎట్లా తెలిశాయో అర్థం కావడం లేదు. అయినా ఆమె నన్ను ఏ డిచ్‌లోకయినా యీడ్చుకుపోదుకదా! నీ ప్రేమగోలే యింతవరకు తీసుకువచ్చింది" అన్నాడు విసుగ్గా.

వేణు దీనంగా ముఖం పెట్టాడు. యీ సటిక్ సెన్సు అవతరించింది రామంలో. "సరేలే! చేతులు కాలాక ఆకులు పట్టుకుంటే ఏం లాభం? ఏం జరుగుతుందో చూద్దాం!" అన్నాడు రామం వేణు విడవడం యిష్టంలేక.

బాపూ బొమ్మ!

(20-వ పేజీ తరువాయి)

వెంటనే రాబోదామనుకున్న కన్నీటిని వెనక్కి గ్రంథులలోకి పంపేశాడు ఫిజిక్సు డెమన్ వేణుగోపాల్!"

ఆ రెండో నాడు కాలేజీనుంచి యింటికి వచ్చేటప్పుడు రామంవెంట వేణు సూర్యనారాయణగారింటికి వచ్చాడు.

అక్కడ శశికళ తండ్రి సుబ్బారావుగారిని చూసేసరికి మిత్రు లిద్దరూ కొయ్యబారిపోయినట్లయ్యారు. సూర్యనారాయణగారు, ఆయన ఏవేవో కులాసాగా నవ్వుతూ కబుర్లు చెప్పుకోవడం వారిని మరింత ఆశ్చర్యంలో ముంచింది.

వాళ్లను చూడగానే సూర్యనారాయణగారు, "వాడేనండి మా రామం! అతడు ఫిజిక్సు డిమాన్‌స్ట్రేటరు వేణుగోపాల్" అన్నారు పరిచయం చేస్తూ.

కంగారు పడుచుకుంటూ మిత్రు లిదరూ సుబ్బారావుగారికి నమస్కరించారు. కొంతసేపు కాలేజీ కబుర్లు వారి మధ్య దొర్లిపోయాయి.

ఇంతలో హఠాత్తుగా, "ఏమోయ్! ఈ ఉత్తరాలు చదివిపెట్టవోయ్!" అని సుబ్బారావుగారు రామం తా నిదివరకు వ్రాసిపెట్టిన రెండు ఉత్తరాలు అతని చేతికిచ్చారు. రామం, వేణు కంగారు పడి

విడని బంధం

కళ్ళు హుషారయ్యేలా కొట్టుకొన్న ఇద్దరు మిత్రులను చూచి ఒక పెద్దమనిషి ఒకాయనతో ఇలా అన్నాడు:

"నిన్నటివరకు వీరిద్దరిని విడదీయడం ఒకరికి సాధ్యం కాదనిపించేది!"

ఆ రెండో ఆయన ఇలా అన్నాడు: "ఇప్పుడు మాత్రం ఒకరికి సాధ్యమయిందా! పది మందికలిసి విడదీసేసరికి తాతలు దిగివచ్చారు!"

వై. ఎస్. ఎమ్. (హైదరాబాదు)

పోయారు. కొన్ని క్షణాలు వారి మధ్య నిశ్శబ్దం తాండవమాడింది.

రామం తేరుకొని తన మామయ్యవైపు, సుబ్బారావుగారివైపు చూశాడు. వారి ముఖంలో దాగిన మందహాసం అతన్ని నిజం చెప్పడానికే పురికొల్పింది. "మీ కీపాటికంతా అర్థమయ్యే వుంటుంది. ఇక నేను వేరె చదివి అర్థం చెప్పాలా? ఇందులో నా తప్పే ముఖ్యమైనదే! జరిగినది ఏమైనా నన్ను క్షమించండి. నాలో దురుద్దేశ్యం మాత్రం లేదు. మీకు శ్రమ కలిగించాను" అన్నాడు రామం దృఢంగా.

"ఇదుగో నీ స్నేహితురాలుట! ఉత్తరం యిచ్చివెళ్లింది" అంటూ రామం అత్తయ్య ఒక కాగితం పట్టుకువచ్చియిచ్చింది నవ్వును దాచుకుంటూ. రామం ఆతృతగా దాన్ని తీసుకొని చదివాడు.

'ప్రియమైన రాం!

ఈ విధంగా జరుగుతుందని ఎవరూ అనుకోలేదు. మీరు వ్రాసిన రెండు ఉత్తరాలవల్ల మిస్టర్ వేణు తనకేం సంబంధం లేనట్లు తప్పించుకున్నా వేణుకి తెల్సిన వ్యక్తే యివి వ్రాసి వుంటారని గ్రహించాను. అప్పుడే కాలేజీ వరండాలో మీరు వేణుతో మాట్లాడడం చూసి మీ అతిసాన్నిహిత్యానికి ఆశ్చర్యపడి వివరాలు సేకరించాను. ఆ ఉత్తరాలు మీరు వ్రాసినవని రూఢి పర్చుకోడానికి నిన్న మీరు కాలేజీకి వెళ్లినప్పుడు మీ యింటికి వచ్చాను. మీరు వ్రాసిన కథల పుస్తకాలు మీ స్నేహితురాలనని చెప్పి అడిగి పుచ్చుకున్నాను. వాటిలోని దస్తూరీతో పోల్చి చూసుకొని మీరే ఈ గ్రంథకర్తలని నిశ్చయించుకున్నాను. ఈ అనుకోని సంఘటనలవల్ల మన పూర్వ బంధుత్వాలు బయటపడ్డాయి. మనం చాలా కావల్సిన వాళ్ళముట! మా నాన్నగారు సూర్యనారాయణ బాబయ్యగారితో మాట్లాడటానికక్కడికి వస్తున్నారు. త్వరలో కలుసుకోవాలని ఆశిస్తూ.

—మీ బాపూ బొమ్మ, శశి.'

నవ్వాలో, ఏడ్వాలో కూడ అర్థంకానట్లు రామం, వేణు ఒకరి ముఖా లింకొకరు చూసుకున్నారు. వేణు తేలిగ్గా నవ్వేశాడు. రామం కుదుటపడ్డాడు.

ఇంతలో వేణుకి ఎక్స్‌ప్రెస్ టెలిగ్రాము వచ్చింది. నాన్నగారు తేరులో ఎమ్. ఎస్‌సి. లో సీటు దొరికినట్లు. ఇదివరకు రాజమండ్రీ వచ్చేటప్పుడు కేరాఫ్ ఎడ్రసు సూర్యనారాయణగారి దివ్వడంవల్ల వాల్తేరులోవున్న మిత్రునిద్వారా ఆ టెలిగ్రాము వేణూకి అందింది. అంతా ఆ విపరీత పరిణామానికి ఆశ్చర్యపోయి నవ్వుకున్నారు. ★

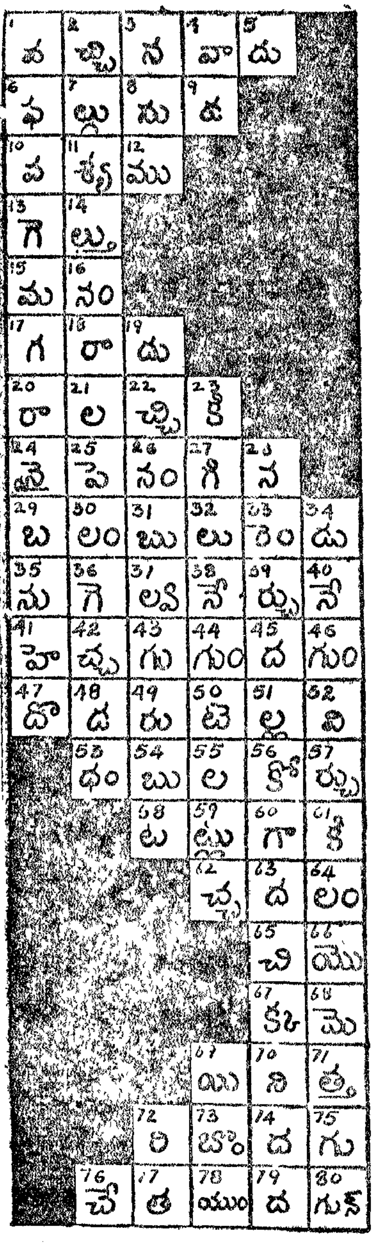
గళ్లనుడికట్టు-36

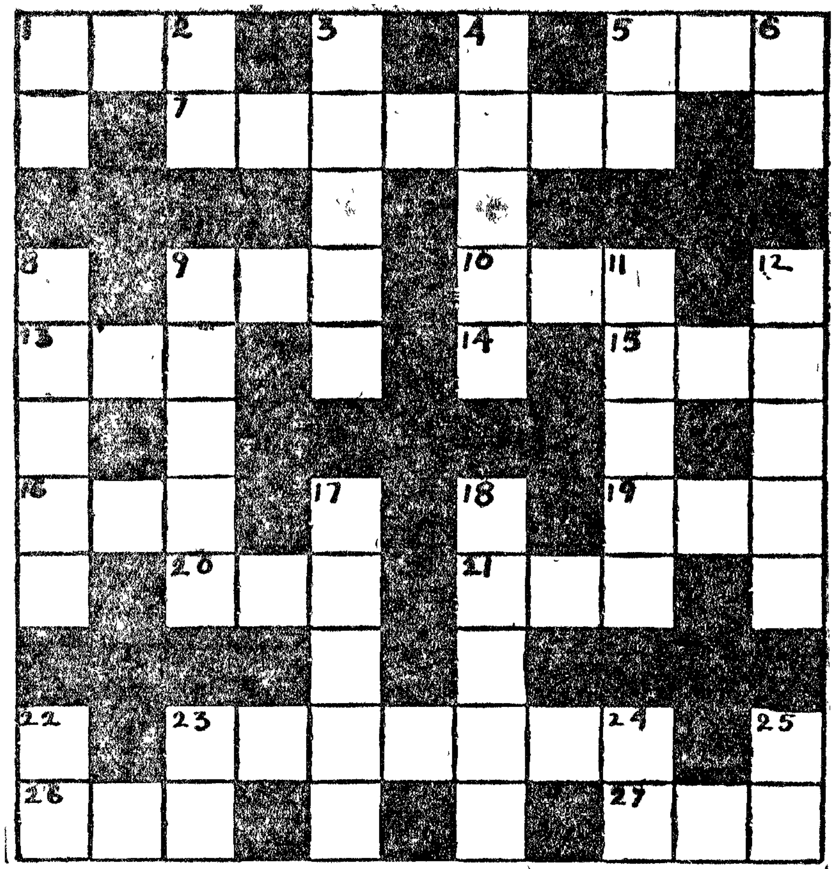
ఆధారాలు

అడ్డము

1. [illegible]
5. [illegible]
7. భారతములో విష్ణుకొర్ణి [illegible] శక్తి ఉంది.

వింత గొలుసుకట్టు జవాబు

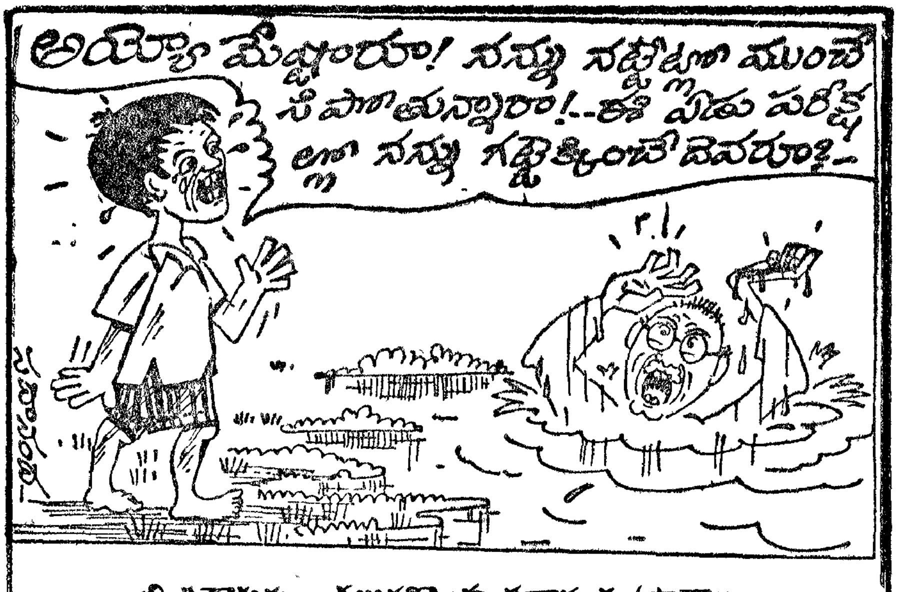
కాని, ఈ భారతంలో విష్ణుకొర్ణి నిను గెల్చించే శక్తి ఉంది.

9. సర్వం గంగ్రగోళమై పోయింది.
10. బక్క మున్న మాటేగాని వింతమాత్రం శ్రమ పక్కంగా లేదు.
13. సీటలో కలిసిపోయింది.
14. [illegible] అక్షరం.
15. కాలంగల అక్క.
16. [illegible] తెచ్చినవి కాకోలు తిరగేసి పెట్టుకున్నాడు పెళ్లికొడుకు.
19. [illegible]
20. ఈ జారిన వెళ్లే వస్తే, ముడుసో కట్నాలని అట్టించి రాబోయేరు. మునురు పట్టింది తడవాలి.
21. వరుడు కావలెను. వెదకండి.
23. వెల్లా వెదర్లపోయిన చామంతిపూవు లివి.
26. జనతా ఎక్స్‌ప్రెస్‌లో జనం.
27. చక్కని చుక్కా ! నిన్నే నమ్ముకున్నాను. పడవ నడిపే భారం నీ చేతనే ఉంది.

నిలువు

1. రాలేదు గాని, రాగము వినబడేది.
2. కిందినించి పైకి కడితే వాలు.
3. భారతంలో రెండో గుంపు.
4. [illegible]
5. ప్రపంచం, జీవిత [illegible] అంతా నీలో ఉన్నా [illegible] — [illegible] ?
6. [illegible] అంటారు.
8. [illegible] ?
9. [illegible]
11. [illegible] ?
12. [illegible] !
17. ఈ చెవులు ఉన్నట్టు కనబడవు. కాని పిటిలా వినగలవి కావంటారు.
18. ఎరువు [illegible] కాబట్టి —
22. పూజారిలో శత్రువుని సంహరిస్తే మిగిలేది పుణ్యకార్యం.
23. వసంతంలో పిట్టకి కూత పట్టగానే చెట్టు కిడీ పడుతుంది.
24. పిల్లికి అర్థము మూర్ఖాల మంచు బల్కేడు వారు దీనికి సిహార మందురు.
25. ఈ నాగం పని అయిపోయినట్టే గావి, ఇంకా చెలామణిలో లేకపోలేదు.

★

చిత్రకారుడు—కలువకొలను సదానంద (పాకాల)

అసలు రహస్యం

మొన్న దసరా పండుగకు మేమంతా మా అమ్మమ్మ గారింటికి వెళ్ళాము. మా పెద్దమ్మలూ చిన్నమ్మలూ వాళ్ళ కొడుకులూ అంతా వచ్చారక్కడికి. మేమంతా కలిసి రకరకాల ఆటలకు ప్రారంభోత్సవాలు చేశామక్కడ. అంతా గందరగోళంగా ఉంది. ఇంతలో మా అమ్మమ్మ, మా మావయ్య కూతుర్ని (ఏణ్ణర్థం పాప) ఎత్తుకొని వచ్చింది. ఆ పాపాయిది బోసినోరు (రెండు పళ్ళున్నాయిలెండి). చిట్టిముక్కు. ఎర్రగానే ఉంటుందిలెండి ఉండటానికి.

మా అమ్మమ్మ, ఆ చిన్న మరదల్ని దింపి మొదట మా పిన్ని కొడుకును చూపించి "ఏం, పిల్లా ఆ బావ బాగున్నాడా?" అని అడిగింది.

ఏం చెప్తుందో అని మేమంతా అటే చూశాం. ఆ పాప తలకాయ ఒక్కసారి అటు, ఇటు అడ్డంగా త్రిప్పింది. పాపం, మా తమ్ముడు తెల్ల మొహం వేశాడు, కోపంతో. వాడేమిటి, వరసగా మా అందరి పనీ అంతే అయింది. నా వంతుకు నేనే విస్తుపోయాను. నేను పెద్ద అందగాణ్ణి కాకపోయినా, వికారినిమాత్రం కాను. సౌందర్యాన్ని ఇంత చిన్నపిల్లేం గుర్తిస్తుంది, అని ఆలోచించాను తీవ్రంగా, ఇక్కడేదో కిటుకుంది అనుకుంటూ. చివరికి "ఏయ్, పిల్లా నువ్వు బాగున్నావా?" అన్నాను నేను. మళ్ళీ మామూలుగా తలకాయ అడ్డంగా త్రిప్పింది పాప. అంతా ఒక్కసారిగా గొల్లుమని నవ్వేశాం. రహస్యం బయట పడిపోయింది. "తలకాయ అడ్డంగా త్రిప్పటం నేర్చిందా అమ్మమ్మా?" అన్నాను నేను.

అమ్మమ్మ పెద్దగా నవ్వింది.

నాగుబండి సత్యనారాయణ
(ఖమ్మంమెట్టు)

* * *

ఒకే మాట

వెంకయ్య సాక్ష్యం చెప్పటంలో ఆరితేరినవాడు. అందరూ అతని సాక్ష్యంకోసం పోటీలు పడేవారు.

ఒక కేసులో వెంకయ్యను సాక్షిగా ఒక పార్టీవారు పిలిపించుకొన్నారు. కోర్టులో ప్రమాణ స్వీకారం తరువాత న్యాయవాది వయసడుగగా 42 సంవత్సరములని చెప్పాడు వెంకయ్య. ప్రతికక్షి న్యాయవాది లేచి "ఏమయ్యా ఐదుసంవత్సరముల ముందు నీ వయస్సు నలభై రెండు సంవత్సరాలే అని చెప్పావు. ఐదేండ్లనుండి నీ వయస్సు మారలేదా!" అనగానే వెంకయ్య "నేను అప్పుడొకమాట, ఇప్పుడొక మాట చెప్పేవాడిని కాదు బాబయ్యా! నేనెప్పుడూ ఒకే మాటపై నిలబడి కోర్టులలో సాక్ష్యమిస్తాను. అదే నా ఘరానాతనం" అని చెప్పగనే జడ్జి, కోర్టులోని వారంతా ప్రతిధ్వనించేటట్లు నవ్వారు.

ఓలేటి నరసింహులు గుప్త (మదనపల్లి)

* * *

"మీకెంతమంది పిల్లలండీ?"

"లేక లేక అయిదుగురు కలిగారండి."

పి. కృష్ణమూర్తి (వ్యామజ్జాల)

Printed and Published for NageswaraRao Estates (Private) Ltd,. by S. Radha Krishna at

Regd. No. M 4479 ANDHRA SACHITRA VĀRA PATRIKA

